

QUAN ELS JUTGES (NO) CONFIEN EN ELS INTÈRPRETS: ANÀLISI D'UN CORPUS DE PROCEDIMENTS PENALS

Judith Raigal Aran

ADVERTIMENT. L'accés als continguts d'aquesta tesi doctoral i la seva utilització ha de respectar els drets de la persona autora. Pot ser utilitzada per a consulta o estudi personal, així com en activitats o materials d'investigació i docència en els termes establerts a l'art. 32 del Text Refós de la Llei de Propietat Intel·lectual (RDL 1/1996). Per altres utilitzacions es requereix l'autorització prèvia i expressa de la persona autora. En qualsevol cas, en la utilització dels seus continguts caldrà indicar de forma clara el nom i cognoms de la persona autora i el títol de la tesi doctoral. No s'autoritza la seva reproducció o altres formes d'explotació efectuades amb finalitats de lucre ni la seva comunicació pública des d'un lloc aliè al servei TDX. Tampoc s'autoritza la presentació del seu contingut en una finestra o marc aliè a TDX (framing). Aquesta reserva de drets afecta tant als continguts de la tesi com als seus resums i índexs.

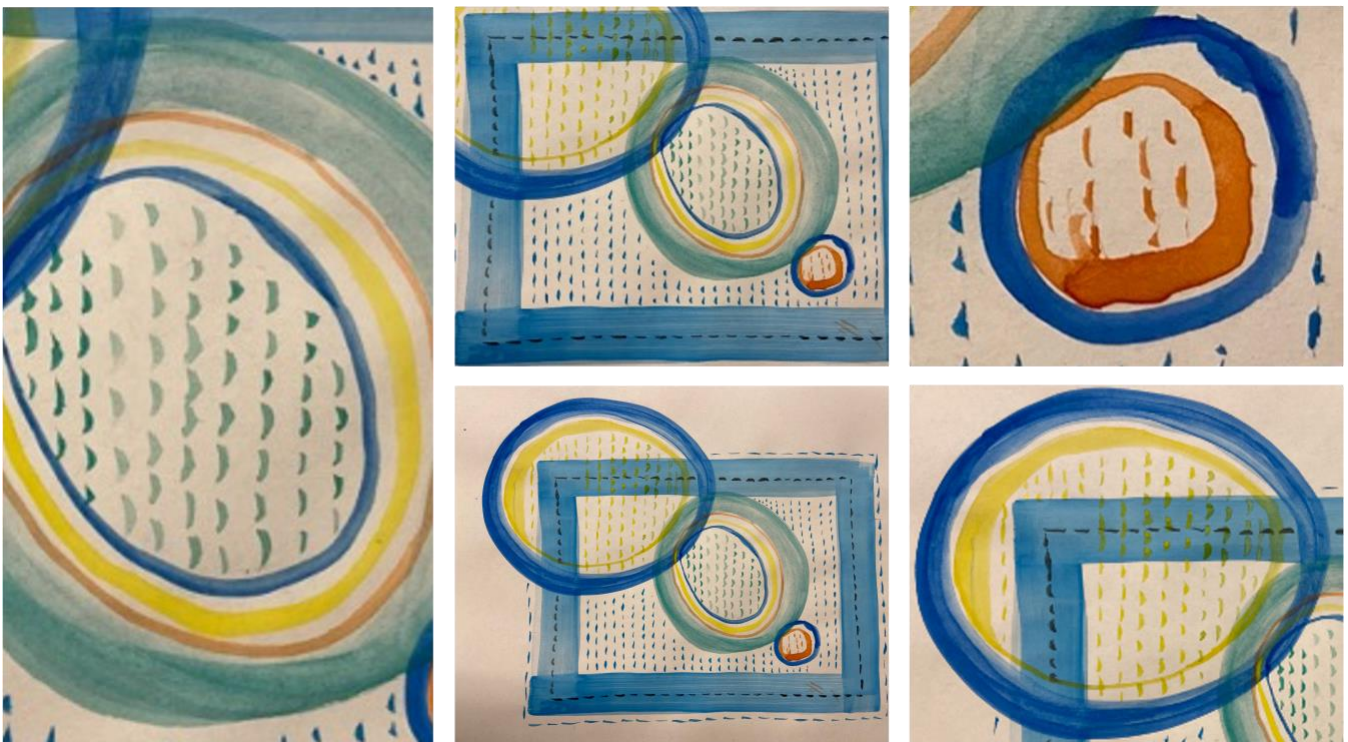
ADVERTENCIA. El acceso a los contenidos de esta tesis doctoral y su utilización debe respetar los derechos de la persona autora. Puede ser utilizada para consulta o estudio personal, así como en actividades o materiales de investigación y docencia en los términos establecidos en el art. 32 del Texto Refundido de la Ley de Propiedad Intelectual (RDL 1/1996). Para otros usos se requiere la autorización previa y expresa de la persona autora. En cualquier caso, en la utilización de sus contenidos se deberá indicar de forma clara el nombre y apellidos de la persona autora y el título de la tesis doctoral. No se autoriza su reproducción u otras formas de explotación efectuadas con fines lucrativos ni su comunicación pública desde un sitio ajeno al servicio TDR. Tampoco se autoriza la presentación de su contenido en una ventana o marco ajeno a TDR (framing). Esta reserva de derechos afecta tanto al contenido de la tesis como a sus resúmenes e índices.

WARNING. Access to the contents of this doctoral thesis and its use must respect the rights of the author. It can be used for reference or private study, as well as research and learning activities or materials in the terms established by the 32nd article of the Spanish Consolidated Copyright Act (RDL 1/1996). Express and previous authorization of the author is required for any other uses. In any case, when using its content, full name of the author and title of the thesis must be clearly indicated. Reproduction or other forms of for profit use or public communication from outside TDX service is not allowed. Presentation of its content in a window or frame external to TDX (framing) is not authorized either. These rights affect both the content of the thesis and its abstracts and indexes.

Quan els jutges (no) confien en els intèrprets: anàlisi d'un corpus de procediments penals

Judith Raigal Aran

TESI DOCTORAL
2022

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI

QUAN ELS JUTGES (NO) CONFIEN EN ELS INTÈRPRETS: ANÀLISI D'UN CORPUS DE PROCEDIMENTS PENALS

Judith Raigal Aran

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI

QUAN ELS JUTGES (NO) CONFIEU EN ELS INTÈRPRETS: ANÀLISI D'UN CORPUS DE PROCEDIMENTS PENALS

Judith Raigal Aran

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI

QUAN ELS JUTGES (NO) CONFIEN EN ELS INTÈRPRETS: ANÀLISI D'UN CORPUS DE PROCEDIMENTS PENALS

Judith Raigal Aran

Judith Raigal Aran

QUAN ELS JUTGES (NO) CONFIEN EN ELS
INTÈRPRETS: ANÀLISI D'UN CORPUS DE
PROCEDIMENTS PENALS

TESI DOCTORAL

Dirigida per

Dr. Anthony Pym
Dra. Carmen Bestué Salinas

Departament d'Estudis Anglesos i Alemanys

UNIVERSITAT ROVIRA i VIRGILI

Tarragona
2022

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI

QUAN ELS JUTGES (NO) CONFIEN EN ELS INTÈRPRETS: ANÀLISI D'UN CORPUS DE PROCEDIMENTS PENALS

Judith Raigal Aran

Professor Anthony Pym
URV. Av. Catalunya 35
43002 Tarragona, Spain
anthony.pym@urv.cat

31 de març de 2022

FAIG CONSTAR que aquest treball, titulat *Quan els jutges (no) confien en els interprets: anàlisi d'un corpus de procediments penals*, que presenta Judith Raigal Aran per a l'obtenció del títol de Doctor, ha estat realitzat sota la meua direcció al Departament d'Estudis Anglesos i Alemanys de la Universitat Rovira i Virgili amb la Dra. Carmen Bestué del Departament de Traducció i d'Interpretació i d'Estudis de l'Àsia Oriental de la Universitat Autònoma de Barcelona com a codirectora.

El director de la tesi doctoral

Dr. Anthony Pym
Universitat Rovira i Virgili

Departament de Traducció i d'Interpretació
i d'Estudis de l'Àsia Oriental

Plaça del Coneixement
Edifici K · Campus de la UAB
08193 Bellaterra (Cerdanyola del Vallès)
Barcelona · Spain
Tel. +34 93 581 27 61 · Fax +34 93 581 27 62
d.traduccio@uab.cat
<http://www.uab.cat/departament/traduccio/>

31 de març de 2022

FAIG CONSTAR que el treball titulat *Quan els jutges (no) confien en els interprets: anàlisi d'un corpus de procediments penals* que presenta Judith Raigal Aran per a l'obtenció del títol de doctora ha estat realitzat sota la meua direcció amb el Dr. Anthony Pym del Departament d'Estudis Anglesos i Alemanys de la Universitat Rovira i Virgili.

La codirectora de la tesi doctoral

MARIA
CARMEN
BESTUE
SALINAS - DNI
46225978A

Firmado
digitalmente por
MARIA CARMEN
BESTUE SALINAS -
DNI 46225978A
Fecha: 2022.03.31
15:40:09 +02'00'

Dra. Carme Bestué
Departament de Traducció i d'Interpretació i d'Estudis de l'Àsia Oriental
Universitat Autònoma de Barcelona

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI

QUAN ELS JUTGES (NO) CONFIEU EN ELS INTÈRPRETS: ANÀLISI D'UN CORPUS DE PROCEDIMENTS PENALS

Judith Raigal Aran

A les dones
de la meua vida.

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI

QUAN ELS JUTGES (NO) CONFIEU EN ELS INTÈRPRETS: ANÀLISI D'UN CORPUS DE PROCEDIMENTS PENALS

Judith Raigal Aran

Agraïments

No recordo en quin moment exacte vaig començar la tesi. Sí, és clar, hi ha una data formal que marca l'inici d'aquest camí, el moment en què em matriculo al programa de doctorat, però és difícil mirar enrere i amb exactitud anar a trobar la llavor original d'unes arrels que s'han anat allargant i esbrancant. En canvi, diria que sempre recordaré en quin moment la vaig acabar: el dia en què en vaig escriure la darrera pàgina, els agraïments, que paradoxalment ocupen una de les primeres pàgines.

El moment d'acabar és el moment en què m'adono que he culminat un procés que ha estat il·lusionant, però que també ha posat a prova la meva capacitat intel·lectual i totes les meves febleses amb una insistència de vegades difícil de combatre. Per sort, en el camí no he estat sola en cap moment i és ara, quan tot ja està dat i beneït, que m'aturo un moment a deixar constància de l'agraïment que sento per a totes les persones que han contribuït, potser fins i tot sense saber-ho, a fer que aquest camí fos menys tortuós i costerut.

Primer de tot vull agrair als directors de tesi la il·lusió que han posat en aquest projecte i l'ajuda que m'han proporcionat en tot moment. Mil gràcies per les revisions, les revisions de les revisions, les revisions de la versió revisada, etc. Gràcies per les idees, l'afecte, la comprensió i la paciència durant tot aquest temps. I gràcies, sobretot, per la «confiança». Vull agrair-vos molt especialment els ànims que sempre m'heu donat. Anthony, gràcies de tot cor pel teu mestratge proper i atent tant des de l'espai compartit del teu despatx com des de la llunyania del continent oceànic. Carme, t'agraeixo profundament la teva inestimable ajuda en el seguiment rigorós d'aquest treball i la perseverança que m'has infós els dies amb l'ànim més escèptic.

Aquesta tesi no hauria estat possible sense la col·laboració del grup MIRAS, al qual agraeixo que m'obris les portes i em permetés treballar amb un corpus elaborat a còpia d'hores de dedicació, rigor i paciència. Gràcies també a les investigadores d'aquest grup per les oportunitats, per deixar-me formar part de la seva feina i per haver-me ensenyat a treballar amb passió i tenacitat per la recerca en la interpretació als serveis públics. Agraeixo també els

seminaris organitzats i les trobades amb altres doctorands, que sempre han estat tan productives. Estic també molt agraïda a la meva companya Huidong, que m'ha ensenyat la importància de ser constant i m'ha transmès unes ganes imparables de demostrar al món que ens necessita.

Agraeixo sincerament haver rebut classes de docents que han estat inspiradors i que m'han fet venir ganes de no deixar d'aprendre mai. Gràcies també als membres del tribunal, que dedicaran el seu temps a llegir aquesta tesi i nodrir-la amb les seves contribucions. Dono les gràcies també als futurs lectors i lectores, persones amb qui, sense saber-ho, compartim interessos. I no puc estar-me de donar les gràcies a les persones que van inventar les videotrucades, sense les quals a partir del 13 de març del 2020 aquesta tesi hauria estat força més solitària...

També vull destacar el suport constant de totes les persones del meu entorn més personal i familiar, un suport que ha estat imprescindible per poder continuar endavant. A l'Elena, la meva traductora i revisora de referència, gràcies per oferir-me la teva meticulositat i el teu temps per fer lluir la nostra llengua. A la meva amiga Laia, gràcies per les hores de converses estimulants, per creure tant en mi i per ser-hi des que ens vam conèixer ara ja fa molts anys a l'auditori amagat a sota de la Gutenberg.

A la meva germana Laia, pels bons consells al llarg de tota la tesi i pel temps que m'ha dedicat. Als meus pares, per estimar-me i acompanyar-me incondicionalment en tot el que faig i per ajudar-me a descobrir que amb constància i ganes tot és possible. Al Pere, el meu tot, t'agraeixo haver-me escoltat sempre amb paciència i comprensió.

No puc tancar aquests agraïments sense dedicar un gràcies anònim a les persones que hi ha darrere de les dades que s'analitzen en aquesta tesi.

Pere, Queralt, he acabat!

Llista d'abreviacions

A continuació es recullen les abreviacions principals que es fan servir en aquesta tesi:

A	Acusat
Ac. part	Acusació particular
APTIC	Associació Professional de Traductors i Intèrprets de Catalunya
APTIJ	Asociación Profesional de Traductores e Intérpretes Judiciales y Jurados
ASERTRAD	Asociación Española de Traductores, Correctores e Intérpretes
BOE	Butlletí Oficial de l'Estat
D	Dona
DES	Mostra de desconfiança
DESLEN	Mostra de desconfiança relacionada amb l'indicador llengua
DESVIS	Mostra de desconfiança relacionada amb l'indicador visibilitat
EN	Anglès
F	Fiscal
FR	Francès
H	Home
I	Intèrpret
ID	Identificador
IND	Indicador
ISP	Interpretació als serveis públics
J	Jutge
LAP	Lletrat de l'acusació particular
LD	Lletrat de la defensa
LECr	Llei d'enjudiciament criminal
Min	Minuts
N/A	No aplica
RO	Romanès
S	Segons
T	Testimoni
TIPp	Traducció i Interpretació als Processos Penals

Llista de taules

Taula 1. Vistes per llengua.....	52
Taula 2. Dades registrades «Visibilitat discursiva de l'intendent»	59
Taula 3. Dades registrades «Capacitat del jutge d'entendre la llengua estrangera del procediment 1. Intervencions del jutge sense interpretació prèvia»	60
Taula 4. Dades registrades «Capacitat del jutge d'entendre la llengua estrangera del procediment 2. Intervencions del jutge en la llengua estrangera del procediment»	61
Taula 5. Descripció de metadades recollides durant l'anàlisi.....	61
Taula 6. Descriptors presentació i jurament de l'intendent.....	67
Taula 7. Intervencions de l'intendent que no corresponen a cap intervenció prèvia	72
Taula 8. Classificació de les intervencions de l'intendent que no corresponen a cap intervenció prèvia segons el nombre d'intervencions.....	73
Taula 9. Intervencions de l'intendent que no corresponen a cap intervenció prèvia (una sola intervenció)	73
Taula 10. Intercanvis monolingües	82
Taula 11. Durada intercanvis monolingües	83
Taula 12. Tipus d'intervencions iniciadores	84
Taula 13. Extractes tipus preguntes i resposta esperada	86
Taula 14. Extractes tipus preguntes i resposta obtinguda	86
Taula 15. Ús de l'estil directe o indirecte en la formulació d'oracions iniciadores i en la interpretació de les respostes	92
Taula 16. Mostres de desconfiança visibilitat discursiva de l'intendent.....	93
Taula 17. Resultats intervencions del jutge sense interpretació prèvia.....	94
Taula 18. Resultats intervencions del jutge en la llengua estrangera	99
Taula 19. Mostres de desconfiança capacitat del jutge d'entendre o parlar la llengua estrangera	102
Taula 20. Resum indicadors i subindicadors	103
Taula 21. Resum de característiques de la classificació dels resultats	105
Taula 22. Confiança sense indicadors, confiança amb indicadors i desconfiança.....	106
Taula 23. Resum de totes les mostres de desconfiança	106
Taula 24. Resum detallat de les vistes amb mostres de desconfiança	109
Taula 25. Resum indicadors EN5.1	110
Taula 26. Detall indicadors EN5.1	110
Taula 27. Resum indicadors FR28.1	119
Taula 28. Detall indicadors FR28.1	119
Taula 29. Resum indicadors EN4	128
Taula 30. Detall indicadors EN4.....	129
Taula 31. Resum indicadors EN2	135
Taula 32. Resum vista EN2	135
Taula 33. Resum indicadors EN11	138
Taula 34. Detall indicadors EN11	139
Taula 35. Resum vistes amb més concentració d'indicadors (sense mostres).....	142
Taula 36. Resum indicadors EN14, EN19 i EN6.....	142
Taula 37. Resum indicadors FR22	152
Taula 38. Resum indicadors RO42.1	156

Glossari

En aquest glossari s'inclouen els conceptes principals que s'utilitzen en aquesta tesi amb la definició concreta amb la qual s'utilitzen en aquest treball.

Acusat: Participant de la vista sobre qui recau l'acusació. En els extractes del corpus s'utilitza l'abreviació «A» per fer-hi referència.

Capacitat del jutge d'entendre o parlar la llengua estrangera: Variable que s'utilitza per identificar mostres de desconfiança i que fa referència a la presència d'intervencions per part del jutge que indiquen que no li cal la intervenció immediatament anterior de l'interpret per poder comunicar-se amb l'acusat. S'utilitza com a indicador per identificar possibles mostres de desconfiança.

Codi deontològic: Document que recull els criteris professionals que regulen la pràctica de la traducció i la interpretació.

Complexitat: Existència de múltiples relacions possibles i la necessitat de seleccionar-ne una vinculada a la relació entre sistema i entorn.

Confiança: Creença en una promesa explícita o implícita, en aquest cas la promesa implícita de l'interpret que un text anterior s'ha representat correctament. Per Luhmann, la confiança és un mecanisme que ajuda a reduir la complexitat social present sempre que no hi hagi mostres de desconfiança.

Desconfiança: Equivalent funcional que permet operar en situacions en les quals hi ha manca d'informació o una informació negativa que impedeixi optar per la confiança.

Fiscal: Operador judicial que participa en la vista oral i que té la funció de representar els interessos de tota la societat, a qui interessa que es faci complir la llei. En els extractes del corpus s'utilitza l'abreviació «F» per fer-hi referència.

Indicador: Cas de visibilitat discursiva de l'interpret (indicador visibilitat) o de capacitat del jutge d'entendre o parlar la llengua estrangera del procediment (indicador llengua) que s'identifica per observar si es detecta una mostra de desconfiança.

Interacció: Intercanvi oral d'informació que es produeix entre els participants a l'acte comunicatiu i que pot formar part del corpus de transcripcions.

Intercanvi monolingüe: Diàleg entre l'interpret i l'acusat en la llengua estrangera del procediment en què es produeixen dues o més intervencions de l'interpret que no corresponen a cap intervenció prèvia. En aquests intercanvis hi ha informació que no es tradueix cap a la llengua del procediment i, per tant, s'exclou una part dels participants de l'acte comunicatiu, concretament, els parlants de la llengua oficial del procediment que no entenen la llengua estrangera.

Intèrpret judicial: Persona que interpreta en un judici, independentment del seu nivell de formació o experiència. En aquest context, no cal que l'interpret que participa al judici sigui intèrpret jurat. En els extractes del corpus s'utilitza l'abreviatura «I» per fer-hi referència.

Judici monolingüe: Judici en el qual tots els participants parlen i entenen una mateixa llengua.

Judici multilingüe: Judici en el qual es fa servir més d'una llengua.

Jutge: Operador judicial encarregat d'aplicar les lleis, en aquest corpus, penals i que té l'autoritat de jutjar i sentenciar. En els extractes del corpus s'utilitza l'abreviació «J» per fer-hi referència.

Llengua estrangera: Llengua diferent de les llengües oficials del tribunal, que són el català i el castellà, tot i que al corpus totes les vistes se celebren en castellà i la presència del català és escassa.

Llengua oficial: En aquest tesi aquest terme s'utilitza per fer referència a la llengua del tribunal, que és pràcticament sempre el castellà. D'acord amb l'article 231 de la Llei orgànica del Poder Judicial, els operadors jurídics i la resta de persones que intervinguin en el procediment han d'usar el castellà, però també poden usar la llengua oficial pròpia de la comunitat autònoma, que en el cas de la província de Barcelona és el català.

Lletrat de la defensa: Operador judicial que participa en la vista oral i que defensa la persona acusada. En els extractes del corpus s'utilitza l'abreviació «LD» per fer-hi referència.

Mostres de desconfiança: Interrupcions per part del jutge a les intervencions de l'intèrpret; correccions per part del jutge a les intervencions de l'intèrpret o substitució de l'intèrpret. Les mostres de desconfiança s'identifiquen a partir de la visibilitat discursiva de l'intèrpret i de la capacitat del jutge d'entendre la llengua estrangera del procediment.

Operador judicial: Persona que forma part del sistema de dret i que participa al judici (jutge, fiscal, lletrat o personal del cos d'auxili judicial).

Procediment abreujat: Procediment judicial penal especial regulat en l'article 757 i següents de la Llei d'enjudiciament criminal. Es tracta d'un procediment judicial diferent del procediment judicial penal ordinari que només s'aplica als delictes amb penes privatives de llibertat que no superen els nou anys i a altres penes no privatives de llibertat. El procediment abreujat es divideix en quatre fases: obertura de diligències, fase d'instrucció preparatòria, preparació del judici oral i judici oral. El material que analitzem en aquesta tesi se centra en aquesta darrera fase, que és l'última fase del procediment abreujat i se celebra davant del jutge. S'hi exposen els escrits d'acusació i de defensa, es practiquen les proves i s'hi fan les al·legacions definitives. El jutge pot dictar sentència en el mateix acte del judici —dictar sentència «in voce»— o durant els cinc dies posteriors a la finalització del judici oral.

Sistema (a partir de Luhmann): Organització social formada per comunicacions que es diferencia de l'entorn. Un sistema és operativament tancat i està determinat per les seves pròpies estructures i és autònom i autopoiètic.

Sistema de dret (a partir de Luhmann): Sistema que forma part de la societat, que fa servir la llengua per comunicar i que es defineix perquè determina què és legal i què no.

Testimoni: Persona que compareix davant del tribunal per certificar alguna cosa. En els extractes del corpus s'utilitza l'abreviació «T» per fer-hi referència.

Usuari de la interpretació: Persona que no parla la llengua oficial del judici, que hi participa en qualitat d'acusat o testimoni i que té dret a tenir un intèrpret durant el desenvolupament de la vista oral, si es tracta de l'acusat, o durant la seva intervenció, en el cas dels testimonis.

Visibilitat discursiva: Variable que s'utilitza per identificar mostres de desconfiança i fa referència a la presència de l'interpret en la situació comunicativa que es fa observable i visible a través de les modificacions del discurs.

Vista: Actuació processal de caràcter públic que es produeix davant del tribunal en què intervenen les parts per celebrar un judici (els procediments judicials del corpus poden tenir més d'una vista).

Taula de continguts

Llista de taules	iv
Glossari	v
Resum	xii
Resumen.....	xii
Abstract.....	xiii
Capítol 1. Introducció.....	1
1.1 Punt de partida.....	1
1.1.1 La interpretació judicial a Catalunya.....	3
1.1.2 La confiança en els intèrprets judicials.....	4
1.2 Preguntes de recerca.....	5
1.3 Objectius.....	6
1.4 Organització de la tesi	6
Capítol 2. Estat de la qüestió.....	9
2.1 La interpretació judicial i el rol dels intèrprets judicials	9
2.1.1 La visibilitat dels intèrprets judicials.....	11
2.1.2 Recerca en interpretació judicial a Espanya i Catalunya.....	15
2.1.2.1 El corpus del projecte TIPp	16
2.1.2.1.1 La interpretació com a interacció dialògica basada en el discurs	19
2.2 La confiança com a eina d'anàlisi	20
2.2.1 La noció de confiança en la recerca en traducció i interpretació.....	22
2.2.2 La confiança en la interpretació als serveis públics	27
2.3 La proposta del sociòleg Niklas Luhmann	28
2.3.1 Per què Luhmann?.....	28
2.3.1.1 Els sistemes socials luhmannians	30
2.3.1.2 El sistema de dret luhmannià.....	32
2.3.2 La confiança luhmanniana.....	33
2.3.2.1 La confiança com a mecanisme que redueix la complexitat social	34
2.3.2.2 La confiança té límits.....	35
2.3.2.3 La complexitat luhmanniana.....	36
2.3.3 Luhmann en la recerca en traducció i interpretació.....	38
2.4 Síntesi del capítol	41
Capítol 3. Enfocament metodològic.....	43
3.1 Preguntes de recerca.....	43
3.1.1 Interaccions a la sala de vistes i confiança	43
3.1.2 Observació de la confiança.....	46
3.1.3 Codis deontològics i confiança.....	47
3.2 Hipòtesis.....	47
3.2.1 Relació entre la visibilitat discursiva de l'intèrpret i la desconfiança	48
3.2.2 Relació entre la capacitat del jutge d'entendre o parlar la llengua estrangera del procediment i la desconfiança	48
3.3 Descripció del material.....	50
3.3.1 Justificació de l'elecció del material	50
3.3.2 Descripció del corpus de transcripcions	51
3.3.2.1 Descripció general	51

3.2.2.2	Descripció de l'eina de consulta.....	52
3.2.2.3	Descripció de l'espai.....	54
3.3.3	Limitacions del material.....	55
3.4	Descripció del procediment: disseny d'un instrument d'anàlisi.....	56
3.4.1	Definició i operacionalització dels indicadors.....	57
3.4.1.1	La visibilitat discursiva de l'intèrpret.....	58
3.4.1.1.1	Intervencions de l'intèrpret que no corresponen a cap intervenció prèvia.....	58
3.4.1.2	Capacitat del jutge d'entendre i parlar la llengua estrangera.....	59
3.4.1.2.1	Intervencions del jutge sense interpretació prèvia.....	60
3.4.1.2.2	Intervencions del jutge en la llengua estrangera.....	60
3.4.2	Delimitació de les fases d'anàlisi.....	61
Fase 1.	Primera lectura atenta de les transcripcions.....	61
Fase 2.	Segona lectura de les transcripcions.....	62
Fase 3.	Tercera lectura de les transcripcions.....	62
Fase 4.	Revisió material audiovisual.....	62
Fase 5.	Classificació dels indicadors.....	62
3.4.3	Instruments de treball.....	63
3.5	Consideracions ètiques.....	63
3.6	Síntesi del capítol.....	63
Capítol 4.	Resultats.....	65
4.1	Marcadors de la incorporació de l'intèrpret al judici.....	66
4.1.1	Presentació i jurament de l'intèrpret.....	66
4.1.2	Ús de la primera persona.....	69
4.2	La visibilitat discursiva de l'intèrpret.....	72
4.2.1	Veü pròpia amb una sola intervenció.....	73
4.2.1.1	Descripció de l'esdeveniment.....	73
4.2.1.2	Comprovació de la comprensió.....	74
4.2.1.3	Indicacions de comportament.....	76
4.2.1.4	Preguntes.....	77
4.2.1.5	Respostes.....	80
4.2.2	Veü pròpia amb dues o més intervencions.....	82
4.2.2.1	Durada dels intercanvis monolingües.....	83
4.2.2.2	Tipus d'intervencions iniciadores.....	84
4.2.2.2.1	Intercanvis monolingües iniciats per una oració interrogativa.....	85
4.2.2.2.2	Intercanvis monolingües iniciats per una oració enunciativa.....	91
4.2.3	Mostres de desconfiança relacionades amb la visibilitat discursiva de l'intèrpret.....	92
4.3	Capacitat del jutge d'entendre o parlar la llengua estrangera del procediment.....	93
4.3.1	Intervencions del jutge sense interpretació prèvia.....	94
4.3.2	Intervencions del jutge en la llengua estrangera.....	99
4.3.3	Mostres de desconfiança relacionades amb la capacitat del jutge d'entendre o parlar la llengua estrangera.....	102
4.4	Distribució de la confiança al corpus.....	103
4.4.1	Les reaccions del jutge.....	106
4.4.2	Anàlisi de les interaccions.....	108
4.4.2.1	Vistes amb indicadors i mostres de desconfiança.....	108
4.4.2.1.1	Pèrdua total de confiança.....	110
4.4.2.1.2	Pèrdua parcial de confiança.....	118
4.4.2.1.3	Mostres de desconfiança sense pèrdua de confiança.....	128
4.4.2.2	Vistes amb indicadors i sense mostres de desconfiança.....	141
4.4.2.2.1	Extractes de vistes amb interpretació d'anglès.....	142
4.4.2.2.1.1	Gestió de la situació.....	143
4.4.2.2.1.2	Preguntes i respostes.....	145
4.4.2.2.1.3	Intercanvis monolingües.....	151
4.4.2.2.2	Extractes de vista amb interpretació de francès.....	152
4.4.2.2.3	Extractes de vista amb interpretació del romanès.....	155

4.5 Síntesi del capítol	161
Capítol 5. Discussió	163
5.1 La incorporació de la figura de l'interpret judicial en la vista	163
5.2 Validació de les hipòtesis	164
5.2.1 Relació entre la visibilitat discursiva de l'interpret i la desconfiança	164
5.2.2 Relació entre capacitat per entendre o parlar la llengua estrangera i la desconfiança.....	166
5.3 Els límits de la confiança.....	167
5.3.1 Quins són els límits de la confiança?	167
5.3.2 Quina relació hi ha entre la confiança i la complexitat?.....	172
5.4 La competència lingüística de l'acusat o el testimoni en la llengua oficial	174
5.5 Síntesi del capítol	174
Capítol 6. Conclusions	176
6.1 Conclusions principals	176
6.1.1 La invisibilitat de la confiança.....	178
6.1.2 La competència professional de l'interpret i la confiança.....	179
6.1.3 El coneixement de la llengua estrangera per part del jutge i la confiança.....	180
6.1.4 La visibilitat discursiva de l'interpret i la confiança	182
6.1.5 Els codis deontològics i la confiança.....	184
6.1.6 L'impacte de la participació de l'interpret	186
6.2 Conclusió i reflexió final.....	186
6.3 Aplicabilitat de la recerca.....	188
6.4 Limitacions de la recerca.....	190
6.5 Línies de recerca potencials	190
Referències bibliogràfiques	192
Annexos.....	212
Annex 1. Resum arxius per número de procediment, llengua i tipus de delictes	212
Annex 2. Relació entre vista, jutge i interpret.....	214
Annex 3. Resultats intervencions de l'acusat o el testimoni sense interpretació prèvia	216
Annex 4. Resultats intervencions de l'acusat o el testimoni en la llengua oficial del procediment.....	217
Annex 5. Casos de desconfiança intervencions de l'acusat o el testimoni en la llengua oficial del procediment.....	218

Resum

S'analitza un corpus de transcripcions de judicis celebrats a la ciutat de Barcelona amb interpretació en anglès, francès i romanès com a manifestacions d'un ordre social en què es produeixen interaccions entre subjectes que coordinen les seves accions mitjançant el mecanisme de la confiança. Es posa el focus en observar les dinàmiques d'aquestes interaccions a partir de les mostres de desconfiança manifestades per part del jutge. Aquestes mostres de desconfiança es busquen en els casos en què 1) l'intendent es fa visible discursivament (descriu l'esdeveniment, comprova la comprensió, dona indicacions de comportament, afegeix preguntes o afegeix respostes o manté un diàleg amb l'acusat o el testimoni en la llengua estrangera del procediment que no es tradueix per a la resta de participants de la vista) o 2) el jutge demostra entendre o parlar la llengua estrangera del procediment. S'identifiquen cinc vistes on hi ha mostres que indiquen cert grau de desconfiança. D'aquestes cinc vistes, només es detecta un cas de pèrdua de confiança total (la jutgessa decideix substituir la intèrpret) i un cas en què hi ha una pèrdua de confiança parcial (el jutge defineix un nou rol per a l'intèrpret). No obstant això, en més de la meitat de les vistes s'hi observen pràctiques que contradiuen els codis deontològics de la interpretació, cosa que suggereix que el sistema basat en la confiança funciona sense normes ètiques estàndards.

Resumen

Se analiza un corpus de transcripciones de procedimientos abreviados celebrados en la ciudad de Barcelona con interpretación en inglés, francés y rumano como manifestaciones de un orden social en el que los sujetos coordinan sus acciones mediante el mecanismo de la confianza. Se presta especial atención a las muestras de desconfianza expresadas por el juez. Estas muestras de desconfianza se buscan en los casos en los que 1) el intérprete se hace visible discursivamente (describe el evento, comprueba la comprensión, da indicaciones de comportamiento, añade preguntas o respuestas o mantiene un diálogo con el acusado en la lengua extranjera del procedimiento que no se traduce para el resto de participantes de la vista)

o 2) el juez demuestra entender o hablar la lengua extranjera del procedimiento. Se identifican cinco vistas en las que hay indicios de cierto grado de desconfianza. De estas cinco vistas, solo hay un caso en el que la confianza se pierde totalmente (la jueza decide sustituir a la intérprete) y otro en el que la confianza se pierde parcialmente (el juez define un nuevo rol para el intérprete). Sin embargo, en más de la mitad de las vistas se observan prácticas que contradicen los códigos deontológicos de la interpretación, lo que sugiere que el sistema basado en la confianza funciona sin las normas éticas estándar.

Abstract

A corpus of authentic interpreted court proceedings from Barcelona is analyzed as a series of manifestations of a social system in which subjects coordinate their actions through the mechanism of trust. Particular attention is paid to the signs of distrust expressed by the judge. These signs of distrust are sought in cases where 1) the interpreters make themselves discursively visible (the interpreter describes what is happening, checks that the accused or witness understands what is being said, gives indications of behavior, adds questions or answers or maintains side-conversations with the defendant in the foreign language – conversations that are not translated for the other participants in the hearing) or 2) the judges demonstrate that they understand or speak the foreign language. Five hearings are identified in which there are signs of some degree of distrust. Of these five, there is only one case where trust is totally lost (the judge decides to replace the interpreter) and one case where trust is partially lost (the judge defines a new role for the interpreter). However, in more than half of the trials, the standard codes of ethics for interpreters are contravened, which suggests that the trust-based system functions without the standard ethical norms.

Capítol 1. Introducció

En aquest capítol estructurat en quatre parts introduïm el treball. En primer lloc, exposem les idees de partida pel que fa a la interpretació judicial en general i, concretament, la interpretació judicial a Catalunya. En segon i tercer lloc presentem les preguntes de recerca que volem respondre amb aquesta investigació i els objectius que ens proposem. Finalment, exposem l'organització d'aquest treball.

1.1 Punt de partida

Recordo la primera vegada que vaig entrar en contacte amb la interpretació judicial. Va ser pel macrojudici dels atemptats a Madrid de l'11-M. Em va cridar l'atenció que a les imatges que acompanyaven el telenotícies algunes de les persones que seien darrere del vidre de l'Audiència Nacional duguessin auriculars. Al cap de cinc anys, vaig tornar a veure un judici amb persones que duïen auriculars; en aquella ocasió eren el capità i el cap de màquines del petrolier Prestige. Pel judici del chapapote ja sabia què era un intèrpret judicial¹ i entenia com n'era, d'important, la seva figura, però també ja havia començat a preguntar-me si la presència d'un intèrpret judicial implicava necessàriament tenir dret a un procediment amb totes les garanties.

En tot procediment judicial, les persones encausades tenen dret a un judici just. Quan algun dels participants no parla la llengua del judici, els intèrprets judicials són imprescindibles perquè la justícia funcioni correctament i no es produeixin discriminacions. Així doncs, l'objectiu principal de la interpretació judicial és garantir que totes les persones que no comparteixen la llengua del tribunal es puguin relacionar amb la justícia en igualtat de condicions (Ortega Herraéz 2006: 91), i perquè això sigui possible els intèrprets judicials han de ser conscients del seu paper dins del sistema judicial i han de seguir un codi ètic estricte (projecte Grotius, Martinsen i Rasmussen 2003: 48-49). Qui, però, determina quin és el seu paper i el codi deontològic que han de seguir?

¹ En aquesta tesi per fer referència amb valor genèric a grups que inclouen persones dels dos sexes utilitzem les formes corresponents al gènere masculí. Amb aquesta decisió no pretenem invisibilitzar en cap cas els usos sexistes i androcèntrics que menysten i desvaloren les dones i que encara ara tenen el doble valor del gènere masculí.

Com a part de la interpretació als serveis públics (Ortega 2006: 37), la interpretació judicial és un tipus d'interpretació que facilita la comunicació entre el personal d'aquests serveis i els seus usuaris (Wadensjö 1998: 33) i depèn de la resposta política que es dona a les necessitats d'interpretació. El paper de la interpretació judicial dins del sistema judicial es troba recollit tant a la legislació internacional com a l'espanyola. A la Constitució espanyola, s'hi reconeix el dret a tenir un judici just (articles 17.3 i 24), tot i que cal destacar que la figura de l'intèrpret no hi és mencionada. A la Llei d'enjudiciament criminal modificada per la Llei orgànica 5/2015 que va incorporar al dret espanyol la Directiva 2010/64/UE, de 20 d'octubre de 2010, relativa al dret a interpretació i a traducció en els processos penals (a partir d'ara LECr) sí que es fa referència a la figura de l'intèrpret (articles 440, 441 i 442), i a la Llei orgànica del Poder Judicial, també (article 231).

El codi ètic com a codi de conducta dels professionals de la interpretació es defineix des de l'àmbit professional de la traducció i la interpretació. La imparcialitat, la fidelitat, la confidencialitat i la professionalitat són obligacions deontològiques que, en general, es recullen en gairebé tots els codis de les associacions de traductors i intèrprets de l'estat espanyol (Valero Garcés 2006). Concretament, en els codis de les associacions d'àmbit estatal (per exemple, APTIJ)² i català (APTIC) s'hi recullen principis d'integritat i de fidelitat. No obstant això, no hi ha un codi deontològic aplicable ni exigible a tots els intèrprets judicials que no formin part d'aquestes associacions.

Tant des de l'àmbit professional de la traducció i la interpretació com del dret, ja fa temps que es posa en dubte el funcionament de la interpretació judicial. Concretament, es qüestiona la credibilitat de la feina dels intèrprets judicials, la falta de control i supervisió del servei i la falta de formació dels traductors i intèrprets que intervenen en el procés (De las Heras i González 2010; Luna 2010,³ 2017;⁴ Asociación Profesional de Traductores e Intérpretes

² Concretament, el codi de l'APTIJ indica el següent: «El intérprete o traductor realizará una interpretación o traducción leal y completa, sin alterar, omitir o añadir nada a lo que se declare o escriba en la medida de lo posible. Interpretarán y traducirán veraz y fidedignamente, de la mejor manera posible que permitan su capacidad y conocimiento, sin alterar el contenido o la intencionalidad del mensaje».

³ La magistrada Luna, que havia estat titular al Jutjat Penal núm. 29 de Madrid, va presentar aquest informe amb data 23 de juliol de 2009 a la directora general de relacions amb l'Administració de Justícia. Posteriorment, el va presentar a les «Jornadas de la Traducción y la Interpretación contra la exclusión social» que va celebrar la Direcció General de Traducció de la Comissió Europea a Madrid l'octubre de 2010.

⁴ La magistrada Pilar Luna, també membre de Jueces para la democracia, poques setmanes abans de la seva defunció, va publicar al lloc web de l'associació una proposta de comunicat dirigida a reflexionar sobre el paper dels intèrprets en els processos penals. Hi denunciava de nou la gestió d'aquest servei i la necessitat de millorar-lo per la incidència greu que té en els drets fonamentals. La denúncia se centrava a assenyalar l'actual sistema de contractació que externalitza el servei: «Ante la situación en la que se encuentra el servicio de intérpretes, a través de diversas contrataciones efectuadas por las administraciones públicas, JpD pone de manifiesto la grave limitación de derechos fundamentales que se está planteando en

Judiciales y Jurados 2016;⁵ Jueces para la democracia 2017a, 2017b).⁶ Malgrat la transposició tardana de la Directiva europea (Blasco Mayor 2013, Blasco Mayor et al. 2013, Campaner Muñoz 2018, Ortega-Herráez i Hernández-Cebrián 2019), les reformes aplicades són escasses i no hi ha diferències evidents entre la situació anterior a la transposició i la posterior (Valero Garcés, Schnell, Rodríguez i Cuñado, 2015: 139).

1.1.1 La interpretació judicial a Catalunya

A Catalunya, la interpretació judicial ja fa anys que no és una qüestió anecdòtica (Emmerman 2007: 25), i als jutjats es reflecteix una situació social i lingüística que ja fa més de dues dècades que va començar a canviar notablement (Ugarte 2006: 115). Catalunya fa anys que es troba en una transició cap a una societat multilingüe: la població immigrant resident a Catalunya ha passat del 2,9 % l'any 2000 al 16,20 % l'any 2020 (Generalitat de Catalunya 2020) i diàriament s'hi parlen més de tres-centes llengües (GELA).⁷ Aquest multilingüisme es viu als mercats, a les escoles, a l'atenció sanitària, etc. i també al sistema judicial, marcadament monolingüe en una societat que de partida és oficialment bilingüe. Aquesta presència de més llengües afegeix un element de complexitat a la nostra societat que fa que sigui necessari confiar en la intervenció d'intermediaris que facin possible la comunicació en l'accés als serveis públics.

Vivim, doncs, en una societat multilingüe amb necessitats que es troben en canvi constant i en la qual l'accés a la justícia és un dels reptes als quals cal donar resposta. Fins l'any 1997, el Departament de Justícia de Catalunya comptava amb una plantilla fixa de treballadors que s'encarregava de traduir i interpretar als jutjats, però els serveis tant de traducció com

la deficiente traducción e interpretación que diariamente se lleva a cabo en los Juzgados y Tribunales de Justicia. Y por ello JpD solicita una modificación del actual sistema de contratación para que se garanticen los derechos básicos de los ciudadanos/as extranjeros» (Luna 2017: sense paginar).

⁵ El 22 de juliol de 2016, aquesta associació va presentar una queixa davant del Defensor del Pueblo. L'objectiu de l'APTII amb la presentació d'aquesta queixa era que s'iniciés una investigació sobre aquesta situació que permetés fer recomanacions al Govern de l'estat espanyol sobre els canvis que s'han de dur a terme en la manera de proveir aquest servei. Aquesta queixa la van presentar els membres de l'APTII amb el suport de catorze associacions professionals que formen part de la Red Vértice. A més, posteriorment a la seva publicació i entrega a l'*ombudsman* del sistema espanyol, aquesta queixa va anar rebent l'aval de diverses associacions de fora d'Espanya. En aquesta queixa s'hi enumeraven els problemes que, segons l'APTII, deriven de la regulació deficient de la figura del «intèrprete judicial/policial» i de la deixadesa de les funcions de l'administració. Concretament, es destaca que els traductors i intèrprets en molts casos «no cuentan con la formación necesaria para desempeñar su función» i s'hi afegeix que no treballen amb les condicions laborals adequades; de fet, les qualifiquen de precàries («y además están en condiciones laborales precarias»). Més endavant reiteren la falta de formació i introdueixen el concepte de traductor «qualificat» («En muchas ocasiones, los intérpretes a los que las empresas adjudicatarias asignan un Servicio de interpretación no tienen formación ni están cualificados»). En un altre ordre de coses, en aquesta carta l'APTII també fa una menció fugaç als errors que es produeixen en aquest context. De fet, en un dels primers punts que es mencionen es comenta que aquesta manca de formació produeix «errores de interpretación y mala praxis».

⁶ Segons les signatures i logotips que consten en el comunicat: Asociación Profesional de la Magistratura, Asociación de Jueces y Magistrados Francisco de Vitoria i Foro Judicial Independiente.

⁷ Grup d'Estudi de Llengües Amenaçades. URL: <http://gela.cat/doku.php?id=GELA>.

d'interpretació als jutjats i fiscalies de Catalunya es van externalitzar ara ja fa més de vint anys (Arumí et al. 2011b: 203). L'Administració considerava —i considera encara— que les empreses privades especialitzades oferien un servei més eficient i eficaç (Ortega-Herráez 2013: 15), però les empreses adjudicatàries del servei han destacat des dels inicis per les seves pràctiques poc ortodoxes pel que fa a les contractacions (Ugarte 2006: 122; Emmerman 2007: 39).

1.1.2 La confiança en els intèrprets judicials

L'àmbit judicial es caracteritza per tenir una dinàmica comunicativa en la qual la dimensió lingüística té un paper molt important. Les relacions de poder s'hi escenifiquen i s'hi fan explícites. Els judicis, concretament, tenen un grau de ritualització molt elevat que s'observa, per exemple, en la vestimenta dels operadors jurídics, les fórmules protocol·làries que s'utilitzen, la rigidesa dels torns de paraula, l'ús de lèxic especialitzat o la disposició física prefixada en l'espai per a cada participant. Quan és necessària la intervenció d'un intèrpret, s'hi afegeix un participant més que té la funció de fer possible la comunicació entre el testimoni o l'acusat i la resta de participants (jutge, fiscal i advocats) i la presència del qual pot alterar la distribució de poder i control que s'observa típicament en un judici monolingüe (Nartowska 2017). En un context en què les interaccions són en tots els sentits jerarquitzades i guionades (Bestué 2019:162), què esperen els altres participants de la persona que interpreta? Què fa que confiïn o no en la seva tasca?

Necessàriament aquesta introducció de l'intèrpret en les interaccions judicials forma part del circuit de confiança que sosté les interaccions entre tots els participants. Un dels elements que principalment defineixen la confiança és que té un caràcter essencial en els casos en els quals les persones no disposen de tota la informació que necessiten en un context determinat. Pensem, per exemple, en el fet d'haver de contractar un servei tècnic determinat en una empresa, en l'atenció d'un professional de la salut o en la traducció de la documentació que necessitem per fer un tràmit determinat a l'Administració pública. En tots aquests casos cal confiar en alguna altra persona, perquè no disposem d'una competència determinada: com arreglar el rentavaixelles, perquè ens fa mal l'esquena o què hi diu en el certificat de naixement escrit en hongarès que presenta una ciutadana. Niklas Luhmann afirma que la confiança és en aquest sentit un mecanisme que redueix la complexitat social. En el cas del sistema judicial, l'element desconegut és la llengua i el facilitador de la informació necessària és l'intèrpret, de

manera que és necessari confiar en l'intèrpret per reduir la complexitat de la situació comunicativa. Segons el nostre enfocament, la presència d'una llengua diferent a la del tribunal afegeix complexitat a la situació comunicativa, però la intervenció de l'intèrpret la redueix i per això cal confiar-hi.

Aquest enfocament basat en la confiança que proposem s'insereix en el gir cap a una perspectiva més social que han fet els estudis de traducció i interpretació en els darrers anys. Es tracta de donar prioritat a la traducció i la interpretació com a acte social que es desenvolupa en situacions reals de la vida tant pública com privada. Aquest gir té l'origen en les veus que han posat en dubte que la traducció sigui únicament una tasca vinculada a les reflexions lligades al text (tal com exposen Valero-Garcés i Gauthier 2010: 2) i implica buscar equivalències funcionals (com argumenten, per exemple, Mason 1994, Baker 2006, Pym et al. 2006, Wolf 2006, Pérez-González 2012). El fet d'aplicar una perspectiva que combina la traducció i la interpretació amb una aproximació més social fa possible reflexionar sobre fenòmens que són intrínsecs en una societat intercultural, i, en el nostre cas en concret, ens permet centrar-nos en les interaccions que es produeixen en un judici amb interpretació. En aquesta tesi ens proposem observar com es gestiona la presència de l'intèrpret judicial a la sala de vistes en els processos penals. En aquesta recerca, però, no posem el focus en la figura de l'intèrpret, sinó en el context en el qual desenvolupa la seva tasca per entendre per què, malgrat la presència de disfuncions, greus en la interpretació entre llengües la justícia segueix endavant. Concretament, volem observar en quins moments els jutges deixen de confiar en els intèrprets judicials i què passa en aquests casos.

1.2 Preguntes de recerca

En el marc d'aquesta tesi ens preguntem:

1. Quina informació sobre la confiança dels jutges en els intèrprets podem obtenir a través de l'observació de les interaccions que es produeixen a la sala de vistes?
2. Com es poden crear i operacionalitzar elements de mesura per analitzar i descriure la relació de confiança dels jutges en els intèrprets a partir de l'observació de les interaccions que es produeixen a la sala de vistes?
3. Quina relació hi ha entre la confiança dels jutges en els intèrprets i el que estableixen els codis deontològics dels professionals de la interpretació?

1.3 Objectius

En aquest treball ens proposem observar les interaccions que es produeixen en un judici amb interpretació per evidenciar en quins moments els jutges deixen de confiar en els intèrprets i què passa en aquests casos. En aquest sentit, definim l'objectiu general d'aquesta tesi doctoral d'aquesta manera: observar, descriure i analitzar la relació de confiança que s'estableix entre els intèrprets judicials i els jutges en els judicis amb interpretació celebrats a Barcelona. D'aquest objectiu general, se'n deriven els objectius específics següents:

1. Descriure els marcadors bàsics que representen la incorporació de l'intèrpret al judici, concretament la seva introducció formal com a participant en el diàleg, a través de la presentació i presa de jurament o promesa i l'ús de la primera persona.
2. Definir i delimitar el concepte de confiança en l'àmbit de la interpretació judicial basant-nos principalment en la teoria sociològica de Niklas Luhmann.
3. Proposar una metodologia basada en la confiança que permeti analitzar les interaccions que es donen en un judici amb interpretació.
4. Analitzar les interaccions que es donen en un judici amb interpretació a partir de la pèrdua de confiança per part del jutge.
5. Considerar quin impacte té la pèrdua de confiança per part del jutge en les interaccions que es donen en un judici amb interpretació.

1.4 Organització de la tesi

Aquest treball s'estructura en sis capítols. El primer capítol és aquesta introducció, en la qual es presenta el punt de partida de la investigació, s'exposen les preguntes de recerca i els objectius i s'explica com s'organitza la tesi. Cadascun dels capítols següents està relacionat amb els objectius presentats a l'apartat anterior, de manera que cada capítol està pensat per donar resposta a un dels objectius proposats. Al final de tots els capítols, menys en aquest i en el capítol de conclusions, es presenta una síntesi breu per resumir les idees principals del capítol.

En el segon capítol es presenta l'estat de la qüestió i es posa èmfasi en la definició i delimitació del concepte de confiança a partir de la teoria sociològica de Niklas Luhmann. Es parteix d'una contextualització inicial de la interpretació judicial com a part de la interpretació als serveis públics per situar la recerca duta a terme en aquest àmbit a Espanya i Catalunya i, concretament,

el projecte d'investigació del qual sorgeix el corpus de vistes que s'utilitza com a material d'anàlisi en aquest treball. El capítol segueix amb una introducció general al concepte de confiança, seguida d'una exposició de la recerca en traducció i interpretació que gira al voltant d'aquest concepte. Finalment, es presenta la teoria de sistemes socials de Niklas Luhmann per introduir-ne la definició de confiança i s'exposa la presència de l'autor en la recerca en traducció i interpretació.

En el tercer capítol es presenta l'enfocament metodològic que s'ha seguit per elaborar aquest treball, en el qual es proposa una metodologia basada en la confiança per analitzar les interaccions que es produeixen en un judici amb interpretació. El capítol es divideix en cinc parts: es recuperen les preguntes de recerca ja introduïdes al primer capítol, es presenten les hipòtesis, es descriu detalladament el material d'anàlisi, es descriu el procediment que s'ha seguit i, finalment, es comenten breument les consideracions ètiques que s'han tingut en compte per treballar amb un corpus de vistes reals.

El quart capítol es divideix en tres grans apartats per exposar els resultats obtinguts després de dur a terme l'anàlisi de les interaccions que es produeixen en un judici amb interpretació a partir de la pèrdua de confiança. En el primer apartat es descriuen els marcadors bàsics que representen la incorporació de l'intèrpret al judici, concretament, la seva introducció formal com a participant en el diàleg a través de la presentació i presa de jurament o promesa i l'ús de la primera persona. En segon lloc, es presenten els resultats relacionats amb les hipòtesis. I, en tercer lloc, es presenten els resultats de totes dues hipòtesis per indicar com es relaciona la confiança en el corpus de vistes analitzades.

En el cinquè capítol s'estableix quin impacte té la pèrdua de confiança en les interaccions que es produeixen en un judici amb interpretació. Per fer-ho, el capítol es divideix en tres parts. Primer, es validen les hipòtesis plantejades. Tot seguit, s'exploren els resultats de l'anàlisi tot contraposant-los a recerques prèvies. I, per acabar, es comenten altres elements observats relacionats de manera indirecta amb l'anàlisi proposada.

En el sisè capítol s'exposen les conclusions principals d'aquest treball i es fa una reflexió final sobre totes les qüestions observades. S'especifica quina pot ser l'aplicabilitat concreta de la recerca i es comenten les seves limitacions i les futures línies de treball que enceta aquesta tesi.

Per tancar la tesi, el penúltim apartat el formen totes les referències bibliogràfiques que s'han citat al llarg del treball, i al darrer apartat es recullen els annexos.

Capítol 2. Estat de la qüestió

En aquest capítol presentem les idees de partida d'aquesta recerca i les dividim en tres apartats. En el primer apartat, fem un repàs breu dels treballs que exploren la interpretació judicial, centrant-nos específicament en aquells que posen èmfasi a definir quina és la tasca principal de l'intendent judicial. Tot seguit, revisem la recerca que s'ha fet en interpretació judicial específicament a Espanya i Catalunya i presentem el projecte en el qual es crea el corpus que fem servir com a material d'anàlisi. En el segon apartat, ens endinsem en el concepte de confiança tot fent-ne primer una aproximació general i després repassant l'aplicació que se n'ha fet en els estudis de traducció i interpretació. En el tercer apartat, presentem l'obra del sociòleg Luhmann per emmarcar la definició de confiança que proposa. Finalment, es presenta una síntesi del capítol.

2.1 La interpretació judicial i el rol dels intèrprets judicials

La interpretació judicial es pot considerar un subgènere de la interpretació jurídica, que és la interpretació que es desenvolupa en els entorns de caràcter jurídic com ara els tribunals, les comissaries, els servies d'immigració o les presons, entre d'altres (Ortega-Herráez 2011: 43). La interpretació judicial té l'objectiu de protegir el drets de les persones que no parlen la llengua vehicular d'un judici (González et al. 1991 i Ortega-Herráez 2019). Pel que fa a la relació de la interpretació judicial amb la interpretació als serveis públics, les propostes dels autors difereixen, tot i que s'observa una tendència general a vincular-les. D'una banda, hi ha l'opinió que situa la interpretació judicial dins de la interpretació en els serveis públics (Abril 2006, Hale 2007, Ortega-Herráez 2011). I, d'altra banda, hi ha propostes que la separen (González et al. 1991).

Cada vegada més, es concep l'intendent en els serveis públics com un participant més de les interaccions que hi tenen lloc (Wadensjö 1998, Angelelli 2004 i Turner 2007). El paper dels intèrprets judicials s'ha estudiat empíricament (Berk-Seligson 1990/2002; Hale 2004; Jansen 1995; Fenton 1997, Kadrić 2009; Nartowska 2015, 2017, Niska 1995), i s'ha demostrat que tenen un paper visible en els judicis i que influeixen en el desenvolupament de les interaccions que es donen en el judici, un context comunicatiu institucionalitzat (González et al. 1991/2012). El rol dels intèrprets professionals tendeix a estar idealitzat i s'espera que siguin, entre altres

coses, transparents i neutres, però aquesta construcció idealitzada del seu rol es desconstrueix en algunes ocasions quan es produeixen esdeveniments d'interpretació presencials de la vida real (Mason i Ren 2012).

Pel que fa als intèrprets judicials, la majoria de les normes prescriuen que la traducció sigui fidel i completa (Mikkelson 2008). Sovint, aquesta precisió s'ha intentat relacionar amb la modalitat d'interpretació que s'utilitza (Berk-Seligson 1999, Gile 1995, Jacobsen 2012, Hale et al. 2017). Generalment, es fa servir la interpretació consecutiva quan s'interpreten les declaracions dels parlants de la llengua no oficial i la interpretació simultània quan s'interpreta el contingut del judici per a aquests parlants (Mikkelson 2010: 4). La distribució de l'espai en un judici entre l'intèrpret i l'acusat o el testimoni expliquen que la interpretació a cau d'orella sigui també una modalitat d'interpretació que s'empra en els judicis (Valero-Garcés 2006: 36).

No hi ha, però, un criteri únic pel que fa al rol que l'intèrpret ha de tenir quan interpreta en una vista judicial. Segons Casamayor Maspons (2013), per exemple, l'intèrpret judicial compleix una funció d'organització de l'acte comunicatiu que va molt més enllà d'una traducció fidel i completa. D'acord amb Giambruno (1997), hi ha dues aproximacions possibles. D'una banda, hom pot considerar que la interpretació està al servei del tribunal i que té l'objectiu d'ajudar els jutges a superar la barrera lingüística, i, d'altra banda, és possible considerar que la interpretació està al servei de l'acusat, que desconeix l'idioma del tribunal. Berk-Seligson (1990/2002) afirma que aquesta dualitat es troba en com es percep el rol de l'intèrpret judicial: per als operadors judicials és un simple conducte i per a les parts és un salvador.

Quan ens fixem en el comportament dels intèrprets i no en les normes, també hi identifiquem diversos rols. D'acord amb Hale (2008) es poden deduir cinc rols dels intèrprets judicials actius: defensor del parlant de la llengua minoritària; defensor del participant més poderós; participant amb més poder de l'acte comunicatiu; filtre, clarificador, assistent en el discurs, i transmissor fidel del missatge. La percepció que els mateixos intèrprets tenen del seu rol depèn del context específic en què desenvolupen la seva tasca i no d'altres factors com ara el grau d'experiència o el nivell de formació (Angelelli 2004). Els intèrprets que no tenen una formació específica acostumen a adaptar-se més a les expectatives que el sistema jurídic té d'ells (Fowler 1997).

Hale i Gibbons (1999: 207) afirmen que els intèrprets judicials no agraden especialment a cap dels operadors judicials i que sovint es veuen com «a necessary evil that is tolerated rather than welcomed». ⁸ Carroll (1995) argumenta que hi ha quatre creences, que considera equivocades, que fa que els jutges no treballin amb els intèrprets judicials tal com haurien de fer-ho. En primer lloc, indica que els jutges consideren que valorar la credibilitat i la veracitat d'un testimoni o un acusat a través d'un intèrpret és més difícil i per aquest motiu prefereixen sentir la versió directa encara que sigui amb un ús més limitat de la llengua. En segon lloc, els jutges creuen que les persones utilitzen l'intèrpret estratègicament i que són més evasives quan ho fan. En tercer lloc, els jutges consideren que els intèrprets no transmeten les respostes de forma literal i que, per tant, no s'hi pot confiar. I en quart lloc, els jutges argumenten que ells mateixos són capaços de determinar les habilitats lingüístiques dels acusats i que, per tant, tenen competència suficient per determinar si calen o no els serveis d'un intèrpret.

2.1.1 La visibilitat dels intèrprets judicials

Hi ha autors que argumenten que la invisibilitat dels intèrprets judicials és insostenible (Jacobsen 2004). S'han identificat diversos elements que poden estar relacionats amb la visibilitat de l'intèrpret vinculada directament amb la dimensió lingüística, és a dir, que poden estar presents o no en l'acte comunicatiu i que poden ser observables, com ara l'ús inconsistent de l'estil directe o indirecte en la interpretació, que pot causar confusió en la identificació del subjecte (Angermeyer 2009); la presència de mesures de coordinació (Nartowska 2017), és a dir, demanar a l'acusat o al testimoni que responguin o indicar-li que ha de parlar o que ha de callar; o la passivitat (Kadrić 2009), és a dir, no actuar quan és necessari. La percepció per part de la resta de participants d'aquesta visibilitat també ha rebut atenció en l'àmbit de la interpretació judicial. Concretament, Aliverti i Seoighe (2017) estudien la influència de la percepció dels intèrprets per part dels operadors judicials en la confiança (expectatives, experiències, prejudicis, etc.) i analitzen l'increment de la dependència dels intèrprets i les característiques de la seva participació en els procediments penals a Anglaterra i a Gal·les. Observen que els jutges valoren negativament que els intèrprets arribin tard o, fins i tot, no es presentin. També parlen del fet que alguns jutges consideren que, en casos en què malgrat que

⁸ Pel que fa a les referències a obres d'altres autors, es mantenen totes en la llengua original llevat de les citacions en alemany, per a les quals s'ofereix una traducció al català. Sempre que la traducció és pròpia s'indica amb una nota a peu de pàgina. Pel que fa als extractes del corpus, els fragments es presenten en la llengua original i només hi ha traducció del romanès. Aquesta traducció és la que inclou el corpus original i és cap al castellà.

l'acusat té un cert domini de l'anglès, la presència de l'intèrpret pot ajudar a guanyar temps a l'hora de contestar.

Malgrat que els intèrprets no acostumen a tenir una situació de poder institucional, sí que poden arribar a tenir cert poder en la situació comunicativa a causa del seu coneixement de les llengües i les cultures que hi intervenen (Mason i Ren 2012). En altres paraules, l'experiència bilingüe i bicultural pot col·locar l'intèrpret en una situació de poder que es pot manifestar en l'adopció d'estratègies verbals i no verbals que li permeten coordinar i equilibrar les relacions de poder, la qual cosa l'acaba transformant en una figura amb una posició que no és neutral. Els intèrprets tenen tres opcions per transmetre les intervencions que tradueixen. En primer lloc, poden traduir el discurs en primera persona, en tercera persona o bé fer servir el discurs indirecte. L'ús de la primera persona es considera l'opció correcta des del punt de vista de la interpretació professional (Colin i Morris 1996:146, Berk-Seligson 1990/2002: 53). De fet, l'ús de la tercera persona es considera una pràctica que denota manca de professionalitat (Pochhacker 2004:151, Wadensjö 1998: 6). Les relacions de poder que s'estableixen en els intercanvis amb un intèrpret es manifesten en dos tipus d'intervencions: d'una banda, en el posicionament pel que fa a allò que s'accepta o es rebutja, i, d'altra banda, en el llenguatge corporal de l'intèrpret, concretament, en la direcció de la mirada. Mason i Ren (2012) no són els primers a treballar en aquest desequilibri de poder (Barsky 1996, Wadensjö 1998, Bolden 2000, Davidson 2000, Pöllabauer 2004, Angelelli 2004), però demostren que aquestes mostres de poder per part de l'intèrpret són un fenomen observable.

Una investigació centrada en els procediments judicials celebrats a l'estat de Califòrnia demostra que l'eficàcia comunicativa en els procediments judicials és superior quan les pràctiques contradiuen els codis ètics i els intèrprets hi intervenen per simplificar el discurs, fer aclariments i avisar els advocats quan als acusats els falta el coneixement necessari per entendre el desenvolupament de la vista oral, tot allunyant-se de les normes establertes:

[...] most interpreters follow established institutional norms in plain view, they do not necessarily agree with them, and instead follow a different set of norms that were not learned or prescribed (Lambertini 2016: 259).

D'acord amb Cortabarría (2015), els professionals de la traducció i la interpretació que treballen en hospitals i jutjats dels Estats Units, contextos considerats altament regulats, quan

tenen més experiència negocien la forma i la funció de les seves interpretacions. Els resultats de la seva recerca, duta a terme en centres hospitalaris i jutjats dels Estats Units, suggereixen que els traductors i els intèrprets reflexionen molt sobre qüestions relacionades amb la correcció lingüística i l'objectiu de comunicar de la seva professió, que sovint entren en conflicte:

Many of the participants indicated having the opportunity and the willingness, to a reasonable extent, to negotiate and even disregard professional and language protocols in order to achieve effective communication. Sometimes that required adjusting the register to conform to the level of cognition and language proficiency of the target audience, sometimes using non-standard language, and yet on other occasions educating the interlocutors (Cortabarría 2016: 198).

També s'han analitzat casos de visibilitat extrema que reforcen que la interpretació és una pràctica social en la qual els aspectes sociopolítics tenen un impacte notable (Takeda 2007, 2014). En aquest mateix sentit, Eades (2003) evidencia en el context judicial la importància d'explorar el paper dels intèrprets judicials des d'una perspectiva que vagi més enllà del text. Analitza l'accés a la justícia dels aborígens a Austràlia, que comparteixen la mateixa llengua però en varietats diferents.⁹ En els processos judicials, en especial en els interrogatoris, la càrrega cultural del silenci i l'estratègia de resposta per a les preguntes de sí o no tenen una rellevància important. D'una banda, el silenci té un valor positiu per als aborígens, que segons indica Eades «signals that the conversation is working well and that the rights and needs of individuals to think in silence are being respected» (2003: 202). D'altra banda, l'estratègia de resposta per a les preguntes de sí o no també presenta diferències entre aquestes dues varietats lingüístiques. Una de les observacions que fa Eades en relació amb els casos que analitza és que el coneixement de les diferències culturals pot utilitzar-se com a eina per promoure malentesos que puguin beneficiar una part. De fet, el cas evidencia que la capacitat de comprensió queda relegada per la manipulació de l'adversari (2002: 212) i que la comprensió de les diferències culturals s'utilitza com a eina per beneficiar una de les parts (2002: 213). En aquest punt, posa en relleu que tota comprensió implica una interacció i, per tant, una negociació per part de tots els participants. Aquesta negociació, quan es produeix en un context

⁹ Eades anomena aquestes dues varietats *Aboriginal English* («anglès aborígen») i *Standard Australian English* («anglès australià estàndard»). A més destaca que existeixen grans diferències en l'anglès aborígen parlat, segons si els parlants provenen de zones més rurals o urbanes (2003: 201). Eades destaca que, tot i que entre aquestes dues varietats existeixen algunes diferències gramaticals, les diferències principals són les pragmàtiques.

com el d'un judici, està molt determinada per les relacions de poder que s'hi estableixen.¹⁰ Finalment, Eades argumenta que en aquests casos es produeix un conflicte a tres bandes en què la llengua té un paper molt important: «Throughout this three-part struggle (situational, institutional and societal) a key role was played by language, and specifically by the misunderstanding of Aboriginal English ways of speaking» (2003: 218). En aquest escenari la llengua s'utilitza com a «major instrument of domination and control in the cross-examination, overtly constructing the boys as liars and their allegation against the Police as a lie» (2003: 218). Finalment, Eades afirma que les característiques d'aquesta situació, en què la llengua s'utilitza com a instrument de manipulació en un context de desequilibri de poder, posa en relleu que la comprensió no és central per al sistema judicial:

[...] understanding is not central to the legal system; on the contrary, ensuring that witnesses are misunderstood can be crucial to the pursuit of a winning strategy in the adversarial legal system (2003: 219).

Wadensjö (1992 i 1998) va ser una de les primeres a proposar un marc conceptual per entendre que els intèrprets participen activament en les interaccions i que la seva participació defineix —i de vegades modifica— l'acte comunicatiu, perquè acaben assumint diversos rols (Wadensjö 1992, 1998; Angermeyer 2021). Una de les contribucions de la taxonomia de Wadensjö en la qual ens fixem amb més atenció és el concepte de *non-rendition*. Les *non-renditions* són intervencions de l'intèrpret que no corresponen a cap intervenció anterior (contraposades a les *renditions*) o «'text' which is analysable as an interpreter's initiative or response which does not correspond (as translation) 'original' utterance», en paraules de Wadensjö (1998: 108). Són accions lingüístiques dels intèrprets que no estan relacionades amb la traducció. Identificar les intervencions de l'intèrpret que corresponen a *non-renditions* ens pot ajudar a determinar si els intèrprets es limiten a traduir o desenvolupen altres rols addicionals (Cheung 2017: 174). Hi ha altres etiquetes que s'han fet servir per fer referència a interaccions similars. Berk-Seligson, per exemple, les anomena *interpreter-induced intrusions* (1990/2002: 186), i Hale, *interruptions* (2004: 203). Sembla que ambdós termes, com que contenen els substantius en anglès *intrusions* ('intrusions') i *interruptions* ('interrupcions'),

¹⁰ «While there are many dyadic conversations in courtroom proceedings, the power of the questioner is to control so much of the talk of the interlocutor arguably makes interaction so constrained as to leave little room for any kind of negotiation. This is particularly so in cross-examination, which is often typified by overt power struggles between lawyer and witness» (Eades 2003: 212).

valoren quina és la posició d'aquest fenomen envers la pràctica de l'intèrpret. El terme de Wadensjö, en canvi, es presenta de forma més neutra (Cheung 2017: 175).

Diversos investigadors han centrat els seus treballs a analitzar les *non-renditions* i n'han obtingut conclusions discrepants pel que fa a la funció i ús (Cirillo 2010, 2012; Pease 2018; Angermeyer 2021). En l'àmbit de la interpretació judicial, Cheung (2017), amb un corpus de procediments judicials de Hong Kong, avalua quina funció tenen les *non-renditions*. L'objectiu de l'estudi que Cheung presenta a l'article «Non-renditions in court interpreting. A corpus-based study» (2017) és analitzar empíricament si hi ha alguna mena de relació entre les *non-renditions* en diversos contextos i la percepció d'imparcialitat de l'intèrpret. A partir de les transcripcions d'un corpus de cent hores d'enregistrament de cinc judicis celebrats a Hong Kong per casos d'agressions sexuals, Cheung identifica casos de *non-renditions* i els classifica: en primer lloc, entre casos textuais i interaccionals, i, en segon lloc, entre casos iniciats pel mateix intèrpret o per altres participants (2017: 179). En aquests judicis, en què les llengües de treball són el cantonès i l'anglès, s'observa, per exemple, que els casos de *non-renditions* iniciats pel mateix intèrpret en cantonès superen els casos iniciats per altres participants. Observa que l'ús de *non-renditions* per part dels intèrprets depèn del parlant original (2017: 195) i que, tot i l'exigència d'imparcialitat en la tasca dels intèrprets, el desequilibri en la distribució dels casos de *non-renditions* suggereix que els intèrprets judicials no són totalment imparcials i que aquest fet és un reflex de la jerarquia que es produeix en un judici. A l'apartat següent veurem que l'anàlisi duta a terme amb el corpus del projecte TIPp també parteix de les *non-renditions*.

2.1.2 Recerca en interpretació judicial a Espanya i Catalunya

En comparació amb d'altres països com els Estats Units (Berk-Seligson 1985, 1987, 1988, 1989, 1999 i 1990/2002; De Jongh 1992; Dueñas González et al. 1991/2012) o Austràlia (Hale 1996, 1997a, 1997b, 1999, 2002, 2004, 2007, 2008, 2017), la interpretació judicial ha estat una qüestió poc analitzada en el context espanyol i català. La recerca en interpretació judicial a Espanya és relativament recent (Herrero Muñoz-Cobo 1995; Peñarroja Fa 2004; Ortega-Hérraez 2006, 2011; Gascón 2011; RITAP 2011 Handi 2012; Arróniz Ibáñez de Opacua 2000; Casamayor 2013; Del Pozo Triviño 2013; Blasco 2014; Del Pozo Triviño i Borja Albi 2014; Blasco i Del Pozo Triviño 2015; Bestué 2018). Aquesta recerca es basa principalment en treballs en què es recull informació empírica mitjançant qüestionaris i mètodes de recollida de

dades per analitzar la situació de la interpretació judicial als jutjats i tribunals espanyols. La major part d'aquests treballs se centren en la qualitat de la interpretació i en l'anàlisi lingüística dels errors. No obstant això, pràcticament no hi ha estudis que se centrin a descriure i analitzar les interaccions que tenen lloc en el context comunicatiu d'un judici amb intèrpret.

A Catalunya, la interpretació judicial s'ha investigat a través d'entrevistes, observació presencial i terminologia (Onos 2014, Bouhal 2016, Chi 2021). El grup de recerca MIRAS, liderat per la Dra. Marta Arumí, de la Universitat Autònoma de Barcelona va crear el primer corpus a partir d'enregistraments de vistes orals autèntiques (Orozco-Jutorán 2018). El grup MIRAS identifica la necessitat d'investigar la interpretació judicial a partir de dades objectives, i amb el projecte TIPp es crea un corpus amb dades reals de vistes penals celebrades a Barcelona (Arumí i Vargas-Urpí 2017 i 2018; Bestué 2018 i 2019; Orozco-Jutorán 2017, 2018 i 2019; Vargas-Urpí 2017, 2019 i 2020). Aquesta tesi parteix del material obtingut en el projecte TIPp.

2.1.2.1 El corpus del projecte TIPp

El projecte «La qualitat de la traducció com a factor de garantia del procés penal: desenvolupament de recursos al servei dels intèrprets judicials del romanès, l'àrab, el xinès, el francès i l'anglès», més conegut per l'acrònim TIPp (Traducció i Interpretació en els Processos penals) és un projecte que va rebre finançament del Ministeri d'Economia i Competitivitat del Govern d'Espanya i que es va dur a terme del gener de 2015 al desembre de 2017, liderat per la Dra. Carmen Bestué i la Dra. Mariana Orozco-Jutorán. L'objectiu principal d'aquest projecte era descriure la realitat de la interpretació judicial a Espanya (Orozco-Jutorán 2017: 36). La metodologia de treball a TIPp destaca pel seu caràcter pioner en el camp de la recerca de la interpretació judicial a Espanya, ja que es basa en dades reals obtingudes en procediments penals reals, i no en simulacions. Tant la premsa catalana com l'espanyola es van fer ressò dels resultats obtinguts.¹¹

¹¹ Catanzaro, Michelle (8 de juliol de 2017). La traducció en els judicis té carències greus. *El Periódico de Catalunya*, p. 30-31; La meitat del que es diu en un judici amb intèrpret no es tradueix (8 de juliol de 2017). *Ara*, p. 20; Más de la mitad de lo que se dice en un juicio con intérprete no se traduce a la persona enjuiciada, según un estudio. (7 de juliol de 2017). *El Economista*. Recuperat de <https://ecodiario.economista.es/espana/noticias/8483640/07/17/Mas-de-la-mitad-de-lo-que-se-dice-en-un-juicio-con-interprete-no-se-traduce-a-la-persona-enjuiciada-segun-un-estudio.html>; entre d'altres. La llista completa es pot trobar al lloc web del projecte TIPp: <http://pagines.uab.cat/tipp/node/128>.

El grup MIRAS va obtenir els permisos necessaris per accedir a les gravacions de vídeo de les vistes i judicis i va sol·licitar les gravacions de les vistes celebrades a deu jutjats penals de Barcelona en què havia participat un intèrpret d'anglès, francès, romanès, xinès o àrab entre l'any 2010 i el 2015. Es va poder tenir accés a enregistraments audiovisuals reals de procediments penals¹² amb els quals es va elaborar un corpus, es va treballar amb una mostra representativa quant al nombre de procediments penals, es va utilitzar un sistema únic de transcripció i anotació del corpus i va servir per poder elaborar recursos, segons la descripció d'Orozco-Jutorán (2017). El corpus d'aquest projecte conté vistes de procediments abreujats celebrats a la ciutat de Barcelona de gener a juny de l'any 2015. En aquest període, es va sol·licitar un intèrpret en dues centes trenta-una vistes, de les quals finalment se'n van transcriure cinquanta-cinc (en cinquanta-sis no es va trobar el vídeo de la vista, en cent deu no hi va haver interpretació i en deu no es va poder transcriure la interpretació per la mala qualitat de l'àudio) amb interpretació en anglès, francès i romanès. Aquestes cinquanta-cinc vistes orals estan distribuïdes en seixanta-sis arxius d'àudio i vídeo que sumen un total de mil cent setze minuts. En el projecte, un cop obtinguda aquesta mostra, es van transcriure *verbatim* (Arumí i Vargas-Urpí 2018) els enregistraments amb l'ajuda d'un programari anomenat EXMARaLDA.¹³ Les transcripcions inclouen tot allò que es diu a la sala i ho fan registrant, per exemple, els errors gramaticals o de pronunciació dels participants, els dubtes a l'hora de parlar, els fragments incomprensibles —que es registren amb punts suspensius—, així com la comunicació no verbal necessària per a la comprensió del missatge.

Després del procés de transcripció es va anotar el corpus de transcripcions obtingut. Per fer-ho es va crear un sistema d'anotació ad hoc que va permetre a l'equip investigador obtenir també dades quantitatives, atès que les categories d'anotació observades en l'eina de transcripció es podien exportar en documents Excel per fer-ne els recomptes posteriors (Orozco-Jutorán 2017: 37). El sistema d'anotació creat, que es va posar en pràctica a través d'una prova pilot que va consistir en una anàlisi creuada en la qual van participar diverses investigadores (Orozco-Jutorán 2017: 36), es va basar en la distinció proposada per Wadensjö. L'autora diferencia entre les interaccions que es produeixen entre l'intèrpret i els altres agents, que anomena *talk-*

¹² L'accés a materials reals en l'àmbit de la recerca de la traducció i la interpretació en serveis públics acostuma a ser difícil. Per aquesta raó el corpus oral de TIPp és una gran contribució a la recerca en l'àmbit específic de la interpretació en tribunals.

¹³ En l'apartat 3.2.2.2 Descripció de l'eina de consulta es presenta de forma detallada aquest programari d'accés lliure desenvolupat per la Universitat d'Hamburg.

as-activity,¹⁴ i la traducció del discurs oral, que anomena *talk-as-text*¹⁵ (Wadensjö 1998). A partir d'aquesta distinció, les investigadores del projecte TIPp analitzen el discurs de l'interpret no només com a traducció, sinó també com a coordinació o mediació (Orozco-Jutorán 2017: 36).

A partir d'aquesta distinció, a TIPp es creen dues categories: els problemes textuais (que deriven del *talk-as-text* de Wadensjö) i els problemes d'interacció (que deriven del *talk-as-activity* de Wadensjö) (Vargas-Urpí 2019, Arumí i Vargas-Urpí 2018). Per a aquesta primera categoria, la dels problemes textuais, que fan referència a dificultats de traducció lingüístiques (lèxiques, sintàctiques o pragmàtiques) o culturals (diferències entre cultures o sistemes jurídics),¹⁶ es creen dos indicadors. El primer fa referència a l'actuació davant d'un problema d'interpretació textual i es divideix en adequada, millorable i inacceptable, subindicadors qualitius i excloents. El segon indicador, en canvi, fa referència a la solució aplicada davant del problema d'interpretació textual. En aquest indicador hi ha tot un seguit de subindicadors que venen determinats per l'actuació davant del problema. Per exemple, si l'actuació s'ha categoritzat com a adequada o millorable, els subindicadors són els següents: equivalent habitual, implícitació, explícitació.¹⁷ En el cas dels errors inacceptables, els subindicadors fan referència al tipus d'estratègia de traducció (errònia) que s'ha aplicat davant del problema textual. Aquests subindicadors inclouen, per exemple, omissions, omissions greus, contrasentits o sense sentits. A partir de l'indicador de tipus d'error valorat com a «greu» es calcula la relació d'errors per hora.¹⁸

La segona categoria, la que fa referència als problemes d'interacció, es divideix en tres subcategories: problemes de gestió conversacional, *non-renditions* o veu pròpia¹⁹ i discurs directe o indirecte. Arumí i Vargas-Urpí fan una descripció detallada de cada una d'aquestes subcategories i dels subelements que s'hi inclouen, que, sense entrar en detall, són els següents: els «problemes de gestió conversacional» inclouen els encavalcaments, les interrupcions i els torns de llarga durada; «veu pròpia» inclou les pauses, els aclariments, les confirmacions, les

¹⁴ En l'operacionalització d'aquest constructe, l'equip investigador de TIPp proposa la traducció «problemes d'interacció» per referir-se a *talk-as-activity*. Vegeu Orozco-Jutorán 2017.

¹⁵ En l'operacionalització d'aquest constructe, l'equip investigador de TIPp proposa la traducció «problemes textuais» «per referir-se a *talk-as-text*». Vegeu Orozco-Jutorán 2017.

¹⁶ Aquesta definició de «problema textual» correspon a Orozco-Jutorán 2017.

¹⁷ Vegeu Orozco-Jutorán 2017 per consultar la resta de subindicadors i exemples reals del corpus a partir de l'anàlisi de TIPp.

¹⁸ Vegeu Orozco-Jutorán 2017.

¹⁹ El terme *veu pròpia* és la proposta que l'equip investigador de TIPp fa per al concepte *non-rendition* (literalment 'no-interpretació') que es contraposa a *rendition*.

recuperacions d'informació, els advertiments, les instruccions i els consells, les respostes i les addicions d'informació; i, finalment, «discurs directe o indirecte» inclou, efectivament, els casos de discurs directe i els de discurs indirecte. Més endavant, en presentar la metodologia del nostre treball, recuperarem la segona subcategoria, la de casos de veu pròpia, per presentar l'anàlisi d'aquesta tesi.

S'hi van identificar de mitjana 22,8 casos de veu pròpia (pauses, aclariments, verificacions i casos de recuperació d'informació perduda) per hora de judici i 45,5 casos de veu pròpia no justificada (advertiments, instruccions, consells, casos en què l'intèrpret respon per l'usuari i casos en què l'intèrpret afegeix informació extra) per hora de judici. Una de les dades més rellevants de l'anàlisi del corpus és que més de la meitat del contingut del judici, un 54 %, no s'interpreta i que en els fragments interpretats hi ha omissions greus, addicions greus, falsos sentits greus i sense sentits (Orozco-Jutorán 2017: 41). També destaca que els operadors judicials fan intervencions molt llargues i parlen a una gran velocitat. La velocitat de parla dels operadors judicials és de més de cent vuitanta paraules per minut.

2.1.2.1.1 La interpretació com a interacció dialògica basada en el discurs

La interpretació dels discursos dialògics no és tan sols la traducció del discurs oral dels interlocutors primaris, sinó que també implica una tasca de coordinació de la conversa (Berk-Seligson 1998: 220). En aquest sentit, Wadensjö (1998) diferencia dos tipus de discurs: la interpretació com a transferència interlingüística i la interpretació com a interacció comunicativa interpersonal. L'autora es refereix a aquests dos tipus de discurs com a *talk-as-text*, que és el tipus de discurs mediat per un intèrpret que es fa servir normalment en els estudis de traducció i interpretació, i *talk-as-activity*, que és el discurs que es genera per participar-hi. Aquesta diferenciació ofereix una nova proposta per estudiar la interpretació com a interacció dialògica basada en el discurs. A partir de la distinció de Wadensjö, el grup d'investigació MIRAS al projecte TIPp crea dues categories que es basen en els tipus de problemes amb els quals es pot trobar un intèrpret judicial (Arumí i Vargas-Urpí 2018: 429). D'una banda, els problemes textuais o lingüístics, que estan relacionats amb l'exactitud del missatge que transmet l'intèrpret (Orozco-Jutorán 2019:155) i permeten analitzar la fidelitat de la traducció del missatge. En aquest cas, poden ser, per exemple, problemes relacionats amb la terminologia o el vocabulari. I, d'altra banda, els problemes interaccionals, que estan relacionats amb la interacció oral entre els participants de la vista —en especial, amb el paper actiu de

l'intèrpret— i permeten l'anàlisi de la imparcialitat de l'intèrpret en la coordinació. En aquest cas poden ser, per exemple, problemes relacionats amb la gestió de les interrupcions.

En aquest segon grup, hi tenim les *non-renditions* (Wadensjö 1998:108), que són els problemes relacionats amb la naturalesa interaccional de la interpretació judicial com les interrupcions, els torns de paraula llargs, l'estil dels operadors judicials o l'estil dels intèrprets (Arumí i Vargas-Urpí 2018: 430). Les *non-renditions* o «veu pròpia» —a partir de la proposta de traducció cap al castellà d'Arumí i Vargas-Urpí (2018: 430)— són «renditions that do not correspond to an original utterance, can be used for managing turn-taking or dialogue, but also for other reasons». En la proposta del projecte TIPp (Arumí i Vargas-Urpí 2018) els casos de veu pròpia es classifiquen en tres grups. En primer lloc, hi ha els casos de veu pròpia justificada, que es produeixen quan l'intèrpret demana una pausa, demana un aclariment i confirma que ha entès o sentit la informació correctament. En segon lloc, hi ha els casos de veu pròpia no justificada, que es produeixen quan l'intèrpret fa alguna mena d'avertiment dirigit a l'acusat per indicar-li com s'ha de comportar o donar-li instruccions sobre com ha de contestar, contesta preguntes en lloc de l'acusat, dona informació extra als participants o afegeix preguntes. En tercer lloc, hi ha els testimonis de reacció (*reactive token*) que es produeixen quan l'intèrpret diu «d'acord» abans d'interpretar: «Reactive tokens refer to non-renditions where the interpreter merely acknowledges that she or he received the information in the original utterance; for instance, when she or he simply says *vale* (okay) before providing the rendition» (Vargas-Urpí 2019: 484).

2.2 La confiança com a eina d'anàlisi

En aquesta tesi ens proposem treballar amb el concepte de confiança, que és el fenomen que volem observar. Es tracta d'un concepte que utilitzem habitualment en el llenguatge comú i que en l'àmbit de la investigació té diverses aplicacions. Hi ha diverses aproximacions al concepte de confiança en disciplines diferents, des de la filosofia fins a les ciències polítiques i l'economia. Aquestes aproximacions acostumen a ser holístiques, és a dir, que intenten explicar la confiança fent referència a fenòmens socials o culturals més amplis, o reduccionistes. El concepte de confiança cada cop està més present en diversos àmbits d'estudi (Morgner 2018), i és que des dels anys setanta la confiança és un tema recurrent en les ciències socials (Bachmann i Zaheer 2006; Lyon, Möllering i Saunders 2015) que s'ha treballat des de perspectives diferents. Aquesta diversitat de perspectives, que destaca per les diferents delimitacions de la funció que s'adjudica a la confiança, s'explica perquè en l'àmbit de les

ciències socials i les humanitats no hi ha una definició precisa que s'hagi acceptat universalment (Sanz, Ruiz i Pérez 2009: 42). En cada cas s'ha conceptualitzat tenint en compte el context dels investigadors que han aplicat el concepte. En aquest sentit, la confiança es considera una eina que permet reduir la sensació d'inseguretat, rebaixar la por de la incertesa, disminuir la possibilitat de realitzar una selecció adversa, facilitar la presa de decisions en escenaris de risc, resoldre problemes, cooperar i coordinar-se, entre d'altres (Sanz, Ruiz i Pérez 2009: 31). Hi ha altres autors que també es basen en la confiança per examinar altres fenòmens, com ara Giddens (1991), que aplica el concepte per explicar la modernitat, o Fukuyama (1995), que a partir del concepte de confiança presenta la situació econòmica i la prosperitat de diverses societats.

En l'àmbit de l'economia, la recerca basada en la confiança ha tingut una proliferació destacable pel que fa a les relacions comercials entre empreses i clients. Concretament, la recerca s'ha centrat principalment en l'anàlisi de les barreres psicològiques, socials i institucionals que obstaculitzen la «producció de confiança»²⁰ (Kramer 1999: 570). Des del camp de coneixement de la psicologia també s'ha treballat amb el concepte de confiança i hi trobem escales per mesurar la confiança interpersonal, que és la confiança en els altres (Rotter 1967 i Larzelere i Huston 1980). En l'àmbit de la sociologia, també hi trobem diverses aproximacions. Sztompka, que s'emmarca en la teoria del canvi social,²¹ considera que la confiança es presenta en situacions d'incertesa i que ens permet adoptar una posició en relació amb les accions futures dels altres (Sztompka 1999). D'acord amb aquest autor, la confiança es relaciona amb quatre tipus d'accions diferents: la confiança anticipada, quan la persona que confia avança les accions dels altres tot esperant que aquestes accions li siguin favorables; la confiança per responsabilitat, que fa referència al fet que algú cuidi de manera responsable alguna cosa; la confiança evocada, que fa referència a esperar que algú actuarà de forma recíproca; i, finalment, la confiança processal, que és la confiança en les institucions. Putnam²² (2000) proposa dos tipus de confiança: *thick trust* i *thin trust*,²³ que es diferencien per la relació

²⁰ Traduït de l'expressió en anglès *production of trust*.

²¹ En sociologia, la teoria del canvi social estudia les variacions que es produeixen en l'estructura del sistema social. També n'analitza les conseqüències i totes les estructures vinculades a les normes i els valors existents.

²² Putnam se centra principalment a reivindicar la desaparició del capital social a la societat estatunidenca, que implica una disminució de la confiança social. A grans trets, el capital social fa referència a la presència d'interaccions positives entre individus que formen part d'una mateixa societat. Per a Robert Putnam en el capital social hi trobem la confiança, la reciprocitat i la cooperació.

²³ No s'ha identificat cap traducció publicada en català per a aquests dos conceptes. La traducció literal és «confiança gruixuda» per a «*thick trust*» i «confiança prima» per a «*thin trust*».

de proximitat que tenim amb l'altra persona.²⁴ Tenim *thick trust* en una persona amb la qual tenim una relació estreta i, en canvi, tenim *thin trust* en algú anònim. En aquest sentit, la confiança en algú anònim es pot extrapolar en la confiança que es basa en la reputació d'un col·lectiu representat, per exemple, per una institució o un grup de professionals. Putnam (2000: 137) també diferencia entre la confiança social, de la qual la *thin* i *thick trust* serien subtipus, i la confiança en les autoritats o les institucions.

2.2.1 La noció de confiança en la recerca en traducció i interpretació

En l'àmbit dels estudis en traducció i interpretació, la noció de confiança s'ha explorat en un nombre relativament reduït d'ocasions (Froeliger 2004, Abdallah i Koskinen 2007, Duarte 2012, Cadwell 2015, Olohan i Davitti 2017, Scansani et al. 2019, Rizzi et al. 2019). De fet, tot i que acabem de veure que a partir del concepte de confiança s'han construït teories per a diversos camps de coneixement, avui dia no existeix cap teoria de la confiança en els estudis en traducció i interpretació. No obstant això, sí que hi ha autors que han definit la confiança en relació amb la traducció, i també hi ha autors que, tot aplicant teories de la confiança d'altres àmbits, han explorat fenòmens relacionats amb la traducció i la interpretació.

Froeliger (2004) defineix la confiança com un fil conductor que organitza i condiona la pràctica de la traducció, tot i que no detalla com l'organitza i la condiona. Presenta tot un seguit d'elements per explicar amb què es construeix la confiança professional. Per fer-ho enumera elements com ara la pluralitat dels actors, la presència d'un element desconegut, la reciprocitat entre les dues parts, el marc temporal de la reciprocitat i un cert silenci. L'autor també destaca la relació de contradicció que poden generar certs mecanismes per generar la confiança i el caràcter «invisible» del traductor:

Nous avons vu, plus haut, que la confiance, en général, ne se gagnait pas directement : on ne dit pas « faites-moi confiance », mais on installe ses locaux (ou on se fait domicilier) dans un quartier cher et réputé. Ce mécanisme fonctionne habituellement par affichage : il s'agit d'exhiber les qualités qui vont susciter la confiance. Les traducteurs se heurtent ici à une difficulté : la discrétion qui leur incombe aux yeux du reste du monde. En effet, un bon

²⁴ «Thick trust» and «thin trust» represent the ends of a continuum, for «thick trust» refers to trust with a short radius, encompassing only others who are close to the truster, sociologically speaking, and «thin trust» refers to trust with a long radius, encompassing people at a greater social distance from the truster. (Putnam 2000: 466)

traducteur est un traducteur invisible, puisque le texte d'arrivée est considéré comme de qualité lorsqu'il ne vient à personne l'idée qu'il s'agit d'une traduction (Froeliger 2004: 35).

D'acord amb Froeliger, els traductors, en general, no poden exhibir-se obertament, ja que se suposa que la seva tasca, perquè es consideri una tasca professional, ha de ser invisible i ha de manca d'identitat individual. En aquest sentit, que el caràcter invisible de la tasca de l'intèrpret —és a dir, el fet de no poder-se reivindicar de forma directa com un professional²⁵ en el qual es pot confiar— sigui un element que en denota la professionalitat ens fa pensar en la *thin trust* (Putnam 2000). De fet, Froeliger parla d'aquesta professionalitat i, concretament, de com aquesta confiança (o l'absència de confiança) determina qui té finalment el poder de decisió:

Nous pensons que sous la confiance, réflexive ou réciproque, se décide quelque chose de bien plus décisif : la confiance (ou son absence), c'est ce qui va déterminer le lieu d'exercice de l'autorité. La question de confiance, en traduction, c'est finalement qui décide ? (Froeliger 2004: 37).

Per respondre aquesta pregunta («La question de confiance, en traduction, c'est finalement qui décide ?»), Froeliger té en compte els agents que, en el seu cas, considera que intervenen en un procés de traducció, és a dir, l'autor, la persona que encarrega la traducció i el traductor. Tanmateix, només presenta hipòtesis, ja que es tracta d'un treball teòric i no d'aplicació en un cas concret.

Duarte (2012) es pregunta què fa que la traducció sigui possible tot referint-se a la traducció com a fet social. A partir d'aquesta pregunta, defineix la traducció com «a social fact, involving production, transmission and consumption under specific circumstances and by specific agents» (Duarte 2012: 19) i argumenta que si considerem que la traducció és únicament un fenomen lingüístic, no podem arribar a comprendre què fa que sigui possible des en l'àmbit social (Duarte 2012: 20). La traducció es basa a assumir que hi ha equivalència, però que la majoria de receptors o consumidors (*consumers*, tal com indica) no podem provar de forma empírica que aquesta equivalència existeix de debò. Aquí tornem a trobar la idea que la confiança té un caràcter essencial en els casos en els quals les persones no disposem de tota la

²⁵ En aquest punt, cal indicar que aquest caràcter invisible no s'observa en la manera en què les agències de traducció es presenten als clients mitjançant canals publicitaris com ara llocs web. De fet, mentre el concepte de confiança s'ha explorat de forma escassa en l'àmbit acadèmic, aquest terme és ben present en el món professional.

informació que necessitem en un context determinat. És per aquest motiu que Duarte argumenta que cal que existeixi una ficció basada en la confiança o, segons les paraules de l'autor, «a kind of collective pact is needed, grounded on trust» (Duarte 2012: 20). Presenta dos exemples sobre aquest *collective pact* o *act of faith*, tal com anomena aquesta ficció posteriorment (Duarte 2012: 21). D'una banda, ens demana que pensem en dos caps d'estat que es troben immersos en una guerra i decideixen negociar per elaborar un tractat de pau. Aquests dos caps d'estat parlen llengües diferents i per aquest motiu necessiten un intèrpret. Al cap de moltes hores de negociacions, anuncien públicament que han arribat a un acord i posen punt i final a la guerra. D'altra banda, ens proposa que pensem en una altra situació i ens imaginem una persona molt aficionada a la música que un dia va a una botiga a comprar un equip de música sofisticat. En tornar a casa, aquesta persona treu l'equip de música meticulosament de la capsa i per instal·lar-lo segueix el manual d'instruccions, que ha estat traduït del japonès. Segueix tots els passos i, finalment, l'equip de música funciona a la perfecció. Duarte, després de presentar aquests dos exemples en els quals la presència d'un intèrpret o un manual d'instruccions traduït permeten als protagonistes disposar de tota la informació que necessiten en cadascun dels contextos determinats, ens proposa la reflexió següent:

One could certainly ask all sorts of questions about the degrees of fidelity and equivalence involved in these two instances of interlingual transfer, however, from the perspective of those who benefit from them, they would appear to be totally irrelevant; what is at stake here are pragmatic considerations rather than the technicalities of contrast: the two nations ended their war and the music lover finally managed to listen to his favourite operas, so the proof of the pudding is in the eating. (Duarte 2012: 21)

Després de presentar quin és el nexa d'unió entre la traducció i la confiança, Duarte ens parla de dos tipus de confiança diferents: la confiança en el traductor i la confiança en la institució social de la traducció. De fet, per parlar d'aquest primer tipus de confiança té en compte l'aportació luhmanniana al concepte de confiança (Duarte 2012: 24). Tant Duarte com Froeliger exploren la noció de confiança en la traducció (i per extensió també en la interpretació), però les aportacions d'ambdós autors són teòriques i no presenten cap aplicació pràctica. No obstant això, sí que existeixen aportacions en les quals es relaciona el concepte amb l'anàlisi de casos pràctics.

El concepte de confiança també s'ha aplicat a anàlisis més específiques. Abdallah i Koskinen (2007) analitzen els desenvolupaments recents en la indústria de la traducció professional a través de la teoria d'anàlisi de xarxes d'Albert Lázsló combinant-la amb estudis sociològics de capital social i confiança.

Cadwell (2015) aplica la teoria de la confiança de Castelfranchi i Falcone²⁶ en examinar la traducció i la interpretació en un context determinat: el terratrèmol del 2011 al Japó. L'objectiu del seu treball etnogràfic és entendre millor la traducció i la interpretació en els casos en què es produeixen desastres naturals. Per fer-ho, du a terme entrevistes individuals a vint-i-vuit residents estrangers, de dotze nacionalitats diferents, que van viure aquest terratrèmol. Resulta interessant destacar que proposa el concepte de confiança de Luhmann com una de les opcions d'anàlisi, però el descarta perquè, tot i considerar que és una teoria universal de la confiança (Cadwell 2015: 184), argumenta que se centra en la relació entre la confiança i el poder. La teoria de la confiança que escull finalment, la de Castelfranchi i Falcone, és una teoria social i cognitiva que l'autor afirma que és holística i que es basa en el context (Cadwell 2015: 185). Aplica aquest model de confiança per descriure i explicar el paper que van tenir la traducció i la interpretació en les decisions d'alguns residents estrangers a l'hora de confiar o no en la informació que rebien.

Olohan i Davitti (2017) examinen el treball dels gestors de projectes que treballen en agències de traducció amb oficina al Regne Unit. Defineixen la confiança com un procés dinàmic i la seva metodologia d'anàlisi es basa en participació observant, entrevistes i anàlisi documental. Per mitjà de les dades recollides analitzen com la confiança es genera i es manté en les relacions que els gestors de projectes tenen amb els clients i els traductors amb els quals treballen. La seva anàlisi mostra que «without trust, all parties in the translation production network would struggle to achieve their aims» (Olohan i Davitti 2017:412). Indiquen que dues de les variables de les quals depèn la confiança són les expectatives dels gestors de projectes, els traductors i els clients i les percepcions que tenen els uns dels altres.

²⁶ Castelfranchi, Cristiano. and Falcone, Rino. (2010). *Trust Theory: A Socio-Cognitive and Computational Model*. Chichester: John Wiley & Sons. La teoria de la confiança de Castelfranchi i Falcone (2010) té un abast limitat, en gran part perquè adopta un punt de vista limitat sobre el fenomen de la confiança i perquè descriu només una gamma limitada de fenòmens de confiança observats al món. Explica gairebé exclusivament la confiança des del punt de vista del qui confia (*trustor*), i intenta sobretot descriure i explicar com confia o no.

Scansani et al. (2019) examinen la confiança que tenen els traductors en formació en la traducció automàtica. Aquest és el primer cas en el qual observem que la confiança no s'observa únicament entre el traductor i un altre dels agents involucrats en el procés comunicatiu, sinó que s'examina entre el traductor i un agent que no és humà. Scansani et al. fan un experiment amb quaranta-set estudiants de màster per analitzar la productivitat, les paraules editades per segon i la qualitat de les traduccions resultants d'aquests estudiants com a posteditors i com a editors. En els resultats, però, no s'identifiquen elements que indiquin que hi ha una falta de confiança d'aquestes traductors envers les eines de traducció automàtica.

Rizzi et al. (2019) proposen observar la història de la traducció per mitjà del concepte de confiança i així afegir els traductors com a persones en l'estudi de les traduccions com a textos. Els autors defineixen la confiança com la creença (*belief*) en la fiabilitat (*reliability*) o la capacitat d'algú o alguna cosa; el producte històric basat en una xarxa complexa de factors retòrics, emocionals i actitudinals (Rizzi et al. 2019: 116). L'objectiu del seu treball és oferir als lectors definicions i eines conceptuals per analitzar la confiança en relació amb la traducció, la interpretació, la publicació i l'edició. Operativitzen el concepte de confiança perfilant una metodologia que combina tres perspectives diferents de confiança —o tres «nivells», terme que utilitzen també en el seu treball (Rizzi et al 2019: 45)— que els autors descriuen com a «específiques i concurrents» (Rizzi et al. 2019: 2): la perspectiva interpersonal, la institucional i l'establerta pel règim.²⁷ El primer nivell, l'interpersonal, fa referència a la confiança que s'estableix, per exemple, entre el traductor, l'editor, l'editorial, l'autor o el client; el segon nivell, l'institucional, se centra en la confiança en la professió en si, i, el tercer nivell, l'establert pel sistema, afecta tot allò que des del punt de vista social pot afectar positivament o negativament les marques de confiabilitat dels traductors. Aquest és el nivell en el qual generalment es troben atributs físics vinculats a la cultura (aparença física dels textos o dels intèrprets) i que tenen la capacitat d'influir en la generació de les xarxes de confiança (Rizzi et al. 2019: 36). En aquests tres nivells presentats per Rizzi et al., si recuperem els dos tipus de confiança que ens proposa Putnam, en el nivell interpersonal, hi podem identificar la *thick trust*, i en el nivell institucional i establert pel sistema, la *thin trust*. La proposta de Rizzi et al. és molt interessant des del punt

²⁷ Els autors utilitzen el terme en anglès *regime-enacted*, *regime-bound* i *regime-driven*. Els autors inclouen un glossari en el qual es descriu el terme *regime* com «un conjunt de creences o principis culturals que fan possible una acció coordinada que desemboca en la producció i la recepció de les traduccions. Els règims són més amplis que les formes de traducció, que només afecta què es considera una traducció. Poden afectar, per exemple, qui està legitimat per fer una traducció o com s'hauria de traduir» (Rizzi et al. 2019: 115).

de vista metodològic, atès que els autors defineixen el concepte de confiança i a partir d'aquesta definició estableixen tres nivells que els permeten proposar una visió del seu objecte d'estudi, la història de la traducció, a partir de la confiança. Cal destacar que els autors, en el capítol en el qual exploren diverses definicions del concepte de confiança, també inclouen la sociologia de Luhmann.

2.2.2 La confiança en la interpretació als serveis públics

En els casos en què la confiança ha estat un element central en recerques centrades en la interpretació als serveis públics, s'ha observat que un dels elements que fa que els usuaris considerin que el servei d'interpretació és bo es basa en la confiança que tenen en l'intèrpret, i que això implica que prefereixin intèrprets que vinguin de les seves pròpies xarxes informals (Edwards et al. 2005: 89). Més concretament, en les trobades entre pacient i metge, s'ha demostrat que és molt important que hi hagi un enfocament compartit perquè sigui possible construir una confiança mútua malgrat les barreres lingüístiques (Wadensjö 2018). També en aquest context, s'ha observat que l'intèrpret assumeix diversos rols durant la interpretació en l'àmbit sanitari (Zendedel et al. 2018). Els intèrprets informals en l'atenció primària actuen com a conductors de la informació, tot substituint el pacient o el metge o bé exclouent el pacient o el metge. Aquests rols, però, no tenen cap relació directa amb com perceben el control, la confiança i la satisfacció en relació amb la tasca de l'intèrpret (2018: 1064) ni amb que els intèrprets tradueixen menys de la meitat dels intercanvis (Zendedel et al. 2018: 1064). En les situacions en què s'assumeix que es tracta d'un intèrpret informal, en el sentit de no professional i persona de l'esfera de coneixement de la persona interpretada, es constata que no cal traduir-ho tot.

En l'àmbit de la interpretació en els cossos policials, s'ha analitzat la percepció de l'impacte que tenen els intèrprets en els interrogatoris relacionats amb qüestions de seguretat nacional i internacional (Goodman-Delahunty i Howes 2019). Una de les qüestions que analitzen està relacionada amb la confiança d'aquestes persones en la tasca dels intèrprets. Goodman-Delahunty i Howes observen que, a la pràctica, hi ha una manca de confiança que «led to questions of suspected misconduct by the interpreter» (2019: 112). També en aquest mateix àmbit, s'ha detectat que la confiança, juntament amb el rol i les emocions, és una de les àrees de conflicte que es relacionen amb la imparcialitat (Wilson i Walsh 2021). Pel que fa a la confiança, observen que tant els agents de policia com els intèrprets tenen expectatives

compartides sobre la imparcialitat de l'intercanvi. La competència de l'interpret és un factor que genera confiança, però observen que les respostes dels agents suggereixen que tenen una desconfiança implícita en les habilitats dels intèrprets. Aquesta desconfiança implícita, d'acord amb els autors, remarca la necessitat de mantenir el control per part dels agents.

Només en una d'aquestes recerques es treballa amb transcripcions de material real (Wadensjö 2018). En tots els altres casos, les dades que s'analitzen s'obtenen mitjançant entrevistes estructurades o semiestructurades o qüestionaris. Goodman-Delahunty i Howes (2019: 114) destaquen que una de les limitacions del seu estudi és precisament no haver analitzat transcripcions reals d'interrogatoris amb intèrpret.

2.3 La proposta del sociòleg Niklas Luhmann

Tal com hem vist, existeixen moltes teories de la confiança i diversos enfocaments per aplicar aquest concepte a la recerca. En aquesta tesi hem optat per la proposta del sociòleg alemany Niklas Luhmann (1927-1998), que ens proposa una definició de confiança vinculada a la complexitat social.

Els conceptes que manllevem de la teoria de Luhmann es troben principalment en dos treballs d'aquest autor d'obra extensa i difícilment classificable que ens ofereixen una teoria ambiciosa que descriu la societat moderna com un sistema social. Les dues obres en què es basa el marc teòric d'aquest treball són *Vertrauen: ein Mechanismus der Reduktion sozialer Komplexität* («Confiança: un mecanisme per reduir la complexitat social»), publicada l'any 1968, i *Das Recht der Gesellschaft* («El dret de la societat»), publicada l'any 1993. Per contextualitzar la seva teoria dels sistemes socials també s'ha consultat *Die Gesellschaft der Gesellschaft* («La societat de la societat»), publicada el 1997.

En aquest apartat revisem la seva proposta tot referint-nos a la seva teoria de sistemes socials i fent èmfasi en la seva visió del sistema de dret.

2.3.1 Per què Luhmann?

En els darrers anys hem presenciat que s'ha produït un gir en els estudis de traducció i interpretació cap a una perspectiva més social (Angelelli 2014; Chesterman 2006; Diaz-Fouces i Monzó-Nebot 2010; Morris 2010; Snell-Hornby 2006; Wolf i Fukari 2007). A partir de l'any

2000, diversos investigadors, a través de la seva recerca, s'endinsen en aquest espai interdisciplinari i comencen a treballar amb conceptes que beuen de teories ja existents en el camp de la sociologia (Davidson 2000). L'autor que més ha seduït els estudis de traducció i interpretació (Diaz-Fouces i Monzó-Nebot 2010: 12) és Pierre Bourdieu (1930-2002), un dels sociòlegs que més ha dominat l'àmbit de les ciències socials de parla francesa (Gouanvic 1994, 1997, 1998, 1999, 2005 i 2007; Simeoni 1995, 1998; Monzó-Nebot 2002; Wolf 2002, 2007; Inghilleri 2003 i 2005; Blommaert 2005; Buzelin 2005; Hanna 2005; Vidal Claramonte 2005; Heilbron i Sapiro 2007; Garcés i Gauthier 2010; Abdallah 2014; Vorderobermeier 2014). L'obra de Bourdieu ha contribuït notablement que en els estudis de traducció es posi més èmfasi en els traductors i en els intèrprets (Inghilleri 2005: 126). Per a Bourdieu, l'*habitus* és el conjunt d'esquemes generatius a partir dels quals els subjectes perceben el món i hi actuen. Aquests esquemes depenen de la societat i s'han anat generant al llarg de la història de cada subjecte; són, en aquest sentit, una interiorització de l'estructura social a partir de la qual el subjecte produeix els seus pensaments, percep el món i actua. Si apliquem aquest concepte al context que nosaltres analitzem, ens trobem amb una anàlisi que ens permetria treballar en com el jutge «actua» com a jutge o en com l'intèrpret «actua» com a intèrpret. A diferència dels estudis citats, en el nostre cas el concepte d'*habitus* no ens permet explorar el fenomen que ens proposem analitzar. L'*habitus* permet una anàlisi amb una perspectiva més diàfana i no ens ajuda en la nostra investigació, atès que nosaltres ens proposem centrar-nos en les interaccions que es produeixen en el context del judici i no en els subjectes en si. Més enllà de Bourdieu, també s'ha explorat la possibilitat de combinar els estudis en traducció i interpretació amb la teoria de l'actor-xarxa —també coneguda com a ANT per les seves sigles en anglès (Actor Network Theory)— entre d'altres, pel sociòleg francès Bruno Latour (1947). El concepte central de la seva teoria és el de xarxa, més específicament, el d'actor-xarxa, que dona nom a la seva teoria: la «teoria de l'actor-xarxa». La teoria de l'actor-xarxa s'ha aplicat en altres camps d'estudi força variats que van des dels estudis de màrqueting fins als estudis jurídics. Cal dir que en els estudis de traducció la seva aplicació és molt més reduïda (Abdallah 2008, 2014; Bogic 2010).

En el nostre cas, hem decidit explorar el marc sociològic de Luhmann²⁸ com a instrument d'anàlisi per diverses raons. Luhmann centra la seva proposta en la noció de la teoria de

²⁸ La producció de Luhmann és extensa i complexa, i la descripció que es presenta a continuació no pretén ser exhaustiva, sinó examinar les qüestions particulars que són rellevants per a la nostra investigació.

sistemes, ens proposa una definició de confiança (cosa que no fan ni Bourdieu ni Latour) que ens ofereix moltes possibilitats d'anàlisi i, a més, és un autor que té formació de jurista.

2.3.1.1 Els sistemes socials luhmannians

Les teories del sociòleg Niklas Luhmann s'han aplicat en camps d'estudi molt diversos, com, per exemple, en l'àmbit de la sanitat (Ward 2006) o del dret (Belvisi 2014, Messner 2014a, Messner 2014b i Philippopoulos-Mihalopoulos 2014, Ruiz Manotas i Bermeo 2019, Ladeur 1999, Loschiavo i de Barros 2020). L'extensió —va escriure més de setanta llibres i uns quatre-cents articles— i la complexitat de la seva producció responen a la seva necessitat d'observar la societat moderna evitant enfocaments reduccionistes. Pensava que així podria arribar a capturar-ne l'essència des de la teoria. Luhmann considerava que calia conceptualitzar de nou la sociologia perquè aquesta disciplina s'havia deixat endur pel subjectivisme. No obstant això, era conscient de la impossibilitat d'escapar del tot d'aquesta simplificació, atès que qualsevol intent de provar d'entendre la societat implica necessàriament interpretar-la (Baraldi et al. 2021). Així doncs, el que volia era oferir una «teoria social de les teories socials», és a dir, una teoria que tingués en compte més d'una percepció i comprensió de la societat. Val a dir que aquesta característica intrínseca de la seva teoria la converteix en una teoria que sovint es considera massa abstracta i general (King i Thornhill 2003: 1).

La teoria dels sistemes socials de Luhmann es nodreix d'elements de teories ja existents molt diverses. L'empremta de Talcott Parsons, amb qui Luhmann coincideix l'any 1961 a Harvard, es fa evident en el caràcter funcionalista de la seva teoria. Luhmann descriu la societat moderna com un conjunt de sistemes. Per determinar el concepte de sistema social de Luhmann és fonamental fer esment de la descripció sobreobjectiva que fa de la societat. Luhmann concep la societat com un sistema omniabastador de totes les comunicacions de l'entorn (Luhmann 1993: 110). De fet, els sistemes que formen la societat no inclouen les persones; per a Luhmann no es comuniquen les persones, sinó que només la comunicació comunica. Les comunicacions es conceben com a accions i s'atribueixen a agents, però aquestes observacions són, en si mateixes, comunicacions (Luhmann 1997: 620). Cal que imaginem individus que es mouen entre sistemes i que, alhora, són membres d'una família, empleats, ciutadans, etc., però en comptes de fixar-nos en els individus, ens hem de fixar en la xarxa de comunicacions en les quals participen.

La distinció entre sistema i entorn és clau per al desenvolupament de la seva teoria, que considera que tots els sistemes socials són una realització de la societat. La idea de sistema implica una distinció entre el sistema (*System*)²⁹ i l'entorn (*Umwelt*) que no fa referència simplement a l'entorn natural, sinó a la presència d'essers humans. El fet que els individus que formen part d'aquest entorn socialitzin fa que es creïn organitzacions socials per tal de donar resposta a determinades necessitats. Aquestes organitzacions socials són les que coneixem com a «sistemes socials» en la teoria de Luhmann. Cadascun d'aquests sistemes socials és operativament tancat, determinat per les seves pròpies estructures, autònom i autopoiètic. Luhmann agafa aquest darrer concepte de l'àmbit de la biologia i l'aplica en l'àmbit social per descriure com es produeixen i com es reproduïxen els sistemes socials. Els sistemes socials es componen de comunicacions que recursivament es refereixen a altres comunicacions i que, així, construeixen el seu propi sentit i la seva pròpia capacitat de connexió.

El concepte d'autopoesi, definit pel biòleg xilè Humberto Maturana (1972), es tracta d'un concepte central en la recerca cel·lular i resulta essencial per al desenvolupament de la teoria social del sociòleg alemany. És un terme d'origen grec, *autopoesis*, format per *autos*, que vol dir «un mateix», i *póiesis*, que vol dir «creació». Aquest procés de producció i reproducció dels sistemes implica que siguin autònoms i, per tant, tancats. Aquesta característica, el fet de ser operativament tancats, comporta que els sistemes sempre es diferenciïn els uns dels altres. Luhmann fa referència a tres grans tipus de sistemes, i precisament els diferencia pel tipus d'operació autopoiètica, és a dir, pel tipus d'operació que fan per reproduir-se. Els tres grans

²⁹ Per a les citacions de l'obra de Luhmann es proposa una traducció pròpia directa de l'alemany al català, atès que no s'han identificat traduccions oficials de cap de les seves obres al català. A continuació es presenta una referència de les obres de Niklas Luhmann traduïdes al castellà d'acord amb la base de dades de llibres editats a Espanya del Ministeri de Cultura i Esport (nom de l'obra, autor/a de la traducció, editorial i any de publicació: *Discusión*, sense informació de l'autor/a de la traducció, Barral Editores (1952); *El amor como pasión*, traducció de Joaquín Adsuar Ortega, Edicions 62 (1982); *Fin y racionalidad en los sistemas*, traducció de Jaime Nicolás Muñiz, Editora Nacional (1983); *Sistema jurídico y dogmática jurídica*, traducció d'Ignacio de Otto y Pardo, Ediciones Paidós Ibérica (1983); *Sociedad y sistema: la ambición de la teoría*, sense informació de l'autor/a de la traducció, Ediciones Paidós Ibérica (1990); *La ciencia de la sociedad*, traducció de Silvia Pappé, Brunhilde Enker i Luis Felipe Segura, Anthropos Editorial (1996); *Complejidad y modernidad: de la unidad a la diferencia*, sense informació de l'autor/a de la traducció Editorial Trotta (1998); *Teoría de la sociedad y pedagogía*, traducció de Carlos Forste, Ediciones Paidós Ibérica (1996); *Confianza*, traducció d'Amanda Flores, Anthropos Editorial (1996, 2005); *Sistemas sociales: lineamientos para una teoría general*, traducció de Silvia Pappé, Brunhilde Erker i Javier Torres Nafarrete, Anthropos Editorial (1998); *La realidad de los medios de masas*, traducció de Javier Torres Nafarrete, Anthropos Editorial (2000, 2007); *Poder*, traducció de Mónica Talbot Luz, Anthropos Editorial (2005); *Organización y decisión: autopoesis, acción y entendimiento comunicativo*, traducció de Darío Rodríguez Mansilla, Anthropos Editorial (2005); *La religión de la sociedad*, traducció d'André Kiesserling, Editorial Trotta, (2007); *El amor como pasión: la codificación de la intimidad*, traducció de Joaquín Adsuar Ortega, Ediciones Península (2008); *La moral de la sociedad*, traducció d'Iván Rodríguez Ortega, Editorial Trotta (2013); *Sociología política*, traducció d'Iván Rodríguez Ortega, Editorial Trotta (2014); *Teoría política en el estado de bienestar*, traducció de Fernando Vallespín Oña, Alianza Editorial (2014); *Distinciones directrices*, traducció de Pedro Andrés Piedras Monroy i revisió de José María García Blanco, Centro de investigaciones sociológicas (2016); *Sociedad y sistema: la ambición de la teoría*, sense informació de l'autor/a de la traducció, Ediciones Paidós Ibérica (2016); *La economía de la sociedad*, traducció d'Aldo Mascareño, Herder Editorial (2018); *Contingencia y derecho*, traducció de María Dolores Ábalos, Editorial Trotta (2019).

sistemes que identifica són el sistema biològic, el sistema psíquic i el sistema social. Segons Luhmann, el sistema social reproduceix la comunicació de la mateixa forma que el sistema viu reproduceix la vida i el psíquic, la consciència.

D'acord amb Luhmann, en les societats modernes els sistemes socials es divideixen en subsistemes socials, i ens parla del sistema polític, econòmic, artístic, educatiu, mediàtic, familiar, religiós i de dret. Aquests subsistemes socials són també autopoietics, és a dir, tenen la capacitat reproduir-se i mantenir-se per si sols davant de condicions externes. Així doncs, els sistemes socials es determinen internament i són formacions envoltades d'un entorn que és necessari perquè puguin existir. En tot cas són sistemes binaris i tancats determinats per les seves pròpies operacions. Que els sistemes siguin binaris vol dir que sempre es basen en un esquema de dos valors. Per exemple, es considera que un organisme està viu o no viu i que no pot estar, per exemple, «una mica» viu. En aquest sentit, el codi binari redueix les possibilitats a dues úniques opcions relacionades entre si per una negació (Corsi et al. 1996: 40).

2.3.1.2 El sistema de dret luhmannià

D'acord amb Luhmann, tenint en compte que tots els sistemes socials són una realització de la societat, el sistema del dret és un sistema que forma part de la societat i que fa servir la llengua per comunicar (1993: 111). Luhmann s'apropa al dret des d'una perspectiva diferent de la tradicional (Ruiz Manota i Bermeo 2018: 82). Com que el considera un sistema social, és autopoietic, i el seu sistema binari es basa en la legalitat. En altres paraules, és un sistema que es defineix perquè determina què és legal i que no.

Com la resta de sistemes, el sistema de dret també és operativament tancat, i aquesta característica el converteix en sistema autoreferencial (Luhmann 1993: 107). Existeixen dues altres realitats que, segons el sociòleg alemany, determinen el fet que el sistema jurídic es pugui descriure com un sistema operativament tancat. Aquestes dues realitats, que s'estimulen mútuament, són, d'una banda, la funció del dret, i, d'altra banda, la codificació binària d'aquest sistema. La funció del dret fa referència a la seva orientació envers un problema social específic. La codificació binària, que només es pot considerar des del punt de vista de l'observació de les operacions del sistema, es refereix a l'esquema d'un valor positiu i d'un de negatiu. En altres paraules, s'assignen valors «conforme a dret» i «no conforme a dret». Segons Luhmann (1993:116), aquestes dues especificacions o exigències, simultàniament, la funció i

el codi, fan possible que les operacions específicament jurídiques es puguin diferenciar i reproduir a partir d'elles mateixes; la qual cosa caracteritza el sistema operativament tancat.

El dret ja existent orienta la praxi del dret; no hi ha operacions jurídiques fora del sistema de dret (Luhmann 1993: 125). Com a conseqüència del caràcter tancat del sistema, si no pot haver-hi operacions jurídiques fora del sistema, tampoc no pot haver-hi comunicacions jurídiques fora del sistema (Luhmann 1993: 125). El sistema reproduceix les seves operacions, descrites anteriorment, i defineix el seus límits, i, per tant, determina el que és conforme a dret o no conforme a dret: «El sistema produeix operacions pròpies anticipant i recorrent a operacions pròpies i, d'aquesta manera, determina què pertany al sistema i què pertany a l'entorn» (Luhmann 1993: 99). Les decisions dels tribunals tenen una posició central en tot el sistema (Luhmann 1993: 369), i que tinguin la necessitat de decidir és el punt de partida per a la construcció de l'univers jurídic (Luhmann 1993: 379). La proposta de Luhmann no fa referència en cap cas a un sistema multilingüe i no parla de la traducció com un subsistema.

2.3.2 *La confiança luhmanniana*

El marc teòric que proposem per analitzar les interaccions que es produeixen en un judici multilingüe es basa en la definició del concepte de confiança que proposa Luhmann a *Vertrauen: ein Mechanismus der Reduktion sozialer Komplexität* («Confiança: un mecanisme per reduir la complexitat social»), obra publicada l'any 1968.³⁰ La proposta de Luhmann es considera un dels clàssics dins dels estudis de confiança, però ha estat subestimada (Kroeger 2019: 119). De la seva proposta n'obtenim dues idees principals: que la confiança és un mecanisme de reducció de la complexitat i que la confiança té límits.

Luhmann considera que la confiança és un fet bàsic de la vida social (Luhmann 1968: 5) que simplifica la vida perquè ens permet acceptar que hi ha riscos. Per a Luhmann, que la confiança sigui un fet bàsic de la vida social implica que socialment existeix una confiança general que permet que activitats tan banals com llevar-se cada dia es puguin dur a terme. Una de les idees que Luhmann expressa en aquests termes és que «cada dia posem la nostra confiança en la naturalesa del món, que de fet és evident per si mateixa, i en la naturalesa humana» (Luhmann 1968: 5). Per tant, el concepte de confiança de Luhmann es troba present en totes les esferes socials de la vida humana. Aquest fet bàsic de la vida social, segons Luhmann, té caràcter

³⁰ Sembla que la definició que presenta Luhmann el 1968 no la reprèn de la mateixa manera en obres posteriors; per tant, nosaltres ens centrarem en aquesta.

binari: les persones podem decidir si confiem o no. Es tracta d'una decisió que se'ns ofereix i es basa en diverses possibilitats. Aquestes possibilitats tenen lloc perquè la confiança no es relaciona únicament amb la personalitat de l'individu, sinó en la interacció d'aquesta personalitat amb el sistema social. Es tracta d'una interacció necessàriament vinculada a una interpretació des del punt de vista psicològic i sociològic. Aquesta dimensió psicològica provoca que la complexitat del món, la complexitat social, augmenti, ja que cada persona té el seu propi accés al món, i l'existència de múltiples possibilitats fa que n'hagi de seleccionar una.

2.3.2.1 La confiança com a mecanisme que redueix la complexitat social

Luhmann defineix la confiança com un mecanisme que redueix la complexitat social. En la societat, hi ha complexitat, cosa que genera inseguretat, i la resposta de Luhmann a aquest fenomen és aquesta noció de confiança que serveix per reduir-la. Aquesta complexitat social, d'acord amb la proposta de Luhmann, és una font d'inseguretat. En aquest sentit, la confiança només existeix en el present perquè només es pot assegurar i mantenir en el present (1968: 20): el futur és incert (per aquesta raó fem servir un mecanisme com la confiança per reduir-ne la incertesa) i el passat ja no presenta aquest conflicte d'alternatives. Cal afirmar que la confiança del moment present conté moltes possibilitats en el futur i que no totes aquestes possibilitats poden convertir-se en present i, seguidament, en passat. Quan confiem en alguna cosa o en algú, acceptem que tenim certesa que el futur que preveiem serà cert.

D'aquest «catàleg de possibilitats», tal com l'anomena Luhmann, només una selecció podrà convertir-se en present. El present es concep com el punt de partida que permet avançar contínuament cap al futur. A més, aquest és un procés continu, ja que la selecció de nous presents obre noves possibilitats en el futur. Per tant, la formació i, especialment, la consolidació de la confiança estan relacionades amb aquest procés d'elecció selectiva que consisteix a intentar concebre el futur per prendre una decisió. Ara bé, quins criteris se segueixen per prendre aquestes decisions?

Segons Luhmann, aquesta idea implica que tots els esdeveniments estan relacionats amb alguna experiència prèvia i que aquesta experiència prèvia determina les expectatives. En aquest sentit, Luhmann estableix una relació directa entre confiança i expectatives. També indica que les

expectatives estan estretament relacionades amb la familiaritat. Aquest món ens permet tenir expectatives en les quals podem confiar i, per tant, reduir la complexitat.

Sembla innegable que la confiança es construeix en relació amb el passat. No obstant això, no és cert que només sigui una interferència del passat. La confiança va molt més enllà, ja que amb l'ajuda de la informació que rep del passat s'arrisca a definir el futur (Luhmann 1968: 33); en definitiva, la confiança redueix la complexitat del món futur. La funció de reducció de la complexitat de la confiança no està relacionada amb la veritat. En paraules de Luhmann, «la confiança no està interessada a saber la veritat essencial sobre un assumpte, sinó en l'èxit de la reducció de la complexitat» (1968: 119). En aquesta idea trobem un dels elements centrals pels quals la teoria de la confiança de Luhmann té un gran interès per a la nostra recerca.

En un context de judici multilingüe, la presència d'una llengua diferent a la de la llengua del procediment —la llengua que la majoria dels participants de la situació comunicativa dominen— afegeix un element de complexitat al judici. En aquest context, els operadors judicials tenen la necessitat de confiar en els intèrprets per reduir la complexitat de la situació comunicativa. D'acord amb Luhmann, la confiança no està relacionada amb la veritat, i si considerem el rol d'un intèrpret judicial i el codi deontològic de la seva professió, ens podem arribar a preguntar quina relació s'estableix amb les conductes que sí que generen confiança amb aquest rol i aquest codi.

2.3.2.2 La confiança té límits

La confiança té caràcter binari i les persones podem decidir si confiem o no; en efecte, Luhmann afirma que hi ha confiança i desconfiança. De fet, Luhmann determina que la desconfiança és un equivalent funcional de la confiança (Luhmann 1968: 123). Es genera confiança quan una determinada conducta concorda amb el nostre patró de vida i, en canvi, no es genera confiança o es perd la confiança quan aquesta determinada conducta no hi concorda (Luhmann 1968: 126). Podem mesurar la confiança? Té límits, la confiança? Luhmann ens explica que sí que en té. Per referir-se a aquests límits, Luhmann parla de discrepàncies que desperten sospites i que no són aïllades (1968: 128). No es tracta de límits objectius i generalitzables. Tampoc podem parlar de causes objectives especificables explícitament, sinó de causes controlades per processos subjectius (1968: 128). Els esdeveniments que actuen com a indicadors de confiança es converteixen en raons o proves (1968: 31) que justifiquen la

confiança o la desconfiança. Així doncs, sembla que si volem analitzar la confiança cal identificar aquests esdeveniments que desperten sospites en el nostre context.

Una altra de les idees que introdueix Luhmann sobre la desconfiança i sobre els límits que la delimiten, que tal com acabem de veure estan lligats a processos subjectius, és que la desconfiança es manifesta a través de l'actitud desconfiada (1968: 129). És per aquest motiu que Luhmann explica que la confiança acostuma a reforçar-se en la interacció social.

2.3.2.3 La complexitat luhmanniana

L'element principal de la definició de confiança de Luhmann és el fet que la relaciona directament amb la complexitat. Explica que la confiança redueix la complexitat social. La noció de complexitat³¹ tal com l'entendem actualment no comença a estudiar-se fins al segle XX com a resultat de la contraposició a les idees epistemològiques i ontològiques de la física newtoniana. S'oposen les aproximacions analítiques i reductives de les ciències clàssiques a l'aproximació sistèmica que es proposa estudiar les totalitats complexes. El reduccionisme havia estat des del segle XVII l'aproximació dominant en l'àmbit de les ciències (Mitchell 2009: IX), i la ciència de la complexitat reconeix l'existència de la inestabilitat, l'evolució i la fluctuació tant en l'àmbit dels processos socials com en el dels processos naturals (Neves i Neves 2006: 182).

En aquest sentit, s'abandona la creença que el futur es pot arribar a preveure i es comença a concebre com una possibilitat entre moltes. La complexitat es pot aplicar als bacteris, al cervell humà, a la teoria política, a la informàtica, a la cultura, etc. En altres paraules, la complexitat es pot aplicar a tots els sistemes complexos. En l'aplicació actual de la teoria de la complexitat, s'ha associat aquest concepte al de sistema per aplicar una metodologia d'estudi que permeti analitzar conceptes en els sistemes físics, químics i biològics.

En l'àmbit de les ciències, ja fa més d'un segle que es treballa en el desenvolupament de la teoria de la complexitat, i, darrerament, la teoria de la complexitat també s'ha estat aplicant en

³¹ L'origen de la teoria de la complexitat es troba en els àmbits de la biologia, les matemàtiques, la física i la informàtica. Des del camp de la informàtica, a *Complexity: A Guided Tour*, Mitchell parla dels sistemes complexos i indica que «complex systems researchers assert that different complex systems in nature, such as insect colonies, immune systems, brains, and economies, have much in common» (2009: 4). Indica que tots aquests sistemes, si s'observen a un micronivell, són força diferents, però que si els observem des de l'abstractesa podem veure que tenen tot un seguit de característiques comunes, com ara el fet d'organitzar-se mitjançant un comportament col·lectiu complex, funcionar mitjançant processos de senyals i informació i, finalment, posseir la capacitat d'adaptar-se als canvis.

l'àmbit de les ciències socials. En tots dos àmbits la metodologia que se segueix a l'hora de treballar amb la teoria de la complexitat sempre és quantitativa, i en trobem exemples en àmbits tan diversos com la sociologia, l'educació o l'economia. No obstant això, els casos en els quals aquesta teoria s'ha utilitzat en investigacions de l'àmbit de les humanitats són menors i molt més recents. Aquest concepte arriba a l'àmbit de les humanitats i les ciències socials a partir de les contribucions de l'obra d'Edgar Morin (Marais i Meylaerts 2019: 1). Les anàlisis qualitatives poden aplicar-se per dur a terme recerca informada per la complexitat, ja que impliquen realitzar anàlisis basades en casos més que en variables (Byrne i Callaghan 2014). En els estudis de traducció i interpretació trobem exemples en els quals aquesta teoria s'ha emprat per estudiar el rol dels traductors i els intèrprets des d'una perspectiva social (Marais 2014; Marais i Meylaerts 2019).

El concepte *complexitat* apareix en diverses ocasions en l'obra de Luhmann, en diversos treballs i en diferents moments. De fet, la teoria de sistemes³² luhmanniana ha contribuït a difondre la noció de complexitat en les ciències socials i, de fet, també en els estudis del dret. Ens basem en una definició sintètica que «redueix la complexitat» de la gran producció de l'autor, ja que, tot i que el concepte de complexitat apareix de forma recurrent en l'obra de Luhmann,³³ no sempre ho fa des del mateix punt de vista.

El primer element que caracteritza la noció de complexitat luhmanniana és l'existència de múltiples possibilitats³⁴ (Luhmann 1968: 8). Luhmann relaciona sovint la complexitat amb la contingència (*Kontingenz*). L'autor indica que amb el terme contingència «ens agradaria entendre que les possibilitats indicades per a una experiència posterior poden resultar diferents del que s'esperava» (1972: 24). Explica que la contingència fa referència al perill de decebre's i a la necessitat d'arriscar-se. En el nostre material, per exemple, observem que quan el jutge formula una pregunta, hi ha moltes respostes possibles per contestar-la. Si no fos així, no tindria sentit celebrar el judici.

³² De fet, l'origen de la teoria de la complexitat relacionada amb la de sistemes es troba en el camp de la biologia, en les formulacions de Ludwig Von Bertalanffy (Castro 2011), que va fer la primera formulació de la teoria de sistemes, publicades a l'obra *Teoría general de los sistemas*.

³³ Tal com hem comentat anteriorment, la teoria de la complexitat arriba a l'àmbit de les ciències socials i de les humanitats gracies a l'obra de Morin, però també ho fa posteriorment gracies a les contribucions de l'obra de Luhmann. En aquest sentit també cal destacar la contribució de l'autor, el pensament del qual vertebrava aquesta recerca.

³⁴ Només des del punt de vista de la seva complexitat extrema val la pena abordar el problema del món com un tot, l'horitzó universal de tota experiència humana. Ja que no té límits, no és un sistema. Si no hi ha res extern a ell, no pot ser amenaçat. [...] L'únic problema que sí que sorgeix és la relació del món com un tot amb les identitats individuals que hi existeixen, i aquest problema es manifesta com un augment de complexitat en l'espai i en el temps, que es manifesta en l'imaginable superabundància de les seves realitats i possibilitats.

La necessitat que es produeixi una selecció és el segon element que determina el concepte de *complexitat* per a Luhmann (1972). L'autor ofereix una definició de complexitat que destaca precisament les relacions entre sistema (*System*) i entorn (*Umwelt*) com a unitats diferents que han de seleccionar d'entre diverses possibilitats per tal que el sistema es formi.³⁵ En definitiva, la noció de complexitat de Luhmann implica l'existència de múltiples relacions possibles i la necessitat de seleccionar vinculada a la relació entre sistema i entorn.³⁶ Aquestes relacions, que poden produir-se dins del mateix sistema o entre el sistema i el seu entorn, configuren la identitat del sistema. Els sistemes estan obligats a seleccionar determinades relacions possibles o possibilitats i també a rebutjar-ne. El rebutjament d'una possibilitat és, també, una selecció. En el context d'aquesta recerca, existeixen múltiples comunicacions o interpretacions possibles, atès que la participació de l'interpretador introdueix més relacions possibles (comunicacions de l'interpretador amb els operadors judicials i amb l'usuari de la interpretació).

2.3.3 Luhmann en la recerca en traducció i interpretació

En els estudis en traducció i interpretació, l'aplicació de la teoria de Luhmann és escassa, si la comparem amb l'aplicació de Bourdieu, per exemple. En ordre cronològic, els treballs que trobem són els de Hans J. Vermeer (2006), Theo Hermans (2007), Sergey Tyulenev (2009, 2010 i 2012a i 2012b) i Maricel Botha (2020).

Vermeer, a *Luhmann's 'Social Systems' Theory: Preliminary Fragments of a Theory of Translation* (2006), proposa un primer intent d'examinar com la teoria dels sistemes socials de Luhmann es pot aplicar en la traducció (Vermeer 2006: 129). Vermeer fa la seva aportació des de la perspectiva de la seva teoria del *Skopos* i posa èmfasi en les relacions que s'estableixen entre les entitats que participen en la *translatorische Handlung* o acció de traducció. Aplica la teoria luhmanniana per tal de demostrar que la traducció és un sistema social, que descriu amb les paraules següents:

³⁵ [...] el concepte de complexitat s'ha de definir en termes molt abstractes. Això es pot fer directament en termes d'una distinció entre el sistema i l'entorn i en termes del potencial que té un sistema per a la realització. El concepte, doncs, fa referència a un nombre de possibilitats que es fan accessibles a través de la formació del sistema. Implica que les condicions (i en conseqüència els límits) de possibilitat poden especificar-se, que el món conté més possibilitats, de manera que en aquest sentit és una estructura oberta (Luhmann 1968: 10).

³⁶ Recordem que Luhmann concep la societat com un sistema omniabastador de totes les comunicacions de l'entorn i que considera que els sistemes són una realització de la societat.

We understand a general translation system as a special type of social system comprehending a translator (including an interpreter) and her/his acting (with [sub]systems, e.g., oral interpretation and written translation), the results of the translator's or interpreter's work (the translations), the intended and not intended (casual) recipient(s) and, as far as necessary, other entities, e.g. a commissioner, a source-text author or sender, etc. The translator with her/his acting (translating), the recipients, etc. are understood as forming a set of (interdependent) systems in the environment of the overall translation system (Vermeer 2006: 6).

Theo Hermans, a *The Conference of the Tongues* (2007) explica els conceptes clau de la teoria social de sistemes, els aplica als estudis de traducció i presenta una visió històrica de com s'ha anat desenvolupant el sistema de traducció a Europa a través de diversos fenòmens com ara el creixement del comerç. De fet, tot i que Hermans explícitament indica que el seu objectiu no és demostrar que la traducció és un sistema social (Hermans 2007: 111) —en efecte, l'objectiu de Hermans, en les seves pròpies paraules, és «defamiliarise translation at least in some respects and to raise new issues, perhaps prompt new questions and, who knows, suggest certain potential for future research» (Hermans 2007: 110)—, acaba presentant la traducció com un sistema, d'acord amb les característiques dels sistemes socials tal com les descriu Luhmann, és a dir, acaba descrivint la traducció com un sistema autònom que exclou els traductors (Hermans 2007: 8, 112).³⁷ Explica que el sistema de traducció destaca com a sistema perquè té la funció de representar; la traducció té una funció de metarepresentació i així és com construeix la realitat:

The social system of translation consists of communications perceived as translations or as pertaining to translation. The most basic operation in the system is not the composition of a new translation —I can do that in my head as a mental operation— but its articulation and recognition as a translation, and the ensuing response. Only then does a translation acquire a communicative dimension, the only dimension a social systems perspective will consider (Hermans 2007: 114).

Un dels autors que més ha treballat amb la teoria de sistemes i, concretament, en l'aplicació de la proposta de Luhmann, és Sergey Tyulenev. Proposa tres paradigmes segons on col·loquem la traducció en el món dels sistemes socials tot aplicant alguns dels conceptes principals de la teoria de sistemes socials de Luhmann. Els tres paradigmes són considerar la traducció com a

³⁷ Recordem que d'acord amb Luhmann els sistemes estan formats per comunicacions.

sistema propi («certain types of activities and/or their results that allow a distinction from other types of activities or their results based on a certain difference schema», Tyulenev 2009: 150), com a un sistema social més entre els sistemes socials o com a subsistema d'un altre sistema («types of activities and/or their results comparable with other types of activities or their results». D'acord amb Tyulenev (2009: 151) el primer paradigma és el que trobem en l'obra ja presentada de Theo Hermans (2007).

A partir d'un dels conceptes claus de la teoria luhmanniana, Tyulenev es pregunta si la traducció és un sistema autopoietic (2010) i analitza la traducció des del punt de vista de les seves propietats sistèmiques per demostrar que es autopoietica, és a dir, que té la capacitat d'observar-se a si mateixa en relació amb l'entorn. L'autor, que destaca que la seva anàlisi té l'objectiu de demostrar el gran potencial de la teoria dels sistemes socials als estudiants de traducció (Tyulenev 2010: 370), exposa que la traducció es pot observar des de tres escales diferents:

As a system, translation may be observed on different scales: (1) as a system vs. environment; (2) as a social system amongst other social systems; and (3) as a subsystem within the social system. Translation forms structural couplings and interpenetrations with other systems, yet in this interactional openness, it remains an operational closure with its own first- and second order observations. Thus, translation has all the characteristics of an autopoietic social system (Tyulenev 2010: 369).

Tyulenev intenta demostrar que l'obra de Luhmann ens pot ajudar a entendre millor com treballen els traductors, què motiva el seu comportament i com funciona la traducció com a fenomen sistèmic amb característiques pròpies (Tyulenev 2012a). Per fer una anàlisi de l'occidentalització de la Rússia del segle XVII, Tyulenev (2012b) aplica, entre d'altres, la teoria dels sistemes socials de Luhmann amb l'objectiu de demostrar la importància de la traducció en aquell període: «In Luhmannian terminology, translation was a *sine qua non* conditioning of the system's communication» (Tyulenev 2012b: 225). Una de les idees que destaca de les seves conclusions és que la teoria de sistemes socials de Luhmann permet explicar el rol de la traducció en processos socials sense haver de passar necessàriament per estudiar els individus que en formen part:

Luhmann's theory of social systems, as the present study has shown, turns out to be instrumental in explaining translation's role in social processes from a vantage point elevated enough to observe and describe translation's workings without being distracted by details of translators' individual biographies and careers. SST allows us to take a bird's eye view of the social processes in which translation plays a vital role. Emphatically, this is not to say that it is not necessary to study individual translators; such studies have their important place in TS (Tyulenev 2012b: 228).

Finalment, Maricel Botha, a *Power and Ideology in South African Translation (2020)*, ofereix una interpretació sociològica de la història de la traducció a Sud-àfrica. Per fer-ho aplica la teoria de sistemes socials de Luhmann, que l'acompanya en la descripció cronològica de la traducció des de 1957 fins a l'actualitat. Per a ella la traducció actua com un fenomen fronterer entre sistemes i societats que té la funció de fer de medidora entre les barreres d'intel·ligibilitat.

Cap d'aquests autors no explora la noció de confiança de Luhmann. En tots els casos apliquen la seva teoria de sistemes socials en àmbits diversos, però no per analitzar les interaccions que es produeixen en un judici amb interpretació. Tots ells s'han centrat sempre en la teoria de sistemes i no fan cap proposta d'aplicar el concepte luhmannià de confiança com a base per a la construcció d'un instrument d'anàlisi de les interaccions que es produeixen en l'àmbit de la interpretació.

2.4 Síntesi del capítol

El gir dels estudis de traducció i interpretació cap a una aproximació més social ha fet que la recerca se centri cada vegada més en les persones i no només en els textos. Això ha causat que es combini la recerca sobre traductors i intèrprets amb enfocaments sociològics. Hi ha diverses aproximacions al concepte de confiança i s'han usat per analitzar molts àmbits, també el de la traducció i la interpretació. No obstant això, no s'ha explorat l'aplicació de la proposta de confiança que fa Luhmann per analitzar les interaccions que es produeixen en un judici amb interpretació. Luhmann veu la confiança com un mecanisme per a reduir la complexitat social. En aquest sentit, considera que la confiança no està interessada a saber la veritat essencial sobre un assumpte, sinó en l'èxit de la reducció de la complexitat. La confiança té caràcter binari; hi ha confiança i desconfiança i la desconfiança és un equivalent funcional de la confiança. Les perspectives sociològiques de la traducció acostumen a centrar-se en l'anàlisi de les persones

i, en el nostre cas, com que el nostre objecte de recerca és un corpus de vistes transcrits sense accés a les persones que hi intervenen, posarem el focus en les interaccions en el sentit de les comunicacions entre els participants. Observarem els esdeveniments que es produeixen en les interaccions per tal d'extreure'n els elements d'anàlisi de la confiança o de la desconfiança.

Capítol 3. Enfocament metodològic

En aquest capítol presentem la metodologia que s'aplica en aquest treball. Per fer-ho, en primer lloc, introduïm el marc metodològic, on recuperem les preguntes de recerca ja presentades en la introducció i les hipòtesis formulades per guiar el disseny metodològic. En segon lloc, presentem el material d'estudi: el corpus de procediments abreujats de TIPp. En aquest apartat també destaquem les limitacions derivades del material analitzat i com aquestes mancances han determinat el disseny metodològic i els instruments de recollida de dades. En tercer lloc, definim i operacionalitzem els elements i descrivim el procediment d'anàlisi, determinat després d'un estudi preliminar. En quart lloc, identifiquem els instruments de treball i, atesa la naturalesa del material analitzat, dediquem un apartat a comentar les consideracions ètiques que s'han tingut en compte a l'hora d'obtenir, tractar, analitzar i presentar les dades. Finalment, es presenta una síntesi del capítol.

3.1 Preguntes de recerca

Tal com hem avançat a la introducció de la tesi, les preguntes que formulem i que pretenem respondre en aquest treball són les següents: (1) quina informació sobre la confiança dels jutges en els intèrprets podem obtenir a través de l'observació de les interaccions que es produeixen a la sala de vistes; (2) com es poden crear i operacionalitzar elements de mesura per analitzar i descriure la relació de confiança dels jutges en els intèrprets a partir de l'observació de les interaccions que es produeixen a la sala de vistes i (3) quina relació hi ha entre la confiança dels jutges en els intèrprets i el que estableixen els codis deontològics dels professionals de la interpretació. Tot seguit les desenvolupem.

3.1.1 *Interaccions a la sala de vistes i confiança*

Quina informació sobre la confiança dels jutges en els intèrprets podem obtenir a través de l'observació de les interaccions que es produeixen a la sala de vistes?

Aquesta pregunta inicial estructura tota la recerca i, de fet, determina les preguntes de recerca següents. Ens situa en un context molt específic, que és el de les interaccions que es produeixen a la sala de vistes dels judicis penals entre els intèrprets i els jutges. Cal destacar que la pregunta que ens formulem exclou, d'una banda, l'anàlisi de les interaccions que es puguin produir en

altres contextos entre aquests mateixos agents, el jutge i l'intendent i, d'altra banda, les interaccions que es produeixen en aquest context —i també en altres contextos— entre els intèrprets i la resta d'agents que també participen en les interaccions que es produeixen a la sala de vistes (fiscal, advocats, acusat, testimoni o lletrat de l'Administració de justícia). En el nostre cas, l'anàlisi de la confiança es redueix a la percepció que té el jutge de la tasca de l'intendent i es descarta l'anàlisi de la relació de confiança inversa, és a dir, de l'acusat cap al jutge, o bé de l'intendent cap al jutge, o d'altres casuístiques que impliquin la resta d'operadors judicials.

La decisió de centrar-nos en la descripció de la relació de confiança entre l'intendent i el jutge ve determinada pel rol de control que aquest operador judicial té en la situació comunicativa (Eades 2003: 212). El jutge és l'agent que té reconegut el poder de fer cessar l'intendent en cas que aquest no desenvolupi la seva tasca «correctament». Aquest control dels intèrprets durant el desenvolupament de la tasca d'interpretació en el judici oral es transfereix al jutge, atès que la Llei orgànica 5/2015, que transposa la Directiva 2010/64/UE, disposa que el jutge o el Ministeri Fiscal hauran d'ordenar la designació d'un nou intèrpret si la interpretació no ofereix garanties suficients d'exactitud.³⁸ En aquest sentit, el jutge es converteix en el responsable de controlar les garanties d'exactitud de la interpretació.³⁹ Així doncs, d'acord amb la Llei, el jutge té tota l'autoritat per fer comprovacions. No obstant això, des de l'àmbit legislatiu no es determina quin és el significat del terme *exactitud* que s'utilitza en la redacció de l'article ni es posen a disposició del jutge pautes que permetin determinar com s'ha de garantir. A més, tampoc no s'especifica quin grau d'«exactitud» es considera «suficient» (Bestué 2018: 148). És precisament per aquesta responsabilitat del jutge que ens interessa observar si la relació de confiança entre aquests dos agents es pot descriure a través de les interaccions, per tal de veure si aquests elements de confiança es relacionen amb els codis deontològics dels intèrprets que participen en aquestes interaccions.

Pel que fa al concepte *relació de confiança* que s'utilitza en la formulació d'aquesta primera pregunta, ens basem en la definició de confiança de Luhmann. Tal com hem vist, d'acord amb

³⁸ D'acord amb l'article 124.3 de la Llei d'enjudiciament criminal (1882): «Cuando el Tribunal, el Juez o el Ministerio Fiscal, de oficio o a instancia de parte, aprecie que la traducción o interpretación no ofrecen garantías suficientes de exactitud, podrá ordenar la realización de las comprobaciones necesarias y, en su caso, ordenar la designación de un nuevo traductor o intérprete». Text afegit, publicat el 28 d'abril de 2015 i que va entrar en vigor el 27 de maig de 2015.

³⁹ D'acord amb el sistema actual, l'Administració de Justícia cedeix el control de la interpretació judicial en dos moments: en el moment de la contractació i en el moment en què l'intendent desenvolupa la seva tasca. Aquest primer control és responsabilitat de l'empresa adjudicatària del servei, i el segon, tal com indicàvem, del jutge (Raigal-Aran 2018).

Luhmann, la confiança és un mecanisme que ajuda a reduir la complexitat social. En el nostre cas, apliquem aquesta definició de confiança com a mecanisme que ajuda a reduir la complexitat social perquè considerem que aquesta complexitat social és la complexitat del sistema judicial que ha de gestionar la presència d'una llengua diferent de la llengua oficial.

El fet de relacionar el concepte de confiança amb el de complexitat seguint la proposta de Luhmann fa que sigui necessari definir el concepte *complexitat*. En el marc d'aquesta recerca, necessitem definir quatre moments en què s'aplica el concepte *complexitat*: complexitat preintervenció de l'intèrpret, complexitat postintervenció de l'intèrpret, complexitat sistèmica i complexitat interactiva. Cada una d'aquestes definicions ens ajuden a identificar la situació complexa per a la qual la confiança actua com un mecanisme de reducció d'aquesta complexitat. A continuació expliquem per què: la presència de l'intèrpret, considerat com l'agent capaç de fer que la comunicació entre parlants de llengües diferents sigui possible, és necessària per reduir la complexitat del sistema judicial que ha de gestionar la presència d'una llengua que no és la llengua oficial en un judici multilingüe. En aquest context, els operadors judicials que són desconexors de la llengua estrangera han de confiar en la tasca de l'intèrpret per fer possible la comunicació, i en aquesta situació l'intèrpret és un mecanisme de reducció de la complexitat. En aquesta primera diferenciació del concepte, definim el concepte *complexitat* en relació amb la intervenció de l'intèrpret: «complexitat preintervenció de l'intèrpret» —complexitat que trobem en un judici multilingüe sense intèrpret (falta de comunicació)— i «complexitat postintervenció de l'intèrpret» —complexitat que trobem en un judici multilingüe amb la presència de l'intèrpret (increment de les possibles interaccions atès que hi ha un agent extra, és a dir, l'intèrpret).

En aquesta segona definició de *complexitat*, la complexitat postintervenció de l'intèrpret, observem que la presència de l'intèrpret a la sala de vistes també augmenta la complexitat de la situació comunicativa. Aquesta fa referència a la «complexitat sistèmica», és a dir, a la quantitat d'elements (presència d'una llengua estrangera i presència d'un altre agent que fa possible la comunicació entre els parlants de la llengua estrangera i les llengües oficials) i les seves relacions possibles en el sistema. En aquest sentit, la situació serà més complexa si hi ha més elements, i en aquest cas la presència de més elements es pot referir a la participació de més agents o a l'ús de més llengües i al coneixement d'aquestes llengües per part dels agents implicats.

La «complexitat interactiva» fa referència a la percepció dels agents que participen en l'acte comunicatiu. Per exemple, si en un judici multilingüe la llengua estrangera del procediment és l'anglès i el jutge té coneixements d'anglès, la complexitat interactiva del jutge serà alta, ja que la quantitat d'elements i les seves possibles relacions serà elevada: el jutge comprendrà tant la intervenció de l'usuari de la interpretació com la de l'intèrpret, i si hi identifica diferències, haurà de decidir quina de les dues intervencions selecciona.

Finalment, quan ens referim a «les interaccions que es produeixen a la sala de vistes», fem referència a tots els intercanvis que es produeixen en un judici oral en el qual hi ha presència d'un intèrpret, és a dir, un judici multilingüe. En resum, en aquesta pregunta ens demanem si és possible descriure la relació de confiança luhmanniana a partir de l'observació de les interaccions que es produeixen a la sala de vistes.

3.1.2 Observació de la confiança

Com es poden crear i operacionalitzar elements de mesura per analitzar i descriure la relació de confiança dels jutges en els intèrprets a partir de l'observació de les interaccions que es produeixen a la sala de vistes?

A partir de la primera pregunta de recerca formulem la segona, en la qual proposem crear un mecanisme per poder descriure la relació de confiança entre els jutges i els intèrprets a partir de l'observació de les interaccions dels esdeveniments que es produeixen a la sala de vistes. En aquest cas, hem identificat com a esdeveniments les interaccions comunicatives identificades que actuen com a indicadors de les mostres de confiança o desconfiança. Aquí introduïm la necessitat d'anàlisi que ha de permetre descriure el fenomen que ens plantegem, i aquesta anàlisi s'ha de dur a terme mitjançant la creació d'un instrument de mesura. La resposta a aquesta pregunta ha d'incloure la creació d'aquest instrument i, per tant, la identificació dels elements de mesura que s'hagin de crear i operacionalitzar per tal de poder analitzar i descriure la relació de confiança o desconfiança en el context indicat.

Els elements de mesura han de ser elements que es puguin identificar a partir de l'observació de les interaccions que es produeixen a la sala de vistes i, més concretament, en la transcripció d'aquestes interaccions, atès que el material que analitzem és un corpus de transcripcions. Els conceptes principals que s'empren en la formulació de la pregunta s'utilitzen en el mateix sentit

en què s'han definit a la pregunta anterior. Per poder respondre aquesta pregunta cal identificar elements de confiança o de desconfiança. Esperem identificar aquests elements en les reaccions del jutge. Pel que fa a la confiança, esperem recuperar reaccions a l'intèrpret, mostres d'aprovació, etc. Considerem que les mostres de desconfiança que podem observar poden ser, entre d'altres, les interrupcions per part del jutge a les intervencions de l'intèrpret, les correccions per part del jutge a les intervencions de l'intèrpret o la decisió de substitució de l'intèrpret.

3.1.3 *Codis deontològics i confiança*

Quina relació hi ha entre la confiança dels jutges en els intèrprets i allò que estableixen els codis deontològics dels professionals de la interpretació?

En aquesta tercera pregunta de recerca introduïm la relació que hi ha entre els elements que ajuden a construir una relació de confiança o de desconfiança i els codis deontològics dels intèrprets. Amb aquesta tercera pregunta de recerca, que de forma implícita també demana «per què» ens interessa descriure la relació de confiança dels jutges en els intèrprets, té un interès especial perquè pot arribar a contradir els codis deontològics dels intèrprets.

En general, aquests codis recomanen una actitud no intervencionista per part de l'intèrpret i delimiten de forma molt concreta quan i com l'intèrpret pot fer-se visible en el discurs. A través de l'observació dels fenòmens que hem introduït en la segona pregunta, és a dir, els casos de confiança o desconfiança; el que ens interessa és veure si l'aplicació dels codis té una relació amb la reacció dels jutges, és a dir si els jutges són capaços d'identificar un intèrpret que segueix els codis.

3.2 Hipòtesis

Tot seguit presentem les dues hipòtesis que ens proposem corroborar o no amb el nostre instrument. Per formular-les ens basem en la visibilitat discursiva de l'intèrpret i en la capacitat del jutge d'entendre o parlar la llengua estrangera del procediment. D'una banda, la visibilitat discursiva fa referència a la presència de l'intèrpret en la situació comunicativa que es fa observable i visible a través de les modificacions del discurs. La capacitat del jutge d'entendre o parlar la llengua estrangera fa referència a la presència d'intervencions per part del jutge que indiquen que no li cal la intervenció immediatament anterior de l'intèrpret per poder

comunicar-se amb l'acusat. Quan parlem de llengua estrangera, ens referim a qualsevol llengua que sigui diferent de les llengües oficials del tribunal.

3.2.1 *Relació entre la visibilitat discursiva de l'intendent i la desconfiança*

Hipòtesi: En els casos en què l'intendent es fa visible discursivament, el jutge desconfia de l'intendent.

Considerem que el jutge pot desconfiar de l'intendent quan l'intendent es fa visible discursivament. Aquesta primera hipòtesi relaciona la desconfiança amb la visibilitat discursiva de l'intendent. Aquí s'introdueixen dos elements: la visibilitat discursiva i la desconfiança. El primer element que observarem al corpus és la visibilitat *discursiva* de l'intendent, és a dir, la presència de l'intendent en les interaccions que tenen lloc a la sala de vistes. Aquest element de mesura s'operacionalitza mitjançant tot un seguit d'indicadors observables en el material d'anàlisi. Per exemple, si durant l'interrogatori de la fiscalia l'intendent fa una pregunta a l'acusat que no correspon a cap pregunta prèviament formulada pel fiscal, ho considerarem un cas en què l'intendent es fa visible en el discurs (és a dir, quan va més enllà de la seva tasca principal i afegeix informació). Considerem que independentment del fet que els operadors judicials puguin entendre la llengua, poden adonar-se que l'intendent s'extralimita en la seva funció, que es fa visible en el discurs.

D'aquesta hipòtesi es desprèn una relació causa-efecte entre el rol més intervencionista de l'intendent i la desconfiança. Ara bé, és possible que l'intendent es faci més visible discursivament perquè sap —o creu— que així genera més confiança. O és possible que sigui precisament a l'inrevés, és a dir, que el jutge confii més en l'intendent perquè té una major visibilitat.

3.2.2 *Relació entre la capacitat del jutge d'entendre o parlar la llengua estrangera del procediment i la desconfiança*

Hipòtesi: En els casos en què el jutge mostra capacitat d'entendre o parlar la llengua estrangera del procediment, el jutge desconfia de l'intendent.

En la segona hipòtesi relacionem la desconfiança amb la capacitat del jutge d'entendre o parlar la llengua estrangera del procediment. Introduïm la capacitat del jutge d'entendre la llengua

estrangera utilitzada en les interaccions que es produeixen a la sala de vistes. A què ens referim amb «la capacitat del jutge d'entendre la llengua estrangera»? Ens referim als exemples que demostren que al jutge no li cal la intervenció immediatament anterior de l'intèrpret per poder comunicar-se amb l'acusat. Per exemple, el jutge que presideix un judici celebrat en anglès demostra tenir capacitat d'entendre l'anglès quan respon directament la intervenció de l'acusat sense esperar la traducció de l'intèrpret. Cal destacar que parlem de «capacitat d'entendre la llengua estrangera» i en cap cas de «nivell de coneixement de la llengua estrangera», atès que no disposem d'informació independent sobre aquesta dada i no pretenem determinar el nivell de coneixement lingüístic del jutge. L'anàlisi es limita a identificar els casos en què el jutge mostra que parla la llengua estrangera o bé que l'entén. I per identificar aquests darrers casos només ens fixarem en les interaccions en què es demostra que el jutge ha entès una intervenció en la llengua estrangera, és a dir, els casos en què el jutge respon directament una intervenció de l'acusat en llengua estrangera sense esperar que l'intèrpret la tradueixi a la llengua oficial del procediment i els casos en què el jutge parla directament en la llengua estrangera.

La llengua estrangera del procediment és tota llengua que no sigui una llengua oficial i per a la qual es contracti un intèrpret. En el nostre cas, les llengües oficials de Catalunya són el català i el castellà (art. 6 i art. 33.2 de l'Estatut d'autonomia de Catalunya), per tant, la llengua estrangera del procediment serà qualsevol llengua que no sigui el català o el castellà. La presència d'aquesta llengua estrangera la determinen les necessitats lingüístiques de la persona acusada o del testimoni del procediment. En aquest estudi treballarem amb tres llengües estrangeres: anglès, francès i romanès.⁴⁰

En els casos en què no hi ha mostres que el jutge compregui o parli la llengua estrangera no podem identificar mostres de confiança o desconfiança basades en la llengua. El fet que el jutge tingui capacitat d'entendre la llengua estrangera fa pensar que voldrà fer més comprovacions, tindrà més dubtes i potser confiarà menys en l'intèrpret. El jutge té pocs mitjans al seu abast per assegurar-se que la interpretació és correcta, o bé té uns mitjans limitats.

És important destacar que, de nou, aquest element de mesura només s'analitzarà a través del material d'anàlisi, és a dir, del corpus de transcripcions, i que en cap cas s'accedirà a informació

⁴⁰ En el moment en què es va decidir treballar amb aquestes llengües, segons l'informe de dades estadístiques d'interpretacions i traduccions judicials (Generalitat de Catalunya 2018), l'any 2017 es van realitzar 29.856 serveis d'interpretació, dels quals 4.691 van ser en romanès, 3.101 en francès i 2.715 en anglès.

externa al corpus com podria ser, per exemple, la recollida de dades mitjançant entrevistes amb els jutges que participen en els procediments abreujats dels judicis analitzats (volem destacar de nou que aquesta és una de les limitacions del material analitzat).

3.3 Descripció del material

En aquest apartat es presenta el material d'anàlisi: un corpus de procediments abreujats reals. Aquest corpus, que conté vistes de procediments abreujats celebrats a la ciutat de Barcelona de gener a juny de l'any 2015, forma part del projecte Traducció i Interpretació en els Processos penals (TIPp), dut a terme per investigadors del grup de recerca MIRAS i d'altres universitats i presentat al marc teòric. Per tal de poder accedir a aquestes dades —que es van anonimitzar⁴¹ per tal de garantir la confidencialitat i l'anonimat dels participants—, es va signar un acord de confidencialitat amb el grup de recerca MIRAS. En aquest apartat justifiquem l'elecció del material, el descrivim detalladament i n'exposem les limitacions en relació amb els objectius d'aquest treball.

3.3.1 Justificació de l'elecció del material

Abans de presentar una descripció específica relativa a les dades, és important fer palesos els motius pels quals s'ha decidit continuar amb el material resultant del projecte TIPp dut a terme pel grup de recerca MIRAS. Aquesta decisió es justifica per quatre motius principals. En primer lloc, pel caràcter únic d'aquest corpus, creat amb material real dels tribunals de Catalunya, concretament de la ciutat de Barcelona, que ens permet observar els fenòmens que ens proposem estudiar sense haver participat en les interaccions. La creació de l'instrument d'anàlisi i l'anàlisi pròpiament dita es poden dur a terme de manera no reactiva atès que es treballa amb casos enregistrats; és dir, amb la nostra descripció no podem afectar el desenvolupament dels fets. En segon lloc, pel fet de poder treballar amb un material ja transcrit disponible en tres llengües estrangeres —anglès, francès i romanès— que, a més, en el cas del romanès inclou la retraducció al castellà. En tercer lloc, perquè l'oportunitat de poder treballar amb aquest corpus format per cinquanta-cinc vistes ens permet analitzar una mostra significativa de procediments penals amb interpretació. I, en quart i últim lloc, pel convenciment de la importància que té en recerca la difusió dels resultats de les investigacions ja dutes a terme i la necessitat de treballar de forma constructiva i acumulativa per tal de continuar generant coneixement. Amb tot plegat, considerem que el corpus del projecte TIPp

⁴¹ Es fan servir pseudònims per a totes les dades relacionades amb noms de persones o llocs.

és el material disponible més adequat per a l'anàlisi de la confiança des del punt de vista que proposem en aquesta tesi.

3.3.2 Descripció del corpus de transcripcions

En aquest apartat fem una descripció detallada del material d'anàlisi. Primerament ens centrem en la descripció general del corpus i en presentem el volum i la distribució per llengües. En aquesta descripció presentem la distribució de la informació pel que fa al contingut que observem i comentem les anotacions que sí que es conserven del projecte TIPp. Tot seguit, expliquem quina eina hem utilitzat per consultar el material. A l'últim, fem una descripció sintètica de l'espai en què es produeixen les interaccions que es recullen en el corpus.

En un altre ordre de coses, abans de començar la descripció detallada del material, considerem necessari fer dos aclariments. D'una banda, és important fer palès que en aquesta tesi no hem treballat en la transcripció del material, sinó que hem partit del corpus oral ja transcrit. De fet, no hauria estat possible fer una anàlisi d'aquest volum si no fos perquè ja es comptava amb el material prèviament transcrit i preparat per a l'anàlisi. D'altra banda, cal remarcar que el material d'anàlisi sempre ha estat el corpus de transcripcions, en el qual totes les dades ja han estat anonimitzades, i que els enregistraments audiovisuals només s'han consultat en determinats casos, delimitats a la descripció del procediment.

3.2.2.1 Descripció general

El material d'anàlisi d'aquesta tesi és el corpus oral transcrit en el projecte TIPp. Les transcripcions es van fer a partir dels enregistraments audiovisuals, obtinguts directament del Poder Judicial. Aquests enregistraments tenen lloc en deu jutjats penals de la ciutat de Barcelona (en total n'hi ha vint-i-vuit, Bestué 2018: 144).⁴² El corpus de transcripcions es divideix en seixanta-sis arxius que corresponen a les cinquanta-cinc vistes de procediments abreujats, que en total sumen 1116 minuts, dels quals 339,2 són bilingües (Vargas-Urpí 2019: 482). Hi ha dinou vistes amb intèrpret d'anglès, nou vistes amb intèrpret de francès i vint-i-set vistes amb intèrpret de romanès. Aquestes cinquanta-cinc vistes es reparteixen en seixanta-sis arxius (vegeu l'Annex 1 per a una relació detallada dels seixanta-sis arxius que formen el corpus). En la Taula 1 en presentem un resum:

⁴² Aquesta dada s'ha consultat al directori d'òrgans judicials del lloc web del Poder Judicial d'Espanya.

Taula 1. Vistes per llengua

Llengua d'interpretació	Nombre de vistes	Nombre d'arxius
Anglès	19	23
Francès	9	12
Romanès	27	31
TOTAL	55	66

En aquestes cinquanta-cinc vistes, hi ha cinc casos en els quals l'usuari de la interpretació és un testimoni (EN14, FR21, FR28.1, FR28.2 i RO51). En la resta de casos, l'usuari de la interpretació és l'acusat. Quant als participants en cada procediment, per motius de confidencialitat no es té accés a cap dada externa a la transcripció, és a dir, que no es té informació personal ni sobre el nivell de formació, el nivell de coneixement de la llengua oficial del procediment, el nivell de coneixement de la llengua estrangera del procediment o la nacionalitat, per esmentar algunes dades que podrien ser rellevants.

Tot i la manca de dades personals que ens permetessin obtenir informació dels participants més enllà de les seves contribucions, sí que es compta amb el nombre total d'intèrprets i de jutges que participen en els cinquanta-cinc procediments que inclou el corpus. Aquesta dada s'ha obtingut de les metadades recollides en el projecte TIPp elaborades en el procés d'anàlisi dels enregistraments audiovisuals previ a la transcripció. S'utilitza un codi de dues lletres per a cada participant. En el cas dels jutges, s'utilitza el codi «JU», i en el cas dels intèrprets, «IN». En les cinquanta-cinc vistes, hi participen en total catorze jutges i un total de divuit intèrprets (vegeu l'Annex 2 per a una relació detallada dels jutges i intèrprets que participen en cada vista).⁴³

3.2.2.2 Descripció de l'eina de consulta

Accedim a les transcripcions mitjançant l'eina EXMARaLDA,⁴⁴ que permet veure la transcripció de forma horitzontal, com si fos una partitura. A la Figura 1 podem observar una captura de pantalla d'una de les transcripcions.

⁴³ Atès que ens trobem al capítol en el qual es presenta la metodologia, en aquest punt no es comenta la presència de cada jutge o intèrpret en més d'un judici ni la coincidència entre ells. Aquesta dada forma part de l'anàlisi posterior.

⁴⁴ Aquesta eina es presenta a 3.4.3 *Instruments de treball*.

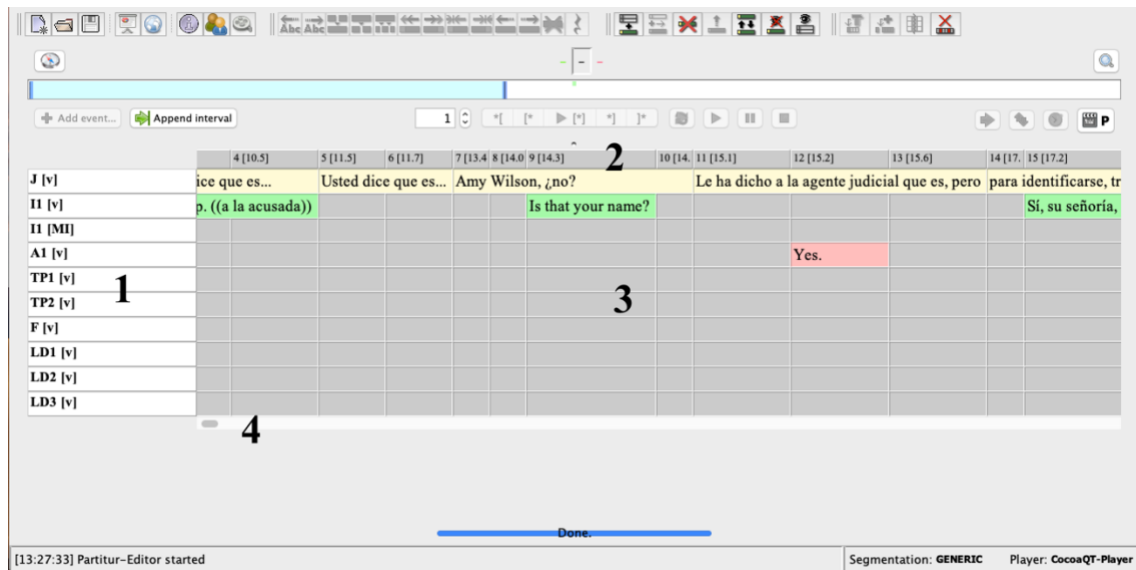

Figura 1. Captura de pantalla d'una transcripció visualitzada amb EXMARaLDA

A l'esquerra de la pantalla (1) hi tenim les etiquetes per a cada un dels participants. La primera, «J», correspon a les intervencions del jutge. A la part central hi trobem la línia temporal i de segments (2), el contingut de la transcripció (3) i la barra horitzontal que permet navegar pel contingut de la transcripció (4).

S'han conservat les etiquetes de les transcripcions originals que indiquen les intervencions dels participants en el procediment. Aquestes etiquetes inclouen un codi per a cada participant; en aquest cas són les següents: «J» (jutge), «I1» (intèrpret número 1), «A1» (acusat número 1), «TP1» (testimoni presencial número 1), «TP2» (testimoni presencial número 2), «F» (fiscal), «LD1» (lletrat de la defensa número 1), «LD2» (lletrat de la defensa número 2) i «LD3» (lletrat de la defensa número 3). Cal destacar que els arxius originals del corpus de TIPp contenen les anotacions referents a les categories de problemes analitzats, textuais i d'intervenció presentats a l'apartat anterior. Per a l'anàlisi que es proposa en aquesta tesi, s'ha prescindit d'aquestes anotacions i s'han esborrat per tal de no influir en els fenòmens observats (Orozco-Jutorán 2018 i Vargas Urpí 2019).

Quant a la línia temporal i de segments, cal esmentar que l'ordre cronològic de la transcripció es mostra d'esquerra a dreta i que es codifica amb el número de segment (en aquest exemple veiem els segments del 4 al 15) i la temporalització (en aquest cas la veiem en segons, del segon 10,5 al segon 17,2). Tant el número de segment com la temporalització s'utilitzen en l'anàlisi per recollir els casos identificats i per calcular la durada de determinades interaccions.

A l'espai central de la pantalla, tal com hem indicat abans, hi trobem el contingut de la transcripció. La intervenció de cada participant se situa a la fila amb la seva etiqueta, i cada un té un color assignat. Per exemple, a la Figura 1 observem que el jutge parla (primera fila, color groc) i que mentre ell enraona hi intervien trepitjant-se tant l'intèrpret (segona fila, color verd) com l'acusat (quarta fila, color rosa). Aquesta disposició horitzontal ens permet veure tant els encavalcaments com la durada de les intervencions. A l'últim, a la part inferior de la pantalla hi trobem la barra de navegació. Aquesta eina ens permet avançar en la transcripció.

3.2.2.3 Descripció de l'espai

A continuació es presenta una descripció de l'espai i del punt de vista que ofereixen les gravacions per tal de comprendre'n millor el contingut i la distribució dels participants. Els enregistraments tenen lloc en diverses sales de jutjats penals de la ciutat de Barcelona. A continuació es presenta una descripció general d'aquest espai i del punt de vista que ofereixen les gravacions. En l'espai d'aquesta sala s'hi troben diverses cadires i taules, que es distribueixen tal com s'indica a la Figura 2:

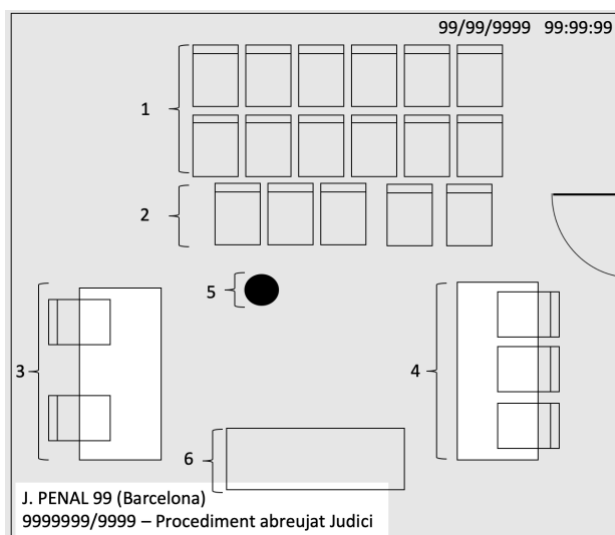

Figura 2. Esquema imatge enregistrament

En tots els enregistraments apareix informació sobre el procediment a la pantalla. Aquesta informació surt en lletra de color groc. A la part superior dreta de la pantalla hi trobem la data i l'hora. A la part inferior esquerra hi trobem dues línies d'informació: a la primera línia, el tipus de jutjat («J. PENAL»), el número de jutjat («99») i la ciutat («Barcelona»); a la segona

línia hi trobem el número de procediment, que està format per un identificador de nou xifres seguit d'una barra i de l'any (9999999/9999), i la descripció del tipus de procediment («Procediment abreujat Judici»).

En l'espai que observem en la Figura 2 els participants se situen en dues zones diferents. El primer d'aquests espais (1 i 2) és al fons de la sala i no hi ha cap taula. El terra en aquesta zona és de color blanc. Al fons de la sala hi trobem dues fileres de cadires, i és on se situen el públic i els testimonis, si n'hi ha, després d'haver declarat (1). Davant d'aquestes dues fileres de cadires trobem un banc amb capacitat per a tres persones —espai per a l'acusat o acusats i per a l'intèrpret (2)— i dues cadires.

El segon d'aquestes espais (3, 4, 5 i 6) està reservat per a l'advocat de la defensa, el fiscal, l'acusació popular, l'acusació particular i el jutge. A diferència del primer, aquí hi trobem taules. La taula del fiscal (també hi trobem l'acusació popular o l'acusació particular, si n'hi ha, i en alguns judicis també hi trobem els advocats defensors que no caben a la taula de la defensa) es troba a l'esquerra de la imatge (3), i la de l'advocat defensor, a la dreta (4). A les gravacions no es pot veure la taula del jutge, a causa del punt en què es col·loca la càmera. No obstant això, a la Figura 2 l'hem inclòs per tal de poder situar el jutge (6). El fet que no es vegi el jutge a la gravació es recuperarà més endavant per comentar les limitacions del material analitzat.

Entre ambdós espais trobem el micròfon (5). En les ocasions en què l'acusat ha d'intervenir oralment, es posa dret i s'apropa al micròfon per parlar. L'intèrpret també ho fa i es col·loca al costat de l'acusat. De micròfon només n'hi ha un, és a dir, que l'acusat i l'intèrpret l'han de compartir. L'intèrpret i l'acusat comparteixen un únic micròfon i per aquest motiu és difícil comprendre íntegrament tot el discurs d'aquests dos participants. Tal com s'ha comentat a la presentació del projecte TIPp, en la transcripció, els fragments incomprensibles s'indiquen amb punts suspensius.

3.3.3 Limitacions del material

Després de presentar l'origen de les dades amb les quals treballem, de descriure-les i de mostrar com es consulten a través del programari en qüestió, passem a enumerar-ne les limitacions. Les

dades del corpus limiten —i condicionen— la recerca per diversos motius que es poden dividir en dos grans grups.

D'una banda, tenim les limitacions relatives a les dades contextuals que ens proporciona el material. En aquest sentit ens referim a les restriccions pròpies dels enregistraments audiovisuals. Una d'aquestes restriccions la trobem en la falta de dades relatives als participants dels procediments. Per motius de confidencialitat no es té accés a cap dada externa a la transcripció, és a dir, que no es té informació sobre el nivell de formació, el nivell de coneixement de la llengua oficial del procediment, el nivell de coneixement de la llengua estrangera del procediment o la nacionalitat, per esmentar algunes dades que podrien ser rellevants. També tenim les restriccions que limiten la possibilitat de complementar aquesta recerca amb altres mètodes de recollida de dades que involucrin els participants dels enregistraments.

Una altra de les limitacions que cal esmentar no ve determinada per la naturalesa del material analitzat, sinó per la decisió de limitar l'anàlisi al corpus de transcripcions. És així que, tal com s'ha comentat anteriorment, aquesta anàlisi es basa en el corpus de transcripcions. Aquesta decisió, presa a l'inici de la recerca per restriccions temporals i per la necessitat de perfilar l'objecte d'anàlisi, ha implicat que es descartés l'anàlisi de la comunicació no verbal per completar l'anàlisi de confiança.

3.4 Descripció del procediment: disseny d'un instrument d'anàlisi

L'anàlisi que plantejarem es divideix en dues parts. En primer lloc, ens proposem descriure els marcadors bàsics que representen la incorporació de l'intendent al judici, concretament la introducció formal com a participant en el diàleg, a través de la presentació i presa de jurament o promesa i l'ús de la primera persona. En segon lloc, ens proposem confirmar si les hipòtesis es confirmen o no.

L'instrument d'anàlisi que ens plantejarem dissenyar parteix de la necessitat de passar d'un concepte de característiques abstractes com és la confiança o la desconfiança a tot un seguit d'elements de mesura que aplicarem als esdeveniments que identifiquem que hi tinguin alguna relació. En aquest apartat presentem el procediment que hem seguit començant per la definició i l'operacionalització dels dos indicadors definits: la visibilitat discursiva i la capacitat del jutge

d'entendre i parlar la llengua estrangera. A continuació, exposem les fases de l'anàlisi guiada per l'ús de l'instrument d'anàlisi i, per acabar, descriuim els instruments de treball.

3.4.1 Definició i operacionalització dels indicadors

Per tal de donar resposta als objectius d'aquest treball, en primer lloc, duem a terme un estudi preliminar per acostar-nos al material d'estudi, és a dir, al corpus. Amb aquest estudi preliminar volem delimitar com descriure els marcadors bàsics que representen la incorporació de l'intèrpret al judici i crear l'instrument d'anàlisi que ens permeti analitzar la confiança o la desconfiança. Per fer-ho, seleccionem de forma aleatòria tres vistes del corpus de treball, una en cada llengua (EN1, FR20, RO29), i fem una lectura atenta del contingut de les transcripcions. L'objectiu d'aquesta lectura és observar quines interaccions poden ajudar-nos a descriure la incorporació de l'intèrpret al judici i les relacions de confiança i desconfiança que es donen en les interaccions. Durant la lectura del contingut de les transcripcions prenem nota dels fenòmens que s'hi observen. Després d'aquesta primera observació de tres judicis, revisem els fenòmens que s'hi han identificat, intentem detectar quines característiques comunes comparteixen aquests fenòmens i n'obtenim dues conclusions pel que fa a la descripció de la confiança i la desconfiança. En primer lloc, constatem que podem parlar de confiança en tots els casos en els que no hi ha mostres de desconfiança perquè ha estat impossible identificar cap element indicador de la confiança. Esperàvem recuperar reaccions del jutge a les presentacions de l'intèrpret, mostres d'aprovació, etc., però no se n'ha identificat cap. En segon lloc, ens adonem que hi ha fenòmens observats que comparteixen trets característics i n'extraiem dos grups: casos en què les intervencions de l'intèrpret no estan relacionades amb una intervenció anterior, és a dir, casos en què l'intèrpret no tradueix, sinó que genera informació, i casos en què l'intèrpret no tradueix perquè el jutge intervé en la llengua estrangera o bé perquè intervé immediatament després de la intervenció de l'acusat i el testimoni.

A partir d'aquests dos grups de fenòmens creem dues categories que ens han de permetre dissenyar l'instrument d'anàlisi per observar si es produeixen mostres de desconfiança i, finalment, descriure i analitzar la relació de confiança. Hem observat uns elements que hem identificat com a visibilitat discursiva de l'intèrpret, és a dir, els moments en els quals la intervenció de l'intèrpret no és deguda a la seva tasca de transmissió de la informació.

3.4.1.1 La visibilitat discursiva de l'interpret

La visibilitat de l'interpret fa referència a la presència de l'interpret en el discurs. Ens referim als casos en què les seves intervencions van més enllà d'interpretar les intervencions dels altres participants. A continuació, presentem l'indicador aplicat per identificar casos en què l'interpret es fa visible en el discurs. En fem una definició i presentem una taula en la qual es mostren els elements que es registren en cas d'identificar-ne exemples en el corpus.

3.4.1.1.1 Intervencions de l'interpret que no corresponen a cap intervenció prèvia

Les intervencions de l'interpret que no corresponen a cap intervenció prèvia són el primer dels elements que s'utilitza per mesurar la gestió de la confiança en l'escenari comunicatiu proposat. Examinarem les vistes per observar si es produeixen intervencions dels intèrprets que no són traduccions del discurs original o inicial i que no estan relacionades amb l'activitat d'interpretació. En aquest sentit ens basem en les *non-renditions* de Wadensjö (1998), noció presentada al capítol anterior. Identificarem les accions lingüístiques dels intèrprets que no estan relacionades amb la traducció i un cop identificades les agruparem en categories descriptives. En aquest treball, per referir-nos a les *non-renditions* farem servir el terme «veu pròpia», que és la proposta feta per l'equip investigador del projecte TIPp.

Ens interessa observar si cada cop que es produeix una d'aquestes intervencions hi ha reacció per part del jutge i si aquesta reacció ens dona informació des del punt de vista de la confiança. Identificarem els casos en què la intervenció de l'interpret no correspongui a cap intervenció prèvia i vagi més enllà de la seva tasca principal d'interpret. La informació específica que es registra per a aquest indicador es presenta en la Taula 2.

Taula 2. Dades registrades «Visibilitat discursiva de l'intèrpret»

1.	Cas d'intervenció de l'intèrpret que no es correspon amb cap intervenció prèvia <i>Es registra la intervenció, així com la intervenció anterior i posterior.</i>
2.	Qui intervé abans de l'intèrpret Acusat (A) Jutge (JU) Fiscal (F) Lletrat de la defensa (LD) Altres (AI)
3.	Qui intervé després de l'intèrpret Acusat (A) Jutge (JU) Fiscal (F) Lletrat de la defensa (LD) Altres (AI)
4.	Hi ha algun tipus de reacció per part del jutge? <i>Es registra el tipus de reacció (en cas d'haver-n'hi).</i>

3.4.1.2 Capacitat del jutge d'entendre i parlar la llengua estrangera

El coneixement de la llengua estrangera del procediment per part del jutge és el segon dels elements que s'utilitzen per mesurar la gestió de la confiança en l'escenari comunicatiu proposat. En aquesta recerca, com hem dit anteriorment, el terme *capacitat d'entendre i parlar la llengua estrangera* no fa referència en cap cas al domini o nivell de la llengua estrangera per part del jutge, sinó que s'utilitza aquesta denominació per reflectir aquells casos en què hi ha indicadors que demostren certa capacitat activa i passiva d'entendre o parlar aquella llengua.⁴⁵ També cal recordar que no disposem d'informació sobre els jutges que participen en els judicis que formen part del corpus analitzat.

La capacitat del jutge d'entendre la llengua estrangera s'avalua a partir de la presència de reaccions de les quals es desprèn un coneixement de la llengua estrangera. També cal indicar que no es tenen dades referents a les varietats dialectals que puguin existir. A l'últim, cal afegir

⁴⁵ No es té cap dada concreta sobre el nivell dels jutges que participen en el corpus. Pel que fa als requisits de coneixement de llengua exigits per a la carrera judicial, cal mencionar que per poder presentar-se a la oposició de l'Escola Judicial «se requiere ser español» (article 302 de la Llei orgànica 6/1985). Segons l'Acuerdo de 28 de abril de 2011, del Pleno del Consejo General del Poder Judicial, por el que se aprueba el Reglamento 2/2011 de la Carrera Judicial, no es demana coneixement de cap llengua estrangera per accedir a la carrera judicial. En canvi, sí que es menciona que el coneixement de les llengües cooficials són un mèrit preferent en els concursos per a òrgans judicials de determinades comunitats autònomes (art. 71-77). D'altra banda, quant al coneixement de llengües estrangeres que tenen els jutges, d'acord amb una enquesta realitzada pel Poder Judicial l'any 2015, un 71 % dels jutges en actiu enquestats aquell any tenen coneixements d'anglès, que, de fet, és la llengua estrangera que parla un major percentatge de jutges. La pregunta concreta que es feia en l'enquesta era la següent: «Indique usted las lenguas extranjeras que habla y marque el nivel que tiene de cada una de ellas». Així doncs, pel que fa al nivell, un 31 % indica que té un nivell d'anglès baix, un 46 % que té un nivell mitjà, un 21 % un nivell alt i un 1 % un nivell bilingüe.

que tampoc no es tenen dades sobre la nacionalitat o la llengua materna de l'intèrpret ni de l'acusat.

A continuació presentem de forma específica els dos subindicadors emprats per determinar la capacitat del jutge d'entendre la llengua estrangera: intervencions del jutge sense interpretació prèvia i intervencions del jutge en la llengua estrangera del procediment. Per a cada un d'aquests subindicadors presentem una definició, una descripció dels elements que en permeten la identificació i una taula en la qual es mostren els elements que es registren en cas d'identificar-ne exemples en el corpus.

3.4.1.2.1 Intervencions del jutge sense interpretació prèvia

El primer indicador es fixa en les intervencions del jutge sense interpretació prèvia. Aquests són els casos en els quals el jutge intervé després d'una interacció de l'acusat o l'intèrpret en llengua estrangera, sense que l'intèrpret hagi traduït aquesta intervenció a la llengua oficial del procediment. Per identificar aquests casos es busquen les situacions en què entre la intervenció de l'acusat i la del jutge no hi hagi la intervenció de l'intèrpret. La informació específica que es registra per a aquest indicador es presenta en la Taula 3.

Taula 3. Dades registrades «Capacitat del jutge d'entendre la llengua estrangera del procediment 1. Intervencions del jutge sense interpretació prèvia»

1.	Cas d'intervenció del jutge sense interpretació prèvia
	<i>Es registra la intervenció del jutge sense interpretació prèvia.</i>
2.	Reacció de l'intèrpret
	Interpreta posteriorment la intervenció de l'acusat/testimoni (ISí)
	No interpreta posteriorment la intervenció de l'acusat/testimoni (INo)
	Altres (Al)
3.	Hi ha algun tipus de mostra de desconfiança per part del jutge?
	<i>Es registra el tipus de reacció (en cas d'haver-n'hi).</i>

3.4.1.2.2 Intervencions del jutge en la llengua estrangera

El segon indicador se centra en els casos en què el jutge intervé en la llengua estrangera del procediment, és a dir, els casos en què el jutge parla en anglès, francès o romanès. Per identificar aquests casos s'han cercat les intervencions realitzades per part del jutge en una d'aquestes tres llengües. La informació específica que es registra per a aquest indicador es presenta en la Taula 4.

Taula 4. Dades registrades «Capacitat del jutge d'entendre la llengua estrangera del procediment 2. Intervencions del jutge en la llengua estrangera del procediment»

1. Cas d'intervenció del jutge en la llengua estrangera del procediment
<i>Es registra la intervenció del jutge en la llengua estrangera del procediment</i>
2. Reacció de l'intèrpret
Interpreta posteriorment la intervenció del jutge (ISí)
No interpreta posteriorment la intervenció del jutge (INo)
Altres (Al)
3. Hi ha algun tipus de reacció per part del jutge?
<i>Es registra el tipus de reacció (en cas d'haver-n'hi).</i>

3.4.2 Delimitació de les fases d'anàlisi

Després de presentar els indicadors que utilitzem per analitzar i descriure la confiança, passem a descriure les fases d'anàlisi. Hem utilitzat una metodologia d'investigació mixta que combina la tècnica quantitativa i la qualitativa.

Fase 1. Primera lectura de les transcripcions

En aquesta primera fase comencem l'anàlisi de les transcripcions. Es du a terme una lectura atenta dels seixanta-sis arxius del corpus, que corresponen a les cinquanta-cinc vistes. L'objectiu d'aquesta primera lectura és identificar indicadors de visibilitat discursiva i de capacitat del jutge d'entendre i parlar la llengua estrangera. Els arxius del corpus es consulten a través d'EXMARaLDA. En cas que s'identifiqui un indicador de desconfiança, les metadades es registren a la fulla d'Excel, i el fragment en qüestió, al document de MS Word. Tots els exemples es numeren i s'identifiquen amb el número de procediment anonimitzat, la llengua estrangera del procediment i, finalment, el fragment inicial i final de la transcripció. En aquest full de càlcul, s'hi recullen les dades específiques de cada indicador (presentades en la Taula 4 i Taula 6) i les metadades generals, que es descriuen en la Taula 5.

Taula 5. Descripció de metadades recollides durant l'anàlisi

Metadada	Descripció metadada	Tipus metadada (exemple)
Identificador	Codi numèric que identifica cada cas i que es fa servir en aquest treball per tal de referenciar el fragment	Codi numèric (1)
Codi procediment	Número del procediment en què s'ha identificat l'exemple	Codi alfanumèric (EN18)

Metadada	Descripció metadada	Tipus metadada (exemple)
Llengua	Llengua estrangera del procediment	Anglès, francès o romanès
Usuari de la interpretació	Persona que té dret a la interpretació	Acusat o testimoni
Identificador transcripció inici	Codi del fragment de la descripció en què l'exemple comença	Codi numèric (328)
Identificador transcripció fi	Codi del fragment de la descripció en què l'exemple acaba	Codi numèric del desenvolupament del procediment (330)
Inici temporal intercanvi	Inici de l'intercanvi	Codi numèric que indica la durada cronològica de la transcripció (448.3)
Fi temporal intercanvi	Fi de l'intercanvi	Codi numèric que indica la durada cronològica de la transcripció (448.3)
Nombre d'intercanvis	Nombre d'intervencions totals de l'exemple	Nombre (3)

Fase 2. Segona lectura de les transcripcions

En aquesta segona fase es du a terme una segona lectura atenta dels seixanta-sis arxius del corpus. L'objectiu d'aquesta segona lectura és identificar indicadors que no s'hagin detectat en la lectura anterior i revisar els que ja s'havien identificat en l'anterior. Com en la fase anterior, es fa servir d'EXMARaLDA per consultar el corpus i MS Word i MS Excel per apuntar les dades noves i les revisions de les dades anteriors, si escau.

Fase 3. Tercera lectura de les transcripcions

En aquesta tercera fase, es du a terme una tercera lectura atenta dels seixanta-sis arxius del corpus, però en aquesta tercera lectura l'objectiu és revisar els indicadors identificats en les dues fases anteriors. Com en les fases anterior, es fa servir d'EXMARaLDA per consultar el corpus i MS Word i MS Excel per registrar, si escau, alguna esmena.

Fase 4. Revisió del material audiovisual

En aquesta quarta fase es consulta el material audiovisual només per a aquells casos en què la transcripció no sigui prou clara; per exemple, en el cas de determinar com es produeixen els encavalcaments, es visualitza el material audiovisual.

Fase 5. Classificació dels indicadors

En aquesta darrera fase, a partir de les metadades anotades a la fulla de MS Excel i els fragments copiats al document de MS Word, es fa una classificació dels indicadors, que es presenta als resultats.

3.4.3 Instruments de treball

A continuació presentem els instruments necessaris per dur a terme aquesta recerca, posant un èmfasi especial en l'eina utilitzada per consultar les transcripcions. Totes les eines utilitzades són programes informàtics dels quals ja es disposa d'una llicència o bé són d'accés lliure.

Per consultar el material analitzat s'han utilitzat dues eines: d'una banda, un reproductor multimèdia per a la visualització dels enregistraments audiovisuals de judicis (VLC Media Player), i, d'altra banda, un programari desenvolupat per crear, administrar i analitzar corpus orals. Aquesta darrera eina, que ja s'ha presentat amb anterioritat, és EXMARaLDA. Es tracta d'un programari d'accés lliure desenvolupat per Thomas Schmidt i Kai Wörner, de l'Institut d'Investigació en Multilingüisme de la Universitat d'Hamburg (Hamburger Zentrum für Sprachkorpora). S'ha treballat amb la interfície disponible en anglès. Per tractar les dades s'han utilitzat MS Word i MS Excel.

3.5 Consideracions ètiques

Tota la informació obtinguda en aquesta recerca ha estat tractada de manera confidencial, segons compliment de la Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre, i el Reglament (UE) 2016/679, de protecció de dades. Per analitzar les transcripcions dels enregistraments dels procediments abreujats s'ha obtingut el consentiment d'una de les investigadores principals del projecte TIPp, del grup MIRAS, la Dra. Carmen Bestué. Les dades transcrites han estat pseudonimitzades abans de ser consultades i els materials audiovisuals s'han consultat sempre en l'entorn controlat designat.

3.6 Síntesi del capítol

En aquest capítol hem presentat l'enfocament metodològic. L'anàlisi que plantegem té dues parts. En la primera, ens proposem descriure els marcadors bàsics que representen la incorporació de l'intèrpret al judici, concretament la introducció formal com a participant en el diàleg. Farem aquesta descripció fixant-nos en la presentació i presa de jurament o promesa de l'intèrpret i en l'ús que es fa de la primera persona en les intervencions mediades per l'intèrpret.

En segon lloc, ens proposem confirmar si les hipòtesis que plantegem, que relacionen la confiança amb la visibilitat discursiva de l'intèrpret i la capacitat del jutge d'entendre i parlar

la llengua estrangera, es confirmen o no. Pensem que les mostres de desconfiança es poden detectar sobretot quan el jutge observa que l'interpret es fa visible discursivament i quan el jutge té la capacitat d'entendre o parlar la llengua estrangera del procediment. A partir d'una primera prova pilot d'observació del corpus, hem decidit que ens centrarem a identificar reaccions per part del jutge i a observar si s'hi produeixen mostres de desconfiança.

Farem aquesta anàlisi amb un corpus de transcripcions de procediments abreujats en el qual hi ha judicis amb interpretació de l'anglès, el francès i el romanès. Accedirem a les transcripcions mitjançant l'eina de consulta EXMARaLDA i registrarem els fenòmens observats en un document de MS Excel i en un document de MS Word.

Capítol 4. Resultats

En aquest capítol exposem els resultats de l'anàlisi. En la primera part es descriuen els marcadors bàsics que representen la incorporació de l'intèrpret al judici, concretament, la introducció formal com a participant en el diàleg a través de la presentació i presa de jurament o promesa i l'ús de la primera persona. En segon lloc, es presenten els resultats relacionats amb les hipòtesis.

Aquest segon apartat es divideix en dos blocs: els resultats de l'anàlisi de l'indicador de visibilitat de l'intèrpret i els resultats de l'anàlisi de la capacitat del jutge de parlar o entendre la llengua estrangera. Tots dos blocs acaben amb la relació de les mostres de desconfiança identificades a partir de cada indicador. Un cop presentats els resultats de l'anàlisi del corpus i les mostres de desconfiança identificades, passem a descriure com es distribueix la confiança al corpus mitjançant una presentació detallada de les vistes. Finalment, es presenta una síntesi del capítol.

Cal indicar que, tot i que l'anàlisi segueix principalment una metodologia qualitativa, hem considerat rellevant incloure algunes dades quantitatives per tal de situar la incidència de cada una de les categories identificades. Per a totes les categories es presenten, com a mínim, dues dades quantitatives: d'una banda, la quantitat de casos identificats, i, d'altra banda, la quantitat de reaccions per part del jutge. En tots els casos s'ha considerat necessari incloure-hi també el nombre total de procediments abreujats per llengua per tal de poder valorar la representativitat de la incidència i tenir més elements de comparació.

Quant als exemples, cal comentar que sempre se citen d'acord amb la transcripció analitzada i en tots els casos inclouen la referència a l'arxiu original, tot indicant-ne la llengua, el número de judici i el fragment de la transcripció. Per exemple, el codi «RO33: 9-11» correspon a la vista 33 en romanès; concretament, l'exemple comença al fragment 9 i finalitza a l'11. Per als fragments de les vistes la llengua estrangera de les quals és el romanès, s'inclou una retraducció al castellà que es presenta immediatament després de la intervenció en romanès i en cursiva.⁴⁶

⁴⁶ La retraducció dels fragments en romanès es presenta tal com s'ha explicat a la Metodologia. S'ha treballat directament amb les transcripcions i retraduccions realitzades pel grup MIRAS en el projecte TIPP.

Per a la resta de fragments no se n'inclou la retraducció. Al costat de l'identificador de l'exemple sempre es presenta una llegenda en la qual es descriuen els agents que hi participen. Quant a la presència de llengües, la llengua oficial que s'hi utilitza és el castellà i la presència del català és molt minoritària.⁴⁷ És per aquest motiu que la llengua principal dels exemples extrets del corpus és sempre el castellà.

4.1 Marcadors de la incorporació de l'intèrpret al judici

En el primer objectiu de recerca d'aquest treball ens proposàvem descriure els marcadors bàsics que representen la incorporació de l'intèrpret al judici, concretament la introducció formal com a participant en el diàleg, a través de la presentació i presa de jurament o promesa i l'ús de la primera persona per part de l'intèrpret i del jutge. En aquest apartat presentem aquesta informació acompanyada d'exemples extrets del corpus.

4.1.1 Presentació i jurament de l'intèrpret

En catorze de les cinquanta-cinc vistes analitzades es presenta l'intèrpret. Aquesta xifra representa el 25,45 % de les vistes, és a dir, que en un 74,55 % dels casos analitzats la presentació no consta a l'acta, és a dir, a l'enregistrament audiovisual. En els casos en que sí que es presenta, aquesta presentació es fa a l'inici de la vista, i observem que en la majoria d'ocasions és el jutge qui s'encarrega de presentar l'intèrpret (onze casos). Però també trobem exemples en què qui ho fa és el personal del cos d'auxili judicial (tres casos). També hem observat que només en nou casos la presentació de l'intèrpret per part del jutge o el personal del cos d'auxili judicial va seguida d'un jurament.⁴⁸ I hi ha un cas en què malgrat no haver-hi presentació de l'intèrpret, sí que se li demana que faci jurament (EN3).

En la Taula 6 presentem els casos en els quals es presenta l'intèrpret i el detall d'aquesta presentació. A més, a l'última columna també s'hi detalla la fórmula que fa servir el jutge per demanar a l'intèrpret que faci el jurament, en cas que n'hi hagi.

⁴⁷ Només en un 2,8 % del corpus es parla en català (Vargas-Urpí 2021:221).

⁴⁸ Cal indicar que a EN3 observem que, malgrat haver-hi jurament, no hi ha presentació.

Taula 6. Descriptors presentació i jurament de l'intèrpret

Vista	Presentació	Jurament
EN1	J: Usted asiste además. Ehem, de... Asistida de, de eh... De intérprete de inglés porque dice que no sabe inglés, concretamente el intérprete don Alfredo Pérez Pérez. Es usted, ¿no? I: Así es, su señoría, sí.	J: Y a usted se le advierte la obligación que tiene de traducir idénticamente lo que ella tra-- diga, bajo el apercibimiento de que en caso de que no tradujera correctamente o no tradujera u omitiera alguna de las declaraciones, incurriría en delito de falso testimonio, castigado con pena privativa de libertad. ¿Jura por dios o promete, eh, decir la ver-- decir-- traducir verazmente lo que la señora diga? I: Juro, señoría.
EN3	<i>No hi ha presentació.</i>	J: A ver señor intérprete, en primer lugar, ¿jura o promete desempeñar fiel y correctamente su cargo? I: Juro, señoría.
EN4	J: Comparece el intérprete de Interpreting.	J: Señor intérprete, ¿jura o promete desempeñar fiel y correctamente su cargo? I: Lo prometo, señoría.
EN5.1	J: Comparece la intérprete de Interpreting con código número 0000.	J: Señora intérprete, ¿jura o promete desempeñar fiel y correctamente su cargo? I: Prometo.
EN5.3	AJ: Comparece el intérprete de Interpreting con código número 000000.	J: ¿Jura o promete desempeñar fiel y correctamente su cargo? Y traducir fiel y exactamente lo que manifieste la acusada y el resto de las partes en este juicio. I: Sí, señoría.
EN8	J: Comparece... Perdón, la intérprete de Interpreting señora Concepción García Miquel.	J: Señora intérprete, ¿jura o promete desempeñar fiel y correctamente su cargo? I: Juro. J: Bien, bajo apercibimiento de que, en caso contrario, incurriría en falso testimonio, ¿verdad? Bien. Pregúntele primero a los dos acusados que si saben que están en este acto en calidad de acusados.
EN16	J: Comparece el acusado y el letrado de la defensa Daniel Domènech Pons, así como el intérprete de inglés a los efectos de mejor entendimiento con el acusado.	<i>No hi ha jurament.</i>
RO37	AJ: Comparece la intérprete de Interpreting, señora Ana Popescu.	J: Señora intérprete jura o promete desempeñar fiel y correctamente su cargo bajo apercibimiento de que en caso contrario incurriría en falso testimonio. Bien. Pregúntele solo al acusado si sabe que está en este acto en calidad de acusado y de qué se le acusa.
RO38	J: Comparece la intérprete de Interpreting, Ana Popescu.	J: Señora intérprete, eh, jura o promete desempeñar fiel y correctamente su cargo. Traducir fiel y exactamente lo que manifieste el acusado y el resto de partes, ¿de acuerdo? Bajo apercibimiento de que en caso contrario incurriría en falso testimonio. Mire, pregúntele al acusado en primer lugar si sabe que está en este acto en calidad de acusado y si sabe de qué se le acusa.
RO39	AJ: Comparece asimismo la intérprete de Interpreting.	J: Sí, señora intérprete, jura o promete desempeñar fiel y correctamente su cargo. Bajo apercibimiento en caso contrario incurriría en un delito de falso testimonio. I: Sí
RO42.1	J: ¿Eh... la señora intérprete se identificará, por favor? Su nombre y número identificador. I: Ana Popescu, con DNI 000000.	<i>No hi ha jurament.</i>
RO43.1	J: Tenemos también la señora intérprete de rumano, si se quiere identificar, por favor. I: Eh, Ana Popescu.	<i>No hi ha jurament.</i>

Vista	Presentació	Jurament
RO44	J: También tenemos aquí a la señora intérprete	<i>No hi ha jurament.</i>
RO45	J: Tenemos también la señora intérprete, si quiere usted decir su n-- identificación por favor. I: Daniela Aurel, Y00000X.	<i>No hi ha jurament.</i>
RO49	J: Comparece como acusado Ion Popescu, defendido por el letrado Juan Pérez Pérez, y asistido de intérprete de rumano para mayor entendimiento con el mismo.	<i>No hi ha jurament.</i>

Observem que en els casos en què sí que es presenta l'interpret, tant el jutge com el personal del cos d'auxili judicial sempre fan servir el terme «interpret». En alguns casos, aquest terme va acompanyat de la llengua (EN1: «intérprete de inglés»), de l'empresa subcontractada que ofereix el servei d'interpretació (EN4: «intérprete de Interpreting») i també en alguns casos del codi de l'interpret (EN5.1: «intérprete de Interpreting con código número 0000»). En quatre casos, l'operador judicial es dirigeix a la interpret pel nom (RO37: «Comparece la intérprete de Interpreting, señora Ana Popescu») i en dos casos el jutge demana directament a l'interpret que s'identifiqui (RO42.1: «¿Eh... la señora intérprete se identificará, por favor? Su nombre y número identificador»).

Cal indicar que, en alguns casos, la presentació de l'interpret va acompanyada d'una mena de justificació de la seva presència. Aquest fenomen el podem observar a EN1 («Asistida de [...] intérprete de inglés porque dice que no sabe inglés»), EN16 («Comparece [...], así como el intérprete de inglés a los efectos de mejor entendimiento con el acusado») i RO49 («asistido de intérprete de rumano para mayor entendimiento con el mismo»).

Quant al jurament, cal indicar que en la Taula 6, presentada anteriorment, s'ha recollit tant la intervenció del jutge com la resposta de l'interpret, si n'hi ha. Per exemple, al procediment EN8, observem que hi ha la intervenció del jutge i la resposta de l'interpret. En canvi, al procediment RO37 no hi ha la resposta de l'interpret, ja que no n'hi havia. En aquests casos també s'ha inclòs la intervenció del jutge que segueix la pregunta del jurament.

Destaquem que en tots els casos, tant pel que fa a la presentació com al jurament, la informació es dona en castellà i no hi ha interpretació cap a la llengua estrangera del procediment. L'usuari de la interpretació, per tant, queda exclòs i en la vista no se l'informa del paper de l'interpret.

4.1.2 Ús de la primera persona

En cap dels judicis es produeix un ús normatiu de la primera persona, ni per part dels intèrprets ni per parts dels jutges. Observem que l'ús de la primera persona és inconsistent. En totes les vistes trobem intervencions en què el jutge es dirigeix o es refereix a l'acusat en tercera persona i en què l'intèrpret no fa servir la primera persona per interpretar. En diverses ocasions, les intervencions es combinen amb l'estil indirecte i es fan servir verbs com ara *preguntar* o *decir*.

Hem extret tres fragments d'EN1 per il·lustrar aquest ús inconsistent dins d'una mateixa vista. Hem triat aquesta vista perquè, malgrat que com a la resta de vistes l'ús de la primera persona és inconsistent, és un dels pocs casos en els quals els operadors i l'intèrpret fan servir la primera persona com a forma de comunicació preferent, és a dir, seguint les recomanacions deontològiques de la professió, però tot i així en certs moments aquesta dinàmica es trenca. A EN1, observem que el jutge, en la majoria de casos, es dirigeix directament a l'acusat. L'intèrpret, en general, també fa servir la primera persona tant per traslladar les intervencions dels operadors judicials del castellà a l'anglès com a l'inrevés, és a dir, per traslladar de l'anglès al castellà les intervencions de l'acusat. No obstant això, aquesta dinàmica es trenca en els moments que presentem a continuació.

En el primer cas, observem què passa en un fragment que es troba a l'inici de la vista. En l'Extracte 1, el jutge comprova que la persona que es presenta com a acusada és realment qui diu que és. Per fer-ho es dirigeix directament a l'acusada i li ho pregunta «(Dígame, ¿cómo sabemos, cómo sabemos nosotros que usted es la que afirma que es?)». Tot seguit, l'intèrpret trasllada la pregunta també en primera persona («How can we know that your, your name is the one that you say that it is? How can we know that?»). Aleshores, l'acusada respon que es diu Amy Wilson i l'intèrpret, també en primera persona, li torna a formular la pregunta: «How can we know that that's your name?». A continuació, l'acusada respon «It's my name». Llavors, quan l'intèrpret tradueix la darrera resposta de l'acusada, en comptes de fer servir la primera persona i dir «es mi nombre» per traduir «It's my name», fa servir la tercera persona («Es su nombre»):

Extracte 1 (J=jutge, I=intèrpret, A=acusat)

- J: Dígame, ¿cómo sabremos, cómo sabemos nosotros que usted es la que afirma que es?
I: How can we know that your, your name is the one that you say that it is? How can we know that?
A: Amy Wilson
I: How can we know that that's your name?
A: It's my name.
I: Es su nombre. [EN1: 37-44]

En el segon cas, és el jutge qui deixa de fer servir la primera persona. En l'Extracte 2, veiem que el jutge es dirigeix a l'intèrpret per fer una pregunta a l'acusada («pregún[tele]», «dícale»); ho fa fent servir l'estil indirecte. Observem que, tot i que el jutge fa servir l'estil indirecte, l'intèrpret es manté en l'ús de la primera persona i es dirigeix directament a l'acusat per traduir la pregunta del jutge:⁴⁹

Extracte 2 (J=jutge, I=intèrpret, A=acusat)

- J: Y ahora pregún... Dícale... que si eh, realmente... ..ella... se design-- se designó un letrado de oficio, pero aquí ha aparecido otro letrado, ¿hm?.. que dice... que ella le ha designado, pero a nosotros no nos consta, si efectivamente designa a este nuevo letrado para que la defienda.
I: So this man here, this gentleman here, this is your lawyer now, did you choose him? Did you call him?
A: Yes.
I: Sí, señoría. [EN1: 189-208]

Observem que la transmissió del missatge no és exacta. A la primera interpretació, hi ha clarament un canvi de registre i també veiem que l'intèrpret afegeix el tractament protocol·lari «señoría» per dirigir-se al jutge. Aquest tractament protocol·lari també l'utilitza en ocasions en què empra la tercera persona, tal com podem observar en l'Extracte 3, en què, a més, també fa servir l'estil indirecte:

Extracte 3 (I=intèrpret)

- I: Señoría, manifestaba que sí que fue detenida, aunque ella no robó nada. [EN1: 154-155]

⁴⁹ Tot i que no forma part de l'anàlisi que es presenta en aquesta part, és rellevant destacar la no traducció d'una part de la informació per part de l'intèrpret en la pregunta que formula. No s'ha fet una traducció de la totalitat del missatge. L'intèrpret només en fa un resum.

Observem que en alguns casos l'ús inconsistent entre la primera persona crea confusió. Per exemple, en l'Extracte 4 presentem un cas en què a la vista EN5 l'ús de la tercera persona i de l'estil indirecte per part de la jutgessa genera un malentès. La jutgessa, que ha fet servir la tercera persona i l'estil indirecte des de l'inici del judici, es dirigeix a la intèrpret per demanar-li que traslladi una informació a l'acusada («Sí, dígale que si quiere contestar a las preguntas que le formulen, o no, que tiene derecho a no declarar»). En aquesta mateixa intervenció afegeix una pregunta: «¿Habla inglés esta señora, no?». La intèrpret no té clar si amb «esta señora» es refereix a ella o a l'acusada i ha d'intervenir per aclarir-ho:

Extracte 4 (J=jutgessa i I=intèrpret)

- J: Sí, dígale que si quiere contestar a las preguntas que le formulen o no, que tiene derecho a no declarar. ¿Habla inglés esta señora, no? Venga.
 I: ¿Quién? ¿Yo?
 J: Sí, ella, digo. [EN5: 133-138]

En l'Extracte 5, en una altra vista (EN19), trobem un cas en què l'intèrpret, que ha fet servir sempre la primera persona, canvia a la tercera persona en una de les intervencions davant de la reacció del jutge, però hi observem un recurs diferent. En aquesta ocasió, el jutge es dirigeix directament a l'acusat («¿Estos hechos son ciertos y usted se declara culpable?»). L'intèrpret trasllada aquesta pregunta a l'acusat en anglès⁵⁰ i, un cop l'acusat ha contestat («No, I don't sell marihuana»), l'intèrpret tradueix la resposta al castellà i ho fa emprant la primera persona: «Yo no vendo marihuana». En fer-ho, el jutge es mostra confós i, per tal d'aclarir la intervenció, l'intèrpret torna a formular la seva intervenció anterior i hi afegeix: «la respuesta fue».

Extracte 5 (J=jutge, I=intèrpret i A=acusat)

- J: ¿Estos hechos son ciertos y usted se declara culpable?
 I: These facts are true? And you declare yourself guilty? Did you understand the question?
 A: Hmm.
 I: These facts... are true? And do you confess guilty [sic]?
 A: No, I don't sell marihuana.
 I: No, yo no ve-- yo no vendo marihuana.
 J: P-- ¿perdón?
 I: S-- la respuesta fue: No. Yo no vendo marihuana. [EN19: 68-81]

⁵⁰ Malgrat no formar part de l'anàlisi en la qual ens centrem en aquest apartat, cal destacar l'addició d'informació per part de l'intèrpret («Did you understand the question?»).

Cal destacar que creiem que una anàlisi detallada dels casos en què s'identifica el canvi de primera a tercera persona o de tercera a primera persona podria permetre identificar possibles raons que expliquin els canvis de direcció en adreçar-se als interlocutors i, consegüentment, descriure les dinàmiques que s'hi generen. No obstant això, en aquesta anàlisi només ens hem proposat identificar l'ús de la primera o la tercera persona per part de l'intèrpret i del jutge. Esperem poder dur a terme una anàlisi més exhaustiva sobre aquesta qüestió en treballs futurs.

4.2 La visibilitat discursiva de l'intèrpret

En aquest segon apartat presentem els casos que hem trobat relatius a la visibilitat discursiva de l'intèrpret en els procediments analitzats. Aquests són els resultats de l'anàlisi determinada per la primera hipòtesi, que recordem que és la següent: «En els casos en què l'intèrpret es fa visible discursivament, el jutge desconfia de l'intèrpret». S'exposen els casos identificats i es presenten exemples il·lustratius. A continuació indiquem si a partir dels casos identificats hem observat mostres de desconfiança. El criteri que hem aplicat per seleccionar els exemples ha estat el de poder presentar de forma adequada els fenòmens observats.

Ens hem fixat en els casos de veu pròpia. Hem identificat les intervencions de l'intèrpret que no responen a cap intervenció prèvia dels altres participants, és a dir, els casos en què l'intèrpret «genera» informació, en una o una altra llengua, sense que sigui motivada per la traducció. En total hem identificat setanta-sis casos en què l'intèrpret genera informació, tal com podem veure en la Taula 7:

Taula 7. Intervencions de l'intèrpret que no corresponen a cap intervenció prèvia

Llengua	Casos identificats	Total vistes
EN	33	19
FR	5	9
RO	38	27
TOTAL	76	55

Hem observat que hi ha un element que permet dividir aquests setanta-sis casos en dos grans grups. Aquest element és la durada de la intervenció per part de l'intèrpret. Aquesta durada la mesurem amb el nombre d'interaccions que es produeixen. En la Taula 8, trobem aquests dos grups classificats segons la llengua estrangera de la vista:

Taula 8. Classificació de les intervencions de l'intèrpret que no corresponen a cap intervenció prèvia segons el nombre d'intervencions

Llengua	Una sola intervenció	Més d'una intervenció
EN	27	6
FR	4	1
RO	21	17
TOTAL	52	24

4.2.1 Veu pròpia amb una sola intervenció

Quant als casos en què l'intèrpret genera informació amb una sola intervenció hem observat que la mena d'informació que l'intèrpret aporta a la situació comunicativa és diversa. No obstant això, hi ha certes repeticions quant a la funció de la informació que aporta. Aquestes intervencions es poden classificar en cinc categories descriptives: descripció de l'esdeveniment, comprovació de la comprensió, indicacions de comportament, preguntes i respostes. En la Taula 9 presentem el nombre de casos trobats per a cada un d'aquests grups. Classifiquem la informació per la llengua estrangera del procediment i també indiquem en quina llengua es produeixen les intervencions:

Taula 9. Intervencions de l'intèrpret que no corresponen a cap intervenció prèvia (una sola intervenció)

Funció de la intervenció en veu pròpia	EN	FR	RO	TOTAL	Llengua en què es produeix la intervenció
Descripció de l'esdeveniment	4	0	3	7	Llengua estrangera
Comprovació de la comprensió	4	2	4	10	Llengua estrangera, llengua oficial
Indicacions de comportament	6	1	6	13	Llengua estrangera
Preguntes	7	1	8	16	Llengua estrangera
Respostes	6	0	0	6	Llengua oficial
TOTAL	27	4	21	52	

4.2.1.1 Descripció de l'esdeveniment

En els casos de descripció de l'esdeveniment, hi trobem els casos en què l'intèrpret afegeix informació sobre el funcionament de l'acte comunicatiu, és a dir, del procediment penal. En tots aquests casos, observem que l'intèrpret amplia la informació proporcionada per l'operador judicial. De nou, aquesta informació l'afegeix l'intèrpret d'acord amb el seu propi criteri. Ho fa per completar una intervenció anterior. Aquesta informació extra fa referència al desenvolupament de l'esdeveniment comunicatiu en si. Hem identificat en total set casos en què l'intèrpret descriu l'esdeveniment: quatre en vistes en què la llengua estrangera és l'anglès i tres en què la llengua estrangera és el romanès.

En l'Extracte 6 n'observem un exemple. L'extracte es troba al final de la vista. El jutge indica a la intèrpret que digui a l'acusat que el judici s'ha acabat i que un altre dia es dictarà sentència i que li pregunti si vol dir alguna cosa o no: «Dígale al acusado que el juicio ha terminado y queda pendiente que otro día se dicte sentencia y si antes de marchar quiere decir algo o no». La intèrpret trasllada les paraules del jutge a l'usuari de la interpretació, però afegeix que la sentència la rebrà a casa —més endavant observem que probablement es refereix a la citació i no a la sentència—. Després que l'acusat respongui que no vol afegir res més, el jutge li demana a la intèrpret que li pregunti si la seva adreça encara és la mateixa («Pregúntele si sigue viviendo en Las Ramblas, 20»). L'acusat li respon que sí i tot seguit la intèrpret li especifica que li està preguntant perquè és l'adreça on rebrà la citació. La intèrpret, coneixedora de la situació comunicativa, afegeix aquesta informació que el jutge no ha indicat de manera explícita anteriorment.

Extracte 6 (J= jutge, I=intèrpret, A=acusat)

- J: Dígale al acusado que el juicio ha terminado y queda pendiente que otro día se dicte sentencia y si antes de marchar quiere decir algo o no.
- I: S-a terminat procesul și vei primi acasă sentința (...) dorești să mai adaugi ceva sau nu?
El juicio ha terminado y recibirás en tu casa la sentencia (...) ¿quieres añadir algo más o ya no?
- A: Nu.
No
- I: No, no quiere añadir nada más, señoría.
- J: Pregúntele si sigue viviendo en Las Ramblas, 20.
- I: Locuiești pe Las Ramblas, 20. Adresa ta este aceeași?
Vives en calle Las Ramblas, 20. ¿Esta es tu dirección?
- A: Da. (...)
Sí. (...)
- I: Da acolo locuiești ca să primești citația? Intreb.
Vives allí para recibir la citación. Pregunto.
- A: Alta.
Otra. [RO45: 534-550]

4.2.1.2 Comprovació de la comprensió

En aquest grup, comprovació de la comprensió, observem els casos que indiquen que, en algunes situacions, la informació que afegeix l'intèrpret en la llengua estrangera pot servir per garantir que l'acusat ha entès la pregunta que li ha fet l'operador judicial. Es tracta d'una iniciativa pròpia de l'intèrpret. L'estratègia que segueix l'intèrpret per tal d'assegurar-se que

l'acusat entén la pregunta canvia en cada cas. Hi ha situacions en què l'intèrpret ho pregunta directament a l'acusat i casos en què l'intèrpret afegeix informació per assegurar-se que l'acusat entén què se li diu. En total hem identificat deu casos en què l'intèrpret comprova que l'usuari de la interpretació hagi entès correctament què se li demana. Dels deu casos, quatre són en vistes amb interpretació de l'anglès, dos amb interpretació del francès i quatre amb interpretació del romanès.

En l'Extracte 7, tenim un exemple de cas en què la intèrpret demana directament a l'acusat si entén la informació que li estan traslladant. El jutge pregunta a l'acusat si els fets són certs i si es declara culpable («¿Estos hechos son ciertos y usted se declara culpable?»). A continuació, la intèrpret tradueix aquestes dues preguntes a l'anglès («These facts are true? And you declare yourself guilty?») i pregunta a l'acusat si ha entès la pregunta: «Did you understand the question?».

Extracte 7 (J= jutge, I=intèrpret, A=acusat)

- J: ¿Estos hechos son ciertos y usted se declara culpable?
 I: These facts are true? And you declare yourself guilty? **Did you understand the question?**
 A: Hmm [EN19: 68-75]

En l'Extracte 8, el jutge demana a l'intèrpret que preguntï a l'acusat si sap quins són els fets pels quals se l'acusa: «Le pregunta si sabe los hechos que son objeto de acusación». L'intèrpret tradueix aquesta pregunta i, a més a més, especifica aquests fets. Amplia la pregunta del jutge i ho fa tot afegint-hi informació. Aquesta informació ha estat introduïda prèviament pel jutge en presentar els fets (RO50: 66-86). Segons s'ha pogut comprovar en la visualització del material audiovisual, l'intèrpret prenia notes en el moment en què el jutge presentava els fets i donava aquesta informació.

Extracte 8 (J= jutge, I=intèrpret)

- J: Le pregunta si sabe los hechos que son objeto de acusación.
 I: **Dacă știi motivul pentru care ești astăzi aicea? Același lucru că ați intrat în Macedonia și se pare că ați luat niște produse anul trecut în 16 de septembrie.**
Si sabes el motivo por el cual estás hoy aquí. Por lo mismo. Que entraron en Macedonia y parece que cogieron unos productos el 16 de septiembre del año pasado. [RO50: 147-149]

En la Taula 9 hem indicat que les intervencions es produeixen en la llengua estrangera i en la llengua oficial. Fins ara, els exemples que hem presentats són tots en la llengua estrangera, que és la llengua en què estan totes les veus pròpies identificades tret d'una, que és en la llengua oficial. Es tracta d'una intervenció de la intèrpret en una vista amb interpretació del romanès en què a l'inici de la vista demanen una cadira per a l'acusada i la intèrpret explica que és perquè no es troba bé (RO51:3-11).

4.2.1.3 Indicacions de comportament

Hi ha situacions en què l'intèrpret afegeix informació en la llengua estrangera per tal d'indicar a l'acusat com s'ha de comportar. Aquests són els casos que hem anomenat «Indicacions de comportament». Aquestes indicacions de comportament fan referència a diverses situacions, però en tots els casos impliquen que l'intèrpret digui a l'acusat què ha de fer en relació amb com ha de gestionar la situació comunicativa. En total hem trobat tretze casos en què l'intèrpret indica a l'acusat com s'ha de comportar: sis en anglès, un en francès i sis en romanès.

En l'Extracte 9, trobem un exemple d'indicacions de comportament en un judici amb intèrpret de romanès. El fragment se situa durant el torn de preguntes del lletrat de l'acusació particular. En aquesta vista hi ha dues persones acusades. El lletrat demana a la intèrpret que faci una pregunta a un dels acusats, concretament, que li preguntí quantes persones eren aquell dia («Le puede preguntar, por favor, cuántos eran en total aquel día»). La intèrpret trasllada la pregunta a l'acusat en qüestió, però immediatament després de la seva intervenció, contesta l'altre acusat. Aleshores, la intèrpret li indica que no és ell qui ha de contestar. Malgrat que la intèrpret només està interpretant un acusat (A1) i que se sent clarament que el segon intèrpret també ha parlat, aquesta intervenció no ha generat cap reacció per part dels operadors i l'interrogatori per part del lletrat de l'acusació particular continua.

Extracte 9 (LAP=lletrat acusació particular, I=intèrpret, A1=acusat 1, A2=acusat 2)

LAP: Sí. Le puede preguntar, por favor, cuántos eran en total aquel día.

I: Câți erați în total?

¿Cuántos erais en total?

A2: Patru.

Cuatro.

A1: Ah, eram 4.

Ah, éramos 4.

I: **Tu nu răspunzi, el răspunde.** Cuatro personas.

Tú no contestas, él contesta

LAP: Cuatro personas. ¿Es cierto que uno de ustedes agarró por detrás a este señor para que no se pudiera mover?

I: Este adevărat că unul dintre voi l-a, l-a luat pe domn din spate și l-a...în așa fel ca el nu put...că nu putea să se miște? Dacă este adevărat?

¿Es cierto que uno de vosotros agarró por detrás a este señor y lo...de una manera que él no pudo...que no se podía mover? ¿Si es cierto?

A1: Nu, eu n-am văzut în timpul ăla și...

No, yo no vi en ese momento y...

I: Yo no he...yo no vi en aquel momento. [RO43.1: 262-283]

Hi ha altres casos en què les indicacions que l'intèrpret dona a l'acusat fan referència directa a la seva conducta i l'alerten de com hauria de comportar-se. En el cas de l'Extracte 10 també observem que l'intèrpret afegeix informació. El jutge demana a l'intèrpret que digui a una de les acusades («a la de azul») que sigui bé. L'intèrpret trasllada aquesta informació a l'acusada en anglès i li agraeix que ho faci: «Ah, could you sit properly. Thank you». Tot seguit, el jutge adverteix que no tindrà paciència amb cap de les acusades. L'intèrpret tradueix aquesta advertència a les acusades i, a més a més, afegeix «so behave».

Extracte 10 (J=jutge, I=intèrpret)

J: Un momento por favor, dígame a la de azul que se siente bien.

I: Ah, could you sit properly. Thank you.

J: Y que se acabó ya, no le va-- no voy a tener-- no voy a tener paciencia con ninguna de ellas.

I: His Honor is not going to patient [sic] with none of you, okay? **So behave.** [EN2: 311-318]

4.2.1.4 Preguntes

En aquest apartat hem identificat preguntes formulades per l'intèrpret que no corresponen a cap intervenció prèvia d'un operador judicial ni de l'acusat. En tots els casos l'intèrpret afegeix informació. Observem que les preguntes afegides es troben a l'inici de la vista o durant l'interrogatori conduït pels operadors judicials. En total, s'han identificat setze ocasions en què l'intèrpret fa preguntes que no corresponen a la traducció de cap intervenció dels altres participants (set en vistes amb interpretació de l'anglès, una en una vista amb interpretació del francès i vuit en vistes amb interpretació del romanès).

A tall d'exemple, en l'Extracte 11, observem que el jutge en la seva intervenció inicia l'acte de la vista oral. Quan fa referència al tipus de delictes («robo con fuerza»), l'intèrpret pregunta a l'acusat si sap de què se l'acusa («do you know the charges?»). Fa aquesta pregunta mentre el jutge parla i és una pregunta que el jutge no ha formulat encara. En aquest cas, l'intèrpret avança esdeveniments, ja que fa una pregunta que creu que el jutge farà posteriorment. Aquesta pregunta s'encavalca amb les paraules del jutge. De fet, intenta fer una interpretació consecutiva amb resum de la informació, en lloc de fer una interpretació simultània completa.

Extracte 11 (J=jutge, I=intèrpret)

- J: Pues, buenos días, se da inicio a la sesión del acto de la vista oral correspondiente... al procedimiento abreviado 121/2015 que se sigue por un delito de robo con fuerza, en las cosas [I: Do you know the charges?] en casa habitada, del que [I: Robbery in House (...)?] es acusado [I: To subject the charges.⁵¹ You are charged with robbery] Gerald Patrick Poleman. [EN3: 4-20]

En el fragment que presentem a continuació, en l'Extracte 12, hi trobem un cas semblant a l'anterior. Aquest fragment el trobem a l'inici de la vista. El jutge indica a l'intèrpret que digui a l'acusada quins són els seus drets («Dígale que como acusada tiene derecho a no declarar, a no confesarse culpable, a no declarar [...]»). L'intèrpret fa la interpretació consecutiva de la intervenció del jutge. Després de la intervenció de l'intèrpret, l'acusat diu que sí («Da»), i, seguidament, l'intèrpret afegeix una pregunta que encara no ha formulat cap operador judicial: «Vrei să declari?». Li demana si vol declarar. Abans que l'acusat contesti, el jutge li fa la mateixa pregunta però aquest cop incloent tota la informació que exigeix la llei, és a dir, que té dret tant de declarar com de no declarar («¿Quiere acogerse a su derecho a no declarar o quiere declarar?»). L'acusat contesta directament sense que hi hagi una nova intervenció de l'intèrpret.

Extracte 12 (J= jutge, I=intèrpret, A=acusada)

- J: Muy bien. Dígale que como acusada tiene derecho a no declarar, a no confesarse culpable, a no declarar contra sí mismo y a guardar silencio sobre todas o parte de las preguntas que se le formulen sin que ello pueda ser utilizado en su contra, a la presunción de inocencia y a la asistencia letrada.
- I: Ai dreptul să păstrezi liniștea, să nu declari, să nu să nu te declari vinovată, să nu declari împotriva ta și ai dreptul la prezumția de nevinovăție adică cum ca nu (...) că ești vinovată, ești nevinovată.

⁵¹ [sic]

*Tienes derecho a guardar silencio, a no declarar, a no declararte culpable, a no declarar contra ti y tienes derecho a la presunción de inocencia, es decir, como que (...) eres culpable, eres inocente.*⁵²

A: Da. (Sí).

I: Vrei să declara?

¿Quieres declarar?

J: ¿Quiere acogerse a su derecho a no declarar o quiere declarar?

A: Da. O să declar.

Sí, quiero declarar.

I: Quiere declarar. [RO39: 71-85]

Ambdós fragments presentats anteriorment mostren exemples de veus pròpies en forma de preguntes que avancen informació sobre el procediment tot i que no han estat formulades pels jutges. En tots dos casos no es pot interpretar, però, que l'impacte en la resposta obtinguda sigui considerable. Hi ha altres casos, en canvi, en què les preguntes que l'intèrpret afegeix es produeixen en els interrogatoris i poden modificar el tipus de resposta obtinguda, ja que les preguntes es produeixen després que un operador judicial hagi fet una pregunta inicial i en delimiten la resposta que es pot obtenir.

El fragment que es reproduïx en l'Extracte 13 mostra un exemple de pregunta que limita la pregunta inicialment plantejada, en aquest cas pel lletrat de la defensa. El lletrat fa una pregunta de tipus obert a l'acusat: «Eh, ¿me puede concretar más o menos lo que bebió, si usted lo sabe?». L'intèrpret tradueix la pregunta del lletrat de la defensa a l'anglès. Hi afegeix el nom de la persona a qui es refereix el lletrat amb la seva pregunta, informació que el lletrat no havia especificat. Tot seguit, abans que l'acusat contesti, afegeix una altra pregunta: «How many glasses?». La pregunta del lletrat diu «lo que bebió». Aquesta pregunta pot fer referència al tipus de beguda o a la quantitat de begudes —de fet, si fes referència a la quantitat, el lletrat també podria haver dit «cuánto bebió». L'intèrpret tradueix la pregunta en el sentit de quant va beure l'Heba i no què va beure. I, encara més, afegeix una pregunta que especifica la unitat: «How many glasses?».

Extracte 13 (LD=lletrat de la defensa, I=intèrpret, A=acusat)

LD: Eh, ¿me puede concretar más o menos lo que bebió, si usted lo sabe?

I: Can you remember how much did Heba drink? **How many glasses?**

A: Hmm... I'm not sure, but two or three glasses. [

I: No está seguro, no está seguro, pero dos o tres... eh... copas. [EN6: 1029-1037]

⁵² [sic]

En l'Extracte 14, en una altra vista, també es mostra una veu pròpia de característiques similars, però en aquest cas durant l'interrogatori del jutge. El jutge fa una pregunta a l'acusat que es pot respondre amb un sí o amb un no. Li demana si abans dels fets havia estat amb la seva dona a la barra prenent alguna cosa. L'intèrpret fa la pregunta a l'acusat («Tu étais là à prendre quelque chose, eh... sur le comptoir, ou tu as pris quelque chose avec ta femme») i llavors l'amplia: «ou qu'est-ce que tu fais?». Tot seguit, l'acusat contesta i diu que sí i explica què feien. Llavors, vol indicar on eren («on était...») i l'intèrpret l'interromp perquè acabi d'especificar la resposta: «Sur le comptoir? Ou dans, sur... Dans une table? Sur une table?». Amb aquest intercanvi, finalment, trobem que la pregunta inicial del jutge, una pregunta tancada en què es demana a l'acusat si abans dels fets havia estat amb la seva dona prenent alguna cosa a la barra, obté la resposta següent: «Tomar una cerveza, fuera, tengo problemas psiquiátricos, dice». En aquest fragment, doncs, observem dos casos en què l'intèrpret afegeix preguntes. En primer lloc, després d'interpretar la pregunta que el jutge formula amb estil indirecte, amplia aquesta pregunta i hi afegeix «où qu'est-ce que tu fais?», una pregunta de resposta oberta. En segon lloc, després que l'acusat respongui la pregunta inicial, li demana que detalli la resposta, sense que aquesta petició provingui de cap operador judicial ni es derivi de la pregunta inicial del jutge. Hem descartat que aquesta informació s'hagi pogut obtenir en el judici (informació contextual). No obstant això, no sabem si potser ve de fora (informació extracontextual); per exemple, d'una reunió que es pugui haver celebrat amb l'advocat.

Extracte 14 (J= jutge, A= acusat)

- J: Dígale que estuvo... Si estaba en la barra él tomando algo con su mujer antes.
- I: Tu étais là à prendre quelque chose, eh... sur le comptoir, ou tu as pris quelque chose avec ta femme, où qu'est-ce que tu fais?
- A: Oui, j'ai pris quelque chose, on a pris des... On a pris des bières, on était...
- I: Sur le comptoir? Ou dans, sur... Dans une table? Sur une table?
- A: Non, on a pris dehors, on a pris dehors, eh... Mmmm... déjà moi j'ai des problèmes psychiatriques et je me... je prends des médicaments...
- I: Tomar una cerveza, fuera, tengo problemas psiquiátricos, dice. [FR22: 156-169]

4.2.1.5 Respostes

En aquest apartat hem identificat les respostes formulades per l'intèrpret que no corresponen a cap intervenció prèvia dels usuaris de la interpretació. Tots els casos s'han identificat en les

vistes en què l'anglès era la llengua estrangera del procediment.⁵³ Dels sis casos que s'han identificat en total, dos es produeixen en el moment en què el jutge formula les preguntes, tres durant l'interrogatori del fiscal i un durant l'interrogatori de l'advocat defensor. En tots els casos menys en un (EN14), l'usuari de la interpretació és l'acusat.⁵⁴

En l'Extracte 15, l'intèrpret contesta en nom de l'acusat. Observem que l'intèrpret contesta directament la pregunta del jutge sense traduir-la a l'anglès. El jutge pregunta si la persona que compareix és Dino Krauss. Immediatament després de les paraules del jutge, l'intèrpret contesta que sí.

Extracte 15 (J= jutge, I=intèrpret)

- J: Conste su protesta en el acta y, dicho esto, pasamos a tomar declaración a Dino Krauss.
Dino Krauss?
I: **Sí** [EN6: 334-341]

En l'Extracte 16, l'intèrpret afegeix informació a la resposta. Completa la resposta del testimoni amb informació que ja contenia la pregunta formulada: «la chica que le acompañaba»). També cal destacar que l'intèrpret contesta directament la pregunta que fa el fiscal per aclarir la primera resposta del testimoni. El fiscal li demana un aclariment («Le echa el brazo por encima mientras la otra está tocando por detrás, ¿no?») i l'intèrpret, en comptes de traslladar la pregunta al testimoni, contesta directament al fiscal per corregir-lo: «No por encima, es que no ha dicho por encima él, él ha dicho simplemente que veía, como el brazo pasaba por detrás». L'aclariment que dona en aquesta resposta fa referència a una informació que s'ha comentat anteriorment. Uns minuts abans, el testimoni ja havia explicat com havia estat aquest contacte. Concretament, el testimoni havia dit «I stopped to go in there and I felt my back pocket», cosa que l'intèrpret havia traduït per «Me paré para entrar y noté un roce en el bolsillo trasero» (EN14: 136-138).

⁵³ En veure que només n'havíem identificat en les vistes en anglès, vam comprovar si tots els casos eren sempre amb el mateix intèrpret. Els sis casos identificats es reparteixen en quatre vistes (EN5, EN6, EN11 i EN14), en les quals en total participen tres intèrprets diferents: IN1, IN4 i IN8. L'intèrpret IN1, que participa a EN11 i EN14) és responsable de tres dels sis casos.

⁵⁴ Presentem aquest cas a l'Extracte 16.

Extracte 16 (F=fiscal, I=intèrpret, T=testimoni)

- F: ¿Pero quién? ¿La chica que tenía detrás? ¿O la chica que le acompañaba?
- I: So, eh, the one that touched your pocket, it was the girl that was together with you, or it was the other?
- T: Yes, yes, no, the girl, yeah...
- I: La, la chica **que le acompañaba**.
- F: Le echa el brazo por encima mientras la otra está tocando por detrás, ¿no?
- I: No por encima, es que [F: Bueno] no ha dicho por encima [F: ah]. él, él ha dicho simplemente que veía, como el brazo pasaba [F: vale] por detrás. [EN14: 171-189]

4.2.2 *Veü pròpia amb dues o més intervencions*

Quant a les veus pròpies amb dues o més intervencions de l'intèrpret, hem observat que totes es produeixen en la llengua estrangera del procediment i que generen un diàleg entre l'intèrpret i l'acusat. Hem anomenat aquestes situacions «intercanvis monolingües». Aquests intercanvis es produeixen sempre en la llengua estrangera. Hi ha informació que no es tradueix cap a la llengua del procediment: per tant, s'exclou una part dels participants de l'acte comunicatiu, concretament, els parlants de la llengua oficial del procediment que no entenen la llengua estrangera.

En total s'han identificat vint-i-quatre intercanvis monolingües en les cinquanta-cinc vistes analitzades. La distribució per llengües, tal com veiem en la Taula 10, és de sis casos als procediments amb l'anglès com a llengua estrangera, un cas en els procediments amb el francès com a llengua estrangera i disset casos en els procediments amb el romanès com a llengua estrangera.

Taula 10. *Intercanvis monolingües*

Llengua	Nombre de casos identificats	Nombre total de vistes
EN	6	19
FR	1	9
RO	17	27
TOTAL	24	55

A continuació, presentem de forma detallada els elements que caracteritzen els intercanvis monolingües identificats. En primer lloc, s'indica quina és la durada d'aquests intercanvis, tant pel que fa al nombre d'intervencions com a la durada mesurada en segons. En segon lloc, es mostren les intervencions que donen lloc als intercanvis monolingües i es comenten els tipus de preguntes que han iniciat l'intercanvi.

4.2.2.1 Durada dels intercanvis monolingües

Quan es produeix un intercanvi monolingüe entre l'intèrpret i l'acusat, els operadors judicials queden exclosos de l'acte comunicatiu. La durada total de cada intercanvi monolingüe s'ha calculat de dues formes diferents. D'una banda, s'han tingut en compte la durada en nombre d'intervencions o torns de paraula i, d'altra banda, la durada en segons d'aquests intercanvis. Aquesta dada s'ha calculat mitjançant les dades de les transcripcions

En la Taula 11 es presenta un quadre resum de la durada dels intercanvis. La primera columna indica l'identificador de l'intercanvi, la segona columna mostra el número de procediment, la tercera columna mostra la llengua estrangera del procediment, que equival a la llengua en què es produeix l'intercanvi, la quarta indica la durada total del procediment en minuts, i les dues últimes columnes presenten la durada de l'intercanvi en nombre d'intervencions i en segons, respectivament. Pel que fa a la durada dels intercanvis en torns de paraula, s'ha observat que els intercanvis monolingües tenen una durada mitjana de 5,4 intervencions o torns de paraula. El cas identificat amb un major nombre d'intercanvis en té deu (identificador 7).⁵⁵ Si ens fixem en el nombre d'intercanvis de mitjana per llengua, en els judicis en què la llengua estrangera del procediment és l'anglès es produeixen 6,25 intercanvis, i en els judicis en què la llengua estrangera és el romanès, 4,9 intercanvis.

La durada mitjana dels intercanvis en segons és de 13,7 segons. L'intercanvi més llarg té una durada de trenta-tres segons (identificador 1), i el més curt dura un segon (identificador 10). Quant a la durada per llengua, la durada mitjana dels sis intercanvis monolingües identificats en els procediments en què la llengua estrangera és l'anglès, és de 13,4 segons. En els judicis celebrats amb intèrpret de romanès, aquesta durada mitjana en segons és de disset segons.⁵⁶ La durada de l'únic intercanvi monolingüe en francès és de 20,8 segons.

Taula 11. Durada intercanvis monolingües

Identificador	Procediment	Llengua	Durada total	Nombre intervencions	Duració intercanvi
1	4	EN	16 min 8 s	n/a ⁵⁷	35,7 s

⁵⁵ L'intercanvi monolingüe amb un major nombre d'intercanvis és l'únic cas identificat en francès.

⁵⁶ No es destaca la durada mitjana en segons en els judicis en què la llengua estrangera del procediment és el francès per falta de dades. Només s'ha identificat un intercanvi monolingüe la durada del qual és de deu intercanvis (identificador 7).

⁵⁷ Recordem que els casos en què s'indica «n/a» són casos en què la transcripció no recull el contingut de totes les intervencions atès que la qualitat de l'àudio no és prou bona. Malgrat saber que són casos en què hi ha més d'una intervenció que no correspon a una intervenció prèvia, no es pot indicar el nombre exacte d'intercanvis. Són casos en què es constata que es produeix una conversa inaudible encavalcada amb altres intervencions.

2	4	EN	16 min 8 s	8	14,6 s
3	5	EN	12 min 45 s	3	7,3 s
4	10	EN	26 min 77 s	8	14,7 s
5	11	EN	18 min 85 s	n/a	2,6 s
6	19	EN	20 min 50 s	6	8,8 s
7	22	FR	26 min 41 s	10	20,8 s
8	33	RO	12 min 36 s	4	19,4 s
9	34	RO	59 min 59 s	3	10 s
10	34	RO	59 min 59 s	3	9 s
11	41	RO	16 min 24 s	4	8,5 s
12	42	RO	59 min 58 s	6	15 s
13	42	RO	59 min 58 s	4	17 s
14	42	RO	59 min 58 s	4	12 s
15	44	RO	3 min 13 s	6	14,1 s
16	44	RO	3 min 13 s	8	25,1 s
17	43	RO	59 min 57 s	5	6 s
18	46	RO	23 min 22 s	4	12,5 s
19	46	RO	23 min 22 s	7	15,8 s
20	46	RO	23 min 22 s	6	24,4 s
21	49	RO	13 min 25 s	6	15 s
22	52	RO	25 min 46 s	4	11 s
23	54	RO	31 min 02 s	7	13 s
24	55	RO	49 min 03 s	3	8 s

4.2.2.2 Tipus d'intervencions iniciadores

Es considera que una «intervenció iniciadora» és aquella que es produeix immediatament abans que s'iniciï l'intercanvi monolingüe. S'ha identificat l'emissor d'aquestes intervencions iniciadores i s'ha categoritzat el tipus d'intervenció que genera l'intercanvi.

En la Taula 12 es presenten aquestes dades. S'hi inclouen els vint-i-quatre intercanvis monolingües identificats i per a cada un d'ells s'indica quin és el tipus d'oració que produeix l'intercanvi monolingüe (oració enunciativa o interrogativa), qui n'és l'emissor i qui parla immediatament després de l'intercanvi monolingüe.

Taula 12. Tipus d'intervencions iniciadores

Identificador	Vista	Llengua	Tipus oració	Intervenció precedent/posterior
1	4	EN	Enunciativa	Jutge/jutge
2	4	EN	Interrogativa	Jutge/jutge
3	5	EN	Interrogativa	Jutge/intèrpret
4	10	EN	Interrogativa	Jutge/intèrpret
5	11	EN	Enunciativa	Testimoni/jutge
6	19	EN	Interrogativa	Fiscal/intèrpret
7	22	FR	Interrogativa	Jutge/jutge
8	33	RO	Enunciativa	Jutge/intèrpret
9	34	RO	Interrogativa	Lletrat/intèrpret
10	34	RO	Interrogativa	Lletrat/intèrpret
11	41	RO	Interrogativa	Jutge/intèrpret

12	42	RO	Interrogativa	Fiscal/intèrpret
13	42	RO	Interrogativa	Lletrat/intèrpret
14	42	RO	Interrogativa	Lletrat/intèrpret
15	44	RO	Enunciativa	Jutge/intèrpret
16	44	RO	Interrogativa	Jutge/intèrpret
17	43	RO	Interrogativa	Lletrat ac. part./intèrpret
18	46	RO	Enunciativa	Jutge/intèrpret
19	46	RO	Interrogativa	Fiscal/intèrpret
20	46	RO	Interrogativa	Fiscal/intèrpret
21	49	RO	Interrogativa	Jutge/intèrpret
22	52	RO	Interrogativa	Fiscal/intèrpret
23	54	RO	Interrogativa	Lletrat/intèrpret
24	55	RO	Interrogativa	Jutge/intèrpret

Tal com podem observar en la Taula 12, en dinou casos la intervenció iniciadora és una oració interrogativa dirigida a l'usuari de la interpretació (testimoni o acusat) i formulada en la llengua oficial del procediment per un dels operadors judicials. D'altra banda, també hi ha casos, concretament cinc, en què la intervenció que genera l'intercanvi monolingüe no és una pregunta, sinó una oració enunciativa. A continuació veurem de forma detallada quins tipus d'oracions interrogatives i enunciatives generen en cada cas els intercanvis multilingües.

4.2.2.2.1 Intercanvis monolingües iniciats per una oració interrogativa

En els casos en què una oració interrogativa genera l'intercanvi monolingüe, ens hem fixat en quatre elements: qui formula la pregunta; com es formula la pregunta; quin tipus de pregunta formula; i, finalment, quin tipus de resposta obté. Pel que fa a qui formula la pregunta, observem que l'emissor sempre és un operador judicial, és a dir, el jutge (vuit casos), el fiscal (cinc casos) o l'advocat defensor (sis casos). Les preguntes es formulen tant de forma directa i en primera persona («¿Estaban ustedes juntos cuándo les paró la policía?» [RO43: 329-336]) com indirecta i en la tercera persona («Pregúntele si sabe por que está aquí, si conoce el escrito del Ministerio Fiscal y si quiere declarar» [EN4: 47-55]). Cal destacar que hi ha nou casos en què s'utilitza la tercera persona i en tots menys en un (RO41: 728-737) la pregunta es formula de forma indirecta amb el verb *preguntar* o *decir*.

Pel que fa al tipus de pregunta, les intervencions s'han classificat segons el tipus de resposta que s'espera que generi la pregunta. En aquest sentit, hi ha casos en què es fan preguntes tancades que es poden respondre amb sí o no (S/N), preguntes tancades en què l'emissor ja dona les possibles respostes (T) i preguntes obertes (O). En la Taula 13 es presenta un exemple per a cada tipus d'intervenció.

Taula 13. Extractes tipus preguntes i resposta esperada

Tipus pregunta	Emissor	Pregunta	Resposta esperada
Sí/no	Jutge	<i>Entonces le pregunta si reconoce los hechos y si acepta estas condenas que pide la acusación (EN4: 47-55)</i>	Sí/no
Tancada	Fiscal	<i>Dígale si además de él y del resto de acusados dormían allí más personas o solamente ellos (RO42: 133-143)</i>	Si són més persones o només ells
Oberta	Jutge	<i>Me puede decir en fecha 21 de mayo de 2014 y en la actualidad qué relación tiene con Ion Popescu (RO49: 91-101)</i>	Descripció del tipus de relació

Tal com veiem en la Taula 13, en el primer exemple es formula una pregunta tancada que hauria de generar com a resposta un sí (sí, reconeix els fets i accepta les condemnes demanades per l'acusació) o no (no, no reconeix els fets ni accepta les condemnes demanades per l'acusació). En el segon exemple, la pregunta que es formula també és una pregunta tancada, però en aquest cas es presenten dues opcions. L'acusat ha de respondre si ell i els altres acusats eren les úniques persones que dormien al lloc dels fets o si hi havia altres persones. En el tercer, el jutge formula una pregunta oberta en què demana a l'acusat que descrigui com és la relació que tenia en un període de temps determinat i en l'actualitat amb una altra persona. En aquest darrer exemple, a diferència dels dos primers, observem que el jutge es dirigeix a l'acusat en estil directe. En canvi, en el primer i el segon exemple ho fa en estil indirecte, tot dirigint-se a l'intendent. En la Taula 14 presentem les respostes obtingudes en els tres exemples anteriors.

Taula 14. Extractes tipus preguntes i resposta obtinguda

Tipus pregunta	Emissor	Pregunta	Resposta obtinguda
Sí/no	Jutge	<i>Entonces le pregunta si reconoce los hechos y si acepta estas condenas que pide la acusación [EN4: 47-55]</i>	<i>Si, sí, sí, sí acepta, y tienen que dejarlo en libertad.</i>
Tancada	Fiscal	<i>Dígale si además de él y del resto de acusados dormían allí más personas o solamente ellos [RO42: 133-143]</i>	<i>Ah, habían más ah más tiendas allí de campaña y dice habían gente como marroquíes y españoles.</i>
Oberta	Jutge	<i>Me puede decir en fecha 21 de mayo de 2014 y en la actualidad qué relación tiene con Ion Popescu [RO49: 91-101]</i>	<i>Es mi marido.</i>

Observem que, en els tres casos, la resposta esperada coincideix amb la resposta obtinguda. Ara bé, en els dos primers casos hi ha més informació de l'esperada. Per tal de comentar aquests casos, ens fixem en el fragment en què s'ha identificat la pregunta i la resposta per tal de descriure l'intercanvi monolingüe que es produeix des que l'operador judicial fa la pregunta fins que l'intendent tradueix al castellà la resposta de l'acusat.

En el cas de la pregunta tancada sí/no, la resposta proporcionada per l'intèrpret, tal com observem en el fragment que es reproduïx a continuació (Extracte 17), es produeixen vuit intercanvis entre la pregunta de la jutgessa («Entonces le pregunta si reconoce los hechos y si acepta estas condenas que pide la acusación») i la resposta de l'intèrpret («Si, sí, sí, sí acepta, y tienen que dejarlo en libertad») sense que hi hagi cap mena de reacció per part dels operadors judicials.

Extracte 17 (J=jutgessa, I=intèrpret, A=acusat)

- J: Entonces le pregunta si reconoce los hechos y si acepta estas condenas que pide la acusación.
- I: So, you (...) accept the charges?
- A: To say that I robbed a wallet
- I: Yeah.
- A: They, they have to free me?
- I: Yep.
- A: ...to... ye-- ...free me...?
- I: Yep.
- A: So, I have said I robbed the wallet, they have to free me [I: Sí] out.
- I: Si, sí, sí, sí acepta, y tienen que dejarlo en libertad, (...)
- A: (...)
- J: Sí, dígame que esto no es un negocio, es decir que, no porque reconozca los hechos, se condiciona que se le deje en libertad. Una cosa es que haya una conformidad, y que luego se resolverá su situación personal, que si reconoce los hechos es porque los ha cometido.
- I: If you say that you did that, it means that you accept the charges, and you accept that you did this crime. Okay? It doesn't mean that, because you accept that, you will be free. It doesn't mean that. But what your lawyer told you before, this is a negotiation what she had, with the lawyer, with the prosecutor, okay? [EN4: 47-55]

En el cas de la pregunta tancada en què l'operador judicial, el fiscal, ofereix dues possibles respostes, en la resposta proporcionada per l'intèrpret, tal com observem en l'Extracte 18, es produeixen sis intercanvis entre la pregunta del fiscal («Dígale si además de él y del resto de acusados dormían allí más personas o solamente ellos») i la resposta de l'intèrpret («Ah, habían más ah más tiendas allí de campaña y dice habían gente como marroquíes y españoles»).

Extracte 18 (F=fiscal, I=intèrpret, A=acusat)

- F: Dígale si además de él y del resto de acusados dormían allí más personas o solamente ellos.
- I: Ah, în afară de aceia care acuzați, ah, împreună cu tine dacă dormeau alte persoane?
Ah, aparte de los acusados, ah ¿dormían allí más personas?
- A: Da, dormeau altă, de la altă limbă, nu români.
Sí, dormían de otra, de otra lengua, no rumanos.
- I: De unde?
¿De dónde?
- A: Spanioli sau marochine sau nu știu.
Españoles o marroquíes o no lo sé.
- I: Mai erau și marochine și spanioli?
¿Había también marroquíes y españoles?
- A: Da, erau mai multe corturi.
Sí, había muchas tiendas de campaña.
- I: Ah, habían más ah más tiendas allí de campaña y dice habían gente como marroquíes y españoles. [RO42: 133-143]

La resposta generada és adequada per al tipus de pregunta que s'ha formulat, ja que inclou una de les dues opcions que ofería el fiscal. No obstant això, l'intèrpret, en la seva traducció de la pregunta, canvia el tipus de pregunta. La pregunta tancada amb opcions passa a ser una pregunta tancada de sí o no. Tal com hem comentat anteriorment, la resposta que finalment ofereix en castellà és adequada per al tipus de pregunta, però inclou més informació de la que s'esperava («había gente como marroquíes y españoles»). Aquesta informació que s'afegeix no prové de la primera resposta de l'acusat, en què simplement es limita a respondre que sí a la pregunta tancada de sí o no formulada per l'intèrpret, sinó que prové de les preguntes que, posteriorment, l'intèrpret afegeix per voluntat pròpia. Quan l'acusat indica en romanès que sí que hi havia altres persones dormint en el lloc en qüestió, l'intèrpret li demana d'on eren aquestes persones. Després que l'acusat contesti que també hi havia espanyols o marroquins, tot i que no ho sap segur, l'intèrpret li demana que ho confirmi: «¿había también marroquíes o españoles?». La resposta següent de l'acusat, que indica que hi havia moltes tendes de campanya, acaba de completar la resposta que posteriorment ofereix l'intèrpret en castellà.

En el cas de la pregunta oberta, tal com observem en l'Extracte 19, es produeixen sis intercanvis entre la pregunta del jutge («me puede decir en fecha 21 de mayo de 2014 y en la actualidad qué relación tiene con Ion Popescu») i la resposta de l'intèrpret («Es mi marido»). En aquest

cas, l'intercanvi monolingüe es produeix entre l'intèrpret i un testimoni, tal com observem en l'Extracte 19:

Extracte 19 (J=jutge, I=intèrpret, T=testimoni)

- J: Eh, me puede decir en fecha 21 de mayo de 2014 y en la actualidad qué relación tiene con Ion Popescu.
- I: Te întrebă pe data de 28 mai ah, ah, 2014 ah ce relație aveți atunci, ce relație aveți acuma?
Te pregunta en fecha de 28 de mayo de ah, ah 2014 qué relación teníais, qué relación tenéis ahora.
- T: Destul de bună.
Bastante buena.
- I: Poftim?
¿Perdón?
- T: Destul de bună și atunci și acum, da.
Bastante buena entonces y ahora, sí.
- I: Nu. Cine era el pentru dumneavoastră? Cine e? Cine era?
No. ¿Quién era él para usted? ¿Quién es? ¿Quién era?
- T: Soțu.
Marido.
- I: Es mi marido.
- J: De acuerdo. Pues, como mujer del acusado le informo que tiene la posibilidad de acogerse a la dispensa y no declarar contra él mismo si considera que con ello pueda causarle algún perjuicio, en el caso en que decida declarar, tiene la obligación de decir la verdad y preguntéle si declara o no declara. [RO49: 91-101]

En aquest cas, també observem que hi ha correspondència entre el tipus de pregunta i el tipus de resposta. A diferència dels dos exemples anteriors, el tipus de resposta no es complementa amb informació addicional, cosa que el tipus mateix de pregunta ja no permet, ja que en tractar-se d'una pregunta oberta el contingut de la resposta és indeterminat i, per tant, pot ser qualsevol. Ara bé, sí que observem que la resposta que inicialment dona la testimoni no és la resposta que, finalment, l'intèrpret ofereix al jutge en castellà. La resposta inicial de la testimoni és que la seva relació amb la persona en qüestió és «bastante buena». No obstant això, quan la testimoni dona una resposta el contingut de la qual satisfà la pregunta del jutge (tipus de relació), l'intèrpret fa tot un seguit de preguntes («¿quién era él para usted?, ¿quién es? ¿quién era?») que generen una altra resposta. La testimoni indica que la persona en qüestió és i era el seu marit. Aquesta resposta genera una intervenció per part del jutge que la resposta inicial del testimoni, quan indica que la relació és i era «bastante buena», no hauria generat.⁵⁸ En aquesta

⁵⁸ En aquest cas, el jutge hauria aclarit la pregunta, es tractaria d'una situació que es presenta de manera molt habitual també en un judici monolingüe i és el jutge, qui fa l'aclariment. En aquest cas directament el fa l'intèrpret.

intervenció, atès que l'acusat és el marit de la testimoni, el jutge informa a la testimoni de la dispensa d'obligació de declarar com a testimoni contra familiars, regulat a l'article 416.1 de la Llei d'enjudiciament criminal.

En els tres exemples anteriors, observem que hi ha una correspondència entre el tipus de pregunta formulada i el tipus de pregunta obtinguda. No obstant això, observem que la intervenció de l'intèrpret, tot i que no altera la correspondència entre tipus de pregunta i tipus de resposta, sí que altera la resposta com a tal.

Quant al tipus de preguntes, també cal destacar que hi ha casos en què l'intercanvi monolingüe es genera immediatament després de la pregunta formulada per l'operador judicial i dona pas a un diàleg de com a mínim tres intercanvis entre l'intèrpret i l'usuari de la interpretació. L'Extracte 20 ho il·lustra:

Extracte 20 (LD=lletrat defensor, I=intèrpret, A=acusat)

LD1: ¿Sabía o le habían dicho algunos, otras personas de dónde provenían esas bobinas?

I: Ți-au zis careva dintre persoane de unde proveau aceste bobine, de unde le-au luat?
¿Te dijeron algunas de las personas de dónde provenían estas bobinas, de dónde las cogieron?

A: Nu știu, doar (...) când dormeam.
No lo sé, solo (...) mientras dormía.

I: Nu aveai nici o treabă cu ele?
¿No tenías nada que ver con ella?

A: Nu.
No

I: No porque yo solo dormía allí, yo no tenía nada que ver con los demás. [RO46: 39-45]

D'altra banda, hi ha casos en què l'intercanvi monolingüe no s'inicia immediatament després de la intervenció iniciadora, sinó que entre aquesta intervenció i l'intercanvi monolingüe hi ha tot un seguit d'intercanvis multilingües, tal com veiem en el fragment següent (Extracte 21):

Extracte 21 (F=fiscal, I=intèrpret, A=acusat)

F: ¿Por qué razón?

I: F--with which reason?

A: Yeah, because they saw me with the guy. The came to me—

I: El hombre vino hacia él y le preguntó si él tenía... And then?

- A: Because I normally go there to pick some basura,
 I: Porque normalmente él [A: yeah] va allí para recoger algún... basura,
 A: Yeah, basura... I take it home, (...)
 I: Y se la lleva a casa,
 I: y, y, hm, y vende la, la basura y tal, es de, es de lo que él vive, **But ehm, the man, you said, the man came to you?**
 A: **Yes**
 I: **The tourist guy came to you?**
 A: **Yes**
 I: **And then?**
 A: **Yeah, I was (...) and he came to me, said, if I have marihuana, because I'm a black guy, you know.**
 I: Dice que el, el turista se le acercó, y le preguntó si tenía marihuana, ma-- vie-- viéndolo de color- [EN19: 136-143]

En aquest darrer cas, el jutge fa una pregunta a l'acusat («por qué razón»). L'intèrpret tradueix aquesta pregunta a l'anglès i l'acusat respon. A continuació, l'intèrpret tradueix aquesta resposta i anima l'acusat a continuar amb la narració d'una manera dirigida («and then?»). De fet, observem que demana clarificació i ampliació de la informació fins a dues vegades.

4.2.2.2 Intercanvis monolingües iniciats per una oració enunciativa

En total, s'han identificat cinc casos (dos en anglès i tres en romanès) en què una oració enunciativa inicia l'intercanvi monolingüe (EN4: 27-51, EN11: 313-340, EN33: 39-72, RO44: 47-63 i RO46: 37-57). En tres dels cinc casos aquestes converses paral·leles en la llengua estrangera es produeixen quan el jutge explica a l'acusat de què se l'acusa o quins són els seus drets. És després que l'intèrpret tradueixi la intervenció del jutge que l'acusat fa preguntes sobre els drets que l'intèrpret respon. En l'Extracte 22, per exemple, la intervenció que inicia aquest intercanvi la realitza el jutge, que explica a l'acusat quins són els seus drets a l'inici de la vista. En l'intercanvi monolingüe que es dona, l'acusat fa preguntes a l'intèrpret sobre els seus drets i l'intèrpret les respon. Observem que el diàleg s'acaba amb la intervenció del jutge.

Extracte 22 (J=jutge, I=intèrpret, A=acusat)

- J: Eh... está usted aquí como acusado y, como tal, tiene usted derecho a no declarar contra usted mismo y a no confesarse culpable.
 I: **Ești aici ca acuzat și ai dreptul să nu te declari vinovat și să nu te declari împotriva ta.**
Estás aquí como acusado y tienes derecho a no declararte culpable y no declarar contra ti.
 A: **Cum să nu declar nimic?**
¿Cómo no declarar nada?

- I: **Să nu declari că ești vinovat. Sau vrei sa te declari vinovat? Vrei sa te declari că ești vinovat?**
Que no te declares culpable. ¿O quieres declararte culpable? ¿Quieres declararte que eres culpable?
- A: **Ah, nu, nu.**
Ah, no, no.
- J: **Dígale que puede explicar lo que pasó o que puede no explicar lo que pasó, que entonces igual lo entiende mejor. Dígaselo así, a ver qué...**
- I: **Poți să explici ceea ce s-a întâmplat sau poți să nu explici nimic adică să nu declari nimic, să nu răspunzi nimic la nicio întrebare.**
Puedes explicar lo que pasó o puedes no explicar nada, es decir, no declarar nada, que no contestes nada a ninguna pregunta.
- A: **Ce s-a, ce s-a întâmplat pot să spun.**
Lo que, lo que pasó puedo decir.
- I: **Sí. Que lo que pasó puedo contar. [RO46: 39-45]**

En els altres dos casos de converses paral·leles iniciades per una oració enunciativa, la situació comunicativa es diferent. A EN11, l'intercanvi monolingüe es dona durant l'interrogatori del fiscal al testimoni i a EN4 es produeix quan el fiscal explica les modificacions derivades d'una conformitat. Aquest segon diàleg, s'acaba quan el jutge intervé i diu «Bien, gracias, a ver».

Quant al receptor de l'oració enunciativa, hi ha dos casos en què el jutge es dirigeix a l'intendent i un a l'acusat. En tots tres casos, l'intendent tradueix la resposta de l'acusat seguint la mateixa dinàmica. Aquesta informació es resumeix en la Taula 15.

Taula 15. Ús de l'estil directe o indirecte en la formulació d'oracions iniciadores i en la interpretació de les respostes

Identificador	Receptor intervenció iniciadora	Persona utilitzada en la resposta	Verb d'estil indirecte utilitzat (si escau)
8	Intèrpret	3a	preguntar
15	Intèrpret	3a	decir, decir
18	Acusat	1a	n/a

4.2.3 Mostres de desconfiança relacionades amb la visibilitat discursiva de l'intendent

Del total de setanta-sis casos en què l'intendent genera informació, només en quatre casos hem observat algun tipus de reacció per part del jutge immediatament. Hem anomenat aquestes reaccions «mostres de desconfiança» i les presentem en la Taula 16 de forma sintètica. Utilitzem el codi «DESVIS» seguit d'un número per identificar cada un dels casos i per a cadascun d'ells presentem quin indicador fa que es produeixi la reacció per part del jutge, quina és aquesta reacció i quina conseqüència se'n deriva.

Taula 16. Mostres de desconfiança visibilitat discursiva de l'intèrpret

Identificador	Procediment	Indicador	Reacció jutge/mostra de desconfiança	Conseqüència
DESVIS1	EN4 [27-51]	Intercanvi monolingüe	La jutgessa interromp l'intercanvi monolingüe amb la intervenció següent: «Bien, gracias, a ver...».	S'atura l'intercanvi monolingüe, però no hi ha cap altra conseqüència.
DESVIS2	EN4 [88-123]	Intercanvi monolingüe	La jutgessa interromp l'intercanvi monolingüe amb la intervenció següent: «Sí, dígame que esto no es un negocio, es decir, que no porque reconozca los hechos, se condiciona que se le deje en libertad».	S'atura l'intercanvi monolingüe, però no hi ha cap altra conseqüència.
DESVIS3	EN5 [133-182]	Intercanvi monolingüe	La jutgessa interromp l'intercanvi monolingüe amb la intervenció següent: «Sí, dígame que si quiere contestar a las preguntas que le formulen o no, que tiene derecho a no declarar. Habla inglés esta señora, ¿no? Venga».	S'atura l'intercanvi monolingüe, però no hi ha cap altra conseqüència.
DESVIS4	EN11 [313-340]	Intercanvi monolingüe	La jutgessa interromp l'intercanvi monolingüe amb la intervenció següent: «Eh... No, no, dígame que no puede hablar él. Que, si tiene alguna pregunta, se la haga a usted, y es usted quien se lo traduce».	S'atura l'intercanvi monolingüe, però no hi ha cap altra conseqüència.

Tal com s'indica en la Taula 16, en tots quatre casos la reacció del jutge es produeix davant d'un intercanvi monolingüe entre l'intèrpret i l'acusat. Les quatre reaccions identificades es troben en tres vistes diferents (EN4, EN5.1 i EN11), totes elles amb l'anglès com a llengua estrangera. Observem que en tots els casos, la jutgessa interromp l'intercanvi monolingüe amb una intervenció. No obstant això, en cap cas indica explícitament ni a l'intèrpret ni a l'acusat que no es puguin produir aquestes converses en la llengua estrangera entre ells. La reacció per part del jutge fa que l'intercanvi monolingüe s'aturi, però no hi ha cap altre tipus de conseqüència. La resta d'operadors judicials tampoc no en fan cap comentari.

4.3 Capacitat del jutge d'entendre o parlar la llengua estrangera del procediment

En aquest tercer apartat del capítol de resultats presentem els casos que hem trobat relatius a la variable de la capacitat d'entendre o parlar les la llengua estrangera del procediment per part del jutge. Aquests són els resultats de l'anàlisi determinada per la segona hipòtesi, que recordem que és la següent: «En els casos en què el jutge mostra capacitat d'entendre o parlar la llengua estrangera del procediment, el jutge desconfia de l'intèrpret».

En total, hem identificat vint-i-dos situacions en què el jutge demostra entendre o parlar les llengües estrangeres. D'aquests vint-i-dos casos, dinou són casos en què el jutge intervé sense esperar la interpretació de l'intèrpret, és a dir, casos en què demostra haver entès les intervencions en llengua estrangera. Els tres casos restants són casos en els quals el jutge parla

directament la llengua estrangera del procediment. Per a cada indicador s'exposen dos exemples il·lustratius. El criteri que hem aplicat per seleccionar els exemples ha estat el de poder presentar de forma adequada els elements essencials de cada indicador.

Tot seguit exposem els resultats de manera detallada seguint l'ordre d'anàlisi, és a dir, que primer presentem els resultats obtinguts per a cada indicador i després si s'hi han identificat casos de desconfiança. Per tal de poder comparar els resultats entre llengües, per a cada indicador es presenta un resum dels casos identificats en forma de taula. Recordem que els indicadors que presentem en aquesta segona part dels resultats són, d'una banda, intervencions del jutge sense interpretació prèvia i, d'altra banda, intervencions del jutge en la llengua estrangera.

4.3.1 Intervencions del jutge sense interpretació prèvia

En total, s'han identificat dinou casos en els quals el jutge intervé sense que hi hagi interpretació prèvia. En la Taula 17, s'hi mostren aquests dinou casos desglossats per llengua. També s'hi indica el nombre de judicis per llengua en els quals s'han identificat els casos. Així doncs, observem que en un 31,57 % de les vistes en anglès s'hi ha identificat algun cas en què el jutge intervé sense interpretació prèvia. En les vistes en francès aquesta presència de casos és lleugerament més elevada (33,33 %). A l'últim, observem que en romanès no s'ha identificat cap cas en què el jutge intervingui sense interpretació prèvia.

Taula 17. Resultats intervencions del jutge sense interpretació prèvia

Llengua	Nombre de casos identificats	Vistes amb casos identificats	Total de vistes analitzades	Presència de casos identificats
Anglès	12	6	19	31,57 %
Francès	7	3	9	33,33 %
Romanès	0	0	27	0 %
TOTAL	19	8	55	64,9 %

Passem a presentar un exemple de cas identificat en cada una de les llengües i comencem amb l'anglès. Els dotze casos en anglès s'han identificat en sis judicis diferents (EN2=1; EN4=4; EN5=3, EN8=1; EN16=1 i EN18=2), en els quals participen en total quatre jutges diferents (JU4= EN4, EN5 i EN8; JU8=EN16; JU9=EN2 i JU11=EN18).

El primer exemple que observem és del procediment EN4, en el qual s'han identificat un total de quatre casos. En aquest procediment, en el qual es resol un delictes de robatori amb força, hi trobem la jutgessa JU4 i només hi ha un acusat. Tot seguit citem un dels casos identificats per il·lustrar-ho (Extracte 23):

Extracte 23 (A=acusat, I=intèrpret, J= jutgessa)

- A: If I accept it, they will get me in jail?
 I: No. Do you accept what we talked before (...).
 A: Yes (...).
 J: Son dos cosas diferentes, lo -- , usted lo está entendiendo, una cosa es si se queda en prisión o no, que se resuelve después de que se dicte sentencia o si no se dicta sentencia, se resuelve una cosa, o se resuelve otra, y la otra es si usted ha cometido los hechos, si ha cometidos este delito, lo reconoce y acepta la condena. ¿Sí o no?
 I: If you accept, you accept that you did that?
 A: Okay... wait, wait. [EN4: 403-418]

En aquest cas, l'acusat fa una pregunta en anglès dirigida a l'intèrpret i aquest, en lloc de traslladar la pregunta a la llengua oficial del procediment, contesta en anglès. Quan l'acusat torna a intervenir, la jutgessa atura la conversa entre l'acusat i l'intèrpret i respon la pregunta inicial de l'acusat («If I accept it, they will get me in jail?»). La jutgessa intervé sense que l'intèrpret ho hagi traduït al castellà, i la seva intervenció intenta aclarir la diferència que hi ha entre els conceptes que identifica que l'acusat confon (si s'ha de quedar a la presó o no i si es dicta sentència). És important destacar que la jutgessa es dirigeix directament a l'acusat («usted lo está entendiendo» o «si usted ha cometido los hechos»), i no a l'intèrpret. En la intervenció següent («If you accept, you accept that you did that»), l'intèrpret omet la major part d'informació de la intervenció anterior de la jutgessa.

En aquest procediment hi ha tres exemples més que són similars i que evidencien la comprensió de la llengua estrangera per part de la jutgessa. Tal com veurem més endavant, no hi observem cap marca de desconfiança. De fet, la jutgessa fins i tot demana a l'intèrpret que col·labori, tal com veiem en l'Extracte 24:

Extracte 24 (A=acusat, J= jutgessa)

- A: So I have to just go and pay prison, prison for what I don't know.
 J: Bueno, yo no voy a explicar ya más, no sé si usted quiere hablar más con él o que...
 [EN4: 434-438]

En l'Extracte 24, observem també que l'acusat intervé en anglès i que la jutgessa contesta abans que l'intèrpret tradueixi el missatge a la llengua oficial del procediment. En aquest cas, observem que es dirigeix directament a l'intèrpret («no sé si usted quiere hablar más con él o que...») i li atorga poder d'acció per decidir si vol parlar més amb l'acusat o no sobre la qüestió que sembla que no acaba de quedar clara.

Ara passem a presentar un dels exemples en llengua francesa. Els set casos en francès s'han identificat en tres judicis diferents (FR22=1; FR26=1 i FR28.1=5) en els quals hi participen en total tres jutges diferents (JU2=FR26; JU9=FR22 i JU12=FR28.1). L'exemple que es presenta a continuació (Extracte 25) és un dels casos identificats al procediment FR28.1. Aquest procediment es tracta d'un delictes de dret societari en el qual l'usuari de la interpretació és un testimoni. En l'Extracte 25, observem que la jutgessa indica directament que té coneixements de la llengua estrangera del procediment. Ho indica quan el lletrat de l'acusació particular destaca que hi ha una prova, un document, que no s'ha traduït al castellà. Aquest document és en francès i la jutgessa comenta que no hi ha cap problema perquè ella ja entén el francès: «Yo lo entiendo en francés, o sea que no hay ningún problema, hice el Erasmus en Francia». Cal destacar que aquest és l'únic exemple que hem trobat en tot el corpus en què un jutge o jutgessa comenta el seu propi nivell de la llengua estrangera. Ara bé, hi ha un altre cas en què un altre operador judicial també fa una indicació semblant. De fet, aquest cas es troba en aquest mateix procediment: el lletrat de l'acusació particular, que és precisament qui assenyala que aquesta prova no s'ha traduït, indica que no té coneixements de francès («No sé francés, yo no sé lo que dice aquí»). La solució a aquesta complexitat en la llengua la introdueix el lletrat de la defensa: «Pero hay un traductor». També observem que la jutgessa se sorprèn amb aquest comentari: «¿Hay un traductor?». Aquí, ambdós operadors fan servir el terme «traductor» per fer referència a l'intèrpret.

Extracte 25 (LAP1=lletrat acusació popular, J=jutge, LD1= lletrat de la defensa)

LAP1: Yo, S-s-señoría, con la venia, solo del último documento...

J: Sí.

LAP1: ¿La traducción?

LD1: La traducción de la declaración del señor ...

LAP1: No.

LD1: No, no está la traducción, es para preguntarle a él. Para preguntarle al señor (...)

LAP1: Entiendo que si no está en castella--...

- J: Yo lo entiendo en francés, o sea que no hay ningún problema, hice el Erasmus en Francia.
- LD1: La prueba preconstituida es el folio 525, la declaración de Antoine Albert Robert Giraud.
- LAP1: 439 no es la hoja... Pero yo no tengo... no sé francés, yo no sé lo que dice aquí.
- LD1: Pero hay un traductor, es para cuando declare el señor.
- J: ¿Hay un traductor?
- LD1: Sí, sí, Olivier... [FR28.1: 403-42]

El coneixement de la llengua estrangera per part de la jutgessa s'evidencia en altres ocasions. En aquest cas, a diferència de l'exemple en anglès que hem vist anteriorment, aquest coneixement s'evidencia perquè la jutgessa qüestiona la tasca de l'intèrpret fins a dues vegades. En un dels casos, tal com podem observar en l'Extracte 26, la jutgessa completa la interpretació de l'intèrpret, després d'identificar que no conté tota la informació de la resposta de l'acusat. L'intèrpret ha omès la segona part d'aquesta resposta («c'est TARI France») i la jutgessa ho indica i, de fet, hi afegeix informació: «porque las tiene TARI Francia, que es una filial».

Cal destacar que en aquest exemple ja observem que l'acusat entén i parla el castellà, ja que després de la intervenció de la jutgessa en què corregeix l'intèrpret, l'acusat diu «Exacto». En l'altre cas en què la jutgessa corregeix l'intèrpret, li crida l'atenció per haver traduït «en representation» per «en compañía» (FR28.1: 1543-1551).

Extracte 26 (T=testimoni, I=intèrpret, J=jutge)

- T: Aujourd'hui je n'ai pas d'actions en direct, c'est TARI France.
- I: Actualmente no tiene acciones directas.
- J: Porque las tiene TARI Francia, que es una filial.
- T: Exacto. [FR28.1: 1329-1334]

És rellevant indicar que la jutgessa no és l'únic agent que corregeix l'intèrpret. El lletrat de l'acusació particular també ho fa. El testimoni indica qui era l'«administrateur unique» de l'empresa i el traductor fa servir el terme «administrativo único». El lletrat de l'acusació li indica que no és «administrativo único», sinó «administrador único». Més tard, tant el jutge com el lletrat de l'acusació particular expressen obertament la seva disconformitat amb l'actuació de l'intèrpret. En l'Extracte 27 podem observar en quin moment ho fan, com ho fan i quines conseqüències se'n deriven:

Extracte 27 (LAP= lletrat acusació particular, I=intèrpret, T=testimoni i J=jutge)

- LAP: ¿Ustedes para la convocatoria de junta judicial del diez de junio del 2008, trajeron documentos redactados por notario francés en relación a su legitimación para poder comparecer en la junta?
- I: Vous avez compris?
- T: Vous pouvez traduire?
- I: Si vous avez convoqué la, eh, pour la eh, comité, 2008, si vous avez convoqué avec...
- LAP: Que no está traduciendo bien... no traduce bien...
- J: Yo también lo noto
- T: Oui
- T: ¿Se puede repetir? Es que entiende un poco.
- J: Yo pienso, usted habla un poco de español ¿verdad?
- I: Sí.
- T: Yo hablo, hablo.
- J: Pues yo pienso que casi, como es muy técnico yo pienso que usted nos lo intenta decir en español. ¿Usted habla un poco español?
- I: Si vous comprenez un petit peu l'espagnol? Si tu comprends la question tu peux, m... répondre directement si, si, si y a quelque chose que vous comprenez pas vous pouvez demander mais si vous comprenez...
- T: Oui, je, je, je comprends pas tout à 100% mais c'est pour ça que vous êtes là mais je comprends suffisamment parfois. D'accord, okay.
- LAP: Hay cosas que le cuestan, por eso mismo pedimos el traductor...
- T: Dans ce cas...
- LAP: Le cuesta
- J: Yo pienso que si el señor se expresa mínimamente en español lo enten ... nos comunicaremos mejor. Que traduciéndolo en este caso.
- LAP: Vale, entonces, lo único que pido es que entendamos todos que a veces le cuesta un poco entender lo que le preguntamos.
- J: Si usted no entiende lo que decimos
- I: Si, Señoría, es lo que, digo si hay algún término que no entiende pues que me pregunte, pero en principio como entiende bastante pues puede ir contestando si hay alguna cosa que tiene
- J: Vale, pues, ya le hablaremos claro y usted hablenos claro y aunque no lo diga bien yo pienso que le entenderemos. A ver, usted, lo probamos. [FR28.1: 1480-1531]

Després de la primera intervenció del lletrat, l'intèrpret demana al testimoni si ha entès la intervenció, en lloc de traduir-la al francès. El testimoni li demana que la tradueixi i, en fer-ho, vacil·la, i és en aquest moment que el lletrat indica la seva disconformitat amb la feina de l'intèrpret. La jutgessa indica que també creu que l'intèrpret no fa bé la seva feina, i, a més, el testimoni afirma que ell també ho pensa. En aquest moment, l'intèrpret demana al lletrat si pot repetir la intervenció i comenta que el testimoni entén una mica el castellà. Llavors, el jutge li ho pregunta directament i el testimoni confirma que sí, que sí que sap castellà, i en francès, tot dirigint-se a l'intèrpret, afegeix que no ho entén tot i que per això ell, l'intèrpret, és allà: «Oui,

je, je, je comprends pas tout à 100% mais c'est pour ça que vous êtes là mais je comprends suffisamment parfois». A partir d'aquest moment, i per indicació de la jutgessa, es formalitza una nova dinàmica en la qual el paper de l'intèrpret es modifica. La jutgessa demana al testimoni que parli en castellà directament, malgrat que tant el lletrat de l'acusació particular com el mateix testimoni ja han indicat que hi té dificultats. Acorden que parlarà en castellà i que, en cas de dubte, l'intèrpret l'ajudarà. El jutge creu que aquesta dinàmica és millor que amb la intervenció de l'intèrpret en tot moment («Yo pienso que si el señor se expresa mínimamente en español lo enten... nos comunicaremos mejor. Que traduciéndolo en este caso») i que si parlen clar aconseguiran entendre's («Vale, pues, ya le hablaremos claro y usted hablemos claro y aunque no lo diga bien yo pienso que le entenderemos. A ver, usted, lo probamos»). L'intèrpret, que ja havia deixat d'intervenir per iniciativa pròpia, finalment deixa de fer-ho per indicació de la jutgessa.

4.3.2 Intervencions del jutge en la llengua estrangera

En la Taula 18 s'hi mostren els casos d'intervenció del jutge en llengua estrangera del procediment identificats desglossats per llengua. Observem que només se n'han identificat tres casos. Dos dels casos són en dues vistes amb interpretació de l'anglès, i l'altre amb interpretació del francès. No se n'ha identificat cap cas en les vistes amb interpretació del romanès.

Taula 18. Resultats intervencions del jutge en la llengua estrangera

Llengua	Nombre de casos identificats	Casos identificats per procediment	Total de vistes analitzades	Presència de casos identificats
Anglès	2	2	19	10,52 %
Francès	1	1	9	11,11 %
Romanès	0	0	27	0 %
TOTAL	3	3	55	21,63 %

A continuació, passem a presentar un exemple de cas identificat en cada una de les llengües. El cas identificat en anglès és al procediment EN5, i la jutgessa és la JU4, la mateixa que en el cas en anglès presentat a l'indicador anterior (EN4). Es jutja un delictes de furt, i la intervenció de la jutgessa en la llengua estrangera del procediment, l'anglès, es produeix en el moment en el qual el fiscal fa preguntes (Extracte 28). Observem que el fiscal formula una pregunta i aleshores la intèrpret la tradueix a l'anglès perquè l'acusat la pugui entendre —cal destacar que el fiscal es dirigeix directament a la intèrpret i que fa referència a l'acusat en tercera persona

(«Pregúntele si es cierto que [...]»). En el moment en què la intèrpret formula la pregunta en anglès, la jutgessa repeteix en veu alta un dels termes que ha utilitzat la intèrpret, el verb *detain*, i diu en anglès: «It's wrong». Aquesta intervenció en anglès és molt breu, però evidencia que la jutgessa té coneixements d'anglès o, com a mínim, que ha reconegut un dels termes utilitzats. És rellevant indicar que en aquest judici també s'han trobat tres casos que es corresponen amb l'indicador anterior, és a dir casos en què la jutgessa intervé sense esperar la intervenció de l'intèrpret. Després del comentari en anglès, la intèrpret continua formulant la pregunta del fiscal en anglès, i la jutgessa intervé de nou per indicar-li que el terme que fa servir no existeix. De fet, diu «tampoco existe» perquè hi ha un altre moment en què també qüestiona la traducció a l'anglès que proposa la intèrpret, concretament, posa en dubte l'ús del verb *to rob*. Cal destacar que *to detain* sí que existeix i que vol dir «retenir una persona». A partir d'aquest moment s'inicia un diàleg ple de retrets entre la jutgessa i la intèrpret sobre la qualitat de la interpretació. La intèrpret admet que la seva llengua de treball no és l'anglès i que ha acceptat l'encàrrec perquè els seus companys estaven ocupats. Aquest procediment està enregistrat en tres parts diferents. Aquest exemple es troba en la primera part i acaba amb la intervenció final en què la jutgessa demana substituir la intèrpret.

Extracte 28 (F=fiscal, I=intèrpret, J=jutgessa)

- F: Pregúntele si es cierto que hay-- que dos chicos le retuvieron a ella hasta que llegó la policía.
- I: Is true that yo-- two men tried to hmm, eh... detain you [J: Detain? ((a sí misma))] before the police come?
- J: It's wrong. ((a sí misma))
- I: Two men... eh, [A: Hm-hmm] when this factor happened, or [A: Hm-hmm] I don't know happened, before the police came [A: Yes], two men tried to detain you.
- J: Es que "detained" tampoco existe. Señora intérprete, yo no sé su nivel de inglés, pero "detained"--
- I: (...) Yo lo que querría decir antes y lo voy a decir ahora.
- J: Sí.
- I: Estoy aquí en un momento de... que todos mis compañeros están trabajando y lo había dicho desde el principio, que yo estoy aquí por... no es mi trabajo hacer el inglés.
- J: Bueno, claro, pues este es un problema de Interpreting.
- I: (...) problema, llamamos a Interpreting y lo vamos a decir.
- J: Claro, porque si no-- dice palabras que no son de inglés.
- I: No, hemos hablado antes y "detain" lo ha dicho ella también. No-- nos hemos entendido, de eso se trata ahora, de entendernos, ¿no?
- J: Sí, de entendernos y que traduzca lo que dice, porque señora, primero no me hable así.
- I: Eh... vamos a llamar Interpreting y que hablan (...)
- J: Y segundo... Sí, sí, esto lo decidire yo, no lo decidirá usted, ¿de acuerdo?
- I: Yo no sé que... Yo lo he dicho... (...)

- J: Esto lo decidiré yo y no lo decidirá usted, y ante
- I: (...)
- J: Le estoy hablando, ¿me lo permite que estoy hablando? Que esto lo decidiré yo, no lo decidirá usted. Y le ha traducido antes otras cosas que tampoco era, porque ella dice que le habrán confundido con otra persona de su mismo color de piel. No que ella haya tocado otras personas de color negro, lo que es muy distinto.
- I: Pues nada... (...) mejor.
- J: Entonces, ¿podemos llamar a Interpreting a ver si pueden aportar otra intérprete? Que sepa inglés. [EN5: 328-474]

El cas identificat en francès és al procediment FR22 i el jutge és el JU9. En aquest cas també es jutja un delictes de furt, i l'usuari de la interpretació també és l'acusat. En l'Extracte 29 observem que el jutge intervé en francès sense esperar la interpretació. En aquest cas el jutge demana a l'intèrpret que pregunti a l'acusat si ha entès quins són els seus drets i si vol declarar («Pregúntale si lo entiende y si quiere declarar»). L'intèrpret tradueix al francès la pregunta («Tu as compris tes droits?»), però omet una part de la pregunta del jutge, ja que no li demana si vol declarar o no; només li pregunta si ha entès quins són els seus drets. L'acusat indica que no els ha entès i llavors, sense traslladar la resposta de l'acusat, l'intèrpret intenta fer-li'n una explicació directament: «On te posera des questions...». Enmig d'aquesta explicació, hi ha un moment en què el jutge intervé directament en francès per completar aquesta explicació que l'intèrpret està fent a l'acusat i, dirigint-se a l'acusat, li explica que l'acusen de robatori: «On t'accuse d'avoir commis un vol...». Tot seguit, l'intèrpret continua amb l'explicació, que va més enllà del missatge inicial de l'intèrpret: «Tu comprends? D'accord. Lorsqu'on te pose des questions, tu peux répondre ou bien tu peux dire: "je ne veux pas répondre aucune question", "je ne veux pas répondre à cette question"».

Extracte 29 (J=jutge, I=intèrpret, A=acusat)

- J: Pregúntale si lo entiende y si quiere declarar.
- I: Tu as compris tes droits?
- A: J'ai pas... j'ai pas compris.
- I: On te posera des questions...
- A: Oui.
- I: Sur un vol.
- A: Oui
- J: On t'accuse d'avoir commis un vol...
- A: Oui.
- I: Tu comprends? D'accord. Lorsqu'on te pose des questions, tu peux répondre ou bien tu peux dire: "je ne veux pas répondre aucune question", "je ne veux pas répondre à cette question".

A: Si, je veux... je veux répondre, oui.

I: Ha entendido los hechos, los derechos y quiere declarar. [FR22: 20-52]

4.3.3 Mostres de desconfiança relacionades amb la capacitat del jutge d'entendre o parlar la llengua estrangera

Del total de vint-i-dos casos que s'han identificat a través dels indicadors relatius a la capacitat del jutge d'entendre o parlar la llengua estrangera del procediment, en sis s'han observat mostres de desconfiança. Els sis casos es reparteixen en quatre vistes diferents (EN2, EN5, EN5.1, FR28.1),⁵⁹ tres en anglès i una en francès. En la Taula 19 es presenten de forma sintètica els casos (s'utilitza el codi «DESLLLEN» seguit d'un número per identificar cada un dels casos):

Taula 19. Mostres de desconfiança capacitat del jutge d'entendre o parlar la llengua estrangera

Identificador	Procediment	Indicador	Mostra de desconfiança	Conseqüència
DESLLLEN1	EN2 [227-247]	Capacitat del jutge entendre llengua estrangera del procediment	del per la del El jutge intervé quan es produeix un intercanvi monolingüe entre l'acusat i l'intèrpret per interrompre aquest intercanvi i ho fa tot evidenciant que entén el contingut de les intervencions en la llengua estrangera: «A ver, a ver, dígame, tradúzcame a mí, por favor, dígame [I: Sí, señoría] que me mire la cara, lo primero».	S'atura l'intercanvi monolingüe, però no hi ha cap altra conseqüència.
DESLLLEN2	EN4 [403-418]	Capacitat del jutge entendre llengua estrangera del procediment	del per la del La jutgessa intervé quan es produeix un intercanvi monolingüe entre l'acusat i l'intèrpret per interrompre aquest intercanvi i ho fa tot evidenciant que entén el contingut de les intervencions en la llengua estrangera: «Son dos cosas diferentes, lo --, usted lo está entendiendo, una cosa es si se queda en prisión o no, que se resuelve después de que se dicte sentencia o si no se dicta sentencia, se resuelve una cosa, o se resuelve otra, y la otra es si usted ha cometido los hechos, si ha cometido este delito, lo reconoce y acepta la condena. ¿Sí o no?».	S'atura l'intercanvi monolingüe en llengua estrangera. La jutgessa considera necessari fer un aclariment per tal de resoldre els dubtes de l'usuari de la interpretació.
DESLLLEN3	EN5 [260-285]	Capacitat del jutge entendre llengua estrangera del procediment	del per la del Hi ha una intervenció explícita per mostrar desconfiança per part de la jutgessa. Es qüestiona la qualitat de la interpretació i la formació de la intèrpret. La jutgessa evidencia que dubta de la tasca de la intèrpret fent-se una pregunta en veu alta i indicant a la intèrpret com traduir un terme: «Robar ((a sí misma)). Steal ((a la intérprete))».	Es demana la substitució de la intèrpret.
DESLLLEN4	EN5 [328-474]	Capacitat del jutge entendre llengua estrangera del procediment	del per la del Hi ha una intervenció explícita per mostrar desconfiança per part de la jutgessa. Es qüestiona la qualitat de la interpretació i la formació de la intèrpret: «Es que "detained" tampoco existe. Señora intérprete, yo no sé su nivel de inglés, pero "detained"».	Es demana la substitució de la intèrpret.

⁵⁹ En dues d'aquestes vistes (EN4 i EN5.1) també s'hi han identificat mostres de desconfiança relacionades amb l'indicador de visibilitat discursiva de l'intèrpret.

DESLEN5	EN5 [328-474]	Intervencions del jutge en la llengua estrangera del procediment	Hi ha una intervenció explícita per mostrar desconfiança per part de la jutgessa. Es qüestiona la qualitat de la interpretació i la formació de la intèrpret: «It's wrong ((a sí misma))».	Es demana la substitució de la intèrpret.
DESLEN6	FR28.1 [1480-1531]	Capacitat del jutge per entendre la llengua estrangera del procediment	Hi ha una intervenció explícita per mostrar desconfiança per part del jutge, el lletrat de l'acusació particular i l'usuari de la interpretació. Es qüestiona la qualitat de la interpretació i la formació de l'intèrpret: «Sí, pero ent--, lo hemos..., como es una cosa delicada, como usted lo dice directamente, entonces lo entendemos mejor».	Es prescindeix parcialment de la tasca de l'intèrpret i es demana a l'usuari de la interpretació que parli castellà.

Cal destacar que en els casos de desconfiança DESLEN2, DESLEN3, DESLEN4 i DESLEN5, que formen part dels procediments EN4 i EN5, hi participa la mateixa jutgessa: JU4. L'intèrpret no és el mateix.

4.4 Distribució de la confiança al corpus

Un cop analitzades les cinquanta-cinc vistes, les hem dividit en tres grups diferents tenint en compte dos elements: en primer lloc, la identificació o no de casos de visibilitat discursiva de l'intèrpret i de la capacitat del jutge d'entendre o parlar la llengua estrangera i, en segon lloc, la presència o no de mostres de desconfiança.

Quant al primer element, recordem que, pel que fa a la visibilitat discursiva, hi tenim els casos en què només hi ha una intervenció i els casos en què hi ha dues intervencions o més. En els d'una sola intervenció, hi trobem els subindicadors següents: descripció de l'esdeveniment, comprovació de la comprensió, indicacions de comportament, preguntes i respostes. I en els de dues intervencions o més, hi trobem els intercanvis monolingües.

Quant al segon element, s'ha tingut en compte la capacitat del jutge d'entendre o parlar la llengua estrangera del procediment (d'ara endavant, per tal de facilitar i agilitzar la lectura d'aquest capítol, ens referirem a aquest segon indicador com a «indicador de llengua»). Aquest segon indicador es divideix en dos subindicadors: intervencions del jutge sense interpretació prèvia en la llengua oficial del procediment i intervencions del jutge en la llengua estrangera del procediment. En la Taula 20 es recullen tots els indicadors:

Taula 20. Resum indicadors i subindicadors

Indicador 1. Visibilitat discursiva de l'intèrpret

Una sola intervenció	1.1 Descripció de l'esdeveniment
	1.2 Comprovació de la comprensió
	1.3 Indicacions de comportament
	1.4 Preguntes
	1.5 Respostes
Dues intervencions o més	1.6 Intercanvis monolingües
Indicador 2. Capacitat del jutge d'entendre i parlar la llengua estrangera	
	2.1 Intervencions del jutge sense interpretació prèvia en la llengua oficial del procediment
	2.2 Intervencions del jutge en la llengua estrangera del procediment

Tal com hem comentat, el segon fenomen que s'ha tingut en compte per a la divisió de les vistes analitzades en tres grups diferents és la presència o no de mostres de desconfiança. Recordem que les mostres de desconfiança s'han identificat a partir dels indicadors i s'han presentat anteriorment (vegeu 4.2.3 Mostres de desconfiança relacionades amb la visibilitat discursiva de l'intendent i 4.3.3. Mostres de desconfiança relacionades amb la capacitat del jutge d'entendre o parlar la llengua estrangera).

A partir de la combinació d'aquests dos elements en les vistes analitzades, s'han definit els tres grups que hem mencionat abans. En el primer grup, hi tenim les vistes en què no s'ha detectat cap dels indicadors ni, consegüentment, cap mostra de desconfiança. Hem anomenat aquest primer grup «confiança sense indicadors». En el segon grup, hi tenim les vistes en què s'ha identificat la presència de com a mínim un indicador, però no s'hi ha detectat cap mostra de desconfiança. Hem anomenat aquest segon grup «confiança amb indicadors». I, en el tercer grup, hi tenim les vistes en què s'han identificat ambdós elements, és a dir, la presència de com a mínim un indicador i, també, com a mínim, una mostra de desconfiança. Hem anomenat aquest tercer grup «desconfiança». En la Taula 21, s'hi resumeixen els trets diferenciadors dels tres grups.

Taula 21. Resum de característiques de la classificació dels resultats

Grup	Presència indicadors	Presència mostres de desconfiança
Confiança sense indicadors	No	No
Confiança amb indicadors	Sí	No
Desconfiança	Sí	Sí

En el primer grup (confiança sense indicadors), hi tenim les vistes en què no s'ha detectat la presència de cap dels indicadors ni de cap mostra de desconfiança. En aquest grup tenim disset vistes (corresponen a un 30,90 % del corpus), que es divideixen en set en anglès, quatre en francès i sis en romanès. En el segon grup (confiança amb indicadors), hi tenim les vistes en les quals sí que s'ha detectat com a mínim un dels indicadors, però en les quals no s'ha identificat cap mostra de desconfiança. Aquí hi tenim trenta-tres vistes (corresponen a un 60 % del corpus). La distribució entre llengües és la següent: vuit en anglès, quatre en francès i vint-i-una en romanès. En el tercer grup (desconfiança) tenim les vistes en les quals s'ha detectat la presència d'algun dels indicadors i també mostres de desconfiança. Aquí es troben la resta de vistes no recollides en els dos grups anteriors: cinc vistes (corresponen a un 9,09 % del corpus).⁶⁰ La distribució entre llengües és la següent: quatre en anglès i una en francès. No n'hi ha cap en romanès.

Entre el grup «confiança amb indicadors» i el grup «desconfiança», s'hi observen tres diferències que cal destacar. La primera és que, al segon, no hi tenim cap cas en romanès: no hem detectat cap mostra de desconfiança en les vistes amb intèrprets del romanès. La segona diferència que cal ressaltar fa referència a la concentració d'indicadors per vista. En el grup «confiança amb indicadors», aquesta concentració és d'entre un i cinc casos identificats per vista (2,12 casos de mitjana). En canvi, en el grup «desconfiança» aquesta concentració és superior, d'entre tres i set casos identificats per vista (cinc casos de mitjana). La tercera diferència rau en l'indicador en el qual es concentren els errors. Hi ha una diferència evident entre aquestes dues situacions, i és que veiem que a les vistes en què sí que s'observen mostres de desconfiança hi ha més presència d'indicadors relacionats amb la capacitat del jutge d'entendre o parlar la llengua estrangera. En canvi, en els casos en què no s'han detectat

⁶⁰ L'indicador de visibilitat discursiva de l'intèrpret ens ha permès identificar quatre mostres de desconfiança repartides en tres vistes (EN4, EN5.1, EN11) i l'indicador de capacitat del jutge d'entendre o parlar la llengua estrangera ens ha permès identificar sis mostres de desconfiança repartides en quatre vistes (EN2, EN4, EN5.1 i FR28.1). En total, doncs, hi ha mostres de desconfiança en cinc vistes diferents: (EN2, EN4, EN5.1, EN11 i FR28.1).

mostres de desconfiança, la major concentració es troba en l'indicador de la visibilitat discursiva de l'interpret. En la Taula 22 es presenta la distribució detallada d'aquests indicadors segons la situació. Aquesta distribució evidencia que en els casos en què hi ha mostres de desconfiança es concentren més indicadors referents a la capacitat del jutge per entendre o parlar la llengua estrangera del procediment.

Taula 22. *Confiança sense indicadors, confiança amb indicadors i desconfiança*

Grup	Vistes	Llengua (EN, FR, RO)	Indicador 1 (visibilitat)	Indicador 2 (llengua)	Mostres de desconfiança
Confiança sense indicadors	17	7, 4, 6	0	0	0
Confiança amb indicadors	33	8, 4, 21	64	8	0
Desconfiança	5	4, 1, 0	12	14	1-4

4.4.1 Les reaccions del jutge

Passem ara a analitzar detalladament les vistes amb mostres de desconfiança. Per fer-ho, recuperem totes les mostres de desconfiança identificades al corpus. Recordem que les mostres de desconfiança s'han detectat perquè s'ha produït alguna mena d'intervenció per part del jutge que ha modificat la situació comunicativa que s'estava produint. En la Taula 23 es presenta un resum de totes les mostres de desconfiança en què s'hi especifica l'indicador a través del qual s'ha identificat, la descripció de la mostra de desconfiança i la conseqüència que se'n deriva.

Taula 23. *Resum de totes les mostres de desconfiança*

Identificador	Procediment	Indicador	Reacció jutge/mostra de desconfiança	Conseqüència
DESVIS1	EN 4 [27-51]	Intercanvi monolingüe	La jutgessa interromp l'intercanvi monolingüe amb la intervenció següent: «Bien, gracias, a ver...».	S'atura l'intercanvi monolingüe, però no hi ha cap altra conseqüència.
DESVIS2	EN 4 [88-123]	Intercanvi monolingüe	La jutgessa interromp l'intercanvi monolingüe amb la intervenció següent: «Sí, dígame que esto no es un negocio, es decir, que no porque reconozca los hechos, se condiciona que se le deje en libertad».	S'atura l'intercanvi monolingüe, però no hi ha cap altra conseqüència.
DESVIS3	EN 5 [133-182]	Intercanvi monolingüe	La jutgessa interromp l'intercanvi monolingüe amb la intervenció següent: «Sí, dígame que si quiere contestar a las preguntas que le formulen o no, que tiene derecho a no declarar. Habla inglés esta señora, ¿no? Venga».	S'atura l'intercanvi monolingüe, però no hi ha cap altra conseqüència.
DESVIS4	EN11 [313-340]	Intercanvi monolingüe	La jutgessa interromp l'intercanvi monolingüe amb la intervenció següent: «Eh... No, no, dígame que no puede hablar él.»	S'atura l'intercanvi monolingüe, però no hi ha cap altra conseqüència.

Identificador	Procediment	Indicador	Reacció jutge/mostra de desconfiança	Conseqüència
			Que, si tiene alguna pregunta, se la haga a usted, y es usted quien se lo traduce».	
DESLEN1	EN2 [227-247]	Capacitat del jutge per entendre la llengua estrangera del procediment	El jutge intervé quan es produeix un intercanvi monolingüe entre l'acusat i l'intèrpret per interrompre aquest intercanvi i ho fa tot evidenciant que entén el contingut de les intervencions en la llengua estrangera: «A ver, a ver, dígame, tradúzcame a mí, por favor, dígame [!: Sí, señoría] que me mire la cara, lo primero».	S'atura l'intercanvi monolingüe, però no hi ha cap altra conseqüència.
DESLEN2	EN4 [403-418]	Capacitat del jutge per entendre la llengua estrangera del procediment	La jutgessa intervé quan es produeix un intercanvi monolingüe entre l'acusat i l'intèrpret per interrompre aquest intercanvi i ho fa tot evidenciant que entén el contingut de les intervencions en la llengua estrangera: «Son dos cosas diferentes, lo -- , usted lo está entendiendo, una cosa es si se queda en prisión o no, que se resuelve después de que se dicte sentencia o si no se dicta sentencia, se resuelve una cosa, o se resuelve otra, y la otra es si usted ha cometido los hechos, si ha cometidos este delito, lo reconoce y acepta la condena. ¿Sí o no?».	S'atura l'intercanvi monolingüe en llengua estrangera. La jutgessa considera necessari fer un aclariment per tal de resoldre els dubtes de l'usuari de la interpretació.
DESLEN3	EN5 [260-285]	Capacitat del jutge per entendre la llengua estrangera del procediment	Hi ha una intervenció explícita per mostrar desconfiança per part de la jutgessa. Es qüestiona la qualitat de la interpretació i la formació de la intèrpret. La jutgessa evidencia que dubta de la tasca de la intèrpret fent-se una pregunta en veu alta i indicant a la intèrpret com traduir un terme: «Robar ((a sí misma)). Steal ((a la intérprete))».	Es demana la substitució de la intèrpret.
DESLEN4	EN5 [328-474]	Capacitat del jutge per entendre la llengua estrangera del procediment	Hi ha una intervenció explícita per mostrar desconfiança per part de la jutgessa. Es qüestiona la qualitat de la interpretació i la formació de la intèrpret: «Es que "detained" tampoco existe. Señora intérprete, yo no sé su nivel de inglés, pero "detained"».	Es demana la substitució de la intèrpret.
DESLEN5	EN5 [328-474]	Intervencions del jutge en la llengua estrangera del procediment	Hi ha una intervenció explícita per mostrar desconfiança per part de la jutgessa. Es qüestiona la qualitat de la interpretació i la formació de la intèrpret: «It's wrong ((a sí misma))».	Es demana la substitució de la intèrpret.
DESLEN6	FR28.1 [1480-1531]	Capacitat del jutge per entendre la llengua estrangera del procediment	Hi ha una intervenció explícita per mostrar desconfiança per part del jutge, el lletrat de l'acusació particular i l'usuari de la interpretació. Es qüestiona la qualitat de la interpretació i la formació de l'intèrpret: «Sí, pero ent--, lo hemos..., como es una cosa delicada, como usted lo dice directamente, entonces lo entendemos mejor».	Es prescindeix parcialment de la tasca de l'intèrpret i es demana a l'usuari de la interpretació que parli en castellà.

Observem que les mostres de desconfiança es poden dividir en dos grups. D'una banda, tenim casos en què el jutge interromp la situació comunicativa sense fer cap comentari referent a la tasca de l'intèrpret. Aquí hi trobem sis casos (DESVIS1, DESVIS2, DESVIS3, DESVIS4, DESLEN1 i DESLEN2). A DESVIS1, per exemple, que s'ha identificat a la vista EN4, la

jutgessa interromp l'intercanvi monolingüe que es produeix entre l'acusat i l'intèrpret en llengua estrangera. Ho fa donant per acabat aquest intercanvi amb un «Bien, gracias, a ver». En aquesta mena de mostres de desconfiança, malgrat que en cap cas es faci referència de forma explícita a l'esdeveniment que genera la mostra de desconfiança (intercanvi monolingüe o capacitat del jutge per entendre la llengua estrangera del procediment), sí que en alguns casos el jutge sembla corregir comportaments que no considera adequats. A DESVIS4, per exemple, es produeix un intercanvi monolingüe entre l'acusat i l'intèrpret i el jutge l'interromp demanant a l'intèrpret que recordi a l'acusat el funcionament dels torns de paraula: «Eh... No, no, dígame que no puede hablar él. Que, si tiene alguna pregunta, se la haga a usted, y es usted quien se lo traduce».

D'altra banda, en la resta de casos (DESLEN3, DESLEN4, DESLEN5 i DESLEN6) no hi tenim interrupcions com en els casos anteriors, però sí que hi trobem referències explícites a la tasca de l'intèrpret. Cal indicar que en tots els casos fan referència a valoracions del nivell de llengua de l'intèrpret. A DESLEN4, per exemple, aquest nivell de llengua es qüestiona directament: «Señora intérprete, yo no sé su nivel de inglés, però *detained*». Cal indicar que totes aquestes mostres de desconfiança en què es qüestiona el nivell de llengua estrangera de l'intèrpret es concentren en dues vistes. En una d'elles, la llengua estrangera és l'anglès (EN5.1), i, en l'altra, el francès (FR28.1). Pel que fa a les conseqüències de les mostres de desconfiança, hi trobem tres situacions: el cessament dels intercanvis monolingües, el cessament de la intervenció de l'intèrpret i la substitució de l'intèrpret. A continuació examinem aquests casos detalladament.

4.4.2 Anàlisi de les interaccions

En aquest apartat analitzem les interaccions que hem detectat mitjançant l'anàlisi. D'una banda, presentem les cinc vistes en les quals hem identificat tant indicadors com mostres de confiança. D'altra banda, presentem una mostra de les vistes en què hem identificat indicadors, però en les quals no hem detectat cap mostra de desconfiança.

4.4.2.1 Vistes amb indicadors i mostres de desconfiança

En aquest apartat ens fixem en les vistes amb indicadors i mostres de desconfiança. En total són cinc vistes (corresponen a un 9,09 % del total del corpus). Fins ara hem observat aquestes marques de desconfiança de manera aïllada, és a dir, sense relacionar-les amb què ocorre a les

vistes en què hem observat aquests casos. Fixem-nos ara en què passa en cada una d'aquestes vistes a partir de la Taula 24.

Taula 24. Resum detallat de les vistes amb mostres de desconfiança

Vista	Usuari interpretació ⁶¹	Jutge	Intèrpret	Resultats indicador llengua	Resultats indicador visibilitat	Total indicadors	Mostres de desconfiança
EN2	A (D)	JU9 (H)	IN1 (H)	4	1	5	1
EN4	A (H)	JU4 (D)	IN4 (H)	3	4	7	3
EN5.1	A (D)	JU4 (D)	IN7 (D)	1	4	5	4
EN11	A (H)	JU7 (D)	IN1 (H)	3	0	3	1
FR28.1	T (H)	JU12 (H)	IN12 (H)	0	5	5	1

En la taula que acabem de presentar, la Taula 24, observem que les mostres de desconfiança observades es concentren en cinc vistes (EN2, EN4, EN5.1, EN11 i EN28). En quatre d'aquestes cinc vistes, l'usuari de la interpretació és l'acusat (A), i en una, en la de francès, és el testimoni (T). Podem observar que en aquestes cinc vistes amb mostres de desconfiança hi participen en total quatre jutges diferents: JU4, JU9, JU7 i JU12. La jutgessa JU4 participa en dues vistes diferents, ambdues en anglès (EN4 i EN5). Cal destacar que en tots dos casos la jutgessa presenta els intèrprets i els demana que prestin jurament. S'ha comprovat si aquesta tendència es repeteix en tots els judicis celebrats amb JU4, però no és així.⁶² Pel que fa als intèrprets, n'hi participen quatre de diferents: IN1, IN4, IN7 i IN12. L'intèrpret IN1 participa en dues vistes, totes dues en anglès. Fixem-nos detalladament en les dues vistes que presenten una major concentració de mostres de desconfiança: EN4, que en presenta tres, i EN5.1, que en presenta quatre.

En aquest apartat comentem detalladament les vistes en què s'han detectat indicadors i també mostres de desconfiança. Es presenta cada una d'aquestes vistes i se n'analitzen els indicadors identificats. Les vistes es presenten segons el nombre d'indicadors, de major a menor, i, en cas de tenir el mateix nombre d'indicadors, es té en compte el nombre de mostres de desconfiança. L'ordre que se segueix és el següent: EN4, EN5.1, EN2, FR28.1 i EN11.

⁶¹ A les columnes en què s'indiquen els codis de l'acusat/testimoni, el jutge i de l'intèrpret, també s'indica si és un home (H) o una dona (D).

⁶² En nou vistes de les seixanta-sis que hi ha en total, la jutgessa és JU4: EN3, EN4, EN5.1, EN5.2, EN5.3, EN8, RO37, RO38 i RO39. La jutgessa presenta l'intèrpret i li demana que faci jurament en sis d'aquestes nou vistes (EN4, EN5.1, EN 5.3, EN8, RO37 i RO38); en una no hi ha presentació, però sí que se li demana que faci el jurament (RO39), i en dues no hi ha ni presentació ni jurament. Aquest és el cas d'EN3 i EN5.2. Ara bé, el cas d'EN5.2 no és vàlid, ja que en aquesta vista no hi ha cap intèrpret present a la sala.

4.4.2.1.1 Pèrdua total de confiança

En aquesta vista, hi trobem una pèrdua de confiança total, l'únic cas de tot el corpus analitzat. A EN5.1 s'inicia la vista del judici oral per un delict de furt que s'allarga dues vistes més (EN5.2 i EN5.3). De fet, s'allarga perquè la jutgessa demana un canvi d'intèrpret. En la Taula 25, s'hi identifica qui són l'usuari de la interpretació, la jutgessa i la intèrpret i s'hi indiquen els indicadors i mostres de desconfiança detectats:

Taula 25. Resum indicadors EN5.1

Vista	Usuari interpretació	Jutge	Intèrpret	Resultats indicador 1	Resultats indicador 2	Total indicadors	Mostres de desconfiança
EN5.1	A	JU4 (D)	IN7 (D)	1	4	5	4

A continuació, passem a descriure de forma detallada els indicadors que hem identificat a EN5.1 i els casos en què aquests indicadors ens han permès detectar mostres de desconfiança, així com si aquestes mostres de desconfiança han generat alguna reacció per part de la jutgessa i la resta d'operadors. Per tal de facilitar el seguiment d'aquesta descripció, en la Taula 26⁶³ fem un resum de tots els indicadors de la vista:

Taula 26. Detall indicadors EN5.1

Identificador	Indicador	Manifestació	Reacció jutge/mostra de desconfiança	Conseqüència
IND1 [EN5.1:133-182]	Visibilitat discursiva de l'intèrpret	Intercanvi monolingüe	No	n/a
IND2 [EN 5:133-182]	Capacitat del jutge per entendre o parlar la llengua estrangera	Intervencions del jutge sense interpretació prèvia en la llengua oficial del procediment	La jutgessa interromp l'intercanvi monolingüe amb la intervenció següent: «Sí, dígame que si quiere contestar a las preguntas que le formulen o no, que tiene derecho a no declarar. Habla inglés esta señora, ¿no? Venga». (DESVIS3)	S'atura l'intercanvi monolingüe, però no hi ha cap altra conseqüència.
IND3 [EN5.1:260-285]	Capacitat del jutge per entendre o parlar la llengua estrangera	Intervencions del jutge sense interpretació prèvia en la llengua oficial del procediment	Hi ha una intervenció explícita per mostrar desconfiança per part de la jutgessa. Es qüestiona la qualitat de la interpretació i la capacitat de la intèrpret. La jutgessa evidencia que dubta de la tasca de l'intèrpret fent-se una pregunta en veu alta i indicant a la intèrpret com traduir un terme: «Robar	Es demana la substitució de la intèrpret.

⁶³ A la primera columna s'hi indica quin és l'identificador de l'indicador. En aquest identificador, hi tenim un codi format per les lletres «IND» i una xifra. A la segona columna, hi trobem la descripció del tipus d'indicador, és a dir, si és de visibilitat o de llengua. A la tercera columna, s'hi especifica el tipus d'indicador concret, és a dir, com es manifesta. A continuació, a la quarta i cinquena columna, comentem si l'indicador ens ha permès identificar alguna mostra de desconfiança i si aquesta mostra ha tingut alguna mena de conseqüència o no. En els casos en què no hi ha mostra de desconfiança, a la cinquena columna s'hi indica «n/a». Aquesta taula resum es presenta per a totes les vistes d'aquest apartat, és a dir, les vistes amb indicadors i mostres de desconfiança.

			((a sí misma)). Steal ((a la intèrprete))».	
			(DESLLN3)	
IND4 [EN5.1:328-474]	Capacitat del jutge per entendre o parlar la llengua estrangera	Intervencions del jutge sense interpretació prèvia en la llengua oficial del procediment	Hi ha una intervenció explícita per mostrar desconfiança per part de la jutgessa. Es qüestiona la qualitat de la interpretació i la formació de la intèrprete: «Es que “detained” tampoco existe. Señora intérprete, yo no sé su nivel de inglés, pero “detained”».	Es demana la substitució de la intèrprete.
IND5 [EN5.1:328-474]	Capacitat del jutge per entendre o parlar la llengua estrangera	Intervencions del jutge en la llengua estrangera del procediment	Hi ha una intervenció explícita per mostrar desconfiança per part de la jutgessa. Es qüestiona la qualitat de la interpretació i la formació de l'intèrprete: «It's wrong ((a sí misma))». (DESLLN5)	Es demana la substitució de la intèrprete.

El primer indicador que trobem és de visibilitat (ressaltat amb gris en l'Extracte 30). Es tracta d'un cas en què es produeix un intercanvi monolingüe entre l'acusada i la intèrprete que dura 7,3 segons i que la jutgessa atura amb una intervenció per interrompre la intèrprete. Aquesta situació es produeix a l'inici del judici. Observem que la jutgessa demana a la intèrprete que digui a l'acusada («dígame», dirigint-se a la intèrprete) quins són els seus drets (els de l'acusada). La intèrprete tradueix aquesta informació a l'acusada i ho fa en primera persona. A diferència de la jutgessa, no recorre a fórmules d'estil indirecte com ara «the judge says that». L'acusada contesta «okay» i la jutgessa intervé directament perquè es demani a l'acusada si vol acollir-se al seu dret de no declarar o si vol contestar les preguntes: «Pues que si quiere acogerse a su derecho constitucional a no declarar o quiere contestar a las preguntas». Aquí cal destacar que la jutgessa vol assegurar-se que la resposta de l'acusada, l'«okay», no indica només que ha entès el seu dret, sinó que afirma que sí, que està disposada a declarar.

La resposta de l'acusada podria considerar-se ambigua i per aquesta raó es produeix una intervenció per tal d'aclarir aquesta ambigüitat, atès que la jutgessa encara no li havia demanat explícitament si volia declarar. Fins aquí la interpretació no genera cap interferència en la comunicació. De fet, aquest aclariment també hauria estat necessari en un judici sense intèrprete. La intèrprete formula en anglès la pregunta de la jutgessa de la forma següent: «Do you want to value your right to declare? Do you want to declare now or not?». Fa servir el verb **declare*, que no existeix en anglès. Tot seguit, l'acusada li demana si la pregunta és «If I wanted to be judged now», probablement perquè no ha entès correctament la pregunta formulada per la intèrprete.

A continuació, la intèrpret trasllada aquesta pregunta a la jutgessa en castellà: «Quiere saber si est-- será... juzgada ahora». De nou, la intèrpret demana a l'acusada en anglès «Do you want to declare... or not?». Llavors, l'acusada indica directament que no entén la pregunta: «Hmm. I don't understand, if I want to...?». Cal destacar que l'acusada no especifica quin element fa que no entengui la pregunta; si és la formulació de la pròpia pregunta o el contingut en si. Seguidament, la intèrpret li contesta directament («Yeah, because she say you have the right--»), però abans que pugui acabar la seva intervenció, la jutgessa la interromp: «Sí, dígame que si quiere contestar a las preguntas que le formulen o no, que tiene derecho a no declarar. ¿Habla inglés esta señora, no? Venga». Amb aquesta darrera pregunta («¿Habla inglés esta señora, no?») sospitem que la jutgessa aquí es refereix a l'acusada, tot i que no ho podem saber del cert.

És en aquest punt quan trobem el segon indicador (subratllat en l'Extracte 30). En aquest cas es tracta d'un indicador de llengua i ens porta a identificar la primera mostra de desconfiança (ressaltat amb negreta en l'Extracte 30) d'aquesta vista (DESVIS3). Observem que la jutgessa interromp l'intercanvi monolingüe que es produeix en anglès entre l'acusada i la intèrpret. Aquí tenim la primera prova que la jutgessa entén l'anglès. Ens n'adonem perquè intervé en l'intercanvi monolingüe entre l'acusada i la intèrpret sense que la intèrpret hagi traduït al castellà els intercanvis, que s'han produït en anglès. A més a més, en aquesta intervenció de la jutgessa, hi trobem la pregunta «¿Habla inglés esta señora, no?», que, tal com comentàvem al paràgraf anterior, no queda clar si fa referència a la intèrpret, a l'acusada o bé a totes dues. Aquests indicadors i la mostra de desconfiança es recullen en l'Extracte 30:

Extracte 30 (J=jutgessa, I=intèrpret i A=acusada)

- J: Pregún-- Dígame que... como acusada, tiene derecho a no declarar, a no confesarse culpable, a no declarar contra sí misma y a guardar silencio sobre todas o parte de las preguntas que se le formulen, sin que pueda ser usado en su contra, la presunción de inocencia y asistencia de letrado.
- I: You have the right to not declare if you want, eh, to no... confess you guilty, eh... ehm... and you have the right to to-- do not-- hmm, eh... answer to the questions she formulate to you.
- A: Okay.
- J: Pues que si quiere acogerse a su derecho constitucional a no declarar o quiere contestar a las preguntas.
- I: Do you want to value your right to declare? Do you want to declare now or not?
- A: If I wanted to be judged now?
- I: Quiere saber si est-- será... juzgada ahora.
- J: Hm claro, el juicio, se está celebrando el juicio, ¿qué se cree que [I: (...)] se está haciendo?

- I: Do you want to declare... or not? What do you want?
- A: Hmm. I don't understand, if I want to...?
- I: Yeah, because she say you have the right--
- J: **Sí, dígale que si quiere contestar a las preguntas que le formulen o no, que tiene derecho a no declarar. ¿Habla inglés esta señora, no? Venga.**
- I: ¿Quién? ¿Yo?
- J: Sí, ella, digo.
- I: Vamos a ver... she want to know, if you want [A: Hm-hmm...] to, eh, answer, to the questions she going to make you, or not.
- A: Yes.
- I: Sí, sí (...)
- J: Quiere contestar, que conteste las preguntas que quiera de las que le formule el Ministerio Fiscal]. [EN5.1:133-182]

Més endavant (EN5.1:260-285), trobem el tercer indicador (ressaltat de color gris en l'Extracte 31), en el moment en què el fiscal ja ha començat a formular les seves preguntes. El fiscal demana a la intèrpret que faci una pregunta a l'acusada («pregúntele si es cierto que...»); de nou, es dirigeix a la intèrpret i no a l'acusat. La intèrpret formula la pregunta del fiscal de la forma següent: «Is this true, in the June, in eh, thir-- eh, thirt(...) of June of 2014, you've been eh, walking the street in The Rambla, and you tried to, hmm, eh, rob a... eh... a mobile from a--». L'acusada contesta de seguida que no, de manera que no deixa que la intèrpret acabi de formular la pregunta, però en aquell mateix moment, la jutgessa parla per a ella mateixa en veu alta; sembla que es pregunta si la traducció del verb *robar* és correcta. Cal destacar que el fiscal no ha utilitzat el verb *robar*, sinó que a la pregunta, el fiscal ha utilitzat el verb *sustraer*. És important indicar que el verb que utilitza el fiscal descriu l'acció i no el tipus penal. És la jutgessa qui introdueix el verb *robar* en aquest comentari que fa en veu alta.

Després que la intèrpret tradueixi la resposta de l'acusada (un *no* per un *not*), la jutgessa li demana directament quin verb ha fet servir per traduir el verb *robar*. Aquí hi tenim la segona marca de desconfiança (DESLEN3, en negreta en l'Extracte 31). Malgrat que el fiscal no ha utilitzat aquest verb, sinó el verb *sustraer*, la intèrpret confirma que el verb escollit és *rob*. En aquest cas, a diferència de **declare* —el verb incorrecte que hem vist que generava problemes de comprensió en l'exemple anterior—, el verb sí que existeix. De fet, el seu ús no genera cap mena de malentès amb l'acusada, tal com dèiem que sí que hem observat amb **declare*. Malgrat això, la intèrpret reformula la pregunta («If you have steal a mobile from a man»). En aquesta ocasió fa servir el verb *steal* (amb una conjugació incorrecta). L'acusada torna a contestar la pregunta, també amb una negació, però hi afegeix més informació per indicar que la policia la va acusar del robatori, però que no li van trobar el telèfon a sobre.

En aquest intercanvi podem observar un exemple del poder de la jutgessa sobre l'ús de l'anglès. Sembla que la jutgessa creu que *sustraer* ha de ser *steal* i no *rob* —tal com hem comentat anteriorment, és ella qui introdueix el tipus penal (*robar*) i no pas el fiscal—, malgrat que una traducció més acurada del verb espanyol seria, per exemple, *take from*. La indicació de la jutgessa és errònia, però tot i així la intèrpret l'accepta. És molt probable que sigui així perquè el seu nivell d'anglès no és gaire millor que el de la jutgessa. A més a més, no és evident que sigui el verb **declare*, l'element que fa que l'acusada no entengui la pregunta que se li fa sobre el dret que té a no declarar. En l'Extracte 31 podem veure aquests intercanvis.

Extracte 31 (F=fiscal, I=intèrpret, A=acusada i J=jutgessa)

- F: Bien, eh, pregúntele si es cierto que el trece de junio de 2014, estaba en Las Ramblas con otras mujeres, y abordaron a dos, a dos chicos, y les sustrajeron los móviles.
- I: Is this true, in the June, in eh, thir-- eh, thirt(...) of June of 2014, you've been eh, walking the street in The Rambla, and you tried to, hmm, eh, rob a... eh... a mobile from a—
- A: No. No.
- J: **Robar ((a sí misma)). Steal ((a la intérprete)).**
- I: Not. ((a la jueza))
- J: No se dice-- ¿cómo le ha dicho? Rob?
- I: No.
- J: Es que le ha da-- daduc-- ya, ya ha dicho "steal". ¿Qué es robar?
- I: Rob.
- A: (...).
- J: No, usted no le has-- no le ha dicho la palabra "robar".
- I: Ahh. If you have steal a mobile from a man.
- A: No, the police accuse me, they didn't seen, phone, nothing on me. [EN5.1:260-285]

Després del cas de *rob*, i encara en el torn de preguntes del fiscal, trobem un altre cas en què la jutgessa posa en dubte la feina de la intèrpret. Aquí hi trobem el quart i el cinquè indicador, quan la jutgessa diu en anglès «It's wrong», tot evidenciant de nou que entén l'anglès. Aquí, hi tenim la tercera mostra de desconfiança (DESLEN4, en negreta a l'Extracte 32). En aquesta ocasió el problema és la traducció proposada per al verb *retenir*. Encara som a les preguntes formulades pel fiscal, que demana a la intèrpret que preguntí («pregúntele») a l'acusada si és veritat que dos nois la van *retenir* («retuvieron») fins que va arribar la policia.

La intèrpret tradueix la pregunta i, de fet, la transcripció recull certa dubitació per part de la mateixa intèrpret abans de triar el verb *detain* per traduir *retener*. En aquest moment, com en

l'anterior, la jutgessa es demana a si mateixa si el verb escollit és correcte i llavors, tot seguit, parlant per a ella mateixa, afirma que no ho és: «It's wrong». Després que la intèrpret torni a formular la pregunta amb el mateix verb, la jutgessa li diu que *detained* no existeix i qüestiona el seu nivell d'anglès: «Señora intérprete, yo no sé su nivel de inglés, pero “detained”--». Aquí trobem la quarta mostra de desconfiança (DESLEN5, en negreta en l'Extracte 32). La intèrpret intenta trobar una traducció que sigui fidel al verb *retener*.

Cal indicar que el verb *detain* sí que existeix —a diferència de **declare*— i és una traducció adequada per a *retener*, com també ho hauria estat, per exemple, *stop you from moving*. Com en el cas de *detain*, sembla que aquí la confusió es genera perquè la jutgessa no està pensant en *retener*, sinó en *detener*, verb per al qual sí que és cert que hi hauria traduccions més encertades, com ara *arrest*. En l'Extracte 32 podem veure aquestes interaccions:

Extracte 32 (F=fiscal, I=intèrpret i J=jutgessa)

- F: Pregúntele si es cierto que hay-- que dos chicos le retuvieron a ella hasta que llegó la policía.
- I: Is true that yo-- two men tried to hmm, eh... detain you [J: Detain? ((a sí misma)) before the police come?
- J: **It's wrong.** ((a sí misma)).
- I: Two men... eh, [A: Hm-hmm] when this factor happened, or [A: Hm-hmm] I don't know happened, before the police came [A: Yes], two men tried to detain you.
- J: **Es que “detained” tampoco existe. Señora intérprete, yo no sé su nivel de inglés, pero “detained”--.** [EN5.1:328-352]

Amb aquestes dues darreres mostres de desconfiança es trenca la dinàmica del judici, i immediatament després que la jutgessa posi en dubte el nivell d'anglès de la intèrpret, la intèrpret indica el següent: «Yo lo que querría decir antes y lo voy a decir ahora. [...] Estoy aquí en un momento de... que todos mis compañeros están trabajando y lo había dicho desde el principio, que yo estoy aquí por... no es mi trabajo hacer el inglés». La vista s'acaba amb un intercanvi de retrets entre la intèrpret i la jutgessa en què es fa referència a l'empresa que contracta els intèrprets («este es un problema de Interpreting» [EN5.1:361-362]) i al nivell d'anglès de la intèrpret («dice palabras que no son de inglés» [EN5.1:364-365]), així com a la seva responsabilitat («Lo que no puede ser es que a una persona que se le están pidiendo penas de prisión, haya aquí una persona que no sepa traducir bien. Y usted lo que tiene que hacer es si le encargan un trabajo que usted no está capacitada para hacer, pues decirlo y no hacerlo»

[EN5.1:425-427]). La vista s'acaba amb una intervenció final de la jutgessa en què demana que s'aturi l'enregistrament. A continuació, en l'Extracte 33, reproduïm aquest fragment:

Extracte 33 (I=intèrpret i J=jutgessa)

- I: (...) Yo lo que querría decir antes y lo voy a decir ahora.
- J: Sí.
- I: Estoy aquí en un momento de... que todos mis compañeros están trabajando y lo había dicho desde el principio, que yo estoy aquí por... no es mi trabajo hacer el inglés.
- J: Bueno, claro, pues este es un problema de Interpreting.
- I: (...) problema, llamamos a Interpreting y lo vamos a decir.
- J: Claro, porque si no-- dice palabras que no son de inglés.
- I: No, hemos hablado antes y “detain” lo ha dicho ella también. No-- nos hemos entendido, de eso se trata ahora, de entendernos, ¿no?
- J: Sí, de entendernos y que traduzca lo que dice, porque señora, primero no me hable así.
- I: Eh... vamos a llamar Interpreting y que hablan (...)
- J: Y segundo... Sí, sí, esto lo decidiré yo, no lo decidirá usted, ¿de acuerdo?
- I: Yo no sé que... Yo lo he dicho... (...)
- J: Esto lo decidiré yo y no lo decidirá usted, y ante
- I: (...)
- J: Le estoy hablando, ¿me lo permite que estoy hablando? Que esto lo decidiré yo, no lo decidirá usted. Y le ha traducido antes otra cosa que tampoco era, porque ella dice que le habrán confundido con otra persona de su mismo color de piel. No que ella haya tocado otras personas de color negro, lo que es muy distinto.
- I: Pues nada... (...) mejor.
- I: Entonces, ¿podemos llamar a Interpreting a ver si pueden aportar otra intérprete? Que sepa inglés.
- I: Que sepa inglés, exactamente.
- J: Sí, sí.
- LD: Señoría, ¿le faltan muchas preguntas al ministerio fiscal? porque yo no voy a hacer preguntas.
- J: Sí. ¿Qué le pasa señora?
- I: No, [J: No, claro, es que es una responsabilidad hacer de intérprete...] me quiero quitar esta responsabilidad (...)
- J: ... a una persona que se le piden penas de prisión.
- I: (...) no pasa nada, pero yo lo he dicho claramente a la empresa, y ahora quiero decirlo también, porque no me quiero...
- J: No, pero es que se ha de negar si...
- I: (...) tiene toda la razón, la tengo yo también.
- LD: Señoría, que, que, [J: ¿Eh?] puede leer...
- J: No, claro, es que tiene que declarar una intérprete. Lo que no puede ser es que a una persona que se le están pidiendo penas de prisión, haya aquí una persona que no sepa traducir bien. Y usted lo que tiene que hacer es si le encargan un trabajo que usted no está capacitada para hacer, pues decirlo y no hacerlo.
- I: Es lo que he dicho.
- J: Pues, bueno. No, ha venido aquí, a mí no me lo ha dicho, hasta que yo le he dicho que estaba interpretando cosas que no eran. Traduciendo cosas que no...
- I: (...) no sé, he estudiado inglés y también estoy trabajando con el inglés.

- J: Que haya estudiado inglés me parece muy bien, otras es que tenga el nivel suficiente para estar aquí, ¿me entiende?
- I: (...) le he dicho de... de llamar porque ya me lo imaginaba (...).
- J: No, no, claro.
- I: No, claro es nada claro, pero bueno.
- J: No, lo que no es claro es la falta de respeto que está teniendo usted. Lo mínimo que puede hacer es, si no tiene conocimientos para traducir, es no aceptar un trabajo, ser honesta y decirlo. No hacer aquí como si... y ahora cuando se le dice que usted está, no está interpretando correctamente, pues, ofendiéndose que no sé quién. No es mi problema si usted no está capacitada para hacer su trabajo. Será problema de Interpreting que le lleva aquí cuando usted no sabe inglés. Interrupid ahora la grabación, por favor, hasta que se solucione-- [EN5.1:354-474]).

En aquesta intervenció final de la jutgessa, observem que fa referència directament a la tasca de la intèrpret, que considera incorrecta («dice palabras que no son de inglés», «no está interpretando correctamente», «no es mi problema si usted no está capacitada para hacer su trabajo» o «usted no sabe inglés»). Es tracta d'un fragment molt extens, però hem considerat important incloure tots els intercanvis entre la jutgessa i la intèrpret, ja que aquest és el moment en què es produeix la pèrdua total de confiança. La jutgessa fa referència al nivell d'anglès de la intèrpret, que valora a partir de la identificació d'uns termes que ella considera incorrectes.

Tal com hem vist, aquests termes són la traducció del verb *sustraer* i *retener*, que són els que la jutgessa comenta directament i que hem mencionat en el comentari detallat de cada un dels exemples. No obstant això, tal com hem vist, el primer indicador és un intercanvi monolingüe que la jutgessa interromp tot evidenciant per primera vegada a la vista que entén l'anglès. La interrupció de la jutgessa es produeix quan l'acusada indica que no entén la pregunta formulada. Aquesta pregunta conté un verb que no existeix en anglès per traduir *declarar* (**declare*). No podem determinar si l'acusada no entén la pregunta perquè no reconeix aquest verb o bé si és per què no entén el contingut de la pregunta en si. Ara bé, la jutgessa no destaca l'ús d'aquest verb inexistent —simplement interromp l'intercanvi amb una intervenció—, però sí que indica que la traducció dels altres dos verbs és incorrecta. A partir d'aquesta afirmació, la vista acaba amb una discussió entre la intèrpret i la jutgessa sobre el nivell d'anglès de la intèrpret i la seva responsabilitat professional i, finalment, amb la substitució de la intèrpret. La pèrdua de la confiança de la jutgessa en la intèrpret és total.

També cal indicar que, en la discussió final entre la intèrpret i la jutgessa que hem vist en l'Extracte 33, la jutgessa també fa referència a una altra traducció que considera errònia: «Y le ha traducido antes otras cosas que tampoco eran, porque ella dice que le habrán confundido

con otra persona de su mismo color de piel. No que ella haya tocado otras personas de color negro, lo que es muy distinto». El fragment al qual fa referència la jutgessa es produeix immediatament abans de la intervenció sobre la traducció del verb *retener*. El reproduïm en l'Extracte 34:

Extracte 34 (F=fiscal, I=intèrpret i A=acusada)

- F: Sola. Eh, si en algún momento, se tiró encima de dos chicos y les realizó tocamientos.
 I: Is true that you, hm, close to two, eh, two boys, two men there, and you tried to touch them?
 A: I, I can't... touch two boys at the same time, only me, no.
 I: No. Dice que--
 A: I can't. Maybe (...) one of the blacks, we look the same color, we look... the authorities... thought it's me, I'm not the one, because we almost have the same skin, in the street. (...) black (...).
 I: Dice, igual probablemente, ahh hm, otras personas que eran de color también del, de la su misma piel, pero a estos no... se acercó, quiero decir. [EN5.1:305-325]

La jutgessa, un cop ha fet fora la intèrpret, indica que s'assenyalarà una data nova per al judici. Explica que ha de suspendre el judici «Viendo que había problemas serios con la traducción» [EN5.2:4-6]. Detalla que, tot i que ha fet jurament, ha traduït de manera incorrecta «robar» («lo cierto es que ha traducido palabras como robar en inglés eh... diciendo "rob", en vez de "steal", como es conocido que se llama en inglés» [EN5.2:8-12] i «detención» i que no ha traduït fidelment el que l'acusada manifestava en alguns moments. La jutgessa indica que es veuen obligats a suspendre l'acte del judici oral per garantir el dret a la defensa de l'acusada «Ante estos serios problemas de la traducción y que vulneran en todo caso, el derecho a la defensa y a la presunción de inocencia de la acusada» [EN5.2:26-29]. Tot seguit, la jutgesa explica en anglès a l'acusada que assenyalen una nova data li explica quines són les conseqüències de no presentar-hi.

En les altres dues vistes en què també hi ha cinc indicadors (EN2 i FR28.1), només hi ha una mostra de desconfiança en cada una, però en cap dels dos casos es demana la substitució de l'intèrpret. A continuació veurem com es desenvolupen i en què es diferencien de la vista que acabem d'analitzar.

4.4.2.1.2 Pèrdua parcial de confiança

En aquesta vista, hi trobem una pèrdua de confiança, però és parcial. No es tracta d'una pèrdua de confiança total com hem vist a 5.1, perquè el jutge no decideix substituir l'intèrpret, sinó

que decideix prescindir parcialment de la seva tasca i redefinir el seu rol en el desenvolupament de l'interrogatori al testimoni. A la vista FR28.1, on s'hi jutja un delictes de dret societari, hi hem identificat cinc indicadors i una mostra de desconfiança. Es tracta de l'única vista amb mostres de desconfiança en la qual la llengua és el francès. Tots els indicadors s'han identificat a la primera part de la vista, que es divideix en dues vistes: FR28.1 i FR28.2. En la Taula 27, s'hi identifica qui són l'usuari de la interpretació, el jutge i l'intèrpret i s'hi indiquen els indicadors i mostres de desconfiança identificats:

Taula 27. Resum indicadors FR28.1

Vista	Usuari interpretació	Jutge	Intèrpret	Resultats indicador 1	Resultats indicador 2	Total indicadors	Mostres de desconfiança
FR28.1	T (H)	JU12 (H)	IN12 (H)	0	5	5	1

A continuació, passem a descriure de forma detallada els indicadors que hem identificat a FR28.1 i els casos en què aquests indicadors ens han permès detectar mostres de desconfiança, així com si aquestes mostres de desconfiança han generat alguna reacció per part del jutge o la resta d'operadors. En aquest cas és molt destacable que, a diferència dels casos anteriors, tots els indicadors es concentren en la capacitat d'entendre o parlar la llengua estrangera per part del jutge i que en aquesta ocasió l'usuari de la interpretació és el testimoni, i no l'acusat. Sabem que és l'intèrpret del testimoni perquè es fa evident durant el desenvolupament de la vista —el testimoni parla francès i quan se li han de formular preguntes els operadors judicials es dirigeixen a l'intèrpret— i també perquè, tal com comentarem més endavant, el jutge ho indica. Per tal de facilitar el seguiment d'aquesta descripció, en la Taula 28⁶⁴ fem un resum de tots els indicadors de la vista:

Taula 28. Detall indicadors FR28.1

Identificador	Indicador	Manifestació	Reacció jutge/mostra de desconfiança	Conseqüència
IND1 [FR28.1:403-420]	Capacitat del jutge per entendre o parlar la llengua estrangera	Intervencions del jutge sense interpretació prèvia en la llengua oficial del procediment	No	n/a

⁶⁴ A la primera columna s'hi indica quin és l'identificador de l'indicador. En aquest identificador, hi tenim un codi format per les lletres «IND» i una xifra. A la segona columna, hi trobem la descripció del tipus d'indicador, és a dir, si és de visibilitat o de llengua. A la tercera columna, s'hi especifica el tipus d'indicador concret, és a dir, com es manifesta. A continuació, a la quarta i cinquena columna, comentem si l'indicador ens ha permès identificar alguna mostra de desconfiança i si aquesta mostra ha tingut alguna mena de conseqüència o no. En els casos en què no hi ha mostra de desconfiança, a la cinquena columna s'hi indica «n/a». Aquesta taula resum es presenta per a totes les vistes d'aquest apartat.

Identificador	Indicador	Manifestació	Reacció jutge/mostra de desconfiança	Conseqüència
IND2 [FR28.1:1329-1335]	Capacitat del jutge per entendre o parlar la llengua estrangera	Intervencions del jutge sense interpretació prèvia en la llengua oficial del procediment	No	n/a
IND3 [FR28.1:1480-1492]	Capacitat del jutge per entendre o parlar la llengua estrangera	Intervencions del jutge sense interpretació prèvia en la llengua oficial del procediment	Hi ha una intervenció explícita per mostrar desconfiança per part del jutge, el lletrat de l'acusació particular i l'usuari de la interpretació. Es qüestiona la qualitat de la interpretació i la capacitat de l'intèrpret: «Sí, pero ent--, lo hemos... como es una cosa delicada, como usted lo dice directamente, entonces lo entendemos mejor». (DESLEN6)	Es prescindeix parcialment de la tasca de l'intèrpret i es demana a l'usuari de la interpretació que parli castellà.
IND4 [FR28.1:1543-1551]	Capacitat del jutge per entendre o parlar la llengua estrangera	Intervencions del jutge sense interpretació prèvia en la llengua oficial del procediment	No	n/a
IND5 [FR28.1:1630-1367]	Capacitat del jutge per entendre o parlar la llengua estrangera	Intervencions del jutge sense interpretació prèvia en la llengua oficial del procediment	No	n/a

En aquesta vista no es presenta l'intèrpret ni se li demana que faci jurament.⁶⁵ De fet, a l'inici del judici, quan es comenten les qüestions prèvies, el jutge confon la procuradora amb la «traductora». Ho veiem en l'Extracte 35:

Extracte 35 (J=jutge, PR=procuradora, LAP=lletrat de l'acusació particular)

J: Esta señorita que hay aquí que ¿es la traductora usted?

PR: Procuradora.

LAP: Es la procuradora de la acusación particular.

J: Que no sea la querellante.

LAP: No.

J: Vale, como era una señora... [FR28.1:339-350]

Des de l'inici de la vista sembla que el jutge espera la participació d'una «traductora», que en aquesta ocasió confon amb la procuradora perquè «era una señora». Més endavant, però, el jutge es mostra sorprès quan el lletrat de la defensa li indica que sí que n'hi ha un, de traductor, i a més a més li diu com es diu. Aquesta segona menció del «traductor», la trobem, precisament, després del primer indicador identificat i la comentem tot seguit.

⁶⁵ El judici comença directament amb la identificació del procediment i amb el jutge demanant a la fiscal i a l'acusació particular si hi ha alguna qüestió prèvia.

El primer indicador [FR28.1:403-420] —recordem que en aquesta vista tots els indicadors identificats fan referència a la capacitat del jutge per entendre o parlar la llengua estrangera del procediment— és una afirmació formulada pel mateix jutge. El lletrat de l'acusació particular indica al jutge que hi ha un document, concretament una declaració, que no s'ha traduït al castellà. El jutge li contesta que «Yo lo entiendo en francés, o sea que no hay ningún problema, hice el Erasmus en Francia». Però després que el jutge indiqui la seva competència en llengua francesa, l'acusació particular comenta que necessita la traducció del document. Veiem que és el lletrat de la defensa qui indica que hi ha un «traductor» i que és per a «cuando declare el señor», que més endavant sabem que aquest «señor» és el testimoni, el de la declaració que el lletrat de l'acusació particular indica que no s'ha traduït. En aquest moment, el jutge pregunta «¿Hay un traductor?» i és el lletrat de la defensa, un altre cop, qui confirma que sí, que n'hi ha un, de traductor, i també n'indica el nom. En l'Extracte 36, ho podem veure amb la situació del fragment complet:

Extracte 36 (LAP=lletrat de l'acusació particular, J=jutge i LD=lletrat de la defensa)

LAP: Yo, S-s-señoría, con la venia, solo del último documento...

J: Sí.

LAP: ¿La traducción?

LD: La traducción de la declaración del señor ...

LAP: No.

LD: No, no está la traducción, es para preguntarle a él. Para preguntarle al señor (...)

LAP: Entiendo que si no está en castella--...

J: Yo lo entiendo en francés, o sea que no hay ningún problema, hice el Erasmus en Francia.

LD1: La prueba preconstituida es el folio 525, la declaración de Antoine Albert Robert Giraud

LAP: 439 no es la hoja... Pero yo no tengo... no sé francés, yo no sé lo que dice aquí.

LD: Pero hay un traductor, es para cuando declare el señor.

J: ¿Hay un traductor?

LD: Sí, sí, Olivier... [FR28.1:403-420]

La vista continua amb les preguntes a l'acusat. Quan aquest interrogatori acaba, fan passar el testimoni, que, efectivament, entra acompanyat de l'intèrpret. El personal del cos d'auxili judicial els indica a tots dos, testimoni i intèrpret, on s'han de situar («Aquí, señor intérprete» [FR28.1:1268-1269]). A continuació, el jutge formula la primera pregunta al testimoni i ho fa dirigint-se a l'intèrpret: «Dígale, pregúntele, que qué relación tiene con el acusado» [FR28.1:1271-1272]. L'intèrpret tradueix la pregunta al francès: «Quelle relation tu as avec

l'«accusé?». Cal destacar que utilitza el «tu», cosa que resulta estranya; es tracta d'una qüestió cultural que va en contra del coneixement de la llengua i de les situacions comunicatives. El testimoni respon en francès «Alors euh, je suis le président de la société TARI en France. De la, la, la société TARI Francia, c'est la, le nom de la société». Destaquem que la traducció al castellà d'aquesta resposta és «Que es el presi ... presidente de la asociación de su hija. La sociedad se llama TARI en Francia». Observem que en aquest cas l'intèrpret tradueix incorrectament el substantiu *société* (fa servir el terme *asociación*) i afegeix una informació que no trobem en la resposta del testimoni (que és «la asociación de su hija»).

Des d'un bon principi, el testimoni fa aclariments a l'intèrpret quan parla en castellà. Per exemple, arran d'aquesta mateixa pregunta inicial, el testimoni indica que també és accionista de TARI Ibérica («Et je suis également actionnaire de TARI Ibérica»). L'intèrpret, en traduir la informació al castellà, sembla quedar-se encallat amb el nom de l'empresa («Y es accio, accio, accione, a..., accionista en la empresa...») i el testimoni li ho indica directament, sense que sigui necessari preguntar-li-ho en francès. En aquesta ocasió, el testimoni completa la intervenció de l'intèrpret, però més endavant hi ha moments en què l'arriba a corregir. Cal destacar que la diferenciació entre la societat espanyola i la francesa és un detall important, ja que el testimoni deixa clar contínuament si parla de TARI Francia o TARI Ibérica, dues societats diferents.

El segon indicador que hem identificat [FR28.1:1329-1335] ens demostra —en aquesta ocasió de manera implícita— que el jutge té capacitat per entendre la llengua estrangera del procediment. A més a més, a la vegada, ens confirma que el testimoni té coneixements de la llengua del procediment. Cal indicar també que la pregunta precedent a aquest intercanvi la formula el jutge: «¿Y en mil ... y en 2008 cuántas acciones tenía?». L'intèrpret no acaba de traduir-la, perquè l'acusat comença a respondre abans que pugui acabar de fer-ho, de manera que només la formula parcialment en francès: «Et 2008, combien vous--». En l'Extracte 37 es recull la continuació d'aquests intercanvis, en els quals observem que el jutge entén el francès i que el testimoni parla i entén el castellà:

Extracte 37 (T=testimoni, I=intèrpret i J=jutge)

- T: Aujourd'hui je n'ai pas d'actions en direct, c'est TARI France.
 I: Actualmente no tiene acciones directas.
 J: **Porque las tiene TARI Francia, que es una filial.**

T: Exacto. Exactement, et en 200 euh 8 à l'époque des faits je possédais à travers la, la succession de mon père. [FR28.1:1329-1335]

L'intèrpret omet una part de la resposta del testimoni que el jutge completa, tot evidenciant que ha entès la resposta en francès. Seguidament, amb un «Exacto» en castellà el testimoni confirma que l'afirmació que acaba de fer el jutge és correcta. Una vegada més, constatem que el testimoni té capacitat per entendre i parlar la llengua del procediment i que el jutge té capacitat per entendre la llengua estrangera. En aquest intercanvi encara cal destacar un altre detall important. Per primera vegada es prescindeix de la intervenció de l'intèrpret en l'intercanvi, atès que el testimoni reacciona directament a l'observació del jutge. Cal remarcar, a més, que el jutge formula la pregunta següent immediatament després de resoldre la qüestió de la quantitat d'accions l'any 2008. Aquí es produeix un canvi important, i és que aquesta pregunta la formula de manera evident dirigint-se directament al testimoni. Recordem que, inicialment, hem vist que ho feia amb fórmules indirectes com ara «pregúntele» o «dígame». La pregunta que li fa és «Eh... ¿Cómo se llamaba el, usted lo heredó de su padre, las acciones?».

En aquest moment també es fa evident que l'intèrpret també constata que el testimoni comprèn en major o menor grau les intervencions en castellà. Ens n'adonem perquè quan el lletrat de l'acusació particular, que ha demanat intervenir abans que el fiscal, li fa la primera pregunta, l'intèrpret diu a l'acusat «Tu as compris?». Tot i fer-li aquesta pregunta, sense esperar que l'acusat li contesti afirmativament o negativament, li acaba traduint la pregunta del lletrat al francès.

Durant aquest interrogatori liderat pel lletrat és quan el testimoni corregeix directament les intervencions de l'intèrpret. Per exemple, en formular en francès una pregunta del lletrat de l'acusació particular, l'intèrpret s'equivoca amb un any [FR28.1:1415-1435]. Diu que els fets s'han produït el 2007 en lloc del 2006. Aquesta confusió fa que el lletrat formuli la mateixa pregunta, però en referència a l'any que ha dit l'intèrpret.

Més endavant, novament, l'intèrpret torna a demanar al testimoni si ha entès la pregunta que li ha fet el lletrat: «¿Ustedes, en la convocatoria judicial, uno de los puntos del día era la renuncia o en su caso el cese del administrador único de la compañía y nuevo nombramiento de un administrador?» [FR28.1:1464]. El testimoni la contesta en francès, però sense que calgui que l'intèrpret la hi tradueixi. Durant el transcurs d'aquest interrogatori, l'intèrpret demana per tercera vegada al testimoni si ha entès la pregunta que se li ha formulat. En aquesta ocasió la

reacció del testimoni no és com en les anteriors. En l'Extracte 38 observem quina és la reacció del testimoni i com hi intervenen tant el lletrat de l'acusació particular com el jutge. L'intèrpret no tradueix la pregunta del lletrat de l'acusació particular, sinó que, tal com hem vist que feia en altres ocasions, demana al testimoni si l'ha entès: «Vous avez compris?». Aquesta vegada, el testimoni li contesta amb una altra pregunta: «Vous pouvez traduire?». A continuació, l'intèrpret comença a traduir la pregunta del lletrat, però l'interrompen. Aquí tenim el tercer indicador [FR28.1:1480-1492].⁶⁶ De nou, el jutge demostra entendre el francès. Ho observem en el fet que el jutge diu que també «nota» que l'intèrpret no està traduïnt bé; n'hem anat veient diversos exemples. Aquest tercer indicador ens porta a identificar una mostra de desconfiança (en negreta a l'Extracte 38): el jutge considera que l'intèrpret no està fent bé la seva tasca. Malgrat que en aquesta anàlisi ens centrem en els indicadors i les reaccions del jutge, resulta interessant destacar que el primer operador judicial que comenta explícitament que no està d'acord amb la tasca de l'intèrpret és el lletrat de l'acusació particular; algú que al principi de la vista ha indicat que no té coneixements de francès. En una de les preguntes formulades anteriorment, el lletrat de l'acusació particular corregeix l'intèrpret quan, per traduir «administrateur unique de TARI Ibérica», fa servir el terme *administrativo* en comptes d'*administrador* [FR28.1:1399-1412]. Així mateix, de nou, en l'Extracte 38 observem que el testimoni demostra entendre el castellà, ja que afirma que sí («Oui»), després dels comentaris del lletrat i del jutge.

Extracte 38 (LAP=lletrat de l'acusació particular, I=intèrpret, T=testimoni i J=jutge)

- LAP: ¿Ustedes para la convocatoria de junta judicial del diez de junio del 2008, trajeron documentos redactados por notario francés en relación a su legitimación para poder comparecer en la junta?
- I: Vous avez compris?
- T: Vous pouvez traduire?
- I: Si vous avez convoqué la, eh, pour la eh, comité, 2008, si vous avez convoqué avec...
- LAP: **Que no está traduciendo bien... No traduce bien...**
- J: **Yo también lo noto.**
- T: Oui. [FR28.1:1480-1492]

És en aquest moment, després d'aquesta mostra de desconfiança per part del lletrat de l'acusació particular i del jutge, quan es fa referència directa al nivell de coneixement de castellà del testimoni. Tal com veiem en l'Extracte 39, l'intèrpret demana si poden repetir la pregunta que no ha interpretat i argumenta que «Es que entiende un poco», referint-se al

⁶⁶ Aquí també cal destacar que cada vegada que l'intèrpret demana a l'acusat si ha entès les intervencions afegeix preguntes.

testimoni i a la seva capacitat per entendre el castellà. El jutge li ho pregunta directament: «Usted habla un poco de español ¿verdad?». En aquest fragment es comenta el nivell de castellà del testimoni i es comença a plantejar un canvi en la manera de conduir la declaració pel que fa a la funció de l'intèrpret; se'n «renegocia» el rol. Quan el jutge demana al testimoni si sap parlar «un poco de español» el primer de respondre és l'intèrpret, que diu que sí. Després ho confirma el testimoni: «Yo hablo, hablo». A continuació, el jutge determina que com que «es muy técnico», fent referència al tema de dret societari que estan tractant, «yo pienso que usted nos lo intenta decir en español» —cal remarcar els verbs que tria: *pensar* i *intentar decir*. Immediatament torna a demanar al testimoni si parla una mica de castellà. En aquest moment, l'intèrpret tradueix la pregunta del jutge i afegeix una instrucció a aquesta nova dinàmica d'ús de l'intèrpret que s'acaba d'establir: que si entén la pregunta, pot respondre directament —cosa que ja feia— i que si hi ha alguna cosa que no entén la hi pot preguntar. Sembla que l'intèrpret vol comentar alguna cosa, però el testimoni l'interromp i la frase queda inacabada: «mais si vous comprenez». El testimoni està d'acord amb aquesta dinàmica i confirma que hi ha coses que no entén «à 100 %», però que per això «vous êtes là» (vostè és aquí), fent referència a l'intèrpret, i que ell ho entén suficientment. El darrer a comentar la capacitat del testimoni per entendre el castellà és el lletrat de l'acusació particular, que diu que hi ha coses que li costen i que per això «pedimos traductor». En aquest fragment és important destacar dues coses. D'una banda, que en aquest primer moment en què es determina la nova dinàmica amb l'intèrpret se centren en la capacitat del testimoni d'entendre el castellà, és a dir, d'entendre les preguntes dels operadors judicials, però no determinen en quina llengua ha de parlar. De fet, la seva intervenció és en francès. D'altra banda, que l'intèrpret ja no participa en l'intercanvi com a intèrpret: no tradueix ni la informació que afegeix en la seva intervenció ni la resposta del testimoni.

Extracte 39 (I=intèrpret, J=jutge, T=testimoni i LAP=lletrat de l'acusació particular)

- I: ¿Se puede repetir? Es que entiende un poco.
 J: Yo pienso, usted habla un poco de español ¿verdad?
 I: Sí.
 T: Yo hablo, hablo.
 J: Pues yo pienso que casi, como es muy técnico yo pienso que usted nos lo intenta decir en español. ¿Usted habla un poco español?
 I: Si vous comprenez un petit peu l'espagnol? Si tu comprends la question tu peux, m... réponde directement si, si, si y a quelque chose que vous comprenez pas vous pouvez demander mais si vous comprenez--
 T: Oui, je, je, je comprends pas tout à 100 % mais c'est pour ça que vous êtes là mais je comprends suffisamment parfois. D'accord, okay.

LAP: Hay cosas que le cuestan, por eso mismo pedimos el traductor--

T: Dans ce cas ...

LAP: Le cuesta. [FR28.1:1494-1517]

Tot seguit, tal com veiem en l'Extracte 40, hi intervé el jutge. En aquest moment s'acaba de redefinir el rol de l'intèrpret, abans de reprendre la vista. El jutge confirma que ell pensa que si el testimoni s'expressa «mínimamente» en castellà es podran comunicar millor. És interessant destacar que sembla que en un primer moment vol indicar que l'entendran millor, però que després rectifica per dir que es comunicaran millor: «lo enten ... nos comunicaremos mejor». I precisa que en aquest cas és millor així que amb la interpretació («Que traduciéndolo en este caso»). Cal remarcar que fa referència a traduir-lo a ell, al testimoni, però no a la resta d'operadors judicials. Aquí, doncs, sí que ja es determina en quina llengua s'espera que intervingui el testimoni: en castellà. El lletrat de l'acusació particular precisa que caldrà ser comprensius: «lo único que pido es que entendamos todos que a veces le cuesta un poco entender lo que le preguntamos». Llavors és quan l'intèrpret indica en castellà allò que ja li ha dit al testimoni en francès, és a dir, que si hi ha alguna cosa que no entén la hi pot preguntar. Finalment, el jutge diu que «ya le hablaremos claro», «aunque no lo diga bien yo pienso que le entenderemos» i «lo probamos». La nova dinàmica que s'estableix, doncs, és que el judici se celebrarà íntegrament en castellà, malgrat que el testimoni no ho entengui tot i li costi expressar-se en aquesta llengua («mínimamente», «aunque no lo diga bien»). El jutge decideix que serà així perquè considera que com que la temàtica és molt tècnica és millor així que traduint el testimoni. Acorden que si hi ha alguna cosa del castellà que el testimoni no entén, l'intèrpret el podrà ajudar, malgrat deixar palès que l'intèrpret no té prou nivell de francès per a aquest judici.

Extracte 40 (J=jutge, LAP=lletrat de l'acusació particular i I=intèrpret)

J: Yo pienso que si el señor se expresa mínimamente en español lo enten ... nos comunicaremos mejor. Que traduciéndolo en este caso.

LAP: Vale, entonces, lo único que pido es que entendamos todos que a veces le cuesta un poco entender lo que le preguntamos.

J: Si usted no entiende lo que decimos.

I: Si, Señoría, es lo que, digo si hay algún término que no entiende pues que me pregunte pero en principio como entiende bastante pues puede ir contestando si hay alguna cosa que tiene

J: Vale, pues, ya le hablaremos claro y usted hablemos claro y aunque no lo diga bien yo pienso que le entenderemos. A ver, usted, lo probamos. [FR28.1:1518-1534]

Al llarg del desenvolupament de la vista a partir d'aquesta decisió sobre el rol de la interpretació, l'intèrpret segueix intervenint en diverses ocasions —a vegades sense que li ho demanin explícitament. Aquesta presència de la llengua francesa en la vista encara ens permet identificar dos indicadors més de la capacitat del jutge d'entendre la llengua estrangera. Ho veiem tot seguit en el quart indicador. En l'Extracte 41, veiem que el lletrat de l'acusació particular formula una pregunta. Concretament, demana al testimoni amb qui va anar a una junta que es va celebrar el mes de juny de 2008. El testimoni respon en francès i l'intèrpret tradueix la seva resposta al castellà. L'indicador el trobem en la intervenció posterior del jutge, que corregeix l'intèrpret. Un cop feta aquesta correcció, l'intèrpret torna a formular la resposta amb el terme indicat pel jutge. De nou, el darrer indicador identificat evidencia la capacitat del jutge per entendre el francès i, en aquest cas, podem veure-hi una altra dinàmica que torna a no ajustar-se a l'acordada. Cal destacar que el fet que l'intèrpret faci un ús inadequat del castellà —el mot *hereditarios* no existeix en el sentit amb què l'usa— tampoc no crida l'atenció a cap dels operadors judicials ni al testimoni.

Extracte 41 (LAP=lletrat de l'acusació particular, T=testimoni, I=intèrpret i J=jutge)

- LAP: ¿Cuando usted llegó a la junta el diez de junio del 2008, con quién iba?
 T: Euh, euh, je suis venu moi en représentation de, les héri--, des héritiers et.
 I: Que ha ido él en compañía de los hereditarios.
 J: **No, en representación, no en compañía.**
 I: En representación de los hereditarios. [FR28.1:1543-1551]

En l'Extracte 42, hi trobem el darrer indicador [FR28.1:1630-1637]. Es tracta d'un altre indicador en què el jutge demostra entendre el francès. Observem que el testimoni s'autotradueix. Intervé primer en francès i immediatament respon també en castellà. La intervenció següent del testimoni va dirigida a l'intèrpret i la fa en francès. Li demana que si pot explicar-ho en francès i si l'intèrpret pot traduir-ho.

Extracte 42 (T=testimoni, J=jutge i I=intèrpret)

- T: Je pense avoir une bonne idée de la question, pienso que tengo una buena idea de este.
 J: Pues dígala.
 T: Si je peux expliquer, je peux expliquer en français et vous traduisez?
 I: Comme vous voulez, oui.
 J: **Sí, sí, sí.** [FR28.1:1630-1637].

En aquest cas, novament, es fa evident la capacitat del jutge per entendre la intervenció en francès, ja que contesta la pregunta del testimoni sense que la hi tradueixin al castellà. Veiem que, de nou, es redefineix el rol de l'interpret. Aquesta no és la darrera vegada, atès que, més endavant, torna a demanar a l'interpret que tradueixi la seva resposta: «J'ai, euh, euh, euh, vous pouvez traduire en espagnol? J'ai, j'ai, j'ai compris la question mais pour répondre ce sera plus facile en français, euh, euh, j'ai effectivement reçu des questions en France» [FR28.1:1738-1740].

4.4.2.1.3 Mostres de desconfiança sense pèrdua de confiança

En aquestes tres darreres vistes, s'hi han detectat reaccions per part del jutge que indiquen mostres de desconfiança, però no hi ha pèrdua de confiança, ni total ni parcial. A continuació es comenten les tres vistes en ordre decreixent de mostres de desconfiança: EN4 (tres mostres de desconfiança), EN2 (una mostra de desconfiança) i EN11 (una mostra de desconfiança).

A la vista EN4 se celebra un judici per un delictes de robatori amb violència. S'hi han identificat tres casos en què l'interpret es fa visible i quatre en què la jutgessa demostra entendre o parlar la llengua estrangera del procediment. En la Taula 29, s'hi identifica qui són l'usuari de la interpretació, el jutge i l'interpret i s'hi indiquen els indicadors i mostres de desconfiança identificats.

Taula 29. Resum indicadors EN4

Vista	Usuari interpretació	Jutge	Intèrpret	Indicador visibilitat	Indicador llengua	Total indicadors	Mostres de desconfiança
EN4	A (H)	JU4 (D)	IN4 (H)	3	4	7	3

A continuació, passem a descriure de forma detallada els indicadors que hem identificat en aquesta vista i els casos en què aquests indicadors ens han permès detectar mostres de desconfiança, així com si aquestes mostres de desconfiança han generat alguna reacció per part de la jutgessa o la resta d'operadors. Per tal de facilitar el seguiment d'aquesta descripció, en la Taula 30,⁶⁷ s'hi resumeixen tots els indicadors de la vista.

⁶⁷ A la primera columna s'hi indica quin és l'identificador de l'indicador. En aquest identificador, hi tenim un codi format per les lletres «IND» i una xifra. A la segona columna, hi trobem la descripció del tipus d'indicador, és a dir, si és de visibilitat o de llengua. A la tercera columna, s'hi especifica el tipus d'indicador concret, és a dir, com es manifesta. A continuació, a la quarta i cinquena columna, comentem si l'indicador ens ha permès identificar alguna mostra de desconfiança i si aquesta

Taula 30. Detall indicadors EN4

Identificador	Indicador	Manifestació	Reacció jutge/mostra de desconfiança	Conseqüència
IND1 (EN4:19-26)	Visibilitat discursiva de l'intèrpret	Resposta	No	n/a
IND2 (EN4:27-51)	Visibilitat discursiva de l'intèrpret	Intercanvi monolingüe	La jutgessa interromp l'intercanvi monolingüe amb la intervenció següent: «Bien, gracias, a ver...». (DESVIS1)	S'atura l'intercanvi monolingüe, però no hi ha cap altra conseqüència.
IND3 (EN4:88-123)	Visibilitat discursiva de l'intèrpret	Intercanvi monolingüe	La jutgessa interromp l'intercanvi monolingüe amb la intervenció següent: «Sí, dígame que esto no es un negocio, es decir, que no porque reconozca los hechos, se condiciona que se le deje en libertad». (DESVIS2)	S'atura l'intercanvi monolingüe, però no hi ha cap altra conseqüència.
IND4 (EN4:328-340)	Capacitat del jutge per entendre o parlar la llengua estrangera	Intervencions del jutge sense interpretació prèvia en la llengua oficial del procediment	No	n/a
IND5 (EN4:403-418)	Capacitat del jutge per entendre o parlar la llengua estrangera	Intervencions del jutge sense interpretació prèvia a la llengua oficial del procediment	La jutgessa intervé quan es produeix un intercanvi monolingüe entre l'acusat i l'intèrpret per interrompre aquest intercanvi i ho fa tot evidenciant que entén el contingut de les intervencions en la llengua estrangera: «Son dos cosas diferentes, lo -- , usted lo está entendiendo, una cosa es si se queda en prisión o no, que se resuelve después de que se dicte sentencia o si no se dicta sentencia, se resuelve una cosa, o se resuelve otra, y la otra es si usted ha cometido los hechos, si ha cometidos este delito, lo reconoce y acepta la condena. ¿Sí o no?». (DESLEN2)	S'atura l'intercanvi monolingüe en llengua estrangera. La jutgessa considera necessari fer un aclariment per tal de resoldre els dubtes de l'usuari de la interpretació.
IND6 (EN4:434-438)	Capacitat del jutge per entendre o parlar la llengua estrangera	Intervencions del jutge sense interpretació prèvia en la llengua oficial del procediment	No	n/a
IND7 (EN4:472-479)	Capacitat del jutge per entendre o parlar la llengua estrangera	Intervencions del jutge sense interpretació prèvia en la llengua oficial del procediment	No	n/a

El primer indicador el trobem al fragment EN4:19-26, quan la jutgessa indica a l'intèrpret que preguntis a l'acusat si sap que és al procediment en qualitat d'acusat i de què se l'acusa («Dígale al acusado si sabe que está en este acto en calidad de acusado y de qué se le acusa»). L'intèrpret

mostra ha tingut alguna mena de conseqüència o no. En els casos en què no hi ha mostra de desconfiança, a la cinquena columna s'hi indica «n/a». Aquesta taula resum es presenta per a totes les vistes d'aquest apartat.

tradueix aquesta pregunta a l'anglès, que formula en estil directe, i abans d'esperar-ne la resposta diu a l'acusat que sí, que ja ho sap: «Do you know the charges that you have? What you've been accused for? And why you are here? You know that?». Amb aquest «You know that?», l'acusat respon la pregunta de la jutgessa («My lawyer told me [...]»), però l'intèrpret l'interromp i no el deixa acabar: «Sí, su... su abogado le ha dicho». Aquest és el primer indicador que trobem, un indicador de visibilitat en què l'intèrpret gestiona la resposta de l'acusat. Demostra tenir coneixements sobre les converses prèvies entre l'acusat i l'advocat, coneixement sobre el funcionament del judici o totes dues coses. L'acusat vol explicar-se, però aquest no és el moment processal per fer-ho i l'intèrpret li ho indica. Immediatament després de la intervenció de l'intèrpret, que en dirigir-se a la jutgessa sí que fa servir la tercera persona i no la primera, la jutgessa dona la paraula al Ministeri Fiscal.

És tot just després d'aquest indicador de visibilitat en què l'intèrpret gestiona la resposta de l'acusat que trobem la primera mostra de desconfiança (EN4:27-51). El fiscal comença a explicar que hi ha una conformitat i que es modifiquen les conclusions per tal de sol·licitar dos anys de presó per a l'acusat i es manté la petició d'expulsió del país. Pocs segons després que el fiscal iniciï aquesta primera intervenció, l'intèrpret i l'acusat comencen a parlar. Concretament, en aquesta situació, l'intèrpret comença a interpretar, i, mentre ho fa, l'acusat el va interrompent. Aquest intercanvi es produeix xiuxiuejant i s'observa que tots dos gesticulen.⁶⁸ Com que parlen xiuxiuejant no disposem del contingut exacte d'aquest intercanvi monolingüe ni tampoc del número exacte d'intercanvis. Per entendre aquest cas, cal destacar que la interpretació simultània és correcta en aquest context. Ara bé, descartem que es tracti d'interpretació simultània. Si fos una interpretació simultània, només hi intervindria l'intèrpret, que estaria traduint les paraules del fiscal.

En canvi, hem pogut comprovar que l'acusat també parla i que l'acusat i l'intèrpret interactuen. És per aquest motiu que hem considerat que aquest cas és un intercanvi monolingüe, és a dir, una conversa paral·lela en la llengua estrangera i no pas una intervenció en interpretació simultània. Tot i que no hem pogut registrar tot el contingut de l'intercanvi perquè l'àudio del vídeo no es pot sentir correctament, sí que hem pogut registrar-ne la durada, que és de més de mig minut (35,7 segons), i alguns fragments entretallats de les intervencions de l'intèrpret:

⁶⁸ Atès que a la transcripció el registre d'aquest fragment resultava confús, vam consultar l'enregistrament de vídeo de la vista per tal de confirmar quina mena d'intercanvi es produïa entre l'acusat i l'intèrpret. A l'enregistrament de vídeo vam poder comprovar per les imatges que parlaven i que gesticulaven.

«(...) they will take you in prison for two years. Don't do any crime. Don't go in (...), don't go in (...) (...) they're gonna catch you». Aquest intercanvi s'allarga durant tota la intervenció del fiscal i també del lletrat de la defensa. De fet, l'intercanvi no finalitza fins que la jutgessa no intervé de nou i diu «Bien, gracias, a ver...», tot fent que l'acusat i l'intèrpret deixin de parlar. Aquí és on identifiquem la primera mostra de desconfiança (DESVIS1); amb aquesta intervenció la jutgessa interromp l'intercanvi i fa que s'aturi, tot i que no fa cap comentari explícit en què digui si ho considera una conducta adequada o no. Tot seguit, la jutgessa demana a l'intèrpret que tradueixi les paraules del fiscal, i les hi repeteix.

La mostra de desconfiança següent es produeix uns minuts més tard, quan la jutgessa talla la intervenció de l'intèrpret per impedir que aquest estableixi una conversa monolingüe. La mostra de desconfiança la identifiquem en el moment en què la jutgessa interromp l'intercanvi: «Sí, dígame que esto no es un negocio [...]» Aquest cop, a diferència del cas precedent, l'intercanvi sí que apareix sencer a la transcripció. Té una durada de 14,6 segons i es produeixen vuit intercanvis monolingües entre l'acusat i l'intèrpret. Fixem-nos en la pregunta que genera l'intercanvi monolingüe i, posteriorment, la mostra de desconfiança per part de la jutgessa. Aquesta pregunta la formula la jutgessa: «Entonces le pregunta si reconoce los hechos y si acepta estas condenas que pide la acusación». I l'intercanvi monolingüe s'inicia quan l'intèrpret fa a l'acusat aquesta pregunta en anglès i en primera persona. Al final de l'intercanvi, quan l'acusat ja intervé en castellà, l'intèrpret dona una mena de resposta resumida en castellà dels intercanvis anteriors amb l'acusat («Sí, sí, sí, sí acepta, y tienen que dejarlo en libertad»). En aquest moment, veiem que l'acusat vol afegir alguna cosa més i la jutgessa no ho permet; l'interromp. Aquí trobem la segona mostra de desconfiança (DESVIS2). Observem que la jutgessa no accepta aquesta primera resposta i fa un aclariment: «Sí, dígame que esto no es un negocio [...]». Pensem que potser fa aquest aclariment perquè sospita que l'intercanvi que s'ha produït ve motivat per una manca de comprensió de la situació per part de l'acusat. A continuació, en l'Extracte 43, reproduïm tot l'intercanvi, des de la pregunta de la jutgessa que inicia l'intercanvi fins a la traducció de l'intèrpret dels advertiments de la jutgessa. Ressaltem en color gris l'intercanvi monolingüe i en negreta, la mostra de desconfiança.

Extracte 43 (J=jutgessa, A=acusat i I=intèrpret)

- J: Entonces le pregunta si reconoce los hechos y si acepta estas condenas que pide la acusación.
- I: **So, you [...] accept the charges?**
- A: **To say that I robbed a wallet**

- I: Yeah
- A: They, they have to free me?
- I: Yep.
- A: ...to... ye-- ...free me...?
- I: Yep.
- A: So, I have said I robbed the wallet, they have to free me [I: Sí] out.
- I: Sí, sí, sí, sí acepta, y tienen que dejarlo en libertad, [...]
- A: [...]
- J: **Sí, dígame que esto no es un negocio**, es decir, que no porque reconozca los hechos, se condiciona que se le deje en libertad. Una cosa es que haya una conformidad, y que luego se resolverá su situación personal, que si reconoce los hechos es porque los ha cometido.
- I: If you say that you did that, it means that you accept the charges, and you accept that you did this crime. Okay? It doesn't mean that, because you accept that, you will be free. It doesn't mean that. But, what your lawyer told you before, this is a negotiation what she had, with the lawyer, with the prosecutor, okay? [EN4:88-123]

Més endavant, trobem el primer indicador que ens demostra que la jutgessa entén l'anglès, atès que l'acusat parla en anglès i la jutgessa li contesta sense esperar que l'intèrpret hi intervingui (EN4:328-340). És aquí on trobem el primer cas en què la intervenció de l'intèrpret no es fa necessària per a la continuïtat del judici. De fet, també és en aquest moment del judici que comencem a observar que l'acusat també demostra tenir capacitat per entendre i parlar la llengua del procediment: «Just give me some minutes to... You see... Ah... Uh... Mucho tiempo aquí, yo entra dos mil... cinco aquí, en España. Vivía en Málaga siete años». Quan l'acusat comença a parlar en castellà, es produeix un canvi. L'acusat ja no es dirigeix a l'intèrpret, sinó que es dirigeix directament a la jutgessa. A continuació, en l'Extracte 44, reproduïm tot l'intercanvi, i hi observem que la jutgessa l'interromp fins a quatre vegades i que aquest intercanvi es produeix íntegrament en castellà entre l'acusat i la jutgessa: l'intèrpret no hi intervé en cap cas. És el primer moment en què veiem que es produeix una interacció directa entre l'acusat i la jutgessa. L'intèrpret torna a intervenir un cop la jutgessa indica a l'acusat que ha d'esperar que «le traduzcan» —malgrat estar parlant ja en castellà— i ho fa per traduir a l'anglès les paraules de la jutgessa.

Extracte 44 (J=jutgessa, A=acusat)

- A: Just give me some minutes to... You see... Ah... Uh... Mucho tiempo aquí, yo entra dos mil... cinco aquí, en España. Vivía en Málaga siete años.
- J: Que no vamos a entrar, no, mire, todo esto, lo puede decir en el -no.. excu--
- A: No, poquito de historia, poquito de historia--
- J: No, no, porque esto de historia no me interesa.
- A: Porque si sabe como yo-- si sabe --
- J: Mire...

- A: Como yo eras-- no de, de (...)
- J: Haga el favor de respetar cuando hablo yo, no habla usted, cuando hablo yo, no habla usted, y espere que le traduzcan, aquí estamos, si usted quiere esta conformidad, si quiere entrar a juicio y explicarme todo esto y todo lo que me quiera contar, y decir que no ha cometido los hechos, entonces vamos a juicio, pero el juicio será otro día, a ver si le queda claro, y si hoy es eh-- se tiene que celebrar, es la conformidad, y si no, es otro día. [EN4:328-363]

Més endavant, la capacitat de la jutgessa per entendre la llengua estrangera del procediment s'evidencia de nou de forma més òbvia. Ho veiem en l'Extracte 45. L'acusat fa una pregunta. Vol saber si el posaran a la presó si accepta els fets: «If I accept it, they will get me in jail?». L'intèrpret no tradueix la pregunta al castellà perquè la respongui la jutgessa, sinó que contesta directament: «No. Do you accept what we talked before [...]». En aquest moment es produeix un intercanvi en anglès entre l'acusat i l'intèrpret, el contingut del qual no es tradueix al castellà. És en aquest moment en què la jutgessa intervé («Son dos cosas diferentes [...]»). Aquí hi trobem la tercera mostra de desconfiança (DESLLEN2): la jutgessa interromp l'intercanvi monolingüe. Amb aquesta intervenció en castellà dona resposta a la pregunta inicial de l'acusat: «If I accept it, they will get me in jail?». A continuació, l'intèrpret no tradueix aquesta darrera intervenció de la jutgessa, sinó que recupera la pregunta inicial: «If you accept, you accept that you did that?».

Extracte 45 (A=acusat, I=intèrpret i J=jutgessa)

- A: If I accept it, they will get me in jail?
- I: No. Do you accept what we talked before [...].
- A: Yes [...].
- J: **Son dos cosas diferentes, lo-- , usted lo está entendiendo, una cosa es si se queda en prisión o no, que se resuelve después de que se dicte sentencia o si no se dicta sentencia, se resuelve una cosa, o se resuelve otra, y la otra es si usted ha cometido los hechos, si ha cometidos este delito, lo reconoce y acepta la condena. ¿Sí o no?**
- I: If you accept, you accept that you did that?
- A: Okay... wait, wait. [EN4:403-418]

Més endavant, la jutgessa demostra encara una vegada més que entén l'anglès. En una d'aquestes ocasions (EN4:434-438), l'acusat comenta «So I have to just go and pay prison, prison for what I don't know». L'intèrpret no tradueix aquesta intervenció al castellà, però la jutgessa demostra haver entès les paraules de l'acusat perquè immediatament després diu «Bueno, yo no voy a explicar ya más, no sé si usted quiere hablar más con él o que...». Amb aquesta frase la jutgessa sembla deixar completament a les mans de l'intèrpret la gestió de la conversa; no pas la part lingüística, sinó l'obligació d'informació.

Detectem el darrer indicador de coneixement de la llengua estrangera per part de la jutgessa en l'intercanvi que reproduïm a continuació. En aquest intercanvi observem que es produeix una situació triangular en què la jutgessa introdueix l'intèrpret en el diàleg. El fa partícip de la situació comunicativa i li dificulta el paper d'intèrpret, tal com veiem en l'Extracte 46:

Extracte 46 (A=acusat, I=intèrpret i J=jutgessa)

- A: I'm not going to come back to court again?
 I: No, no, no, you're not going to come back to--
 J: **Es que está condicionando una cosa con la otra.** [EN4:472-479]

Tal com hem comentat, aquesta és la vista amb més indicadors, és a dir amb més mostres de visibilitat i de coneixement de la llengua estrangera per part de la jutgessa. A partir d'aquests set indicadors, hem pogut identificar tres mostres de desconfiança en total, dues en casos de visibilitat discursiva de l'intèrpret i una en un cas en què la jutgessa demostra entendre la llengua estrangera. Ara bé, tot i que en tots hi ha reacció per part de la jutgessa, en cap cas hi ha conseqüències que demostrin una pèrdua total de la confiança: no se substitueix l'intèrpret. No obstant això, sí que constatem que hi ha una clara dificultat en la comunicació (com evidencien, per exemple, les converses paral·leles que es produeixen) i diverses ocasions en què es trepitgen les convencions sobre el rol de l'intèrpret (com, per exemple, quan la jutgessa es dirigeix a l'intèrpret per dir-li «no sé si usted quiere hablar más con él o qué»). Tot això posa en dubte que s'hagi respectat el dret a la interpretació equitativa. També hem observat que l'acusat demostra entendre i també parlar la llengua oficial del procediment (se n'han identificat tres casos).⁶⁹

A EN2, es jutja un delictes de robatori amb violència en grau de temptativa. En aquest cas no es fa cap presentació de l'intèrpret ni se li demana que faci jurament. Hi ha cinc acusades, totes usuàries de la interpretació.⁷⁰ En la Taula 31, s'hi identifica qui són els usuaris de la interpretació, el jutge i l'intèrpret, i s'hi presenten els indicadors i mostres de desconfiança identificats:

⁶⁹ Vegeu 5.4 La competència lingüística de l'acusat o el testimoni en la llengua oficial.

⁷⁰ Com que no hi ha presentació de l'intèrpret, sabem que totes cinc acusades són usuàries de la interpretació perquè durant el torn de preguntes sempre responen en anglès i l'intèrpret i hi intervé i, també, perquè cap al final de la vista el jutge indica a l'intèrpret: «Explíquele a, explíqueles a las cinco» (EN2:625).

Taula 31. Resum indicadors EN2

Vista	Usuari interpretació	Jutge	Intèrpret	Resultats indicador 1	Resultats indicador 2	Total indicadors	Mostres de desconfiança
EN2	A (D)	JU9 (H)	IN1 (H)	4	1	5	1

A continuació, passem a descriure de forma detallada els indicadors que hem identificat a EN2 i els casos en què aquests indicadors ens han permès detectar mostres de desconfiança, així com si aquestes mostres de desconfiança han generat alguna reacció per part del jutge o la resta d'operadors. En aquesta vista, hi tenim tres indicadors de visibilitat i un de llengua, és a dir que, en aquest cas, a diferència dels dos casos observats a EN4 i EN5.1, la concentració d'indicators es troba en la visibilitat i no pas en les mostres de la capacitat del jutge per entendre o parlar la llengua estrangera. Per tal de facilitar el seguiment d'aquesta descripció, en la Taula 32 fem un resum de tots els indicadors de la vista:

Taula 32. Resum vista EN2

Identificador	Indicador	Manifestació	Reacció jutge/mostra de desconfiança	Conseqüència
IND1 [EN2:214-247]	Capacitat del jutge per entendre o parlar la llengua estrangera	Intervencions del jutge sense interpretació prèvia en la llengua oficial del procediment	El jutge intervé quan es produeix un intercanvi monolingüe entre l'acusat i l'intèrpret per interrompre aquest intercanvi i ho fa tot evidenciant que entén el contingut de les intervencions en la llengua estrangera: «A ver, a ver, dígame, tradúzcame a mí, por favor, dígame, [I: Sí, señoría] que me mire la cara, lo primero». (DESLLEN1)	S'atura l'intercanvi monolingüe, però no hi ha cap altra conseqüència.
IND2 [EN2:214-247]	Visibilitat discursiva de l'intèrpret	Indicacions de comportament	No	n/a
IND3 [EN2:311-319]	Visibilitat discursiva de l'intèrpret	Indicacions de comportament	No	n/a
IND4 [EN2:569-579]	Visibilitat discursiva de l'intèrpret	Preguntes	No	n/a
IND5 [EN2:647-657]	Visibilitat discursiva de l'intèrpret	Descripció de l'esdeveniment	No	n/a

Si seguim el desenvolupament de la vista en ordre cronològic, en l'Extracte 47, trobem el primer indicador de visibilitat (fragment subratllat) i, a continuació, un indicador de coneixement de la llengua estrangera (fragment en gris). Quant al primer indicador de visibilitat, concretament, observem que després que l'intèrpret formuli en anglès la pregunta del fiscal sobre si el 7 de març de 2015 era al carrer Rambles, dona indicacions a l'acusada sobre com s'ha de comportar («Listen to me please, if you don't mind, don't (...)»). Aquest cas

és especialment rellevant perquè després ho explica al jutge, és a dir, justifica la seva intervenció: «Sí, señoría, le estoy diciendo que por favor, que no, que no comience, que, que escuche lo que se le está diciendo». Ho fa sense que el jutge li ho requereixi i el jutge ho accepta. Aquesta intervenció no genera cap mostra de desconfiança.

Tot seguit, quan l'intendent planteja de nou la pregunta a l'acusada, sembla que aquesta no dona una resposta clara, i l'intendent, directament, li demana un aclariment amb una partícula de confirmació: «Yes or no?». És en aquest moment quan trobem el segon indicador. El jutge intervé en castellà i atura aquest intercanvi: «A ver, a ver, dígame, tradúzcame a mí, por favor, dígame, [I: Sí, señoría] que me mire la cara, lo primero». En aquesta intervenció, el jutge indica a l'intendent «tradúzcame a mí». Aquesta és la mostra de desconfiança identificada (DESLEN1), marcada en negreta a l'Extracte 47. No hi ha intervenció explícita per indicar desconfiança, però el jutge intervé quan es produeix l'intercanvi monolingüe per interrompre'l i ho fa tot evidenciant que entén el contingut de les intervencions en la llengua estrangera. A més a més, en aquest cas observem com es fa explícita la dinàmica de poder dins del judici. En aquest fragment, també cal destacar que el jutge demana a l'intendent que doni una instrucció de comportament a l'acusada, «que me mire la cara», i que l'intendent tradueix aquesta instrucció en tercera persona i afegint la fórmula «Your Honor». ⁷¹

Extracte 47 (I=intèrpret, A=acusada i J=jutge)

- J: Venga, pues tiene la palabra el ministerio fiscal.
 I: Please answer the prosecutor's questions.
 F: Sí, eh, pregúntele si el día 7 de marzo se encontraba en la calle Ramblas.
 I: ...2015, were you in the Ramblas street?
 A: Hmm?
 I: Listen to me please, if you don't mind, don't (...). Sí, señoría, le estoy diciendo que por favor, que no, que no comience, que, que escuche lo que se le está diciendo.
 J: Sí.
 I: In March the 7th, 2015, were you in Ramblas Street--[A: Hmm...] Ramblas Street?
 A: Hm-hmm.
 I: Yes or no?
 A: (...)
 J: **A ver, a ver, dígame, tradúzcame a mí, por favor, dígame, [I: Sí, señoría] que me mire la cara, lo primero.**
 I: Sí. First of all, look at Your Honor's face,
 J: Y que escuche muy atentamente lo que le voy a decir, que solo se lo voy a decir una vez.

⁷¹ Reproducció literal de la transcripció.

- I: ...pay attention to what he's going to tell you, he's going to tell you once only.
[EN2:214-247]

Trobem el tercer indicador (EN2:311-319) quan l'intèrpret indica en una altra ocasió a les acusades com s'han de comportar. Aquest cop, a diferència de l'anterior, no justifica la seva intervenció en castellà. Afegeix una indicació de comportament en traduir un advertiment del jutge. El jutge diu «[...] no voy a tener paciencia con ninguna de ellas» i la intervenció de l'intèrpret és «His Honor is not going to patient with none of you, okay? So behave». L'intèrpret afegeix el «So behave». Cal destacar que a l'advertència hi afegeix la formula «His Honor»,⁷² tal com hem vist anteriorment amb «[...] look at Your Honor's face». S'ha comprovat si sempre que s'han de traslladar instruccions referents al comportament l'intèrpret identifica l'emissor de la instrucció, però no és així. Per exemple, en aquest mateix fragment (EN2:311-319), el jutge demana a l'intèrpret que indiqui a l'acusada que s'assegui bé («dígame a la de azul que se siente bien») i l'intèrpret ho tradueix amb estil directe: «Ah, could you sit properly. Thank you». Cal destacar que sí que hi afegeix un «Thank you». Observem, doncs, que les seves actuacions no són consistents en aquests casos.

El quart indicador [EN2:569-579] també és de visibilitat: l'intèrpret afegeix una pregunta. La trobem quan el fiscal interroga una de les acusades. El fiscal pregunta a l'acusada on era. I l'intèrpret tradueix a l'anglès aquesta petició d'informació, però hi afegeix una altra pregunta i també li demana amb qui hi era. D'aquesta manera, la pregunta inicial del fiscal «¿Dónde estaba?», en la qual només es demana el lloc, obté la resposta «Estaba en una tienda con Jameela Hamzawy»,⁷³ és a dir, que obté informació sobre on era i amb qui hi era. En aquest cas, doncs, observem que l'intèrpret fa una ampliació de l'interrogatori. La conseqüència d'aquesta ampliació és que el fiscal rep més informació de la que havia sol·licitat inicialment, la qual cosa podria posar en una situació arriscada la persona que està declarant i la persona a la qual es fa referència, que és una de les altres acusades.

Més endavant, trobem el cinquè indicador, que és l'últim que hem identificat en aquesta vista. El trobem al final del judici, tot just abans que finalitzi, i també és un cas de visibilitat. En aquest fragment, el jutge indica que el judici queda vist per sentència («Muy bien, queda visto para la sentencia») i comunica a les acusades que ja se'n poden anar («Se pueden marchar si

⁷² Reproducció literal de la transcripció.

⁷³ És una de les acusades.

quieren»). L'interpret explica a les acusades que ja poden marxar, que el judici ha acabat, que se'n poden anar. Una de les acusades demana si això vol dir que se'n poden anar cap a casa («We can go home?»). L'interpret no trasllada aquesta pregunta al jutge, sinó que respon directament. Li contesta que sí, que ja rebran la sentència («Yeah-yeah-yeah-yeah... You will get the decisions»). Amb aquesta intervenció finalitza el judici. En l'Extracte 48 es recull aquest cas.

Extracte 48 [J=jutge, I=intèrpret i A=acusada]

- J: Muy bien, queda visto para la sentencia.
 I: Thank you very much.
 J: Se pueden marchar si quieren.
 I: You can leave. It's finished. You can go.
 A: We can go home?
 I: Yeah-yeah-yeah-yeah... You will get the decisions (...). [EN2:647-657]

Observem que l'únic cas en què l'indicador ens ha portat a identificar una mostra de desconfiança fa referència a la capacitat del jutge per entendre la llengua estrangera del procediment. No obstant el fet que hi hagi una mostra de desconfiança, en aquesta vista no hi ha pèrdua de confiança.

A la vista EN 11, s'hi jutja un delictes contra la salut pública. En la Taula 33, s'hi identifica qui són l'usuari de la interpretació, la jutgessa i l'interpret i s'hi indiquen els indicadors i mostres de desconfiança identificats:

Taula 33. Resum indicadors EN11

Vista	Usuari interpretació	Jutge	Intèrpret	Resultats indicador 1	Resultats indicador 2	Total indicadors	Mostres de desconfiança
EN11	A (H)	JU7 (D)	IN1 (H)	3	0	3	1

A continuació, passem a descriure de forma detallada els indicadors que hem identificat a EN11 i els casos en què aquests indicadors ens han permès detectar mostres de desconfiança, així com si aquestes mostres de desconfiança han generat alguna reacció per part de la jutgessa o la resta d'operadors. En aquesta ocasió tampoc es presenta l'interpret ni se li demana que faci jurament. Per tal de facilitar el seguiment d'aquesta descripció, en la Taula 34 fem un resum de tots els indicadors de la vista:

Taula 34. Detall indicadors EN11

Identificador	Indicador	Manifestació	Reacció jutge/mostra de desconfiança	Conseqüència
IND1 EN11 [97-113]	Visibilitat discursiva de l'intèrpret	Indicacions de comportament	No	n/a
IND2 EN11 [181-192]	Visibilitat discursiva de l'intèrpret	Resposta	No	n/a
IND3 EN11 [313-340]	Visibilitat discursiva de l'intèrpret	Intercanvi monolingüe	La jutgessa interromp l'intercanvi monolingüe amb la intervenció següent: «Eh... No, no, dígame que no puede hablar él. Que, si tiene alguna pregunta, se la haga a usted, y es usted se lo traduce». (DESVIS4)	S'atura l'intercanvi monolingüe, però no hi ha cap altra conseqüència.

Abans de comentar el primer indicador, destaquem que el fiscal es dirigeix directament a l'intèrpret («pregúntele si el día 17 de marzo de 2015, se hallaba en la calle Ramblas 20» [EN11:61-64] i la jutgessa també («Explíquele que viene como acusado y que tiene derecho a guardar silencio» [EN11:60], «Dígale que se puede sentar» [EN11:259] o «Muy bien, dígame al señor» [EN11:760-761]). Ho veiem en l'ús de les formes verbals *explíquele* o *dígale*. Resulta interessant veure que, inicialment, l'intèrpret també adopta aquest estil («The judge wants me to inform you that you are here as accused» [EN11:21] o «Sí, señoría, quiere declarar» [EN11:36-38]). No obstant això, després passa a l'estil directe, tal com veiem en l'Extracte 49, en el qual presentem el primer indicador.

Ens trobem davant d'un indicador de visibilitat, concretament un cas en què l'intèrpret dona instruccions de comportament a l'acusat. L'extracte se situa en el torn de preguntes del fiscal. Veiem que el fiscal i l'acusat es trepitgen. El fiscal comença a intervenir amb un «Bueno...», i l'acusat comença a parlar en el mateix moment. Aleshores, l'intèrpret interromp l'acusat, que sembla que vol afegir alguna cosa. Li diu «Hold on... wait, wait, wait...» i després «Just a second» quan en aquell mateix moment comença a parlar el fiscal. Aquí trobem l'indicador de comportament. L'intèrpret gestiona el torn de paraula per tal de permetre que el fiscal parli. Tot seguit, el fiscal indica a l'intèrpret que digui a l'acusat que pot continuar amb la seva explicació («que explique»).

Extracte 49 (A=acusat, I=intèrpret i F=fiscal)

A: Because a lot of things happened.

I: Porque pasaron muchas cosas.

A: Yes.

- I: Bueno...
- F: Bueno...
- A (...) [I: Hold on... wait, wait, wait...] Yes I have to say that.
- I: Just a second.
- F: No, no, que explique en relación a esto, que llegó la policía.
- I: So explain regarding this, police arrived, they arrested you, and... [EN11:97-113]

Més endavant, en el mateix torn de preguntes del fiscal, trobem el segon indicador [EN11:181-192]. En aquest cas, l'interpret afegeix informació a la resposta que l'acusat dona a una pregunta del fiscal [EN11:181-192]. De fet, dona una informació més concreta. Especifica que el «something» (alguna cosa) que indica l'acusat és una «requisitòria». Ho veiem en l'Extracte 50. En aquest extracte, també cal destacar la intervenció «Hold on—hold on» de l'interpret (fragment subratllat). No ho hem identificat com un indicador de visibilitat d'indicació de comportament perquè considerem que aquesta intervenció està justificada: l'interpret indica a l'acusat que esperi perquè no ha pogut acabar la seva intervenció i també perquè el fiscal està fent una altra pregunta.

Extracte 50 (A=acusat, I=intèrpret i F=fiscal)

- A: He tell me that I have something, (...) court.
- I: Que tenía algo pendiente, que tenía alguna requisitoria de algún juzgado, algún--
- A: He give me a paper, I sign it—[F: ¿Qué, qué cantidad--]
- I: Hold on--hold on.
- F: ¿Qué cantidad de dinero dice que, eh, le encontró la policía?
- I: How much money?
- A: I had 700 bucks.
- I: 700 euros. [EN11:181-192]

Finalment, el tercer i últim indicador identificat [EN11:313-340], a diferència dels anteriors, sí que ens ajuda a trobar una mostra de desconfiança (DESVIS4), que marquem en negreta en l'Extracte 51. Veiem que es produeix un malentès entre el fiscal, el testimoni i la jutgessa. Concretament, cal aclarir un element que, d'acord amb la intervenció de la jutgessa, pot resultar confús. Mentre es produeix aquesta conversa entre els operadors judicials, l'acusat comença a parlar en veu baixa amb l'interpret. No hi ha intervenció explícita per indicar desconfiança, però la jutgessa interromp l'intercanvi monolingüe amb la intervenció següent. Atès que aquest intercanvi es produeix xiuxiuejant, no tenim constància del contingut a la transcripció. És un intercanvi breu, de 2,6 segons, que la jutgessa interromp. Aquí és on tenim la mostra de desconfiança. La jutgessa, amb un «eh», fa que l'intercanvi s'aturi i fa un advertiment a

l'acusat. Demana a l'intèrpret que li digui que no pot parlar, que si té alguna pregunta la hi ha de fer a ell i ell la hi traduirà.

Extracte 51 (F=fiscal, T=testimoni, J=jutgessa i I=intèrpret)

- F: ¿En otras ocasiones ha comprado marihuana?
 T: No.
 J: ¿Al acusado, dice?
 F: Al acusado.
 T: No.
 A: [habla en voz baja al intérprete...]
 T: En serio.
 F: No hay más preguntas, gracias.
 J: **Eh...** [deixen de parlar en veu baixa]. **No, no, dígame que no puede hablar él. Que si tiene alguna pregunta, se la haga a usted, y es usted quien se lo traduce.**
 I: Sí, señorita. [EN11:313-340]

4.4.2.2 Vistes amb indicadors i sense mostres de desconfiança

A l'apartat anterior hem comentat les vistes en què hem trobat indicadors que ens han permès identificar mostres de desconfiança. Ara, en aquest apartat, passem a comentar les vistes en què hem detectat indicadors, però en les quals aquests indicadors no ens han portat a identificar mostres de desconfiança.

Si ens fixem en les dades quantitatives, aquí és on trobem el major gruix de vistes. Un 60 % del corpus, és a dir, trenta-tres de les cinquanta-cinc vistes, es troba en aquest grup. La distribució entre llengües és la següent: vuit en anglès, quatre en francès i vint-i-una en romanès. En aquestes trenta-tres vistes, s'hi concentren setanta-dos indicadors identificats (vegeu Taula 22). La mitjana per vista és de 2,15 indicadors.

Per tal de centrar-nos només en les dades significatives per a aquest treball, en aquest apartat ens fixem únicament en la descripció de les cinc vistes que presenten una major presència d'indicadors. En presentem el tipus, és a dir, si són indicadors de visibilitat o de llengua, i comentem els fragments extrets del corpus per il·lustrar els casos.

A continuació ens fixarem en les vistes que concentren quatre i cinc indicadors per tal d'observar si hi ha alguna diferència que expliqui per què en aquestes vistes, malgrat presentar

concentracions similars d'indicadors, no s'hi ha detectat cap mostra de desconfiança. En la Taula 35 presentem aquests cinc casos.

Taula 35. Resum vistes amb més concentració d'indicadors (sense mostres)

Vista	Usuari interpretació	Jutge	Intèrpret	Resultats indicador 1	Resultats indicador 2	Total indicadors	Mostres de desconfiança
EN6	A (H)	JU3 (H)	IN18 (H)	4	0	4	0
EN14	T (H)	JU12 (H)	IN1 (H)	4	0	4	0
EN19	A (H)	JU11 (H)	IN5 (D)	4	0	4	0
FR22	A (H)	JU9 (H)	IN10 (H)	3	2	5	0
RO42.1	A (H)	JU6 (D)	IN16 (D)	5	0	5	0

En aquestes cinc vistes, hi participen en total cinc jutges diferents (JU3, JU6, JU9, JU11 i JU12) i cinc intèrprets diferents (IN1, IN5, IN10, IN16 i IN18). Si comparem el contingut d'aquesta taula amb la taula en què s'ha presentat el resum de les vistes amb mostres de desconfiança (Taula 24), observem dues diferències notables. En primer lloc, aquí hi ha un cas amb interpretació en romanès. Recordem que en els casos amb mostres de desconfiança no n'hi havia cap, de vista amb interpretació en romanès. I, en segon lloc, la major part dels indicadors són de visibilitat.

4.4.2.2.1 Extractes de vistes amb interpretació d'anglès

En les tres vistes amb interpretació en anglès amb més indicadors, tots els indicadors identificats fan referència a la visibilitat de l'intèrpret. Com que totes tres vistes són en anglès i tenen característiques semblants pel que fa als resultats de l'anàlisi, les comentem de forma conjunta. No obstant això, però, cal destacar que en dues l'usuari de la interpretació és l'acusat (EN6 i EN19) i en una ho és el testimoni (EN14). En aquestes vistes, s'hi han identificat indicadors de visibilitat de quatre tipus: gestió de la situació, preguntes, respostes i intercanvis monolingües. A continuació presentem la Taula 36 amb un resum amb tots els indicadors identificats a EN14, EN19 i EN6:

Taula 36. Resum indicadors EN14, EN19 i EN6

Vista	Usuari interpretació	Jutge	Intèrpret	Visibilitat	Llengua	Total indicadors	Mostres de desconfiança
EN6	A (H)	JU3 (H)	IN18 (H)	4	0	4	0
EN14	T (H)	JU12 (H)	IN1 (H)	4	0	4	0
EN19	A (H)	JU11 (H)	IN5 (D)	4	0	4	0

4.4.2.2.1.1 Gestió de la situació

Quant als indicadors de gestió de la situació, hi trobem situacions diverses. A EN14, una vista en què es jutja un delictes de robatori, hi trobem el primer cas, que recollim en l'Extracte 52. El fiscal inicia el seu interrogatori al testimoni i li demana que expliqui què va passar el dia dels fets. Per a fer-ho fa servir un imperatiu: «explique». L'intèrpret tradueix aquesta pregunta a l'anglès («(...) as you were walking in the Rambla towards you hotel») i sembla que el testimoni no entén què li està demanant. Respon amb un «yes», sense donar cap altre detall. Aleshores, l'intèrpret indica a l'acusat que continuï amb un «Go ahead», però sembla que el testimoni encara no entén què se li demana. Llavors, l'intèrpret concreta directament la indicació del fiscal amb una pregunta: «What happened?» (EN14:89-98). Aleshores, el testimoni sí que respon la pregunta formulada inicialment pel fiscal: «a girl approached me». Cal destacar, d'una banda, que l'intèrpret no comunica al jutge què ha indicat al testimoni en aquest breu diàleg després d'haver formulat la pregunta. D'altra banda, també cal comentar que, a la sala, cap dels operadors judicials fa menció d'aquesta intervenció.

Extracte 52 (F=fiscal, I=intèrpret, T=testimoni)

- F: Con la venia, su señoría, explique por favor qué pasó sobre las once de la noche el día 24 de noviembre del 2014 cuando iba caminando por Las Ramblas, dirección a su hotel.
- I: (...) as you were walking in the Rambla towards you hotel.
- T: Yes.
- I: **Go ahead.**
- T: Yeah.
- I: **What happened.**
- T: Oh, uhm... a girl approached me
- I: Eh, una chica se me acercó. [EN14:88-89]

A EN19, una vista en què es jutja un delictes de salut pública, la intèrpret redirigeix l'acusat en una de les preguntes en indicar-li que la pregunta que se li ha formulat és una pregunta tancada, que ha de respondre afirmativament o negativament. Observem que, a l'inici del judici, el jutge demana a l'acusat «¿Conoce los hechos por los que está hoy aquí?». La intèrpret tradueix aquesta pregunta també amb una formulació tancada («Do you know the facts, the reasons why you're here today?»). Aleshores, en veure que l'acusat contesta amb un «perquè» («Because I was accused because I s--»), la intèrpret l'interromp i li indica «The question is yes, no». L'acusat contesta que sí i la intèrpret trasllada la resposta al jutge fent referència a l'acusat en tercera persona: «Sí, señoría, los conoce». Cal destacar, d'una banda, que la intèrpret no

comunica al jutge què ha indicat a l'acusat en aquest breu diàleg després d'haver formulat una pregunta tancada i, d'altra banda, també cal comentar que, a la sala, cap dels operadors judicials fa menció d'aquesta intervenció. Ho veiem en l'Extracte 53.

Extracte 53 (J=jutge, I=intèrpret, A=acusat)

- J: ¿Conoce los hechos por los que está hoy aquí?
I: Do you know the facts, the reasons why you're here today?
A: Because I was accused because I s--
I: The question is yes, no?
A: Yeah, yes, no.
I: Sí, señorita, los conoce. [EN19:58-65]

A EN19, hi ha dos casos més de gestió de la situació. En un dels casos, la intèrpret s'assegura que l'acusat hagi entès la pregunta formulada pel jutge. El jutge fa dues preguntes a l'acusat («¿Estos hechos son ciertos y usted se declara culpable?»). La intèrpret les tradueix a l'anglès, i tot seguit n'hi afegeix una altra: «These facts are true? And you declare yourself guilty? Did you understand the question?». Li demana si ha entès «the question», és a dir, la pregunta. En aquest exemple hem inclòs un fragment una mica més extens del que era necessari estrictament per presentar el cas de comprovació de la comprensió perquè és interessant veure el malentès que es produeix per l'ús no consistent de la primera persona (fragment subratllat en l'Extracte 55).

Observem que quan l'acusat diu «I don't sell marihuana» i la intèrpret tradueix aquesta intervenció en primera persona («yo no vendo marihuana»), el jutge indica confusió: «¿perdón?». A continuació, la intèrpret fa un aclariment i explica que la seva darrera intervenció fa referència a la resposta de l'acusat: «la respuesta fue: No. Yo no vendo marihuana». Ho veiem en l'Extracte 54.

Extracte 54 (J=jutge, I=intèrpret, A=acusat)

- J: ¿Estos hechos son ciertos y usted se declara culpable?
I: These facts are true? And you declare yourself guilty? Did you understand the question?
A: Hmm.
I: These facts... are true? And do you confess guilty?
A: No, I don't sell marihuana.
I: No, yo no ve-- yo no vendo marihuana.
J: P-- ¿perdón?

I: S-- la respuesta fue: No. Yo no vendo marihuana. [EN19:68-77]

A l'altre cas que trobem a EN19, el jutge explica a l'acusat que li faran preguntes i que pot triar contestar o no («Pues mire, le van a hacer preguntas. Si usted si quiere, contesta, y si no, no contesta.»). Tal com veiem en l'Extracte 55, la intèrpret tradueix la pregunta del jutge («They will make you some questions, and ah, you can decide whether you d-- whether you answer or not») i immediatament afegeix informació relacionada amb la gestió de la situació comunicativa: «One of your rights is not to answer one of any of the questions that I've made to you». Aquesta informació no ha estat indicada per cap dels operadors judicials.

Extracte 55 (J=jutge, I=intèrpret)

- J: Muy bien. Pues mire, le van a hacer preguntas. Si usted si quiere, contesta, y si no, no contesta.
- I: They will make you some questions, and ah, you can decide whether you d-- whether you answer or not. One of your rights is not to answer one of any of the questions that I've made to you.
- J: Tiene la palabra el ministerio fiscal. [EN19:82-88]

4.4.2.2.1.2 Preguntes i respostes

Quant als indicadors de visibilitat de preguntes i respostes, diferenciem, efectivament, entre els casos en què l'intèrpret afegeix una pregunta no formulada per un operador judicial i els casos en què afegeix informació a la resposta donada per l'acusat o, directament, respon la pregunta. A EN6 trobem fins a quatre intervencions d'aquest tipus. Al principi de la vista, el jutge demana si un dels acusats és allà i el crida pel nom (n'hi ha més d'un, d'acusat). Es tracta d'un cas en què l'intèrpret no es limita a interpretar, sinó que substitueix la veu de l'acusat quan respon en nom seu. Tal com veiem en l'Extracte 56, és l'intèrpret, qui respon directament aquesta pregunta:

Extracte 56 (J=jutge i I=intèrpret)

- J: Conste su protesta en el acta y, dicho esto, pasamos a tomar declaración a Dino Krauss. Dino Krauss?
- I: Sí.
- J: Ahí. [EN6:334-341]

Més endavant, durant l'interrogatori del lletrat que defensa l'acusat, l'intèrpret afegeix una pregunta. Ho veiem en l'Extracte 57. El lletrat pregunta a l'acusat si tenia alguna mena de ferida («¿presentaba algún tipo de herida?»). L'intèrpret tradueix aquesta pregunta a l'anglès

(«did you have any kind of physical injury?»), però després que l'acusat contesti en anglès («Hmm... yes, I had, ehm, some marks here and here, I have it still»), l'intèrpret li demana que precisi quin tipus de ferida i li pregunta directament si eren esgarrapades o què eren («Like scratches or...?»). En aquest cas, la pregunta formulada originalment pel lletrat era una pregunta tancada que es podia respondre negativament o afirmativament. En canvi, amb la introducció de la pregunta addicional per part de l'intèrpret, observem que la resposta que acaba obtenint conté més informació de la que s'havia demanat inicialment, és a dir, si presentava algun tipus de ferida i quin tipus de ferida. Hem comprovat si aquesta informació sobre les esgarrapades ja s'havia formulat a la vista, és a dir, si ja n'havia parlat algun altre participant com ara algun testimoni, expert o potser els Mossos. L'objectiu d'aquesta comprovació és saber si hi ha alguna informació que ens permeti esbrinar per què l'intèrpret afegeix aquesta comprovació. Per exemple, pot ser que vulgui afegir més precisió o pot ser que la declaració coincideixi amb les dades que ell ja coneix. Hem examinat detalladament el contingut de la vista pel que fa a les intervencions en què es podia fer referència a aquestes esgarrapades. S'han trobat diversos fragments en què es parla de *scratches*, *arañazos* o en els quals es fa servir el verb *griffer*,⁷⁴ però la primera vegada en tota la vista en què es fa referència a aquest tipus de marca a la pell és precisament la pregunta que afegeix l'intèrpret. La resta d'intervencions en les quals se'n parla es produeixen posteriorment. És interessant destacar que tant el lletrat (EN6:1127 i EN6:1853) com el fiscal (EN6:1131 i EN6:1627), un cop l'intèrpret afegeix aquesta precisió, recuperen la informació en les preguntes que formulen posteriorment a l'altre acusat i als testimonis. En cap cas l'acusat ha parlat d'*scratches*. La primera vegada que a la vista es fa referència a aquest tipus de lesió és per una incorporació que es produeix en la interpretació cap al castellà de l'intèrpret.

Tal com indicàvem, aquesta incorporació d'informació té conseqüències en el desenvolupament posterior de la reconstrucció dels fets, ja que aquesta descripció de les lesions queda incorporada al judici de manera definitiva amb les recuperacions que fan els altres operadors d'aquesta informació. És possible que aquesta introducció d'informació es degui al coneixement dels fets previs per part de l'intèrpret; potser ha intervingut en una entrevista advocat-client o bé hi ha pogut parlar de manera informal a l'exterior de la sala. Sigui com sigui, encara que s'hagués produït alguna mena de contacte que expliqués aquest coneixement previ, un intèrpret que segueix uns codis ètics sap que no pot introduir informació nova. Tot i

⁷⁴ Recordem que EN6 és la vista en la qual hi ha interpretació d'anglès i de francès.

que aquest cas de visibilitat de l'intèrpret és difícil de detectar perquè es redueix a una única intervenció, un coneixement més acurat per part dels operadors judicials de la tasca de l'intèrpret l'hauria pogut impedir, ja que aquest aclariment l'hauria d'haver fet l'operador judicial que l'hagués sol·licitat.

Extracte 57 (LD=lletrat de la defensa, I=intèrpret, A=acusat)

- LD: Con la venia, Señoría... ehm... Usted... eh... posteriormente al-- al transcurso de esta discusión, ¿presentaba algún tipo de herida?
- I: So, ah, after, after this discussion, did you have any kind of physical injury?
- A: Hmm... yes, I had, ehm, some marks here and here, I have it still.
- I: Like scratches or...?
- A: Yes, yes.
- I: Que, sí, que-- bueno, tenía como unas ehm... hm... marcas, arañazos en las manos. [EN6:680-699]

Aquesta no és la darrera ocasió en què l'intèrpret afegeix una pregunta. De fet, hi torna. En aquesta ocasió també ho fa durant l'interrogatori de l'advocat defensor, tal com veiem en l'Extracte 58. Observem que el lletrat demana a l'acusat si pot concretar què va beure, si se'n recorda («Eh, ¿me puede concretar más o menos lo que bebió, si usted lo sabe?»). L'intèrpret tradueix la pregunta, però tot seguit n'hi afegeix una altra («Can you remember how much did Heba drink? How many glasses?») que delimita la unitat amb la qual l'acusat ha de donar la resposta i l'orienta. Com en el cas anterior dels *scratches*, aquí també hem fet la comprovació de si aquesta qüestió ja havia aparegut abans a la vista. En aquest cas, a diferència de l'anterior, la unitat que recupera l'intèrpret en la seva pregunta sí que s'ha utilitzat anteriorment a la llista. És el jutge qui, abans que el lletrat faci la pregunta que recollim en l'Extracte 58 («¿me puede concretar más o menos lo que bebió, si usted lo sabe?»), comenta que caldria saber «cuántas copas bebió» (EN6:1022), és a dir que en aquest cas la intervenció de l'intèrpret pot ser descrita com una recuperació de la informació anterior. Si bé no distorsiona la comunicació, com en el cas anterior, no respecta la delimitació dels papers i sembla més aviat una mena de «cooperador dels operadors judicials».

Extracte 58 (LD=lletrat de la defensa, I=intèrpret, A=acusat)

- LD: Eh, ¿me puede concretar más o menos lo que bebió, si usted lo sabe?
- I: Can you remember how much did Heba drink? How many glasses?
- A: Hmm... I'm not sure, but two or three glasses. [EN6:1029-1034]

En aquestes tres vistes encara trobem més casos en què l'interpret afegeix preguntes o respostes. A EN14, l'interpret afegeix una pregunta i respon directament en dues ocasions preguntes dirigides a l'usuari de la interpretació, que en aquest cas és el testimoni. Tots tres casos es produeixen durant l'interrogatori d'un dels operadors judicials, concretament, del fiscal. El fiscal fa al testimoni la pregunta següent: «Con la venia, su señoría, explique por favor qué pasó sobre las once de la noche el día 24 de noviembre del 2014 cuando iba caminando por Las Ramblas, dirección a su hotel» (EN14: 88-92). Aquesta és la pregunta amb la qual el fiscal inicia el seu interrogatori al testimoni. De forma resumida, li demana que expliqui què va passar el dia dels fets. El testimoni comença a narrar en anglès què va passar aquella nit. Mentre respon, l'interpret tradueix de forma consecutiva i, en algunes ocasions, li va demanant aclariments sobre allò que acaba de dir. Per exemple, en una ocasió, el testimoni fa esment del nom d'un hotel i l'interpret li demana si ho pot repetir («Say again?» EN14:121). Els tres indicadors que comentem a continuació s'han identificat en aquesta resposta.

L'Extracte 59 recull el fragment en què trobem la primera ocasió en què l'interpret afegeix informació a l'intercanvi. En aquest cas, es tracta d'una pregunta. Observem que el testimoni explica que va notar alguna cosa a la butxaca del darrere («And I felt my back pocket»). L'interpret tradueix aquesta part de la resposta al castellà («Y noté, ehm, un roce en el bolsillo, trasero») i llavors afegeix una pregunta en anglès dirigida al testimoni. Li demana que especifiqui si es refereix a la butxaca esquerra: «ah, left...?». El testimoni confirma que sí, que es refereix a la butxaca esquerra. A continuació, l'interpret tradueix tota la informació al castellà. Com en els casos anteriors, hem comprovat si la precisió de si es tractava de la butxaca del darrere del costat dret o esquerre és una qüestió que ja havia sortit abans, però no és així. Aquesta és la primera ocasió en què s'especifica si es tracta de la butxaca del costat esquerre. De fet, cap operador judicial torna a fixar-se en aquesta qüestió.

Extracte 59 (T=testimoni i I=intèrpret)

- T: I stopped to go in there,
 I: Me paré para, para entrar,
 T: And I felt my back pocket,
 I: Y noté, ehm, un roce en el bolsillo, trasero... ah, left...?
 T: Left, yeah.
 I: En el bolsillo trasero izquierdo.
 T: So, I turn around to touch it,
 I: Me di la vuelta para tocarlo. [EN14:136-144]

A continuació, observem els indicadors de visibilitat en què l'intèrpret respon directament. N'hi ha dos en aquesta vista i tots dos també es donen durant la resposta del testimoni a la mateixa pregunta del fiscal en què li demana que narri què va ocórrer el dia dels fets — recordem que aquesta és la pregunta que ja havíem introduït anteriorment per presentar l'Extracte 52: «Con la venia, su señoría, explique por favor qué pasó sobre las once de la noche el día 24 de noviembre del 2014 cuando iba caminando por Las Ramblas, dirección a su hotel». Observem què passa en aquesta ocasió en l'Extracte 60. El testimoni narra els fets i l'intèrpret en tradueix la intervenció. A continuació, el fiscal indica que no entén l'explicació, concretament, que no entén en quin ordre es produeixen els fets: «Eh, lo-- no entiendo esto último que ha explicado, ¿es mientras la chica que insistía en mantener relaciones con él, le echa el brazo por encima es cuando nota que le están tocando por detrás?». En aquesta intervenció, el fiscal fa una pregunta en relació amb aquest element que no entén. Aquesta pregunta la fa a l'intèrpret, no al testimoni. Ens n'adonem per com es refereix al testimoni amb la tercera persona del singular: «es mientras la chica que insistía en mantener relaciones con él». És probable que el dubte del fiscal estigui relacionat amb un problema de comunicació generat pel fet que a la vista constantment es fa un ús inconsistent de la primera persona a l'hora de dirigir les comunicacions mediantes a través de l'intèrpret. A continuació trobem que l'intèrpret es permet contestar en nom del testimoni sense «amagar-se'n» i sense que cap operador li ho retregui. Observem que respon aquesta pregunta directament, en lloc de traduir-la a l'anglès per tal que sigui el testimoni qui esclareixi els fets. Ho fa tot fent referència a les paraules del testimoni («Tal y como lo ha relatado»), demana permís per fer-ho («si me permite») i, a més a més, explicita el pronom personal per remarcar que fa referència al testimoni («él notó»). L'intèrpret construeix aquesta resposta a partir de les respostes anteriors del testimoni, és a dir, que no genera informació nova. No obstant això, decideix no traslladar la pregunta al testimoni. Malgrat la seva explicació, el fiscal sembla que encara té dubtes: «¿Pero quién? ¿La chica que tenía detrás? ¿O la chica que le acompañaba?». En aquesta ocasió, sí que trasllada la pregunta al testimoni, tal com podem veure en les tres darreres intervencions de l'Extracte 60. L'intèrpret tradueix la pregunta a l'anglès i el testimoni respon. La resposta del testimoni és «Yes, yes, no, the girl, yeah...». L'intèrpret intervé de seguida per traduir aquesta resposta. De fet, la seva intervenció és tan immediata que sembla que el talli, i és important destacar que quan la tradueix afegeix una precisió que el testimoni no ha indicat: «La, la chica que le acompañaba».

Extracte 60 (T=testimoni, I=intèrpret i F=fiscal)

- T: So eh, just grabbed'em and we fell in the, into the hotel foyer, and then the police come.
- I: Y entonces, entré, entré en el hotel, describí lo que había pasado, y la policía vino.
- F: Eh, lo-- no entiendo esto último que ha explicado, ¿es mientras la chica que insistía en mantener relaciones con él, le echa el brazo por encima es cuando nota que le están tocando por detrás?
- I: Tal y como lo ha relatado, si me permite, [F: sí] eh, él notó que le tocaban el bolsillo de atrás, entonces, fue cuando vio que, estiraban el brazo.
- F: ¿Pero quién? ¿La chica que tenía detrás? ¿O la chica que le acompañaba?
- I: So, eh, the one that touched your pocket, it was the girl that was together with you, or it was the other-- ?
- T: Yes, yes, no, the girl, yeah...
- I: La, la chica que le acompañaba. [EN14:153-177]

En l'Extracte 61 trobem l'altre cas d'aquesta vista en què l'intèrpret respon una pregunta del fiscal directament. El fragment que s'hi presenta és la continuació de l'anterior. Malgrat que aquest indicador el trobem en el desenvolupament de la resposta de la mateixa pregunta, hem decidit separar-lo i tractar-lo de forma diferenciada per evidenciar de manera clara que l'intèrpret respon directament una pregunta en dues ocasions. Observem com es desenvolupen els fets en l'Extracte 61. El fiscal formula una altra pregunta per tal de precisar un dels detalls de la narració dels fets del testimoni («Le echa el brazo por encima mientras la otra está tocando por detrás, ¿no?»). L'intèrpret, de nou, contesta sense traslladar la pregunta al testimoni. Aquest cop, cap operador judicial tampoc no li retreu que hagi contestat directament la pregunta. En aquesta ocasió, però, a diferència del cas anterior, l'intèrpret no demana permís al fiscal per contestar directament la pregunta —recordem que en l'Extracte 60 ha fet servir un «si me permite». En la seva intervenció fa referència a les paraules del testimoni («no ha dicho por encima») i, a més a més, s'hi refereix amb la tercera persona del singular («él») de forma explícita. Cal destacar que el fiscal també fa servir el pronom personal de forma explícita, que en lloc de preguntar «logró retener a estas chicas» diu «él logró retener a estas chicas». De nou, és possible que aquests problemes de comunicació estiguin relacionats amb l'ús inconsistent de la primera persona.

Extracte 61 (F=fiscal i I=intèrpret)

- F: Le echa el brazo por encima mientras la otra está tocando por detrás, ¿no?
- I: No por encima, es que [F: Bueno] no ha dicho por encima [F: ah]. Él, él ha dicho simplemente que veía, como el brazo pasaba [F: vale] por detrás.
- F: Eh, después, ¿él logró retener a estas chicas? [EN14:178-189]

4.4.2.2.1.3 Intercanvis monolingües

Ara passem a un altre dels indicadors de visibilitat: els intercanvis monolingües. En aquestes tres vistes en anglès, només en tenim un cas. El trobem a la vista EN19 i es produeix entre la intèrpret i l'acusat. L'intercanvi té una durada de 8,8 segons, en els quals es produeixen sis intercanvis en anglès. Aquest intercanvi es produeix durant l'interrogatori del fiscal, tal com veiem en l'Extracte 62. Observem que el fiscal formula una pregunta oberta: «¿Por qué razón?». La intèrpret tradueix a l'anglès aquesta pregunta i l'acusat comença a respondre. Consecutivament, la intèrpret va interpretant de l'anglès al castellà aquesta resposta i ho fa en tercera persona i utilitzant el pronom *él* de forma explícita («él va allí», «es de lo que él vive»), però arriba un moment en què li formula una pregunta i es produeix un intercanvi íntegrament en anglès. Aquest moment es produeix quan li demana «But ehm, the man, you said, the man came to you?». La resposta que finalment la intèrpret tradueix al castellà encaixa amb la pregunta formulada. Cap dels operadors judicials fa referència a aquest intercanvi que dura gairebé nou segons i que es produeix íntegrament en anglès.

Extracte 62 (F=fiscal, I=intèrpret i A=acusat)

- F: ¿Por qué razón?
 I: F--with which reason?
 A: Yeah, because they saw me with the guy. The came to me--
 I: El hombre vino hacia él y le preguntó si él tenía... And then?
 A: Because I normally go there to pick some basura--
 I: Porque normalmente él [A: yeah] va allí para recoger algún... basura--
 A: Yeah, basura... I take it home (...)
 I: Y se la lleva a casa—
 A: This is what I use to eat (...)
 I: Y, y, hm, y vende la, la basura y tal, es de, es de lo que él vive, **But ehm, the man, you said, the man came to you?**
 A: **Yeah.**
 I: **The tourist guy came to you?**
 A: **Yeah.**
 I: **And then?**
 A: **Yeah, I was (...) and he came to me, said, if I have marihuana, because I'm a black guy, you know.**
 I: Dice que el, el turista se le acercó, y le preguntó si tenía marihuana, ma-- vie-- viéndolo de color.
 F: Hm-hmm. Y él, ¿qué dijo? [EN19:118-146]

4.4.2.2 Extractes de vista amb interpretació de francès

Pel que fa a les vistes amb francès amb presència d'indicadors de llengua i visibilitat, però en les quals no hi ha mostres de desconfiança, presentarem la vista FR22, que és la vista en què s'han detectat més indicadors. En total, s'hi han identificat cinc indicadors, tres dels quals són indicadors de visibilitat, i els altres dos, de llengua. A FR22 s'hi jutja un delictes de furt en què l'usuari de la interpretació és l'acusat. Hi participen el jutge JU9 i l'intèrpret IN10. Els operadors judicials no presenten l'intèrpret ni li demanen que faci cap jurament. A continuació passem a comentar els indicadors identificats, tot seguint l'ordre cronològic de la vista. En la Taula 37 es presenta un resum dels indicadors:

Taula 37. Resum indicadors FR22

Vista	Usuari interpretació	Jutge	Intèrpret	Visibilitat	Llengua	Total indicadors	Mostres de desconfiança
FR22	A (H)	JU9 (H)	IN10 (H)	3	2	5	0

En primer lloc, al començament del judici, en el moment en què el jutge indica a l'acusat quins són els seus drets, hi trobem tres indicadors. Tots es concentren en el fragment que presentem a continuació. Concretament, hi trobem dos indicadors de llengua (capacitat del jutge de parlar la llengua estrangera del procediment i capacitat del jutge d'entendre la llengua estrangera del procediment) i un intercanvi monolingüe. Fixem-nos en el fragment que es presenta en l'Extracte 63.

Extracte 63 (J=jutge, I=intèrpret i A=acusat)

- J: Pregúntale si lo entiende y si quiere declarar.
 I: Tu as compris tes droits ?
 A: J'ai pas... j'ai pas compris.
 I: On te posera des questions...
 A: Oui.
 I: Sur un vol.
 A: Oui
 J: On t'accuse d'avoir commis un vol...
 A: Oui.
 I: Tu comprends ? D'accord. Lorsqu'on te pose des questions, tu peux répondre ou bien tu peux dire : « je ne veux pas répondre à aucune question », « je ne veux pas répondre à cette question ».
 A: Si, je veux... je veux répondre, oui.
 I: Ha entendido los hechos, los derechos y quiere declarar. [FR22:20-38]

En aquest fragment observem que el jutge demana a l'intèrpret que pregunti a l'acusat («pregúntale», no fa servir la forma *usted*) si ho entén —fa referència a la intervenció anterior del jutge «Explíquele que viene a declarar como acusado, que tiene derecho a guardar silencio, a no declarar contra sí mismo, a no confesarse culpable y a la presunción de inocencia», que l'intèrpret ha traduït de la manera següent: «Alors, on t'accuse d'avoir commis un vol, tu as le droit à garder silence, de... de... même de pas répondre à toutes les questions qu'on te pose ou bien à quelques-unes», també sense tractar-lo de *vous*— i si vol declarar. L'intèrpret tradueix aquesta pregunta al francès. De fet, ho fa parcialment, ja que només li demana si ha entès els seus drets i omet la segona pregunta, és a dir, si vol declarar. Tot seguit, l'acusat contesta que no ho entén i l'intèrpret no tradueix al castellà la intervenció de l'acusat, sinó que li contesta directament en francès. Li diu que li faran preguntes sobre un *vol*, és a dir, un *furt*, i en aquest moment intervé el jutge en francès per indicar de què se l'acusa: «On t'accuse d'avoir commis un vol...». Aquesta no és la primera vegada que apareix el tipus de delictes. El jutge n'ha parlat en iniciar la vista: «Se constituye este órgano jurisdiccional en juicio oral y audiencia pública para la celebración del procedimiento abreviado XX, por la presunta comisión de un delito de hurto [...]» [FR22:4]. En aquesta intervenció del jutge hi tenim el primer i el segon indicador. D'una banda, hi trobem un indicador de la capacitat del jutge per entendre la llengua estrangera del procediment, atès que la seva intervenció mostra que ha entès les intervencions anteriors en francès. I, d'altra banda, hi trobem un indicador de la capacitat del jutge de parlar la llengua estrangera, ja que la seva intervenció és en francès. Després de la intervenció en francès del jutge, l'acusat indica que sí («Oui») i l'intèrpret torna a intervenir en francès per demanar a l'acusat si la seva afirmació vol dir que sí que ho entén i per explicar-li què està passant: «Tu comprends ? D'accord. Lorsqu'on te pose des questions, tu peux répondre ou bien tu peux dire : «je ne veux pas répondre à aucune question», «je ne veux pas répondre à cette question». Cal destacar que en aquesta intervenció, que forma part d'un intercanvi monolingüe, l'intèrpret indica a l'acusat de manera explícita quines dues opcions té, en la seva opinió, per contestar la pregunta que se li fa. Aquesta intervenció no genera cap reacció per part dels operadors.

També en l'Extracte 63, hi trobem un intercanvi monolingüe entre l'acusat i l'intèrpret, que hem identificat com el tercer indicador. Aquest intercanvi comença amb la primera intervenció en francès per part de l'intèrpret, quan tradueix la pregunta del jutge, i acaba amb la darrera intervenció de l'acusat, quan indica que sí que vol respondre les preguntes. És un intercanvi que es produeix en la llengua estrangera del procediment i que té una durada de vint segons

durant els quals es produeixen nou intercanvis.⁷⁵ Durant aquests vint segons, l'acusat i l'intèrpret parlen només en francès i cap de les intervencions no es tradueix cap al castellà. Un cop finalitza l'intercanvi, l'intèrpret indica en castellà que l'acusat ha entès els fets i els drets i que vol declarar. Cal destacar que, d'una banda, en aquest cas el jutge participa en el diàleg, cosa que fa palès el seu coneixement de la llengua estrangera i la seva acceptació de manera implícita de la intervenció de l'intèrpret. I, d'altra banda, que no hi ha cap reacció per part dels operadors davant d'aquest fragment monolingüe.

Més endavant, en un fragment en què també participa el jutge —és qui fa les preguntes—, hi trobem el quart indicador. Es tracta d'un indicador de visibilitat segons el qual l'intèrpret afegeix preguntes que no han estat formulades abans per cap operador judicial. El jutge demana a l'intèrpret que faci una pregunta a l'acusat —aquest cop observem que sí que el tracta de *usted* («dígame»). El jutge li demana si abans dels fets estava a la barra prenent alguna cosa amb la seva dona. L'intèrpret, que segueix tutejant l'acusat, tradueix la pregunta al francès. L'acusat contesta i l'intèrpret, en lloc de traduir la resposta, afegeix una pregunta formulada amb una gramàtica clarament incorrecta per precisar on estaven prenent alguna cosa: «Sur le comptoir ? Ou dans, sur... Dans une table ? Sur une table ?». Cal destacar que aquesta informació no la demana cap operador judicial. Aquí és on trobem el quart indicador identificat, és a dir, la pregunta que afegeix l'intèrpret. Les intervencions resulten confoses perquè la resposta en castellà que proporciona l'intèrpret correspon parcialment a la pregunta formulada pel jutge i parcialment a les intervencions de l'acusat. La pregunta formulada pel jutge és una pregunta tancada: *sí, estava prenent alguna cosa amb la seva dona a la barra abans, o no, no estava prenent alguna cosa amb la seva dona a la barra abans*. En canvi, sembla que la resposta que l'intèrpret tradueix al castellà no es correspon amb la pregunta: «Tomar una cerveza, fuera, tengo problemas psiquiátricos, dice». Observem que en aquesta darrera intervenció es barregen de nou l'estil directe i l'indirecte. Malgrat el fet que l'intèrpret no parla correctament en francès i que afegeix preguntes que no s'han formulat, el jutge, que ha demostrat tenir coneixement de la llengua, en cap cas fa una mostra de desconfiança o comentari.

Extracte 64 (J=jutge, I=intèrpret i A=acusat)

J: Dígame que estuvo... Si estaba en la barra él tomando algo con su mujer antes.

⁷⁵ Cal indicar que en el recompte dels intercanvis no es té en compte la intervenció del jutge.

- I: Tu étais là à prendre quelque chose, eh... sur le comptoir, ou pris quelque chose avec ta femme, ou qu'est-ce que tu fais ?⁷⁶
- A: Oui, j'ai pris quelque chose, on a pris des... On a pris des bières, on était...
- I: Sur le comptoir ? Ou dans, sur... Dans une table ? Sur une table ?
- A: Non, on a pris dehors, on a pris dehors, eh... mmmm... déjà moi j'ai des problèmes psychiatriques et je me... je prends des médicaments...
- I: Tomar una cerveza, fuera, tengo problemas psiquiátricos, dice. [FR22:156-169]

Més endavant, quan el jutge dona la paraula a la defensa, trobem el cinquè indicador. En aquest cas també és de visibilitat, concretament, de gestió de la situació. El veiem en l'Extracte 65. El jutge dona la paraula al lletrat de la defensa per tal que iniciï el torn de preguntes a l'acusat. Observem que quan el lletrat comença a parlar («Sí, con la venia, Señoría. El... El señor Maurice Richard...»), es produeix una intervenció per part de l'intèrpret. Aquesta intervenció és en francès i va dirigida a l'acusat. L'intèrpret li demana que s'esperï. L'intèrpret no explica en castellà què acaba de dir a l'acusat i aquesta intervenció no genera cap mena de reacció per part dels operadors. En l'Extracte 65, de fet, s'hi recull la intervenció posterior del lletrat, que formula la primera pregunta. El jutge dona la paraula al lletrat de la defensa per tal que comenci el torn de preguntes a l'acusat.

Extracte 65 (J=jutge, LD=lletrat de la defensa i I=intèrpret)

- J: Tiene la palabra la defensa.
- LD: Sí, con la venia, Señoría. El... El señor Maurice Richard...
- I: Attends, s'il te plaît.
- LD: Desde el momento que el personal del restaurante le paró a usted, hasta que vino los agentes de policía, ¿cuánto tiempo pasó? [FR22:274-280]

4.4.2.2.3 Extractes de vista amb interpretació del romanès

Pel que fa a les vistes amb romanès amb presència d'indicadors de llengua i visibilitat, però en les quals no hi ha mostres de desconfiança, presentarem la vista RO42.1, que és la vista en què s'han detectat més indicadors. A la vista RO42.1, hi hem identificat cinc indicadors en total, i tots són de visibilitat (un de gestió del comportament, un de pregunta i resposta i tres intercanvis monolingües). No hi ha cap indicador de llengua, és a dir, cap indicador que faci referència a la capacitat de la jutgessa de parlar o entendre el romanès. En la Taula 38, s'hi presenta un resum dels indicadors:

⁷⁶ Hi ha un gran nombre d'intervencions de l'intèrpret en francès que semblen indicar que el seu coneixement d'aquesta llengua és més aviat pobre. Això es mostra més particularment en l'ús que fa dels temps verbals.

Taula 38. Resum indicadors RO42.1

Vista	Usuari interpretació	Jutge	Intèrpret	Visibilitat	Llengua	Total indicadors	Mostres de desconfiança
RO42.1	A (H)	JU6 (D)	IN16 (D)	5	0	5	0

En aquesta vista l'usuari de la interpretació és l'acusat. La jutgessa és JU6, que participa en sis vistes del corpus.⁷⁷ La intèrpret és IN16, que només participa en vistes amb romanès i fa d'intèrpret en quinze⁷⁸ de les vint-i-set vistes analitzades. La jutgessa JU6 i la intèrpret IN16 coincideixen també a RO42.2 i a RO44.⁷⁹ Cal indicar que la vista que se celebra a RO42.1 continua a RO42.2. A l'inici d'aquesta vista sí que es presenta la intèrpret. Es tracta, però, d'una presentació no canònica, perquè observem que la jutgessa no presenta la intèrpret, sinó que directament li demana que s'identifiqui amb el nom i el «número d'identificació».⁸⁰ No se li demana que faci cap jurament. Quant al delictes que es jutja, malgrat que a l'inici no s'esmenta, a mesura que es desenvolupa el judici es pot deduir que es tracta d'un delictes de robatori.

El primer indicador que trobem és un intercanvi monolingüe que es produeix durant el torn de preguntes del fiscal a l'acusat. Presentem aquest fragment en l'Extracte 66. L'intercanvi s'inicia a partir d'una pregunta formulada pel fiscal. Aquest operador judicial vol saber si l'acusat a qui està interrogant i la resta d'acusats dormien sols o si hi havia més persones. Fa referència a un descampat on dormien en tendes de campanya. El fiscal dirigeix la pregunta a l'intèrpret i fa referència a l'acusat en tercera persona: «dígame si además de él». Es tracta d'una pregunta tancada en què hi ha dues respostes possibles, és a dir, que no hi dormia ningú més o que sí, que hi dormia algú més. A partir d'aquesta pregunta, s'inicia l'intercanvi monolingüe en romanès. Aquest intercanvi està format per fins a sis intervencions entre la intèrpret i l'acusat i dura quinze segons. Durant aquests quinze segons, l'acusat i la intèrpret només parlen en romanès. La primera d'aquestes intervencions és la de la intèrpret, que formula la pregunta en romanès. Concretament, demana a l'acusat si hi dormien més persones («împreună cu tine dacă dormeau alte persoane?»). La resposta de l'acusat a aquesta pregunta és ben clara. Indica

⁷⁷ Participa a EN9, EN10, FR21, RO42.1, RO42.2 i RO44.

⁷⁸ Participa a RO34.1, RO34.2, RO36, RO37, RO38, RO39, RO40, RO42.1, RO42.2, RO43.1, RO43.2, RO44, RO46, RO49 i RO54. Llevat de RO38 i RO40, en totes aquestes vistes s'han identificat indicadors (tots ells de visibilitat).

⁷⁹ A RO44, s'hi han identificat dos indicadors en total. Tots dos identificadors són intercanvis monolingües que es produeixen en romanès entre la intèrpret i l'acusat. El primer té una durada de catorze segons (sis intercanvis), i el segon, de 25,1 segons (vuit intercanvis).

⁸⁰ En la Taula 6 es poden consultar totes les presentacions.

que sí, que hi havia altres persones dormint-hi i afegeix que eren persones «de la altă limbă»,⁸¹ que no eren romaneses («nu români»)⁸². Fins a aquesta intervenció, l'intercanvi és adequat, i ara s'esperaria que la intèrpret traduís al castellà la resposta de l'acusat. No obstant això, la intervenció següent de la intèrpret no és en castellà, sinó també en romanès. Aquí s'inicia un diàleg en què s'acaba ampliant la informació proporcionada *motu proprio* per l'acusat. La intèrpret fa una pregunta a l'acusat per determinar d'on eren aquestes persones que també dormien al descampat i no eren romaneses. Cal destacar que aquesta pregunta no ha estat formulada per cap operador judicial, sinó que és la intèrpret, qui la introdueix. L'acusat contesta i indica que eren espanyols o marroquins, que no ho sap: «Spanioli sau marocani sau nu știu». A continuació, la intèrpret afegeix una altra pregunta; en comptes d'interpretar la resposta, decideix confirmar la resposta donada per l'acusat, malgrat que era ben clara. L'acusat confirma que sí, que hi havia moltes tendes. A partir d'aquesta darrera intervenció de l'acusat, la intèrpret intervé de nou, però aquesta vegada ja ho fa en castellà. La intèrpret tradueix la resposta a la pregunta del fiscal a partir de la informació recopilada: «Ah, habían más ah más tiendas allí de campaña y dice habían gente como marroquíes y españoles». És només en aquest moment quan finalment la intèrpret interpreta la resposta de l'acusat a la sala. Aquesta intervenció en castellà no inclou només la resposta espontània a la qüestió inicial, sinó que, a més a més, hi afegeix dades i nova informació en cap cas demanada pel fiscal. Aquesta recopilació d'informació, feta amb una motivació que desconeixem, és totalment invisible per als operadors judicials i també per a la persona acusada, ja que l'única que en té el control és la intèrpret. Després d'aquesta intervenció, el fiscal continua amb les seves preguntes sense fer referència a aquest intercanvi de quinze segons que s'acaba de produir en romanès.

Extracte 66 (F=fiscal, I=intèrpret i A=acusat)

- F: Dígame si además de él y del resto de acusados dormían allí más personas o solamente ellos.
- I: Ah, în afară de aceia care acuzați, ah, împreună cu tine dacă dormeau alte persoane? Ah, aparte de los acusados, ah ¿dormían allí más personas?
- A: Da, dormeau altă, de la altă limbă, nu români. Sí, dormían de otra, de otra lengua, no rumanos.
- I: De unde? ¿De dónde?
- A: Spanioli sau marocani sau nu știu. Españoles o marroquíes o no lo sé.
- I: Mai erau și marocani și spanioli?

⁸¹ D'una altra llengua.

⁸² No romanesos.

¿Había también marroquíes y españoles?

A: Da, erau mai multe corturi.

Sí, había muchas tiendas de campaña.

I: Ah, habían más ah más tiendas allí de campaña y dice habían gente como marroquíes y españoles.

F: Dígale si esa noche se introdujeron en la empresa Miao Miao, que parece que se encontraba a dos calles de distancia de donde estaba ese descampado, y sustrajeron las bobinas de cobre. [RO42.1:131-150]

Més endavant, un cop iniciat el torn de preguntes del lletrat de la defensa, trobem el segon indicador. En aquest cas la intèrpret afegeix una pregunta, tal com podem veure en l'Extracte 67. El lletrat de la defensa demana a l'acusat quantes persones dormien en una mateixa tenda o en un mateix lloc quan va arribar la policia. La intèrpret tradueix la pregunta al romanès i l'acusat respon que el seu germà i ell. La intèrpret tradueix la resposta al castellà i tot seguit hi afegeix una pregunta que no ha estat formulada per cap dels operadors judicials. Demana a l'acusat que confirmi si *només* hi dormien ell i el seu germà («Numai?»).⁸³ Sembla que es tracta d'una nova comprovació per saber si l'acusat es retracta. No podem saber-ne les motivacions, però es pot interpretar com que ho posa en dubte, que es vol assegurar de la resposta, etc. En aquest exemple de visibilitat observem que la intèrpret pren la iniciativa per seguir amb l'interrogatori. Cap dels operadors judicials demana a la intèrpret què acaba de dir a l'acusat. Seguidament, l'acusat contesta i la intèrpret dona una segona resposta a la pregunta del lletrat que confirma la que ja havia donat prèviament: «Sol, solamente yo y mi hermano». A continuació, el lletrat de la defensa segueix amb la segona pregunta, sense fer cap referència a la intervenció de la intèrpret.

Extracte 67 (LD=lletrat de la defensa, I=intèrpret i A=acusat)

LD: Vale. La primera pregunta es esta. ¿Cuántos estaban cuando llegó la policía durmiendo en la misma tienda o en el mismo lugar?

I: Cu tine în cort câți erau când a venit la poliția în aceeași în același cort cu tine?

¿Cuántos estaban contigo en la tienda cuando llegó la policía en la misma tienda?

A: Eu cu fratele meu.

Mi hermano y yo.

I: Yo y mi hermano. Numai?

¿Solamente?

A: Numai.

Solamente.

I: Sol, solamente yo y mi hermano.

⁸³ Només?

LD: Bien. ¿Los demás acusados estaban en otras tiendas? [RO42.1:301-313]

El tercer indicador és un altre intercanvi monolingüe que trobem en el torn de preguntes del lletrat de la defensa, com en el cas anterior. En aquesta ocasió l'intercanvi s'allarga disset segons i està format per quatre intervencions entre l'acusat i la intèrpret. Presentem aquest intercanvi monolingüe en l'Extracte 68. L'intercanvi monolingüe identificat s'inicia a partir d'una pregunta del lletrat en què demana a l'acusat si fa referència als altres acusats o també a altres persones que eren en aquell lloc: «¿Cuándo dice todos, se refiere a todos lo demás, a todos los demás eh acusados o también otras personas que también estaban por allí?». La intèrpret tradueix la pregunta al romanès i l'acusat contesta: «Nu. Care suntem acuzați și o altă persoană, o altă persoană, un bătrân care o fost întreat și el da».⁸⁴ Indica que fa referència als acusats i també a una altra persona. En aquest moment, la intèrpret hauria de traslladar la resposta de l'acusat tot traduint-la al castellà. No obstant això, la intèrpret formula una altra pregunta en romanès. I és una pregunta que no han formulat els operadors judicials. La intèrpret li demana si aquesta altra persona que era amb els acusats era espanyola. Després d'aquesta pregunta, la intèrpret sí que proporciona la resposta en castellà i ho fa incloent la informació que ha obtingut de la primera pregunta, la del lletrat, i de la segona pregunta, la que ha afegit ella. El lletrat no fa cap referència a les intervencions que s'han produït en romanès sense traducció al castellà i segueix amb el seu torn de preguntes.

Extracte 68 (LD=lletrat de la defensa, I=intèrpret i A=acusat)

LD: ¿Cuándo dice todos, se refiere a todos lo demás, a todos los demás eh acusados o también otras personas que también estaban por allí?

I: Când zici toți te referi la celelalte persoane care sunt acuzați sau restul persoanelor sau toate persoanele care erau acolo care (...)?

¿Cuándo dices todos te refieres a las demás personas acusadas o al resto de las personas o a todas las personas que estaban allí (...)?

A: Nu. Care suntem acuzați și o altă persoană, o altă persoană, un bătrân care o fost întreat și el da...

No. Los que somos acusados y otra persona, otra persona, una persona mayor a quien le preguntaron si él también...

I: Spaniol?

¿Español?

A: Nu știu, era...

No lo sé, era..

I: Sí, todos los que somos, bueno, estamos en el, en el expediente y más un señor mayor que no sé desconozco de, de donde era este señor.

⁸⁴ No. Los que somos acusados y otra persona, otra persona, una persona mayor a quien le preguntaron si él también...

LD: Pregúntele si sabe de quién era la furgoneta donde se cargaron las bobinas.
[RO42.1:415-429]

El quart indicador identificat és diferent dels anteriors. Es tracta d'una mostra de visibilitat en què la intèrpret gestiona la situació comunicativa, tot indicant a l'acusat que no està contestant la pregunta que li han formulat. L'indicador es troba també en el torn de preguntes de l'advocat defensor. Observem aquest indicador de visibilitat en l'Extracte 69. El lletrat de la defensa demana a la intèrpret que pregunti a l'acusat si sap de qui era la furgoneta on es van carregar les bobines: «Pregúntele si sabe de quién era la furgoneta donde se cargaron las bobinas». La intèrpret tradueix la pregunta al romanès («A cui era duba în care s-au încărcat bobinele?») i l'acusat proporciona una resposta que no encaixa amb el tipus de pregunta «Păi ne-o pus poliția ca să luăm să le încărcăm mașina».⁸⁵ El lletrat volia saber de qui era la furgoneta on es van carregar les bobines. L'acusat, en comptes de respondre aquesta pregunta, indica que la policia no les va poder agafar i carregar-les al cotxe.

A continuació, la intèrpret per iniciativa pròpia decideix no traslladar als operadors aquesta resposta que sembla no contestar la pregunta, i decideix recordar a l'acusat quina era la pregunta que li han fet: «Te pregunta de quién era la furgoneta». Tot seguit, l'acusat contesta que no ho sap i aquesta és la resposta que la intèrpret tradueix finalment al castellà. No comenta res sobre la primera resposta de l'acusat.

Extracte 69 (LD=lletrat de la defensa, I=intèrpret i A=acusat)

LD: Pregúntele si sabe de quién era la furgoneta donde se cargaron las bobinas.

I: A cui era duba în care s-au încărcat bobinele?

¿De quién era la furgoneta donde cargaron las bobinas?

A: Păi ne-o pus poliția ca să luăm să le încărcăm mașina.

Pues, la policía no pudo cogerlas y cargarlas en el coche.

I: Te întreabă a cui era duba?

Te pregunta de quién era la furgoneta.

A: Nu știu.

No lo sé.

I: No lo sé. [RO42.1:429-439]

El darrer indicador identificat, el cinquè, és un altre intercanvi monolingüe que es torna a produir durant el torn de preguntes del lletrat de la defensa. La dinàmica és la mateixa que en el darrer intercanvi monolingüe. En aquesta ocasió té una durada de dotze segons i es

⁸⁵ Pues, la policía no pudo cogerlas y cargarlas en el coche.

produeixen quatre intercanvis entre la intèrpret i l'acusat, tal com veiem en l'Extracte 70. L'intercanvi s'inicia després de la pregunta del lletrat, que demana a l'acusat «¿Sabía o le habían dicho algunos, otras personas, de dónde provenían esas bobinas?». La intèrpret tradueix la pregunta al romanès, dirigint-se a l'acusat de tu, i a continuació l'acusat respon la pregunta. Ho fa de forma clara. També en aquesta ocasió la intèrpret confirma la resposta de l'acusat amb una segona pregunta («Nu aveai nici o treabă cu ele?»)⁸⁶ i després incorpora aquesta resposta a la traducció que ofereix als operadors judicials en castellà: «No porque yo solo dormía allí, yo no tenía nada que ver con los demás». De nou, cap dels operadors judicials fa referència a aquest intercanvi de dotze segons que es produeix íntegrament en romanès.

Extracte 70 (LD=lletrat de la defensa, I=intèrpret i A=acusat)

- LD: ¿Sabía o le habían dicho algunos, otras personas, de dónde provenían esas bobinas?
 I: **Ți-au zis careva dintre persoane de unde proveau aceste bobine, de unde le-au luat?**
¿Te dijeron algunas de las personas de dónde provenían estas bobinas, de dónde las cogieron?
 A: **Nu știu, doar (...) când dormeam.**
No lo sé, solo (...) mientras dormía.
 I: **Nu aveai nici o treabă cu ele?**
¿No tenías nada que ver con ella?
 A: **Nu.**
No.
 I: No porque yo solo dormía allí, yo no tenía nada que ver con los demás.
 LD: Eh, anteriormente, él, mh... [RO42.1:482-492]

4.5 Síntesi del capítol

En aquest capítol hem presentat els resultats. Hem vist que en la majoria de les vistes no es fa una presentació formal de la figura de l'intèrpret i que l'ús de la primera persona o la tercera persona per part dels operadors judicials i de l'intèrpret és inconsistent. Pel que fa a la visibilitat de l'intèrpret, aquest intervé en l'acte comunicatiu *motu proprio* en setanta-sis ocasions, de les quals en cinquanta-dos casos és una sola intervenció (descriu l'esdeveniment, comprova la comprensió, dona indicacions de comportament, afegeix preguntes o afegeix respostes) i en vint-i-quatre es produeixen dues o més intervencions (intercanvis monolingües). Aquest indicador ens ha permès identificar quatre reaccions per part dels operadors que hem considerat mostres de desconfiança que es reparteixen en tres vistes (EN4, EN5.1 i EN11). En segon lloc,

⁸⁶ ¿No tenías nada que ver con ella?

pel que fa a la capacitat del jutge d'entendre o parlar la llengua estrangera, n'hem identificat vint-i-dos casos. D'una banda, el jutge intervé en dinou ocasions sense que l'intendent hagi traduït les intervencions de l'acusat o del testimoni a la llengua del procediment. Totes aquestes intervencions es troben en vistes en les quals la llengua estrangera és l'anglès (dotze casos) o el francès (set casos). D'altra banda, el jutge intervé en tres ocasions directament en la llengua estrangera (dues ocasions en anglès i una ocasió en francès). Aquest indicador ens ha permès identificar sis mostres de desconfiança que es reparteixen en quatre vistes (EN2, EN4, EN5.1, FR28.1). Així doncs, tenint en compte tots dos indicadors, tenim cinc vistes on hi ha alguna mostra de desconfiança (EN2, EN4, EN5.1, EN11 i FR28.1). A partir dels indicadors i les mostres de desconfiança que s'han identificat, hem agrupat les vistes en tres grups: confiança sense indicadors, confiança amb indicadors i desconfiança.

Capítol 5. Discussió

El contingut d'aquest capítol es divideix en cinc apartats. En el primer apartat s'exploren els resultats de la incorporació de l'intendent en la vista. En el segon apartat es recuperen les hipòtesis plantejades en la metodologia per tal de constatar si es confirmen o no. En el tercer apartat s'analitzen els resultats del treball prenent com a referència les aportacions derivades del marc teòric. En el quart apartat es presenten altres elements observats que no estan directament relacionats amb els objectius de la recerca, però que sí que són rellevants per a l'anàlisi de la confiança. En el darrer apartat es presenta una síntesi del capítol.

5.1 La incorporació de la figura de l'intendent judicial en la vista

Ens havíem proposat descriure els marcadors bàsics que representen la incorporació de l'intendent al judici, concretament, la seva introducció formal com a participant en el diàleg, a través de la presentació i presa de jurament o promesa i l'ús de la primera persona. Pel que fa a la presentació, hem observat que en la gran majoria dels casos analitzats no hi ha una presentació formal de l'intendent en el desenvolupament de la vista oral ni se li demana que faci presa de jurament o promesa, malgrat que la Llei d'enjudiciament civil així ho disposa.⁸⁷

Només es presenta l'intendent en catorze vistes, però es fa de manera no plena, atès que en tots els casos es deixa l'usuari de la interpretació fora de l'acte comunicatiu. El jutge o l'auxiliar judicial indica la presència de l'intendent quan anuncia els compareixents («comparece la intérprete de [nom de l'empresa concessionària] con código XX») i li demana que presti jurament («señora intérprete, jura o promete desempeñar fiel y correctamente su cargo, bajo apercibimiento en caso contrario de incurrir en delito de falso testimonio»). Aquesta intervenció en castellà no s'interpreta cap a la llengua estrangera del procediment perquè l'usuari de la interpretació també sigui coneixedor d'aquesta informació. Vargas-Urpí (2019: 494) observa també que en onze de les catorze ocasions en què sí que es presenta l'intendent, la presentació genera alguna mena de resposta per part seva.

⁸⁷ D'acord amb l'article 143 de la Llei d'enjudiciament civil: «Cuando alguna persona que no conozca el castellano ni, en su caso, la lengua oficial propia de la Comunidad hubiese de ser interrogada o prestar alguna declaración, o cuando fuere preciso darle a conocer personalmente alguna resolución, el Secretario por medio de decreto podrá habilitar como intérprete a cualquier persona conocedora de la lengua de que se trate, exigiéndosele juramento o promesa de fiel traducción».

Pel que fa a l'ús de la primera persona, en cap judici se'n fa un ús normatiu. Les dades observades al corpus ens indiquen que no se segueixen normes clares pel que fa a aquesta qüestió i que l'ús de l'estil directe i indirecte és inconsistent (Vargas-Urpí 2017:150). Tal com hem vist, aquesta inconsistència (tant per part del jutge com de l'intèrpret) apunta cap a una certa confusió en la situació comunicativa (Angermeyer 2009). El fet que els intèrprets no facin servir la primera persona apunta cap a una demostració de manca de competència professional i de qualitat de la interpretació (Dueñas González et al. 1991, Gile 1995, Colin i Morris 1996, Hale 2007, Jacobson 2009). Per part del jutge, aquesta pràctica ens indica una manca de formació. L'ús inconsistent de la primera persona per part del jutge i de l'intèrpret pot generar confusió en la identificació del subjecte. A més, pot arribar a desplaçar la figura de l'intèrpret fins a arribar a generar una situació de diàleg entre l'intèrpret i l'operador judicial en qüestió.

5.2 Validació de les hipòtesis

5.2.1 *Relació entre la visibilitat discursiva de l'intèrpret i la desconfiança*

La primera hipòtesi que ens havíem plantejat era la següent: «En els casos en què l'intèrpret es fa visible discursivament, el jutge desconfia de l'intèrpret». Esperàvem trobar mostres de desconfiança en els casos en què l'intèrpret es fa visible discursivament. Per tal d'observar quina relació es dona entre la visibilitat i la desconfiança, primer cal que determinem si existeix aquesta visibilitat discursiva de l'intèrpret. Per fer-ho, és necessari que ens fixem en si hem trobat elements de visibilitat en el corpus.

Cal remarcar que, tal com s'indica de manera detallada en el capítol 4, s'ha detectat la presència de visibilitat en les intervencions de l'intèrpret que no corresponen a cap intervenció prèvia per part dels usuaris de la interpretació, en els casos de veu pròpia. És a dir, que sí que existeix, en el sentit que es planteja en aquest treball, una visibilitat discursiva de l'intèrpret en el corpus de vistes analitzades. En altres paraules, observem que l'intèrpret judicial és un participant més de les interaccions que es donen (Wadensjö 1998, Angelelli 2004 i Turner 2007) i que aquesta participació que nosaltres observem com a investigadors és visible per als operadors judicials, concretament per al jutge, sense que sigui necessari conèixer la llengua en què es produeixen aquestes intervencions. Ara bé, hem constatat que totes les modificacions en el discurs per part

de l'intèrpret no tenen el mateix grau de visibilitat. De fet, n'hi ha que el jutge només pot arribar a identificar si té coneixements de la llengua en la qual es produeixen.

En qualsevol cas, tots els casos de visibilitat apunten, en major o menor grau, cap a una manca de transparència i neutralitat en el rol de l'intèrpret en aquest context (Mason i Ren 2012). En el corpus ens trobem principalment amb intèrprets que, tal com indica Maspons (2013), compleixen una funció d'organització de l'acte comunicatiu que va molt més enllà d'una traducció fidel i completa. La invisibilitat de l'intèrpret en aquest context és, tal com indica Jacobsen (2004), efectivament insostenible. Ara bé, cal observar si la presència d'aquests elements ens permet obtenir informació relacionada amb les marques de desconfiança o no.

Les intervencions de l'intèrpret que no corresponen a cap intervenció prèvia sí que ens han permès identificar reaccions per part del jutge que indiquen mostres de desconfiança. Malgrat que aquest tipus d'intervencions no ens indiquen d'una forma clara si, tal com afirma Giambruno (1997), la interpretació està al servei del tribunal o al servei de l'acusat, sí que observem que quan l'intèrpret formula preguntes pel seu compte està suplantant la funció del jutge i quan les respon per l'usuari podria estar ajudant a l'usuari de la interpretació. Tampoc es fa evident que per als operadors judicials sigui un simple conducte i per a les parts, un salvador, tal com afirma Berk-Seligson (2002). Si ens fixem en les diferències entre llengües, cal destacar que les dades evidencien diferències entre les tres llengües que formen part del corpus: la presència d'exemples de visibilitat discursiva és semblant en anglès i romanès i, en canvi, és més baixa en francès. A més, una altra dada rellevant d'aquestes diferències és el fet que quatre mostres de desconfiança s'han identificat en les vistes amb interpretació d'anglès (vegeu Taula 24) i una s'ha identificat en les vistes amb interpretació en francès. No s'ha identificat cap mostra de desconfiança en les vistes en romanès.

Tenint en compte els resultats, la hipòtesi plantejada no es confirma. Només en cinc dels setanta-sis casos observem que aquesta visibilitat discursiva genera una mostra de desconfiança. Així doncs, les dades ens indiquen que no podem afirmar que la visibilitat discursiva de l'intèrpret sigui un element que coincideixi amb la presència de mostres de desconfiança per part del jutge ni per part de cap altre operador judicial.

5.2.2 Relació entre capacitat per entendre o parlar la llengua estrangera i la desconfiança

La segona hipòtesi que ens havíem plantejat era la següent: «En els casos en què el jutge mostra capacitat per entendre o parlar la llengua estrangera del procediment, el jutge desconfia de l'intendent». Ens esperàvem trobar que el jutge que tingués coneixement de la llengua estrangera desconfiaria de la tasca de l'intendent. Els indicadors que havíem proposat per identificar aquestes casos eren dos: d'una banda, les intervencions del jutge en castellà directament després d'una intervenció en llengua estrangera sense que l'intendent l'hagi traduït abans i, d'altra banda, les intervencions del jutge directament en la llengua estrangera.

Primerament, cal indicar que hem trobat casos per a tots dos indicadors. D'una banda, hem identificat dinou casos en què el jutge intervenia sense interpretació prèvia. Quant a la distribució entre llengües, aquí també s'evidencien diferències. En anglès, s'han identificat un total de dos casos d'intervencions del jutge en la llengua estrangera en les dinou vistes analitzades. En francès, s'ha identificat un cas d'intervenció del jutge en la llengua estrangera en les nou vistes analitzades. En romanès, no se n'ha identificat cap.

Hem identificat sis mostres de desconfiança relacionades amb l'ús de la llengua estrangera. Aquestes sis mostres es concentren en quatre vistes: tres en anglès i una en francès. En les vistes en romanès, no n'hi ha cap. Com en els casos observats per donar resposta a la hipòtesi anterior, aquí també s'observa una «gradació» en les mostres de desconfiança pel que fa a les conseqüències que tenen en el desenvolupament del judici.

Les mostres de desconfiança per part del jutge no culminen immediatament en una pèrdua total de la confiança. De fet, només en una de les vistes s'arriba a aquesta situació, és a dir, a demanar la substitució de laintendent, que es jutja com «no apta». A la resta de les vistes es busquen solucions parcials, però que es consideren suficients; com ara fer que l'usuari de la interpretació parli directament en castellà, tot i que s'accepti que no té una competència plena en aquesta llengua, i demanar a l'intendent que intervingui només quan l'usuari de la interpretació li ho demani. Destaquem que en totes aquestes situacions s'ha fet palès que el jutge tenia capacitat per parlar o entendre la llengua estrangera. Cal destacar, també, que la incidència d'aquests casos és baixa; recordem que, de fet, només en una de les vistes en què hi ha mostres de desconfiança es produeix una pèrdua total de confiança —la vista en què la jutgessa posa en qüestió, erròniament, la traducció de diversos termes com ara *rob* o *detain*. Si bé és cert que en

aquest cas concret sí que hem trobat un exemple que confirma la hipòtesi —la jutgessa demostra tenir capacitat per parlar i entendre la llengua estrangera del procediment i això fa que desconfii de la tasca de la intèrpret— i que hi ha tres vistes més en què s'evidencia una relació entre aquestes dues variables, no podem afirmar que la hipòtesi que ens plantejàvem es validi plenament, atès que la incidència de casos és molt baixa. No obstant això, sí que volem remarcar que hi ha una relació entre la capacitat del jutge per entendre o parlar la llengua estrangera del procediment i la presència de mostres de desconfiança. El fet que en romanès no en trobem cap exemple també apunta cap a l'existència d'aquesta relació, atès que no hem observat cap indicador que faci pensar que els jutges tinguin la capacitat d'entendre o parlar romanès. Ara bé, és important destacar que això no implica que sempre que el jutge mostri parlar o entendre la llengua estrangera hi hagi una mostra de desconfiança.

Els resultats evidencien que hi ha determinats casos en què el jutge entén la llengua i confia en l'intèrpret. Sí que podem afirmar, però, tal com veurem a continuació, que sempre que hi ha una pèrdua de confiança, el jutge demostra parlar o entendre la llengua estrangera. En canvi, no podem afirmar que el coneixement de la llengua estrangera en qualsevol nivell per part del jutge sigui l'única causa que genera desconfiança, sinó que es un condicionant que tendeix a trencar la confiança. Quan no s'entén la llengua, la confiança es manté. En canvi, en l'únic cas en què hi ha una mostra de desconfiança absoluta, observem que hi ha una mostra clara de comprensió de la llengua.

5.3 Els límits de la confiança

En presentar el concepte de confiança de Luhmann ens hem centrat en dues característiques principals: que la confiança té límits i que la confiança està relacionada amb la complexitat (Luhmann 1968). A continuació, un cop analitzat el corpus, ens preguntem quins són els límits de la confiança i com es relaciona amb la complexitat.

5.3.1 Quins són els límits de la confiança?

Luhmann afirma que es genera confiança quan una determinada conducta concorda amb el nostre patró de vida i, en canvi, no es genera confiança o es perd la confiança quan aquesta determinada conducta no hi concorda (Luhmann 1968: 126). En aquest darrer cas és on trobem els límits que, d'acord amb Luhmann, no són objectius i generalitzables, sinó causes controlades per processos subjectius (1968: 128). En el nostre corpus només hem trobat un cas

de pèrdua de confiança total, que és la vista en què la jutgessa decideix substituir la intèrpret, i un cas en què hi ha una pèrdua de confiança parcial, que és la vista en què el jutge defineix un nou rol per a l'intèrpret. Fixem-nos en aquests dos casos per veure quin element ha fet passar de la confiança a la pèrdua de confiança, ja sigui total o parcial.

En el cas de pèrdua de confiança total, la jutgessa decideix substituir la intèrpret. Per fer-ho ha de suspendre la vista per tal que l'empresa encarregada del servei d'interpretació pugui designar un altre professional. Aquesta pèrdua de confiança total es materialitza en aquesta substitució, però prèviament ja n'havíem identificat diversos elements: les mostres de desconfiança detectades. Totes les mostres de desconfiança d'aquesta vista tenen un element comú: que la jutgessa demostra entendre l'anglès. De fet, dos dels detonadors de les reaccions de la jutgessa que indiquen mostres de desconfiança són dos termes en anglès: *rob* i *detain*.

La jutgessa considera que no són traduccions adequades dels mots emprats en castellà i això fa que acabi posant en dubte el nivell d'anglès de la intèrpret i, posteriorment, la seva professionalitat quan la intèrpret admet haver acceptat l'encàrrec perquè cap altre intèrpret podia ocupar-se'n. Ara bé, cal destacar que la traducció —en aquest cas, la interpretació— es basa en el fet que els receptors assumeixin l'existència d'una equivalència que no podem provar de forma empírica que existeix de debò (Duarte 2012: 20), i en aquest cas la jutgessa considera que no n'hi ha i es recolza en la traducció que ella considera errònia de determinats termes. Observem que el coneixement de la llengua estrangera per part de la jutgessa, tot i que sigui limitat, produeix una pèrdua de confiança. A més a més, resulta evident que la intèrpret té un coneixement de la llengua anglesa que no és adequat per a la tasca (ens n'adonem, per exemple, per les construccions sintàctiques que utilitza). Les mancances de la interpretació que s'evidencien en aquest i molts altres casos ja havien estat alertades en el contingut d'aquest corpus (Orozco-Jutorán 2017). Cal destacar que els intèrprets del nostre corpus interpreten menys de la meitat del contingut de les vistes (Orozco-Jutorán 2017), cosa que també passa amb intèrprets que treballen en altres àmbits de la interpretació als serveis públics (Zendedel et al. 2018). Aquí també cal afegir-hi que l'acusat tampoc no té un bon nivell d'anglès i que tots aquests elements acaben tenint un impacte en la prestació del servei d'interpretació.

En el cas de pèrdua de confiança parcial, es posa en dubte el nivell de coneixement de la llengua estrangera per part de l'intèrpret. L'intèrpret es veu com un obstacle i el jutge prefereix que la comunicació sigui directa però deficient abans que comunicar-se a través d'un intermediari.

Aquesta idea ja l'havíem vist en les quatre creences que, segons Carroll (1995), fan que els jutges no treballin amb els intèrprets judicials tal com haurien de fer-ho: 1) els jutges consideren que valorar la credibilitat i la veracitat d'un testimoni o un acusat a través d'un intèrpret és més difícil i per aquest motiu prefereixen sentir la versió directa encara que sigui amb un ús més limitat de la llengua, 2) que les persones utilitzen l'intèrpret estratègicament, 3) que són més evasives quan ho fan, i 4) que els intèrprets no transmeten les respostes de forma literal i que, per tant, no s'hi pot confiar. Aquesta també és la idea que hi ha darrere de l'observació de Hale i Gibbons (1999: 207): «Although interpreters are essential in bilingual cases, they are not particularly liked by anyone in the courtroom. They are often seen as a necessary evil that is tolerated rather than welcomed».

Entre el cas de pèrdua de confiança total i el cas de pèrdua de confiança parcial, hem identificat cinc diferències principals. La primera fa referència a qui és l'usuari de la interpretació. En el judici amb una pèrdua de confiança total, l'usuari de la interpretació no és l'acusat, sinó el testimoni. Pel que fa a l'usuari de la interpretació, malgrat que aquesta dada no es pot contrastar, tot sembla indicar que el testimoni de FR28.1 té un domini nadiu del francès. En canvi, no sembla que la primera llengua de l'acusada d'EN5.1 sigui l'anglès. En les seves intervencions en anglès hi detectem diversos errors d'expressió en anglès (per exemple, «No, the police accuse me, they didn't seen, phone, nothing on me»).

La segona diferència rau en quin operador judicial mostra desconfiança envers la tasca de l'intèrpret. Quan la pèrdua de confiança és total, el jutge és l'únic que mostra desconfiança envers la tasca de l'intèrpret. En canvi, a la vista amb pèrdua de confiança parcial, tant el lletrat de la defensa com el mateix testimoni també indiquen en diverses ocasions que les intervencions de l'intèrpret no són encertades. En canvi, en cap moment es fa referència a la possibilitat de substituir l'intèrpret.

La tercera diferència se centra en la competència lingüística de l'intèrpret. En el cas de pèrdua total de confiança, l'acusat, que és l'usuari de la interpretació, no demostra tenir capacitat d'entendre i parlar la llengua oficial del judici. En canvi, en el cas en què la pèrdua de confiança és parcial, el testimoni, que és l'usuari de la interpretació, sí que demostra entendre i parlar el castellà. Aquesta competència lingüística del testimoni s'observa en les interaccions de la primera part del judici —quan contesta preguntes formulades en castellà sense esperar la traducció al francès per part de l'intèrpret, quan corregeix les intervencions de l'intèrpret o

quan intervé directament en castellà— i, més endavant, tant ell com l'advocat defensor admeten aquesta competència, que indiquen que no és en cap cas plena.

La quarta diferència fa referència a la valoració de la competència lingüística de l'intèrpret per part del jutge. En el cas amb pèrdua total de confiança, els suposats errors comesos per la intèrpret fan que la jutgessa rebutgi la seva participació en la vista perquè considera que no té el nivell d'anglès suficient per dur a terme aquella tasca. En canvi, al cas amb pèrdua parcial de confiança, sembla que el desconeixement de terminologia específica del camp especialitzat que es tracta —dret societari— no es considera una causa suficient per demanar la suspensió del judici i la substitució per un intèrpret que sigui plenament competent en l'àmbit temàtic del judici.

I, per últim, la cinquena diferència són les conseqüències que deriven de la pèrdua de confiança. Les conseqüències de la pèrdua total o parcial de confiança no són les mateixes. En ambdós casos, hi ha un valor calculat d'aquesta confiança. En el cas de pèrdua total, la jutgessa decideix substituir la intèrpret. Caldrà repetir la vista amb un intèrpret nou. En canvi, al cas amb pèrdua parcial, el jutge no substitueix l'intèrpret, sinó que decideix establir un nou model de comunicació. Els operadors judicials faran les preguntes en castellà i el testimoni parlarà en castellà. L'intèrpret hi intervindrà sempre que el testimoni li ho demani. L'intèrpret es converteix en una mena d'ajudant, un assistent al servei del testimoni. Aquest nou rol de l'intèrpret trenca el model de comunicació a través de l'intèrpret. La llengua principal de comunicació per a tots els operadors judicials i per a l'intèrpret passa a ser el castellà, i la presència del francès es redueix a les poques ocasions en què el testimoni demana l'assistència de l'intèrpret. Pel que s'observa en les interaccions de la vista, la competència del testimoni en castellà⁸⁸ no és plena i, de fet, així ho indiquen tant el mateix testimoni com l'advocat defensor quan el jutge proposa el nou model de comunicació. Encara que la competència del testimoni no sigui plena, el jutge prefereix que utilitzi aquesta llengua. És important destacar que aquesta solució ad hoc només s'estableix en aquesta vista i que únicament és possible perquè el jutge considera que el testimoni té prou competència en castellà. No sembla que es tingui en compte l'opció de sol·licitar la intervenció d'un altre intèrpret. També cal indicar que la manca de competència lingüística per part de l'intèrpret només ha pogut ser reconeguda, precisament,

⁸⁸ Aquesta és una dada que no formava part de l'anàlisi inicial, però que vam considerar rellevant recollir perquè, tal com hem vist, té una relació directa amb la confiança. Totes les dades relatives a la competència lingüística de l'acusat o el testimoni en la llengua oficial del procediment es presenten a l'apartat 5.3.

per la competència lingüística dels altres participants en llengua francesa, és a dir, el jutge i el mateix testimoni.

En aquestes diferències observem que la competència lingüística del jutge té un impacte en el nivell de confiança del jutge envers la tasca de l'intèrpret. El jutge valora la tasca de l'intèrpret a partir de la seva pròpia competència lingüística. Ara bé, tal com hem indicat anteriorment, només trobem pèrdua de confiança, parcial o total, en aquestes dues vistes. Quina diferència hi ha entre aquestes dues vistes i la resta?

Recordem que tenim, d'una banda, vistes on també hi ha mostres de desconfiança, però en les quals no hem trobat pèrdua de confiança. Aquest és el cas d'EN2, EN4 i EN11. En aquestes tres vistes, el jutge en cap cas fa referència explícita a l'esdeveniment que genera la mostra de desconfiança, és a dir, que no fa referència a la tasca de l'intèrpret. Recordem, per exemple, quan a EN2 (214-247), en el primer indicador que hem trobat es produeix un intercanvi monolingüe. El jutge l'interromp intervenint-hi en castellà perquè l'acusat i l'intèrpret deixin de parlar íntegrament en anglès, però no fa cap altre comentari sobre aquest intercanvi ni demana cap mena d'explicació (vegeu 4.3.3. Mostres de desconfiança relacionades amb la capacitat del jutge d'entendre o parlar la llengua estrangera). Malgrat la identificació de mostres de desconfiança per part del jutge, el judici es desenvolupa amb normalitat.

Si comparem aquestes tres vistes amb les dues vistes en què sí que hi ha alguna mena de pèrdua de confiança, ens adonem que hi ha una diferència evident: l'element que determina la confiança del jutge en la tasca de l'intèrpret es redueix a la capacitat que el jutge creu que té de valorar la competència lingüística de l'intèrpret en la llengua estrangera. Això ho hem pogut observar gràcies als dos tipus d'indicadors: de visibilitat i de llengua. Només tenim mostres de desconfiança que ens acaben generant pèrdues de confiança en les vistes en què hi ha indicadors de llengua, és a dir, en les vistes en què el jutge demostra tenir capacitat de parlar o entendre la llengua estrangera. Ara bé, l'anàlisi duta a terme ens indica que la desconfiança no es pot considerar un càlcul totalment racional, sinó que és principalment una reacció emocional.

Fixem-nos millor en aquesta qüestió. En els dos casos en què la confiança es perd totalment o parcialment, observem que es compleixen tres condicions: 1) hi ha indicadors de llengua, 2) el jutge demostra entendre la llengua estrangera del procediment i 3) el jutge avalua explícitament la competència lingüística de l'intèrpret. En el moment en què el jutge decideix recuperar el

control de la situació comunicativa perquè considera què hi ha algun problema amb la competència lingüística de l'interpret, actua. En un cas, ho fa per demanar la substitució de l'interpret, i, en l'altre, per rebaixar-ne la intervenció a un rol secundari —deixa de ser l'instrument de comunicació per passar a convertir-se en una mena d'auxiliar. Observem, doncs, que en definitiva en aquests casos la llengua és tant l'origen de la necessitat de confiar com la llavor de la desconfiança.

5.3.2 *Quina relació hi ha entre la confiança i la complexitat?*

Si recuperem la definició de confiança de la qual partíem, quina informació ens permet obtenir aquest canvi de paper del jutge que observem? Al llarg del desenvolupament d'aquest treball no hem deixat de banda en cap moment l'element clau de la definició de confiança de Luhmann, la complexitat. Recordem que Luhmann afirma que la confiança actua com a mecanisme de reducció de la complexitat social. En la definició de complexitat hi hem observat una relació seqüencial, una transformació de la relació entre la confiança i la complexitat social, que en el nostre cas fa referència a la complexitat del sistema de dret —entès en el sentit de Luhmann— (Vegeu 2.3.1.2 El sistema de dret luhmannià), que ha de gestionar la presència d'una llengua diferent de la llengua del judici. Com afecta la presència d'una altra llengua i de l'interpret a la complexitat social del sistema de dret?

Observem que la situació és més complexa si hi ha més elements. Què implica aquesta presència de més elements? Ho veiem de forma evident si comparem la complexitat preintervenció i postintervenció de l'interpret. En el primer cas, la complexitat rau en el fet que la comunicació senzillament no és possible entre tots els participants. En certa manera, es pot argumentar, tot i que pugui semblar contradictori, que hi ha absència de complexitat: no hi pot haver complexitat si no hi ha comunicació. En el segon cas, la comunicació ja és possible, però hi ha més possibilitats, més elements.

Per exemple, el jutge pot comparar la durada de la resposta que l'acusat dona en la llengua estrangera amb la durada de la interpretació —cal indicar que no ens hem trobat en cap cas com aquest. O, si el jutge té coneixements de la llengua estrangera, encara que siguin bàsics, pot ser que entengui tant la resposta en llengua estrangera de l'acusat com la interpretació en la llengua del judici. Si considera que entre aquestes dues opcions hi ha algun element diferent,

ha de triar (complexitat interactiva). En la nostra anàlisi, aquesta presència de més possibilitats l'hem observat a través dels indicadors de visibilitat i de llengua.

És en aquest punt quan observem el funcionament de la confiança com a mecanisme de reducció de complexitat social. En els casos en què no hi ha presència de mostres de desconfiança, el jutge confia en l'intèrpret, i aquesta confiança redueix la complexitat. Això té lloc, per exemple, en les vistes en què el jutge no qüestiona la tasca de l'intèrpret. Concretament, en un 90,9 %⁸⁹ dels casos el jutge confia en l'intèrpret, malgrat que hi hàgim identificat indicadors que fan pensar que potser no hi hauria de confiar perquè la seva intervenció va més enllà de traduir un missatge d'una llengua a una altra (trenta-tres vistes de les cinquanta-cinc, que equivalen a més de la meitat de les vistes). En tots aquests casos, el jutge confia en la traducció de l'intèrpret: no hi ha més d'una possibilitat perquè el jutge confia en la tasca de l'intèrpret, és a dir, que els nodes de comunicació tornen al nivell inicial, malgrat la presència d'una llengua estrangera i d'un agent de comunicació més. En tots aquests casos, en alguna ocasió, en menor o major mesura, l'intèrpret intervé *motu proprio* (descriu l'esdeveniment, comprova la comprensió, afegeix preguntes, respon en nom de l'acusat o hi manté un intercanvi monolingüe en la llengua estrangers). Aquestes intervencions no produeixen una pèrdua de confiança. Amb aquestes intervencions, observem que l'intèrpret assumeix funcions que van més enllà de les seves responsabilitats estrictes per, entre d'altres coses, coordinar l'acte comunicatiu demanant a l'acusat o el testimoni que responguin o indicant-li que ha de parlar o que ha de callar (Nartowska 2017). Que l'intèrpret assumeixi funcions que van més enllà de les seves responsabilitats, doncs, tampoc no produeix una pèrdua de confiança. En canvi, en les vistes en què el jutge qüestiona d'alguna manera la tasca de l'intèrpret, hi ha presència de mostres de desconfiança. I malgrat que no es perd finalment la confiança, la complexitat augmenta perquè hi observem la confluència de diverses possibilitats. Això és perquè aquí sí que es dupliquen els nodes de comunicació. Aquesta situació de caos situa la posició de l'intèrpret en un punt de no retorn en què el seu paper es redefineix. Tal com veiem, en els casos que nosaltres hem detectat, se substitueix l'intèrpret o bé el seu rol canvia.

⁸⁹ De la suma de les vistes amb confiança (30,90 % o disset vistes de cinquanta-cinc) i les vistes amb confiança i indicadors (60 % o trenta-tres vistes de cinquanta-cinc).

5.4 La competència lingüística de l'acusat o el testimoni en la llengua oficial

En aquest apartat presentem els casos en què l'acusat parla o demostra que entén la llengua oficial del procediment. Malgrat que aquest no és un dels indicadors proposats per a l'anàlisi de les hipòtesis, que se centren únicament en la figura del jutge, creiem que és rellevant indicar en quins casos hem observat que la capacitat lingüística de l'acusat també pot influir en la relació de confiança entre el jutge i l'intèrpret.

En total hem identificat trenta-cinc casos en què l'acusat o el testimoni demostra entendre o parlar la llengua oficial del procediment. D'aquests trenta-cinc, n'hi ha setze en els quals l'acusat o el testimoni intervé sense la interpretació prèvia de l'intèrpret (vegeu Annex 3. Resultats intervencions de l'acusat o el testimoni sense interpretació prèvia). Observem que en els procediments en els quals la llengua estrangera és el romanès, proporcionalment, hi trobem molts més casos en què l'acusat o el testimoni demostren entendre la llengua oficial del procediment.

Quant a la capacitat de l'acusat o el testimoni de parlar la llengua oficial del procediment, n'hem identificat en total dinou casos (vegeu Annex 4. Resultats intervencions de l'acusat o el testimoni en la llengua oficial del procediment). Els casos en anglès els trobem en les vistes EN4, EN6, EN8, EN10, EN11 i EN18, els casos en francès en les vistes FR20 i FR20, i els casos en romanès en les vistes RO31, RO34, RO51, RO53 i RO54. Observem que els casos en els quals l'acusat o l'intèrpret intervé més en la llengua oficial del procediment és en els judicis amb interpretació de l'anglès.

Aquests trenta-cinc casos han permès identificar dues mostres de desconfiança (vegeu Annex 5. Casos de desconfiança intervencions de l'acusat o el testimoni en la llengua oficial del procediment). Tots dos casos es troben en una de les vistes ja comentades anteriorment. Es tracta del procediment amb interpretació del francès FR28.1. Cal indicar que en el procediment en el qual identifiquem aquestes dues mostres de desconfiança ja hi hem identificat altres marques de desconfiança a partir dels indicadors anteriors.

5.5 Síntesi del capítol

En aquest capítol hem vist que l'ús inconsistent de la primera persona per part del jutge i de l'intèrpret pot generar confusió en la identificació del subjecte i que pot arribar a desplaçar la

figura de l'intèrpret fins a arribar a generar una situació de diàleg entre l'intèrpret i l'operador judicial en qüestió. Tot seguit, hem vist que l'element que determina la confiança del jutge en la tasca principal de l'intèrpret es redueix a la capacitat que el jutge creu tenir de valorar la competència lingüística de l'intèrpret en la llengua estrangera. Hem observat que en tots els casos en què la confiança es perd, hi ha indicadors de llengua, és a dir, que el jutge demostra entendre o parlar la llengua estrangera. De fet, en els dos casos en què hi ha pèrdua de confiança, ja sigui total o parcial, el jutge considera que entén la llengua estrangera i posa en qüestió explícitament la competència lingüística de l'intèrpret. Pel que fa als indicadors de visibilitat (indicacions de comportament, preguntes, respostes, intercanvis monolingües, etc.), hem vist que en alguns casos sí que generen mostres de desconfiança, però que en cap dels casos analitzats determinen la confiança del jutge. A partir dels casos, hem observat que en cap de les tres llengües no hi ha reacció per part del jutge (ni de la resta d'operadors judicials) davant de descripcions de l'esdeveniment, indicacions de comportament, identificació o comprovació de la comprensió en cap de les tres llengües; en cap de les tres llengües no hi ha reacció per part del jutge (ni de la resta d'operadors judicials) quan l'intèrpret afegeix preguntes o respostes a l'interrogatori per part del fiscal, del lletrat o del mateix jutge; i quan es produeixen intercanvis monolingües, el jutge només reacciona quan aquests intercanvis es produeixen en anglès, malgrat que la seva reacció es limita a aturar l'intercanvi.

En resum, que hi hagi elements que poden ser detectats amb independència del coneixement de la llengua estrangera no determina cap reacció per part dels operadors judicials. Aquests elements que poden ser detectats amb independència del coneixement de la llengua estrangera no tenen cap impacte sobre la confiança.

Capítol 6. Conclusions

En aquest treball hem observat, descrit i analitzat la relació de confiança que s'estableix entre els intèrprets judicials i els jutges en judicis penals amb interpretació celebrats a Barcelona. Hem complert els cinc objectius principals que ens havíem plantejat: 1) descriure els marcadors bàsics que representen la incorporació de l'intèrpret al judici, concretament, la introducció formal com a participant en el diàleg, a través de la presentació i presa de jurament o promesa i l'ús de la primera persona, 2) definir i delimitar el concepte de confiança en l'àmbit de la interpretació judicial basant-nos principalment en la teoria sociològica de Niklas Luhmann, 3) proposar una metodologia basada en la confiança que permeti analitzar les interaccions que es produeixen en un judici amb interpretació, 4) analitzar les interaccions que es produeixen en un judici amb interpretació a partir de la pèrdua de confiança per part del jutge, i 5) considerar quin impacte té la pèrdua de confiança per part del jutge en les interaccions que es produeixen en un judici amb interpretació. A continuació, exposem les conclusions principals que hem extret d'aquest treball. També presentem una breu conclusió i reflexió final, comentem les limitacions de la recerca i esbossem les línies de treball potencials.

6.1 Conclusions principals

En aquesta tesi hem analitzat les interaccions que es produeixen a la sala de vistes d'un judici amb interpretació des d'una aproximació sociològica que fins ara no s'havia explorat en el context de la interpretació judicial: la manifestació de la confiança. Hem observat els judicis amb intèrpret com un sistema, o bé un ordre social, en què es produeixen interaccions entre subjectes que pertanyen a subsistemes diferents (el jurídic i el de la traducció) i que es coordinen o comuniquen mitjançant el mecanisme de la confiança. La raó que explica aquesta proposta era la voluntat d'allunyar-nos de les tendències que són les que hem observat en les investigacions que s'han dut a terme fins ara en aquest àmbit. Ens interessava observar a partir d'un corpus com funcionen les interaccions entre els participants, però no des del punt de vista exclusivament de la traducció (Wadensjö 1998), sinó centrant-nos en com es comuniquen entre sistemes dins d'aquest context. D'una banda, volíem proposar una estratègia d'anàlisi que anés més enllà dels enfocaments textuais o discursius per poder-nos centrar a observar les

dinàmiques de les interaccions. En aquest treball també volíem posar el focus en l'agent que té més poder en aquest context i que és qui controla el desenvolupament de l'acte comunicatiu: el jutge. En definitiva, volíem aportar un punt de vista diferent que posés en relleu què es pot fer per millorar la situació tot incidint en la part implicada que és la que controla les interaccions, és a dir, en la figura del jutge.

El repte principal d'aquesta recerca venia determinat per la decisió de treballar amb un enfocament basat en la sociologia. A l'hora de triar la metodologia, ens vam adonar que no existia com a tal una metodologia que poguéssim aplicar directament, sinó que calia dissenyar una metodologia ad hoc que es basés en els conceptes que havíem manllevat de la sociologia. Partint del concepte de confiança de Luhmann, tal com hem anat desenvolupant al llarg de la tesi, ens hem acabat situant en l'observació de la desconfiança per tal de construir un instrument d'anàlisi. És important destacar que no vam poder començar a definir aquest instrument fins que no ens vam confrontar amb el material que volíem analitzar, és a dir, el corpus de vistes (vegeu 3.3 Descripció del material). Va ser en aquell moment quan es van posar en relleu una sèrie de fenòmens que ens van permetre definir uns indicadors observables (vegeu 3.4 Descripció del procediment).

Aquests indicadors que, aparentment, identificats com a unitats individuals no tenien cap relació entre ells, sí que en tenien un cop observats de manera conjunta, és a dir, tenint en compte la totalitat del judici. Així ens van permetre arribar a uns resultats i a identificar patrons que es reproduïen en tots els judicis. Aquests patrons són els que hem identificat al capítol de Resultats dividits en dos grups. D'una banda, tenim tots els casos en què l'intèrpret es fa visible discursivament (descripció de l'esdeveniment, comprovació de la comprensió, indicacions de comportament, preguntes, respostes i intercanvis monolingües). D'altra banda, tenim els casos en què el jutge demostra entendre la llengua estrangera del procediment o la parla (intervencions del jutge sense interpretació prèvia i intervencions del jutge en llengua estrangera).

Aquesta retroalimentació entre la definició de la metodologia i l'observació minuciosa dels casos amb la consegüent anàlisi holística dels judicis ens han permès aportar unes conclusions reveladores, que exposem a continuació. A més, considerem que la metodologia d'anàlisi proposada, més enllà de poder-se extrapol·lar a altres estudis, pot convertir-se en un punt de

partida d'iniciatives que puguin ajudar a millorar la situació als jutjats per als usuaris dels serveis d'interpretació. A continuació, presentem les sis conclusions principals d'aquest treball.

6.1.1 La invisibilitat de la confiança

En aquest treball ens demanàvem quina informació podem obtenir a través de l'observació de les interaccions que es produeixen a la sala de vistes sobre la confiança dels jutges en els intèrprets. Aquesta pregunta de recerca ens ha permès obtenir molta informació, però el més destacat és el fet que, tal com ens proposàvem explorar, la confiança sí que ens permet entendre millor la interpretació com a acte social en el context dels judicis amb interpretació (Kang 2014). L'anàlisi de les interaccions, sempre que sigui sistemàtica i contextualitzada, ens ajuda a comprendre quina funció té la interpretació en aquest acte social i com afecta les interaccions entre els agents involucrats. Ara bé, molt abans de poder fer aquesta afirmació, des d'un bon inici, precisament aquesta primera pregunta ens va dur a un dels entrebancs de la recerca: com fem que la confiança sigui un fenomen observable? I de fet, d'aquí obtenim la primera conclusió: *la confiança només es pot observar a través de les situacions en què es produeix una pèrdua de confiança.*

Inicialment vam adonar-nos que no podíem trobar signes de la construcció de la confiança a través de l'observació de les interaccions que es produeixen en una sala de vistes. De fet, el que hem observat és que la presència d'un intèrpret en els procediments penals no produeix una distorsió en les relacions de confiança que s'estableixen entre els participants en aquest context. Són aquests signes de confiabilitat en els intèrprets els que inicialment ens havíem proposat identificar, però han resultat transparents en les interaccions observades. En canvi, sí que hem pogut identificar elements que apunten cap a l'existència d'un possible procés de desconfiança. S'han identificat noranta-vuit d'aquests elements (setanta-sis casos de visibilitat discursiva de l'intèrpret i vint-i-dos casos en què el jutge demostra tenir capacitat d'entendre o parlar la llengua estrangera del procediment), repartits en quaranta-una vistes. D'acord amb Luhmann, la desconfiança no és l'absència de confiança sinó un «equivalent funcional» que permet operar en situacions en les quals hi ha manca d'informació o una informació negativa que impedeix optar per la confiança (Luhmann 2005:123).

Va ser en aquest punt quan vam comprendre que per entendre com es construeix la confiança havíem de centrar-nos a observar com es perd, és a dir, a observar les marques de desconfiança.

En aquest sentit, les marques de desconfiança ens ajudarien a identificar les interaccions que evidenciaven moments en què algun element no encaixava en la dinàmica establerta en aquest context comunicatiu. Aquestes marques de desconfiança són, per exemple, els casos en què hem vist que el jutge ha manifestat la seva disconformitat amb la tasca desenvolupada per l'intèrpret. Això ho hem vist en el judici amb interpretació en anglès en què, per exemple, la jutgessa indica a la intèrpret que ha fet servir un terme que no existeix, tot qüestionant la qualitat de la interpretació i la seva formació (vegeu 4.4.2.1.1 Pèrdua total de confiança). En total, hem identificat deu reaccions per part del jutge que indiquen mostres de desconfiança. Aquestes deu mostres de desconfiança es concentren en cinc vistes de les cinquanta-cinc analitzades: quatre vistes amb interpretació d'anglès i una vista amb interpretació de francès (vegeu Taula 23 per consultar totes les mostres de desconfiança).

6.1.2 La competència professional de l'intèrpret i la confiança

Hi ha diversos elements que ens han permès convertir la desconfiança en un fenomen observable per tal de poder determinar com es comporta la confiança en les interaccions que es produeixen a la sala de vistes. Aquests són els casos en què l'intèrpret es fa visible discursivament. Aquesta visibilitat es presenta en intensitats diferents i té lloc quan l'intèrpret descriu l'esdeveniment (explica a l'usuari de la interpretació què està passant sense que aquesta intervenció correspongui a una intervenció d'un operador judicial, per exemple, «ara s'acabarà la vista»), comprova la comprensió per part de l'usuari de la interpretació (s'assegura que l'usuari de la interpretació entengui què se li diu i ho fa afegint-hi informació que no ha proporcionat cap operador judicial, per exemple, «fan referència als fets dels quals t'acusen»), dona indicacions de comportament (indica a l'usuari de la interpretació què ha de fer, per exemple, «ara no parlis»), afegeix preguntes no formulades per cap operador judicial (per exemple, «saps de què t'acusen?»), afegeix respostes (contesta directament sense esperar cap intervenció, per exemple, el jutge pregunta a l'acusat si el seu nom és correcte i respon l'intèrpret en comptes de l'acusat) i manté converses aïllades en llengua estrangera amb l'usuari de la interpretació (l'intèrpret i l'usuari de la interpretació parlen sense que aquests intercanvis es tradueixin a la llengua del procediment).

Un cop identificades aquestes situacions, ens hem fixat en si han generat algun tipus de reacció per part del jutge. En els casos en què sí que hem trobat aquest tipus de reaccions s'hi podien observar mostres de desconfiança. Conseqüentment, amb aquesta informació hem observat

com es delimita la confiança dels jutges en els intèrprets en el context estudiat i segons la definició de confiança basada en les aportacions de Luhmann. Aquesta observació ens ha permès arribar a la segona conclusió: *el nivell de competència professional de l'intèrpret, malgrat que sigui limitat, no produeix una pèrdua de confiança.*

Les vistes que ens donen uns resultats més interessants i ens permeten obtenir unes conclusions més reveladores pel que fa al funcionament de la confiança no són les vistes en què hi ha mostres de desconfiança, sinó precisament les vistes en què, malgrat haver-hi indicadors indicadors que denoten una manca de competència professional, no hi ha mostres de desconfiança per part dels operadors judicials. En trenta-tres de les cinquanta-cinc vistes analitzades, hi hem identificat com a mínim algun dels indicadors (descripció de l'esdeveniment, indicacions de comportament, intercanvis monolingües, etc.) que apunten cap a una competència professional limitada per part de l'intèrpret. Ara bé, contràriament al que podíem esperar inicialment, la gran majoria d'aquests indicadors no ens han portat a identificar mostres de desconfiança. Tal com hem vist, només en cinc vistes hem identificat mostres de desconfiança. Quina diferència hi ha entre aquestes cinc vistes amb mostres de desconfiança i la resta? Doncs que, en les primeres, el jutge demostra tenir algun coneixement de la llengua estrangera, i en la resta, no. Així doncs, hem comprovat que el desconeixement de la llengua estrangera per part del jutge afavoreix la confiança. En canvi, el nivell de competència professional de l'intèrpret —des del punt de vista del sistema de la traducció—, malgrat que sigui limitat, no genera mostres de desconfiança.

6.1.3 El coneixement de la llengua estrangera per part del jutge i la confiança

Només s'han detectat sis reaccions per part del jutge o mostres de desconfiança relacionades amb la capacitat del jutge d'entendre o parlar la llengua estrangera. Totes elles s'han detectat en vistes en què el jutge ha demostrat que parla o entén la llengua estrangera del procediment i estan motivades pel fet que els jutges han considerat que detectaven un desconeixement de la llengua per part de l'intèrpret. Hem observat que el coneixement de la llengua estrangera determina la capacitat del jutge de diferenciar entre el que li sembla —i aquí cal destacar la intencionalitat en l'elecció del verb «semblar»— controlable (la interpretació produïda en una llengua que comprèn i potser parla) i el que considera incontrolable (la interpretació produïda en una llengua no coneguda). Hem arribat a aquesta conclusió perquè en tots els casos en què la confiança es perd el jutge demostra que té un cert coneixement de la llengua estrangera que

constitueix el punt de partida per iniciar el procés de desconfiança a través d'una avaluació explícita de la competència lingüística de l'intèrpret. En el nostre corpus hem observat que l'element que determina la confiança del jutge en la tasca de l'intèrpret es redueix a la capacitat que el jutge creu que té de valorar la competència lingüística de l'intèrpret en la llengua estrangera. Així doncs, paradoxalment, l'únic element que hem observat clarament que genera mostres de desconfiança és, precisament, l'element que fa necessària la presència de l'intèrpret i la seva incorporació en la relació de confiança: la presència d'una llengua desconeguda.

En el corpus analitzat s'ha observat que hi ha una relació directa entre coneixement de la llengua estrangera i la presència de mostres de desconfiança: totes les mostres de desconfiança s'han detectat només en els judicis de francès i anglès en què els jutges han demostrat un coneixement d'aquestes llengües. Sembla que aquest coneixement de la llengua estrangera per part del jutge té un efecte de supervisió de la tasca de l'intèrpret i que, per tant, reforça les garanties de la interpretació però deixa en evidència el perill que representen les llengües més llunyanes on aquest control deixa d'existir. En efecte, en el nostre corpus, a les vistes amb interpretació de romanès no hi ha cap cas en què el jutge demostrï que entén o parla la llengua estrangera i tampoc hi ha cap mostra de desconfiança. Recordem, també, que dels cinc casos amb mostres de desconfiança només n'hi ha un —que representa un 1,81 % del total de les cinquanta-cinc vistes analitzades— en què hi ha una pèrdua total de la confiança. Aquesta és la vista amb intèrpret d'anglès en què la jutgessa decideix substituir la intèrpret i ajornar la vista fins que hi pugui intervenir un altre intèrpret. Aquesta és, precisament, la vista en què es concentraven més mostres de desconfiança relacionades amb el fet que el jutge considerava que entenia o parlava la llengua estrangera. És el judici en què hem vist que la jutgessa qüestionava la traducció de determinats termes. Aquí la jutgessa identifica (erròniament!) diferents problemes en el domini de la llengua per part de la intèrpret: *to declare*, en comptes de *to declare or to make a statement*, o *to rob* en comptes de *to steal* o *to take from*). És l'únic moment en què s'ha observat que es produeix una presa de decisió clara sobre la tasca de la intèrpret. Malgrat la presència d'altres indicadors clarament observables per part dels jutges (com ara converses aïllades que es produeixen íntegrament en la llengua estrangera entre l'usuari de la interpretació i l'intèrpret i que hem anomenat «diàlegs monolingües»), no es desencadena cap tipus de decisió que representi una presa de control. A més, en aquest judici, tot i que l'anglès de la intèrpret no és del tot correcte, potser no és l'anglès, el que està generant un problema de comunicació, sinó la manca de contextualització. La jutgessa detecta el que considera que és un error de traducció, però per a justificar la seva decisió només es fixa en

termes aïllats, descontextualitzats, una avaluació de la competència traductora que dintre del sistema de la traducció seria totalment inadmissible.

Aparentment, la confiança es perd només quan hi ha dubtes sobre la llengua, encara que aquests qüestionaments lingüístics puguin no ser rellevants per al desenvolupament de la vista perquè, com hem vist, no suposen errors de sentit ni addicions o omissions greus. Dintre d'aquesta mateixa vista podem veure que el coneixement de l'anglès per part de la intèrpret és molt dubtós. Hi ha diversos moments en què no troba les paraules, però la jutgessa espera a detectar aquests casos que considera problemes terminològics per justificar aquesta pèrdua de confiança. En definitiva, i d'acord amb les dades, el procés de desconfiança per part de la jutgessa es desencadena únicament quan té el convenciment que és capaç d'avaluar la qualitat de la competència lingüística de la intèrpret. Si el jutge creu que és capaç d'avaluar la qualitat de la competència lingüística de l'intèrpret, poden donar-se mostres de desconfiança envers la tasca de l'intèrpret i, en canvi, quan no hi ha aquest coneixement de la llengua, les relacions entre els participants es produeixen de manera més o menys fluida.

Tot i que hem observat que en el desenvolupament de la vista passen moltes coses relacionades amb l'intèrpret que podrien ser controlables (informació que s'afegeix, converses paral·leles, etc.). En el nostre corpus, *si el jutge no es considera capaç d'avaluar la qualitat de la competència lingüística de l'intèrpret, la confiança en l'intèrpret queda totalment intacta.*

6.1.4 La visibilitat discursiva de l'intèrpret i la confiança

En el desenvolupament de les vistes analitzades, en diverses ocasions (n'hem identificat setanta-sis casos), l'intèrpret intervé fent-se visible en el discurs sense que la seva participació respongui a cap intervenció prèvia feta pels operadors judicials. Hem observat que, a diferència dels casos en què el jutge demostra que entén o parla la llengua estrangera, *la visibilitat discursiva de l'intèrpret no limita la confiança*, és a dir, que no genera cap mena de reacció per part del jutge ni per part de la resta d'operadors judicials.

Els moments identificats en què esperàvem trobar mostres de desconfiança s'han agrupat en dos grans grups. D'una banda, tenim els casos en què només hi ha una única intervenció per part de l'intèrpret, i de l'altra, els casos en què n'hi ha més d'una.

En els casos en què hi ha una única intervenció, en primer lloc, trobem que els casos en què descriu l'esdeveniment (vegeu 4.2.1.1 Descripció de l'esdeveniment), es comprova la comprensió (vegeu 4.2.1.2 Comprovació de la comprensió) o es donen indicacions de comportament (vegeu 4.2.1.3 Indicacions de comportament) tampoc limiten la confiança. Cal remarcar, però, que totes aquestes intervencions en què l'intèrpret es fa visible discursivament es produeixen en llengua estrangera, és a dir, que es poden considerar fenòmens incontrolables per part dels operadors judicials. No obstant això, aquestes intervencions també es produeixen en les vistes en què el jutge demostra entendre la llengua estrangera i malgrat això tampoc no generen cap tipus de reacció. Aquests casos entren en contradicció amb les pautes ètiques de la professió. Hi ha casos, per exemple, en què l'intèrpret aconsella a l'usuari com s'ha de comportar o li avança què ha de passar a continuació en el desenvolupament del judici.

En segon lloc, i encara en els casos amb una única intervenció, tenim les situacions en què l'intèrpret afegeix preguntes (vegeu 4.2.1.4 Preguntes) que no ha formulat cap operador judicial o afegeix informació a les respostes de l'usuari de la interpretació (vegeu 4.2.1.5 Respostes). Aquestes intervencions tampoc no limiten la confiança, però sí que fan que hi hagi diferències entre la resposta esperada i la resposta obtinguda. Aquests casos indiquen que és possible que s'hagin produït converses fora de la vista entre l'intèrpret, l'usuari de la interpretació i el lletrat. En algunes respostes, per exemple, l'intèrpret afegeix elements a la resposta formulada per l'acusat. Són elements molt concrets com, per exemple, quan demana que especifiqui el tipus de ferides que li van fer. Hi ha situacions que això provoca que, com que la resposta que dona l'intèrpret no és l'esperada, l'operador judicial es vegi obligat a repetir la pregunta.

Quant a les veus pròpies amb més d'una intervenció, tenim els intercanvis monolingües en llengua estrangera (vegeu 4.2.2) entre l'intèrpret i l'usuari de la interpretació. N'hem arribat a comptabilitzar fins a vint-i-quatre vegades, i tot i que no determinen en cap cas la desconfiança del jutge —ni de la resta d'operadors judicials— envers l'intèrpret, sí que hem vist que generen reaccions per part del jutge de mostres de desconfiança (en total n'hem identificat quatre). Aquestes converses paral·leles, que poden arribar a allargar-se mig minut i que es produeixen tant en anglès, en francès com en romanès, generen mostres de desconfiança en molts pocs casos i en cap cas generen pèrdues de confiança.

D'aquesta manera es fa palesa la ignorància del qui confia en les habilitats i els límits de l'actuació dels intèrprets, perquè és justament en aquests moments, quan l'intèrpret es fa visible discursivament, en què es produeixen les situacions que poden tenir un impacte més negatiu en el desenvolupament del judici. Això pot ser, entre d'altres exemples, contingut que no s'interpreta i que es produeix en llengua estrangera o elements que afegeix l'intèrpret *motu proprio* que queden fora del control del jutge i que poden orientar l'usuari de la interpretació cap a una comunicació diferent de la que hauria produït per si mateix (per exemple a EN4: 47-55).

6.1.5 Els codis deontològics i la confiança

A la tercera pregunta de recerca ens demanàvem com es relaciona la confiança entre els jutges i els intèrprets amb els codis d'ètica dels professionals de la interpretació. Hem constatat que els principis d'integritat i de fidelitat —segons la redacció del codi deontològic de l'APTIIJ: «El intérprete o traductor realizará una interpretación o traducción leal y completa, sin alterar, omitir o añadir nada a lo que se declare o escriba en la medida de lo posible. Interpretarán y traducirán veraz y fidedignamente, de la mejor manera posible que permitan su capacidad y conocimiento, sin alterar el contenido o la intencionalidad del mensaje»—, es vulneren reiteradament. En els casos en què l'intèrpret afegeix preguntes i respostes *motu proprio*, altera, omet i afegeix informació (vegeu 4.2.1.4 Preguntes i 4.2.1.5 Respostes). També hem vist que en els diàlegs monolingües s'altera el contingut de les respostes de l'usuari de la interpretació i la intencionalitat del missatge (vegeu 4.2.2 Veu pròpia amb dues o més intervencions).

Cal dir que en recerques anteriors, tal com s'ha destacat en l'estat de la qüestió (vegeu 2.1.2.1 El corpus del projecte TIPp), ja s'havia demostrat la presència de veus pròpies i d'errors greus en aquest corpus, però sense observar quina era la reacció del jutge davant d'aquestes situacions. També s'havia demostrat que hi ha una gran part dels judicis que no s'interpreta. Amb la recerca del projecte TIPp ja es van evidenciar els errors lingüístics i deontològics en aquest sentit. Tanmateix, en aquesta recerca hem pogut observar evidències pel que fa al comportament professional dels intèrprets —en quins moments afegeixen informació, per exemple— i també quant als límits del seu exercici —en quins casos les seves intervencions s'alteren per decisió dels operadors judicials— i hem observat que *el fet que l'intèrpret assumeixi funcions que van més enllà de les seves responsabilitats deontològiques no produeix una pèrdua de confiança*.

Afegir informació va més enllà de les responsabilitats i obligacions de l'intèrpret que es descriuen als codis deontològics. Això inclou la majoria de fenòmens observats en què l'intèrpret es fa visible discursivament. Hem identificat casos en què, per exemple, l'intèrpret descriu a l'usuari de la interpretació què passarà a continuació en el desenvolupament del judici o li indica en quin moment ha de parlar o com s'ha de comportar. Tot i que en la nostra anàlisi hem trobat molts casos en què l'intèrpret afegeix informació i dona indicacions de tota mena a l'usuari de la interpretació, a diferència del que es podria esperar —principalment en aquelles vistes en què el jutge demostra entendre la llengua estrangera— no trobem mostres de desconfiança relacionades amb aquestes intervencions. En aquests casos l'intèrpret, en fer-se visible, adopta funcions diferents de les que li pertocquen, funcions que contradiuen els codis deontològics, però tot i això les relacions entre els participants no es veuen afectades.

Es produeixen, per exemple, intercanvis que contradiuen els codis d'ètica: casos en què l'intèrpret fa preguntes al testimoni (vegeu 4.2.1.4 Preguntes) i casos en què el lletrat es dirigeix directament a l'intèrpret per fer preguntes a l'acusat o al testimoni (vegeu 4.1.2 Ús de la primera persona). Es vulneren les normes i aquesta vulneració no genera cap mostra de desconfiança, sinó al contrari: la intervenció de la confiança és activa i l'intèrpret es converteix en una mena de testimoni addicional. La dependència de l'intèrpret per part dels operadors judicials genera la necessitat de confiar. D'aquesta manera, la confiança es converteix en un mecanisme necessari, malgrat que pugui amagar vulneracions ètiques. En definitiva, de nou, l'anàlisi ens demostra que el fet que l'intèrpret es faci visible discursivament no implica necessàriament el desencadenament de reaccions per part del jutge de indiquin mostres de desconfiança. De fet, observem una intervenció activa de la confiança en la majoria de casos en què l'intèrpret es fa visible discursivament, concretament quan es produeixen intercanvis monolingües.

Veiem que la confiança és un mecanisme tan potent que supera tota mena d'entrebancs que sí que són observables, és a dir, que són visibles en les interaccions, que podrien ser «controlables». Els casos en què l'intèrpret es fa visible discursivament i assumeix la funció de gestionar la situació comunicativa no determinen en cap cas la desconfiança del jutge envers l'intèrpret. El jutge no reacciona quan l'intèrpret comprova la comprensió, descriu l'esdeveniment o dona indicacions de comportament (com hem observat en l'apartat 4.1.2), tot i que es produeixen torns de paraula que clarament no haurien de correspondre a l'intèrpret i

que, malgrat el desconeixement de la llengua estrangera, són identificables per qualsevol observador, raó de més si aquest és un operador judicial.

6.1.6 *L'impacte de la participació de l'intendent*

En els casos en què l'intendent gestiona la situació comunicativa, *la confiança en l'intendent altera el desenvolupament de les interaccions en la vista*. Tal com hem comentat, l'observació de les interaccions ens ha permès adonar-nos que l'intendent adopta diverses funcions i que cada una d'aquestes funcions té un impacte diferent en el desenvolupament de les interaccions en la vista. Amb «impacte» ens referim a la capacitat de la intervenció per alterar el desenvolupament del judici: l'intendent adopta funcions dels operadors judicials a l'hora de gestionar la informació que arriba als operadors.

Aquesta mena d'intervencions, a més, apunten a dues possibilitats. D'una banda, que l'intendent coneix el funcionament de l'acte comunicatiu, i, d'altra banda, que s'han produït converses fora de la sala de vistes entre l'intendent, l'usuari de la interpretació i, possiblement, el lletrat. Aquesta capacitat d'intervenció va des de casos en què l'intendent descriu l'esdeveniment o comprova la comprensió fins a casos en què l'intendent indica a l'acusat com s'ha de comportar, afegeix preguntes o respostes, passant, fins i tot, per casos en què es produeixen intercanvis monolingües entre l'intendent i l'usuari de la interpretació. En aquest cas tenim intervencions extramurals, és a dir, converses que es produeixen aïllades de la comunicació principal (4.2.2 Casos amb dues o més intervencions).

6.2 **Conclusió i reflexió final**

Hem observat que la confiança funciona, és a dir, que malgrat que hem detectat que en el desenvolupament de les vistes es produeixen intervencions per part de l'intendent que van més enllà de les seves responsabilitats i obligacions com a intendent, només en una de les cinquanta-cinc vistes observades hi ha una pèrdua total de confiança que acaba amb la substitució de la intendent. El sistema judicial i el sistema de la traducció i la interpretació s'integren d'una manera fluïda amb l'objectiu final de la vista i en el seu procés.

Hem constatat que les interaccions s'acaben produint d'una manera satisfactòria des del punt de vista comunicatiu del judici, tot i que això no implica que ho facin des del punt de vista de

l'ètica de la traducció i la interpretació. És cert que hem pogut identificar reaccions per part del jutge que indiquen mostres de desconfiança, però només en un cas alteren el desenvolupament de la vista i acaben tenint conseqüències que modifiquen el transcurs normal i la celebració d'aquest procediment judicial. De fet, ens ha sorprès que, per exemple, els intercanvis monolingües, és a dir, aquests intercanvis llargs que es produeixen entre l'intèrpret i l'usuari en llengua estrangera i que queden fora del control dels operadors judicials generin mostres de desconfiança en tan poques ocasions i que en cap cas facin que el jutge prengui cap decisió ni demani explicacions. El silenci per part del jutge ens demostra l'acceptació de la tasca de l'intèrpret que nosaltres interpretem en termes de confiança.

En alguns casos els operadors judicials sí que identifiquen mancances en la interpretació, però en lloc de perdre la confiança totalment en l'intèrpret, prioritzen la comunicació i arriben fins i tot a donar a l'intèrpret una nova funció. Aquest és el cas que hem vist en el judici en francès en el qual l'intèrpret acaba adoptant un paper diferent definit pel jutge. Només veiem una pèrdua total de confiança en la vista en anglès en què la jutgessa, a més de tenir coneixements de la llengua estrangera, es considera capaç de detectar errors terminològics en la interpretació.

La confiança ha demostrat ser una eina d'anàlisi que ens permet entendre millor la interpretació com a acte social en el context dels judicis amb interpretació. L'anàlisi evidencia que les llengües no són estanques, ni tan sols en un context formal com el d'una vista judicial, i observem precisament que el coneixement —o l'autopercepció del coneixement— d'una llengua determina la confiança. El coneixement, encara que deficient, per part de l'usuari de la interpretació i el desconeixement de la llengua estrangera per part del jutge determinen que la confiança en l'intèrpret es mantingui, tot i que s'hagi demostrat que la seva capacitat professional és molt limitada. Hem constatat que en molts casos es genera una nova relació de dependència, una confiança limitada, però que es considera suficient per garantir la continuació de les interaccions. En definitiva, el desconeixement de la llengua estrangera necessita la confiança. La llengua explica la necessitat de confiar i, alhora, els motius per deixar de fer-ho.

Hem vist que en el desenvolupament del judici es donen moltes situacions en què l'intèrpret va més enllà de les seves responsabilitats, situacions en què no respecta els principis d'integritat i de fidelitat recollits en els codis deontològics. Aquestes situacions, observables, no generen cap tipus de reacció per part dels operadors judicials. Així doncs, les intervencions de l'intèrpret que no responen a cap intervenció prèvia, definides com a veus pròpies, no limiten

la confiança. I observem que les responsabilitats de l'interpret es redifineixen. L'interpret ja no és l'intermediari de la comunicació, sinó que passa a ser el garant de la continuació del judici. Les manifestacions de la confiança fan palès que el sistema judicial no ha integrat la figura de l'interpret judicial com a eina per gestionar la presència del multilingüisme, malgrat ser un fenomen habitual en la nostra societat, que de partida és oficialment bilingüe. La concepció de les societats formades per parlants de llengües «oficials» que es contraposen als parlants de llengües que no ho són s'allunya cada vegada més de la realitat de la nostra societat.

Així doncs, l'interpret assumeix funcions que van més enllà de les seves responsabilitats i observem que aquesta pràctica no afecta la confiança. Les fronteres entre les responsabilitats de l'interpret judicial es desdibuixen, i això afecta la gestió de la comunicació en les vistes i els límits de la confiança, tal com hem anat veient en les conclusions descrites anteriorment. La confiança en l'interpret altera el desenvolupament de les interaccions en la vista.

6.3 Aplicabilitat de la recerca

En aquest treball ens proposàvem arribar a resultats que poguessin ser aplicables. En aquest sentit creiem que la tesi fa tres aportacions principals. Les dues primeres aportacions se centren en l'àmbit acadèmic i poden tenir aplicabilitat en futurs treballs que vulguin aprofundir sobre aquest tema i dur a terme anàlisis similars en altres contextos. La tercera, en canvi, no s'orienta en l'àmbit acadèmic, sinó en el professional.

En primer lloc, en aquest treball hem demostrat el potencial de la confiança com a mecanisme en recerca en traducció i interpretació. La confiança és un concepte que presenta múltiples possibilitats d'anàlisi i que ens permet explorar la dimensió més social dels intercanvis que es produeixen entre llengües, siguin orals o siguin escrits. Nosaltres hem aprofundit en la noció de confiança de Luhmann, però tal com hem apuntat en la revisió bibliogràfica, hi ha molts altres autors que proposen aquest concepte com a central en la seva recerca. La confiança ens permet treballar en la traducció i en la interpretació sense que la presència d'errors d'interpretació en el text hagi de ser necessàriament el focus de l'anàlisi.

En segon lloc, en aquest treball hem dissenyat un instrument d'anàlisi que ens permet explorar les relacions de confiança en el context de les vistes judicials amb interpretació, centrant-nos en els intercanvis que s'hi produeixen. En el nostre cas, hem enfocat els dos indicadors

principals que hem dissenyat —visibilitat discursiva de l'intèrpret i coneixement de la llengua estrangera— en les intervencions i reaccions de jutges i intèrprets, però també es poden aplicar a la resta d'operadors judicials.

La tercera aportació no s'orienta en l'àmbit acadèmic, sinó en el professional. A diferència del que hem vist fins ara en treballs de recerca centrats en l'àmbit judicial, la nostra aportació no se centra en els intèrprets. En aquest cas, el repte consistia a centrar-se en un dels operadors judicials, concretament, en l'operador judicial que té el poder de gestionar aquesta situació comunicativa. Els operadors judicials són qui repetidament hauran de treballar amb intèrprets de diverses llengües que aniran canviant. Els resultats d'aquest treball ens encaminen cap a la necessitat d'elaborar una definició explícita de com és treballar amb intèrprets judicials, atès que hem vist que la pràctica no es correspon amb els principis que trobem en els codis de les associacions. Aquesta definició explícita ha d'estar adreçada als operadors judicials, concretament al jutge. Ha de ser una definició que aclareixi als operadors judicials com han de ser les comunicacions en un judici mediat per un intèrpret. En aquest sentit, tenim, per exemple, a Ohio, als Estats Units, *Interpreters in the Judicial System: A Handbook for Ohio Judges* (2008), un manual publicat pel Tribunal Suprem d'Ohio pensat per ajudar els operadors judicials a entendre el rol dels intèrprets judicials, avaluar-ne la competència i treballar-hi de manera efectiva. En aquest mateix sentit, a Austràlia, hi ha els *Recommended National Standards for Working with Interpreters in Courts and Tribunals* (2017). Es tracta d'un document elaborat conjuntament pel poder judicial, operadors judicials, operadors jurídics, intèrprets i acadèmics que inclou recomanacions pràctiques per treballar amb intèrprets judicials. Aquestes recomanacions no van adreçades únicament als operadors judicials, sinó que el manual inclou també recomanacions específiques dirigides als intèrprets. S'hi ofereixen explicacions pràctiques que tenen l'objectiu d'aconseguir millorar la comunicació mediada per un intèrpret en el context judicial. A Catalunya, des de l'àmbit acadèmic es van publicar les *Recomendaciones a operadores judiciales* (Arumí et al. 2019) i *Recomendaciones para una mejora de la interpretación judicial* (Arumí et al. 2020) que recullen tot un seguit de recomanacions dirigides a operadors judicials i intèrprets amb la finalitat de millorar la interpretació judicial als processos penals.

Considerem que caldria incorporar a l'inici de totes les vistes amb intervenció d'un intèrpret judicial un petit recordatori en forma de llista de les normes que cal seguir per tal que la comunicació mediada a través d'intèrpret en un judici sigui efectiva. Aquest petit canvi reduiria la confusió que hem observat que es genera quan es treballa amb un intèrpret judicial. Es tracta

d'una solució pragmàtica, que requereix poca inversió econòmica i que només consistiria a dedicar una estona molt breu a llegir un decàleg de bones pràctiques. D'aquesta manera, tots els participants del judici, intèrpret inclòs, rebrien un recordatori de què han de tenir en compte a l'hora de comunicar-se.

6.4 Limitacions de la recerca

Pel que fa a les limitacions, volem destacar que inicialment ens vam plantejar que una de les llengües de treball del corpus fos el xinès per centrar-nos en els efectes de l'opacitat relativa. Aquesta opció es va haver de descartar perquè, malgrat que el material estava disponible, no hi havia transcripció ni retraducció del contingut en llengua xinesa d'aquests vistes. També, en relació amb el tipus de material analitzat, una de les limitacions ha estat l'accés al material. Al principi ens havíem plantejat que l'instrument d'anàlisi també inclogués un indicador relatiu al llenguatge no verbal, però el volum de vistes analitzades i el temps necessari per tal de visualitzar tots els vídeos va fer que aquesta no fos una opció viable.

6.5 Línies de recerca potencials

En el desenvolupament d'aquest treball hem anat observant com s'obrien diverses sublínies d'investigació, l'exploració de les quals hem hagut d'anar descartant perquè no s'alineaven estrictament amb els objectius que ens plantejàvem inicialment. A continuació, indiquem quines són aquestes línies de futur.

Considerem que una anàlisi detallada dels casos en què s'identifica el canvi de primera a tercera persona o de tercera a primera persona podria permetre identificar possibles raons que expliquin els canvis i, consegüentment, descriure les dinàmiques que s'hi produeixen. Un altre dels elements que ens agradaria explorar és el llenguatge no verbal en relació amb l'anàlisi de la confiança. Creiem que l'anàlisi duta a terme es podria combinar amb una anàlisi que permetés detectar si hi ha elements de la identitat individual que generen desconfiança (accent, nacionalitat, etc.).

Des d'un punt de vista de la història de la interpretació, també ens agradaria explorar el paper de l'intèrpret judicial al llarg dels anys per veure si és possible identificar quins elements determinen com es relaciona amb el sistema judicial. Aquest estudi, tant a Catalunya com a

l'estat espanyol, passaria per analitzar com la seva presència als tribunals ha anat evolucionant i en quins moments s'ha anat definint la seva figura des de la perspectiva de la confiança.

També ens agradaria proposar estudis comparatius. D'una banda, seria interessant treballar amb altres llengües que en els darrers anys també tenen una presència destacada en el nostre sistema judicial, com ara el xinès i l'àrab. I, d'altra banda, segur que també seria rellevant dur a terme una anàlisi que seguís aquesta metodologia, però aplicada a corpus de vistes d'altres països, o bé fer-ho comparant la intervenció d'intèrprets formats i intèrprets no formats. Totes aquestes futures línies de recerca ens han de permetre continuar avançant en aquest àmbit.

Referències bibliogràfiques

- Abdallah, Kristiina. (2008). «Why do we experience quality-related problems in productions networks? Reconstructing an actor network in the subtitling industry». A: Translation Association of China (ed.), *XVIII FIT World Congress Proceedings 4-7.8.2008: Translation and Cultural Diversity*. Shanghai, China: Foreign Languages Press.
- Abdallah, Kristiina. (2014). «The Interface between Bourdieu's Habitus and Latour's Agency: The Work Trajectories of Two Finnish Translators». A: Vorderobermeier, Gisella M. *Remapping Habitus in Translation Studies*. Amsterdam i Nova York: Rodopi, 111-132. https://doi.org/10.1163/9789401210867_009
- Abdallah, Kristiina i Koskinen, Kaisa. (2007). «Managing Trust: Translating and the Network Economy». *Meta* 52 (4): 673–687. <https://doi.org/10.7202/017692ar>
- Abril Martí, Mabel. (2006). *La interpretación en los servicios públicos: Caracterización como género, contextualización y modelos de formación. Hacia unas bases para el diseño curricular*. Tesis doctoral. Granada: Editorial de la Universidad de Granada. URL: <http://hera.ugr.es/tesisugr/16235320.pdf>
- Aliverti, Ana i Seoighe, Rachel. (2017). «Lost in translation? Examining the role of court interpreters in cases involving foreign national defendants in England and Wales». *New Criminal Law Review* 20 (1): 130-156. <https://doi.org/10.1525/nclr.2017.20.1.130>
- Angelelli, Claudia. (2004). *Revisiting the Interpreter's Role: A Study of Conference, Court, and Medical Interpreters in Canada, Mexico and the United States*. Amsterdam: John Benjamins.
- Angelelli, Claudia. (2014). *The Sociological Turn in Translation and Interpreting Studies*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Angermeyer, Philip Sebastian. (2009). «Translation style and participant roles in court Interpreting». *Journal of Sociolinguistics* 13(1): 3-28. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9841.2008.00394.x>
- Angermeyer, Philipp Sebastian i Bernd Meyer. (2021). «Forms and functions of non-renditions

- in community interpreting: a corpus-based study». *The Translator*, 27 (1): 119-136.
<https://doi.org/10.1080/13556509.2020.1847716>
- Arróniz Ibáñez de Opacua, Pilar. (2000). «La traducción y la interpretación en la Administración de Justicia». A: Kelly, Dorothy Anne (ed.). *La traducción y la interpretación en España hoy: perspectivas profesionales*. Granada: Comares, 157–70.
- Arumí, Marta; Bestué, Carmen; García-Beyaert, Sofía; Gil-Bardají, Anna; Minett, Jacqueline; Onos, Liudmila; Ruiz de Infante, Begoña; Ugarte, Xus i Vargas-Urpí, Mireia. (2011a) *Comunicar en la diversitat. Intèrprets, traductors i mediadors als serveis públics, Barcelona, Linguamón-Casa de les Llengües*. URL: http://grupsderecerca.uab.cat/miras/sites/grupsderecerca.uab.cat.miras/files/informe_miras_ispc_2011_0.pdf
- Arumí, Marta; Gil-Bardají, Ana i Vargas-Urpi, Mireia. (2011b). «Traducció i immigració: La figura de l'intèrpret als serveis públics de Catalunya». *Quaderns: Revista de Traducció* 18: 199–218.
- Arumí, Marta; Bestué, Carmen; García-Beyaert, Sofía; Gil-Bardají, Anna; Minett, Jacqueline; Olaciregui, Miren; Onos, Liudmila; Ruiz de Infante, Begoña; Ugarte, Xus i Vargas-Urpí, Mireia. (2012). «Traducció i immigració: La formació de traductors i intèrprets als serveis públics, noves solucions per a noves realitats». *Recerca i immigració IV*. Barcelona, Generalitat de Catalunya: 157–183.
- Arumí, Marta; Bestué, Carmen; Gil-Bardají, Anna; Orozco-Jutorán, Mariana; Vargas-Urpi, Mireia i Vigier, Francisco. (2017). *La qualitat de la traducció com a factor de garantia del procés penal: desenvolupament de recursos per a intèrprets judicials (el projecte TIPp)*. Informe de premsa, Universitat Autònoma de Barcelona. URL: <https://ddd.uab.cat/record/176075>
- Arumí, Marta; Bestué, Carmen; Gil-Bardají, Anna; Orozco-Jutorán, Mariana; Vargas-Urpí, Mireia. (2019). *Recomendaciones a operadores judiciales*. URL: https://ddd.uab.cat/pub/infpro/2019/213364/Recomendaciones_operadores_judiciales_TIPp.pdf
- Arumí, Marta; Bestué Carmen; Gil-Bardají, Anna; Orozco-Jutorán, Mariana; Vargas-Urpí, Mireia. (2020). *Recomendaciones para una mejora de la interpretación judicial*. URL: <https://ddd.uab.cat/record/220465?ln=ca>

- Arumí, Marta i Vargas-Urpí, Mireia. (2017). «Strategies in Public Service Interpreting: A Roleplay Study of Chinese-Spanish/Catalan Interactions». *Interpreting* 19 (1): 118-141. <https://doi.org/10.1075/intp.19.1.06aru>
- Arumí, Marta i Vargas-Urpí, Mireia. (2018). «Annotation of interpreters' conversation management problems and strategies in a corpus of criminal trials in Spain: The case of non-renditions». *Translation and Interpreting Studies* 13 (3): 421- 444. <https://doi.org/10.1075/tis.00023.aru>
- Asociación Profesional de Traductores e Intérpretes Judiciales y Jurados. (2016). Queja ante el defensor del pueblo. URL: <http://www.aptij.es/index.php?l=es&s=n&c=68>.
- Bachmann, Reinhard i Zaheer, Akbar (eds.). 2006. *Handbook of trust research*. Northampton: Edward Elgar.
- Baker, Mona. (2006). *Translation and conflict: A narrative account*. London: Routledge.
- Baraldi, Claudio, Corsi, Giancarlo and Esposito, Elena. (2021). *Unlocking Luhmann: A Keyword Introduction to Systems Theory*. Bielefeld: Bielefeld University Press/Transcript Verlag. <https://doi.org/10.14361/9783839456743>
- Barsky, Robert F.. (1996). «The Interpreter as Intercultural Agent in Convention Refugee Hearings». *The Translator* 2 (1), 45-63. <https://doi.org/10.1080/13556509.1996.10798963>
- Belvisi, Francesco. (2014a). «Legal Argumentation and Justice in Luhmann's System Theory of Law». *Int J Semiot Law* 27: 341–357. <https://doi.org/10.1007/s11196-014-9374-9>
- Berk-Seligson, Susan. (1985). «Fallacies in judicial assumptions about bilingual court proceedings: The role of the court interpreter». Comunicació al *Symposium on Law and Language*; Georgetown University.
- Berk-Seligson, Susan. (1987). «The Intersection of Testimony Styles in Interpreted Judicial Proceedings: Pragmatic Alterations in Spanish Testimony». *Linguistics* 25: 1087–1125.
- Berk-Seligson, Susan. (1988). «The Impact of Politeness in Witness Testimony: The Influence of the Court Interpreter». *Multilingua* 7 (4): 411–439.
- Berk-Seligson, Susan. (1989). «The Role of Register in the Bilingual Courtroom: Evaluative Reactions to Interpreted Testimony». A: *U.S. Spanish: The Language of Latinos* 79 (5):

79–91.

Berk-Seligson, Susan. (1990/2002). *The Bilingual Courtroom*. Chicago: University of Chicago Press.

Berk-Seligson, Susan. (1999). «The Impact of Court Interpreting on the Coerciveness of Leading Questions». *Forensic Linguistics* 6 (1): 30–56.

Bestué, Carmen. (2018). «Aproximación empírica a la labor del intérprete en los tribunales de justicia». A: Ariza Colmenarejo, María Jesús (coord.). *Derecho de traducción, interpretación e información en el proceso penal*. Valencia: Tirant lo Blanch, 139-158.

Bestué, Carmen. (2019). «From the Trial to the Transcription: Listening Problems Related to Thematic Knowledge. Some Implications for the Didactics of Court Interpreting Studies». *Fachsprache* 41 (3-4): 159-81. <https://doi.org/10.24989/fs.v41i3-4.1736>.

Blasco Mayor, María Jesús. (2013). «Quality of interpreting in criminal proceedings in Spain under European Directive 2010/64/EU». *Cuadernos de ALDEEU* 25: 165-190.

Blasco Mayor, María Jesús i Del Pozo Triviño, Maribel. (2015). «La interpretación judicial en España en un momento de cambio. *MonTI. Monografías de Traducción e Interpretación*, (7): 9-40. <https://doi.org/10.6035/MonTI.2015.7.1>

Blasco Mayor, María Jesús; del Pozo Triviño, Mariben; Giambrunom Cynthia, Anne Martin; Ortega Arjonilla, Emilio; Rodríguez Ortega, Nadia i Valero Garcés, Carmen. (2013). Informe sobre la transposición de la Directiva 2010/64/ UE del Parlamento Europeo y del Consejo relativa al derecho a interpretación y traducción en los procesos penales. Versión electrónica. URL: https://www.academia.edu/8755014/Informe_sobre_la_transposici3n_de_la_Directiva_2010_64_UE_del_Parlamento_Europeo_y_del_Consejo_relativa_al_derecho_a_interpretaci3n_y_traducci3n_en_los_procesos_penales

Blommaert, Jan. (2005) «Bourdieu the Ethnographer: The Ethnographic Grounding of Habitus and Voice». *The Translator*, 11 (2): 219-236. <https://doi.org/10.1080/13556509.2005.10799199>

Bogic, Anna. (2010). «Uncovering the hidden actors with the help of Latour: the ‘making’ of The Second Sex». *MonTi: Monografías de Traducción e Interpretación* 2: 173-92,

Bolden, Galina. (2000). «Toward Understanding Practices of Medical Interpreting:

- Interpreters' Involvement in History Taking». *Discourse Studies* 2 (4): 387–419.
- Botha, Maricel. (2020). *Power and Ideology in South African Translation: A Social Systems Perspective*. Cham: Palgrave Macmillan.
- Bouhlal, Zineb. (2016). *La interpretación judicial: el caso del darija en los tribunales de lo penal de Barcelona*. Treball de fi de grau, Universitat Autònoma de Barcelona. URL: https://ddd.uab.cat/pub/tfg/2016/tfg_45806/TFG_2015-16_FTI_BOUHLAL_BADI.pdf
- Buzelin, Hélène. (2005). «Unexpected Allies: How Latour's Network Theory Could Complement Bourdieusian Analyses in Translation Studies». A: Inghilleri, Moira (ed.) *The Translator. Bourdieu and the Sociology of Translation and Interpreting* 11 (2): 193–218. <https://doi.org/10.1080/13556509.2005.10799198>
- Byrne, David i Gill Callaghan. (2014). *Complexity Theory and the Social Sciences: The State of the Art*. London: Routledge.
- Cadwell, Patrick. (2015). *Translation and trust: a case study of how translation was experienced by foreign nationals resident in Japan for the 2011 great east Japan earthquake*. Tesi doctoral, Dublin City University. URL: <https://doras.dcu.ie/20839/>
- Campaner Muñoz, Jaime. (2018). «Problemas derivados de la transposición de la Directiva 2010/64/UE sobre traducción e interpretación». A: Arangüena Fanego, Coral i de Hoyos Sancho, Montserrat (dir.) i Vidal Fernández, Begoña (coord.). *Garantías procesales de investigados y acusados. Situación actual en el ámbito de la Unión Europea*. Tirant Lo Blanch, Valencia, 87-103.
- Carroll, John. (1995). «The use of interpreters in court». *Forensic Linguistics*, 2 (1): 65-73.
- Casamayor Maspons, Reynaldo. (2013). «El rol desempeñado por el intérprete judicial en la organización del diálogo entre las partes en procedimientos judiciales penales». *Entreculturas* 6, 167– 79. URL: <http://hdl.handle.net/10630/7247>
- Castro Sáez, Bernardo A. (2011). «Aportes de Niklas Luhmann a la teoría de la complejidad». *Polis* 10 (29): 283-300.
- Chesterman, Andrew. (2006). «Questions in the sociology of translation». *Translation Studies and the Interface of Disciplines* 68: 9-27. <https://doi.org/10.1075/btl.68.03che>
- Cheung, Andrew. K. F. (2017). «Non-renditions in Court Interpreting». *Babel* 63 (2): 174–199.

<https://doi.org/10.1075/babel.63.2.02che>

- Chi, Huidong. (2021). *Problemática textual e interaccional de la interpretación judicial entre el español y el chino en asuntos penales. Estudio descriptivo basado en casos reales*. Tesis doctoral, Universitat Pompeu Fabra URL: <https://www.tdx.cat/handle/10803/672854>
- Cirillo, Letizia. (2010). «Managing Affect in Interpreter-mediated Institutional Talk: Examples from the Medical Setting». *The Journal of Specialised Translation* 14: 55–79.
- Cirillo, Letizia. (2012). «Managing Affective Communication in Triadic Exchanges: Interpreters Zero Renditions and Non-renditions in Doctor-patient Talk». A: Cynthia J., Kellett Bidoli (ed.). *Interpreting across Genres: Multiple Research Perspectives*. Trieste: Edizioni Università di Trieste, 102–124.
- Colin, Joan. i Morris, Ruth. (1996). *Interpreters and the legal process*. Winchester: Westerside Press.
- Corsi, Giancarlo; Esposito, Elena; i Baraldi, Claudio. (1996). *Glosario sobre la teoría social de Niklas Luhmann*. Mexico: Universidad Iberoamericana.
- Cortabarría, Beatriz. (2015). «The role of translators and interpreters in hybrid English–Spanish contexts in the USA». *Language and Intercultural Communication* 15 (3): 497–423. <https://doi.org/10.1080/14708477.2015.1015345>
- Cortabarría, Beatriz. (2016). *The role of translators and interpreters in hybrid English–Spanish contexts in the USA*. Tesis doctoral, Universitat Rovira i Virgili.
- Davidson, Brad. (2000). «The Interpreter as Institutional Gatekeeper: The Sociolinguistic Role of Interpreters in Spanish — English Medical Discourse». *Journal of Sociolinguistics* 4 (3): 379–405. <https://doi.org/10.1111/1467-9481.00121>
- De Jongh, Elena M. (1992) *An Introduction to Court Interpreting: Theory and Practice*. Lanham, MD: University Press of America.
- De las Heras, Carmen i González, Luis. (2010). Conclusiones de la I Jornada TICES. URL: <http://cvc.cervantes.es/lengua/tices/conclusiones.htm>
- Del Pozo Triviño, Maribel i Anabel Borja Albi. (2014). «Court translation and interpretation in Spain. Towards a better future!» A: Bathia, Vijay K; Garzone, Giuliana; Salvi, Rita, Tessuto, Girolamo i Williams, Christopher (eds.) 2014. *Language and Law in Academic*

and Professional Settings: Analyses and Applications. Aprilia: Novalogos, 219-232.

- Del Pozo Triviño, Maribel. (2013). «La interpretación en el contexto español actual. Nuevos retos para el futuro». A: Alonso Araguás, Iciar; Baigorri Jalón, Jesús i Campbell, Helen (eds.). *Translating the Law. Theoretical and Methodological Issues*. Granada: Comares, 57-65.
- Diaz-Fouces, Oscar i Monzó-Nebot, Esther (eds.). (2010). *Applied Sociology in Translation Studies/Sociologia aplicada a la traducció. MonTI: Monografías de traducción e interpretación 2*.
- Unió Europea. Directiva (UE) 2010/64 del Parlament Europeu i del Consell, de 20 d'octubre de 2010, relativa al dret a interpretació i traducció en els processos penals. *Diari Oficial de la Unió Europea* L 280, 26 d'octubre del 2010, pàg. 1-7.
- Duarte, João Ferreira. (2012). «Trusting Translation». *Anglo Saxonica* 3: 19:37.
- Dubslaff, Friedel. i Martinsen, Bodil. (2005). «Exploring Untrained Interpreters' Use of Direct Versus Indirect Speech». *Interpreting: International Journal of Research & Practice in Interpreting* 7 (2): 211-236.
- Dueñas González, Roseann; Vásquez, Victoria F. i Mikkelsen, Holly. (1991/2012). *Fundamentals of court interpretation: theory, policy, and practice*. Durham, NC: Carolina Academic Press.
- Eades, Diana. (2003) «The politics of misunderstanding in the legal System. Aboriginal English speakers in Queensland». A: House, Juliane, Kasper, Gabriele i Ross, Steven (eds). *Misunderstanding in Social Life: Discourse Approaches to Problematic Talk*: 199-226.
- Eades, Diana. (2014). «The politics of misunderstanding in the legal system. Aboriginal English speakers in Queensland». A: House, Juliane; Kasper, Ganriale i Ross, Steven. *Misunderstanding in Social Life: Discourse Approaches to Problematic Talk*. London: Routledge, 199-226.
- Edwards, Rosalind; Temple, Bogusia; i Alexander, Claire. (2005). «Users' experience of interpreters». *Interpreting* 7 (1): 77-95. <https://doi.org/10.1075/intp.7.1.05edw>
- Emmermann, Annette. (2007). «La traducció i la interpretació de llengües estrangeres als jutjats i tribunals amb seu a Catalunya». *Quaderns Divulgatius* 32 (2007). URL:

http://www.escriptors.cat/?q=publicacions_quadernsdivulgatius32_emmermanna

Espanya. Llei orgànica 5/2015, de 27 d'abril, per la qual es modifiquen la Llei d'enjudiciament criminal i la Llei orgànica 6/1985, d'1 de juliol, del Poder Judicial, per transposar la Directiva 2010/64/UE, de 20 d'octubre de 2010, relativa al dret a interpretació i traducció als processos penals i la Directiva 2012/13/UE, de 22 de maig de 2012, relativa al dret a la informació en els processos penals. (BOE, núm. 101, 28-4-2015, pàg. 36559-36598).

Espanya. Reial decret, de 14 de setembre de 1882, pel qual s'aprova la Llei d'enjudiciament criminal Gaceta, núm. 281, 24-11-1882.

Fenton, Sabine. (1997). «The role of the interpreter in the adversarial courtroom». A: Carr, Silvana E.; Roberts, Roda P.; Dufour, Aileen; i Steyn, Dini [eds.]. *The Critical Link: Interpreters in the Community. Papers from the First International Conference on Interpreting in Legal, Health, and Social Service Settings; Geneva Park, Canadà, Juny 1 - 4, 1995*. Amsterdam: John Benjamins, 29–34.

Fowler, Yvonne. (1997). «The courtroom interpreter. Paragon and intruder?». A: Carr, Silvana; Roberts, Roda; Dufour, Aileen i Steyn, Dini (eds.), *The critical link: Interpreters in the community*. Amsterdam: John Benjamins, 191-200.

Froeliger, Nicolas. (2004). «Les mécanismes de la confiance en traduction – aspects relationnels». *The Journal of Specialised Translation* 2: 50-62. URL: https://jostrans.org/issue02/art_froeliger.pdf

Fukuyama, Francis. (1995). *Trust; The social Virtues and Creation of Prosperity Free Press: New York*.

Gascón Nasarre, Fernando. (2011). «Una breve radiografía de la interpretación judicial en España». *La linterna del traductor* 6: 31–40. URL: http://www.lalinternadeltraductor.org/pdf/lalinterna_n6.pdf.

Generalitat de Catalunya. (2018). *Serveis d'interpretació i traducció judicial*. URL: http://justicia.gencat.cat/web/.content/home/ambits/administraciojusticia/dades-estadistiques/servei_de_traduuccions_i_interpretacions/informe_traduuccions_2018.pdf

Generalitat de Catalunya. (2020). *Serveis d'interpretació i traducció judicial*. URL: http://justicia.gencat.cat/web/.content/home/ambits/administraciojusticia/dades-estadistiques/servei_de_traduuccions_i_interpretacions/memoria-traduuccions-2020.pdf

- Giambruno, Cynthia. (1997). *Language Mediation in the Judicial System: The Role of the Court Interpreter*. Tesi doctoral. URL: <https://rua.ua.es/dspace/bitstream/10045/3554/1/Giambruno-Cynthia.pdf>
- Giddens, Anthony. (1991). *Modernity and Self-identity*. Oxford: Polity Press
- Gile, Daniel. (1995). *Basic Concepts and Models for Interpreter and Translator Training*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Goodman-Delahunty, Jane i Howes, Loene M. (2019). «High-stakes interviews and rapport development: practitioners' perceptions of interpreter impact». *Policing and Society* 29 (1): 100-117. <https://doi.org/10.1080/10439463.2017.1293051>
- Gouanvic, Jean-Marc. (1994). «La traduction et le devenir social: le cas de l'irruption de la science fiction américaine en France après la Seconde Guerre mondiale». *TTR* 7(1): 117-152.
- Gouanvic, Jean-Marc. (1997) «Translation and the Shape of Things to Come: The Emergence of American Science Fiction in Post-War France». *The Translator*, 3 (2) : 123-132.
- Gouanvic, Jean-Marc. (1998). «Les enjeux de la traduction dans le champ littéraire: le roman américain traduit dans l'espace culturel français au lendemain de la Seconde Guerre mondiale», *Palimpsestes* 11: 95-106.
- Gouanvic, Jean-Marc. (1999). *Sociologie de la traduction. La science-fiction américaine dans l'espace culturel français des années 1950*. Arras: Arois Presses Université.
- Gouanvic, Jean-Marc. (2005) «A Bourdieusian Theory of Translation, or the Coincidence of Practical Instances. Field, 'Habitus', Capital and 'Ilusio'». *The Translator*, 11 (2): 147-166.
- Gouanvic, Jean-Marc. (2007) «Objectivation, réflexivité et traduction: Pour une re-lecture bourdieusienne de la traduction». A: Wolf, Michaela i Fukari, Alexandra (eds.) *Constructing a Sociology of Translation*. Amsterdam: John Benjamins: 79-92.
- Grundmann, Reiner. (1990). «Luhmann conservative, Luhmann progressive». *EUI Working papers in Law*. Florència: European University Institute.
- Hale, Sandra i Gibbons, John. (1999). «Varying realities: Patterned changes in the interpreter's representation of courtroom and external realities». *Applied Linguistics*, 20 (2): 203- 220.

<https://doi.org/10.1093/applin/20.2.203>

- Hale, Sandra; Martschuk, Natalie; Ozolins, Uldis i Stern, Ludmila. (2017). «The effect of interpreting modes on witness credibility assessments». *Interpreting*. 19 (1): 69-96.
<https://doi.org/10.1075/intp.19.1.04hal>
- Hale, Sandra. (1996). «Pragmatic Considerations in Court Interpreting». *Australian Review of Applied Linguistics* 19 (1): 61–72.
- Hale, Sandra. (1997a). «The Treatment of Register Variation in Court Interpreting». *The Translator* 3 (1): 39–54.
- Hale, Sandra. (1997b). «The Interpreter on Trial: Pragmatics in Court Interpreting.» In *The Critical Link: Interpreters in the Community*, vol. 19. Papers from the 1st International Conference on Interpreting. A Legal, Health and Social Service Settings, editat per Silvana E. Carr, Roda Roberts, Aideen Dufour i Dini Steyn, 201–14. Amsterdam: John Benjamins
- Hale, Sandra. (1999). «Interpreters' Treatment of Discourse Markers in Courtroom Questions». *Forensic Linguistics* 6 (1): 57–82.
- Hale, Sandra. (2002). «How Faithfully do Court Interpreters Render the Style of Non-English Speaking Witnesses' Testimonies? A Data-Based study of Spanish–English Bilingual Proceedings». *Discourse Studies* 4 (1): 25–48.
- Hale, Sandra. (2004). *The Discourse of Court Interpreting. Discourse Practices of the Law, the Witness, and the Interpreter*. Amsterdam: John Benjamins.
- Hale, Sandra. (2007). *Community interpreting*. Basingstoke: Palgrave Macmillan
- Hale, Sandra. (2008). «Controversies Over the Role of the Court Interpreter». A: Carmen Valero-Garcés i Anne Martin (eds.). *Crossing Borders Community Interpreting: Definitions and Dilemmas*. Amsterdam i Filadèlfia: John Benjamins, 99–122.
- Handi, Elhassane Benhaddou. (2012). «La traducción y la interpretación en el Ministerio del Interior». A: Alonso Araguás, Icíar; Baigorri Jalón, Jesús i Campbell, Helen (eds.). *Ensayos sobre la traducción jurídica e institucional*. Granada: Comares, 91-102.
- Hanna, Sameh F. (2005) «Hamlet Lives Happily Ever After in Arabic: The Genesis of the Field of Drama Translation in Egypt». *The Translator*, 11 (2): 167-192.

<https://doi.org/10.1080/13556509.2005.10799197>

Heilbron, Johan i Sapiro, Gisèle. (2007) «Outline for a sociology of translation: Current issues and future prospects». A: Wolf, Michaela i Fukari, Alexandra (eds.). *Constructing a Sociology of Translation*. Amsterdam: John Benjamins, 793-107.

Hermans, Theo. (2007). *The Conference of Tongues*. New York: Routledge.

Herrero Muñoz-Cobo, Bárbara. (1995). «La interpretación en los juzgados»: A: Martín-Gaitero, Rafael (ed.). *V Encuentros complutenses en torno a la traducción*. Madrid: Universidad Complutense de Madrid, 687–97.

Inghilleri, Moira. (2005). «The sociology of Bourdieu and the construction of the ‘object’ in translation and interpreting studies». *The Translator* 11 (2): 125-145.
<https://doi.org/10.1080/13556509.2005.10799195>

Inghilleri, Mora. (2003). «Habitus, field and discourse: Interpreting as a socially-situated activity». *Target* 15 (2): 243-268. <https://doi.org/10.1075/target.15.2.03ing>

Jacobsen, Bente. (2004). «Pragmatic Meaning in Court Interpreting: An empirical study of additions in consecutively interpreted question-answer dialogues». *Hermes, Journal of Linguistics* (32): 237-249.

Jacobsen, Bente. (2012). «The significance of interpreting modes for question–answer dialogues in court interpreting». *Interpreting* 4 (2): 217-241.

Jansen, Peter. (1995). «The role of the interpreter in Dutch courtroom interaction: the impact of the situation on translational norms». A: Tommola, Jorma [ed.]. *Topics in Interpreting Research*. Turku: University of Turku, 11–36

Judicial Council on Cultural Diversity. (2017). *Recommended National Standards for Working with Interpreters in Courts and Tribunals*. URL: <http://jccd.org.au/publications/>.

Jueces para la democracia. (2017a). 24 propuestas para mejorar la Justicia. URL: <http://www.juecesdemocracia.es/2017/06/16/17652/>

Jueces para la democracia. (2017b). Anexo a la Enmienda JpD más que nunca. URL: <http://www.juecesdemocracia.es/2017/06/13/grupo-ii-anexo-la-enmienda-jpd-mas-nunca/>

Kadrić, Mira. (2009). Dolmetschen bei Gericht. Erwartungen - Anforderungen - Kompetenzen.

Viena: Facultas.

- Kang, Ji-Hae. (2014). «Institutions translated: discourse, identity and power in institutional mediation». *Perspectives Studies in Translatology* 22 (4): 469-478.
- King, Michael i Thornhill, Chris. (2003). *Niklas Luhmann's Theory of Politics and Law*. Nova York: Palgrave Macmillan.
- Kramer, Roderick M. (1999). «Trust and Distrust in Organizations: Emerging Perspectives, Enduring Questions». *Annual Review of Psychology* 50: 569-598.
- Kroeger, Frens. (2019). «Unlocking the treasure trove: How can Luhmann's theory of trust enrich trust research?». *Journal of Trust Research* 9: 110-124.
- Ladeur, Karl-Heinz. (1999). *The Theory of Autopoiesis as an Approach to a better Understanding of Postmodern Law: From the Hierarchy of Norms to the Heterarchy of Changing Patternsof Legal Inter-relationships*. Florence: European University Institute.
- Lambertini Andreotti, Julia (2016). *Comprehension of legal discourse in interpreter-mediated judicial proceedings*. Tesi doctoral, Universitat Rovira i Virgili.
- Larzelere, Robert. i Huston, Ted. (1980). «The dyadic trust scale: toward understanding interpersonal trust in close relationships». *Journal of Marriage and the Family* 42 (3): 595-604.
- Espanya. Llei orgànica 6/1985, d'1 de juliol del Poder Judicial. (BOE, núm. 157, 2/7/1985, pàg. 20632-20678).
- Loschiavo, Marco Antonio i de Barros, Leme. (2020). «Observing Courts. An organisational sociology for socio-legal research». A: Fernandes Campilongo, Celso et al. (eds.). *Luhmann and Socio-Legal Research. An Empirical Agenda for Social Systems Theory*. Londres: Routledge.
- Luhmann, Niklas. (1968). *Vertrauen: ein Mechanismus der Reduktion soziales Komplexität*. Stuttgart: Ferdinand Enke.
- Luhmann, Niklas. (1993). *Das Recht der Gesellschaft*. Stuttgart: Suhrkamp.
- Luhmann, Niklas. (1997). *Die Gesellschaft der Gesellschaft*. Stuttgart: Suhrkamp.
- Luna, Pilar. (2010). «La traducción y la interpretación contra la exclusión social. Necesidades y carencias actuales. Alternativas». Jornadas de la Traducción y la Interpretación

- contra la exclusión social. Madrid: Comisión Europea y Comisión Española de Ayuda al Refugiado, 71-75.
- Luna, Pilar. (2017). Propuesta de Comunicado de Interpretes. URL: <http://www.juecesdemocracia.es/2017/06/12/propuesta-comunicado-interpretes-pilar-luna/>
- Lyon, Fergus; Möllering, Guido; i Saunders, Mark N. K. (eds.). (2015). *Handbook of research methods on trust*. Cheltenham: Edward Elgar.
- Marais, Kobus i Meylaerts, Reine. (2019). *Complexity Thinking in Translation Studies*. London: Routledge.
- Marais, Kobus. 2014. *Translation Theory and Development Studies: A Complexity Theory*
- Mason, Ian i Ren, Wen. (2012). «Power in face-to-face interpreting events». *Translation and Interpreting Studies* 7 (2): 234-253. <https://doi.org/10.1075/tis.7.2.08mas>
- Mason, Ian. (1994). «Discourse, ideology and translation». A: De Beaugrande, Robert; Shunnaq, Abdullah i Heliel, Mohammed Helmy. (eds.), *Language, discourse and translation in the West and Middle East*. Amsterdam: John Benjamins, 23-34.
- Maturana, Humberto R. (1997). *De Máquinas y Seres Vivos, autopoiesis de la organización de lo vivo*. Santiago de Chile: Editorial Universitaria.
- Messner, Claudius. (2014). «Introduction to Special Issue SI: Luhmann». *Int J Semiot Law* 27: 313-324. <https://doi.org/10.1007/s11196-013-9351-8>
- Messner, Claudius. (2014b). «Luhmann's judgement». *Int J Semiot Law* 27: 359-387. <https://doi.org/10.1007/s11196-013-9344-7>
- Mikkelsen, Holly. (2008). «Evolving views of the court interpreter's role, between Scylla and Charybdis». A: Martin, Anne i Valero Garcés, Carmen (ed.). *Crossing Borders in Community Interpreting: Definitions and dilemmas*. Amsterdam: John Benjamins, 81-97.
- Mikkelsen, Holly. (2010). «Consecutive or simultaneous? An analysis of their use in the judicial setting». *Across the Board* 5 (1): 4-7.
- Mitchell, Melanie. (2009). *Complexity: A Guided Tour*. Nova York: Oxford University Press.
- Monzó-Nebot, Esther. (2002). *La professió del traductor jurídic i jurat. Descripció sociològica de la professió i anàlisi discursiva del transgènere*. Barcelona, Castelló: CESCO, Universitat Jaume I.

- Morgner, Christian. (2018). «Trust and Society: Suggestions for Further Development of Niklas Luhmann's Theory of Trust: Trust and Society». *Canadian Review of Sociology/Revue canadienne de sociologie* 55 (1): 232-256. <https://doi.org/10.1111/cars.12191>
- Morris, Ruth. (2010). «Court Interpreting 2009: an undervalued and misunderstood profession? Or: will justice speak?». *MonTi: Monografías de Traducción e Interpretación* 2: 47-79. <https://doi.org/10.6035/MonTI.2010.2.3>
- Nartowska, Karolina. (2015). «The role of the court interpreter: a powerless or powerful participant in criminal proceedings?». *The Interpreters' Newsletter* 20: 9–32.
- Nartowska., Karolina. (2017). «Is Impartiality of The Interpreter in the Courtroom Utopia? Professional Ethics and the Participation of an Interpreter in Criminal Proceedings». A: Valero-Garcés, Carmen. *Superando límites en traducción e interpretación en los servicios públicos*. Servicio de Publicaciones Universidad de Alcalá, 67-74.
- Neves, Clarissa eckert Naeta i Neves, Fabrício Monterio. (2006). «What is complex in the complex world? Niklas Luhmann and the theory of social systems». *Sociologias* 1 (15): 182-207.
- Niska, Helge. (1995). «Just interpreting: role conflicts and discourse types in court Interpreting». A: Morris, Marshall [ed.]. *Translation and the Law*. Amsterdam: John Benjamin, 293–316.
- Olohan, Maeve i Davitti, Elena. (2017). «Dynamics of Trusting in Translation Project Management: Leaps of Faith and Balancing Acts». *Journal of Contemporary Ethnography*, 46 (4): 391-416. <https://doi.org/10.1177/0891241615603449>
- Onos, Liudmila. (2014). *La interpretación en el ámbito judicial: el caso del rumano en los tribunales de Barcelona* Tesi doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona. URL: <https://www.tdx.cat/handle/10803/285160>
- Orozco-Jutorán, Mariana. (2017). «Anotación textual de un corpus multilingüe de interpretación judicial a partir de grabaciones de procesos penales reales». *Revista de Llengua i Dret* 68: 33-56.
- Orozco-Jutorán, Mariana. (2018). «The TIPp project: developing technological resources based on the exploitation of oral corpora to improve court interpreting». *Intralinea* 20 (2).

URL: http://www.intralinea.org/specials/article/the_tipp_project

Orozco-Jutorán, Mariana. (2019). «A mixed-methods approach in corpus-based interpreting studies. Quality of interpreting in criminal proceedings in Spain». A: Biel, *Lucja*; Engberg, Jan; Martín Ruano, Rosario i Sosoni, Vilelmini. *Research methods in legal translation and interpreting*, 148–165.

Ortega-Herráez, Juan Miguel (2006). *Análisis de la Práctica de la Interpretación Judicial en España. El Intérprete frente a su Papel Profesional*. Tesi doctoral. Universidad de Granada. URL: <http://hdl.handle.net/10481/977>

Ortega-Herráez, Juan Miguel i Hernández-Cebrián, Núria. (2019). «Instrumentos y medidas para transponer al ordenamiento jurídico interno el mandato de calidad de la traducción e interpretación de la directiva 2010/64/UE: el caso de España a través de un análisis comparativo transnacional». *Revista de Estudios Europeos*, núm. extraordinari monogràfic 1: 97-117. <http://www.ree-uva.es/images/numeros/2019-1/2019-em-1-97-117.pdf>

Ortega-Herráez, Juan Miguel. (2006). *Análisis de la práctica de la interpretación judicial en España. El intérprete frente a su papel profesional*. Tesi doctoral. Universidad de Granada.

Ortega-Herráez, Juan Miguel. (2011). *Interpretar para la justicia*. Granada: Comares.

Ortega-Herráez, Juan Miguel. (2013). «La intérprete no sólo tradujo lo que le vino en gana, sino que respondió ella a las preguntas que los abogados le realizaba al testigo: requisitos de calidad en la subcontratación de servicios de interpretación judicial y policial en España. *Sendeban, Revista de Traducción e Interpretación de la Universidad de Granada*, (24): 9-24. URL: http://revistaseug.ugr.es/public/sendeban/sendeban24_completo.pdf

Pease, Adam; Cheung Pease, Jennifer; Cheung, Anfrew K.F. (2018). «Formal ontology for discourse analysis of a corpus of court interpreting». *Babel* 64 (4): 594-618. <https://doi.org/10.1075/babel.00054.pea>

Peñarroja Fa, Josep. (2004) «Historia de los intérpretes jurados». *La linterna del traductor* 9. URL: http://traduccion.rediris.es/6articulos_a.htm

Pérez-González, Luis. (ed.). (2012). Special issue. Translation and the genealogy of conflict. *Journal of Language and Politics*, 11 (2): 169-184. <https://doi.org/10.1075/jlp.11.2>

- Pfeilstetter. (2012). «Bourdieu y Luhmann: Diferencias, similitudes, sinergias». *Revista internacional de sociología*, 70(3), 489–510. <https://doi.org/10.3989/ris.2010.05.21>
- Philippopoulos-Mihalopoulos, Andreas. (2014). «Critical Autopoiesis and the Materiality of Law». *Int J Semiot Law* 27: 389-418. <https://doi.org/10.1007/s11196-013-9328-7>
- Pochhacker, Franz. (2004). *Introducing Interpreting Studies*. London: Routledge.
- Pöllabauer, Sonja. (2004). «Interpreting in Asylum Hearings: Issues of Role, Responsibility and Power». *Interpreting* 6 (2): 143–180. <https://doi.org/10.1075/intp.6.2.03pol>
- Putnam, Robert D. (2000). *Bowling alone: The Collapse and revival of American Community*. Nova York: Simon and Schuster Paperbacks
- Pym, Anthony; Schlesinger, Miriam i Zuzana, Jettmarová. (eds). (2006). *Sociocultural Aspects of Translating and Interpreting*. Amsterdam/Filadèlfia: John Benjamins Publishing Company.
- Raigal-Aran, Judith (2018). «Les expectatives del client: el contracte de serveis d'interpretació i traducció dels òrgans judicials de Catalunya». A: Bargalló Escrivà, Maria (coord.). *Recerca en Humanitats 2018*. Tarragona: Publicacions URV, 193-208.
- Espanya. Acord de 28 d'abril del 2011, del Ple del Consell General del Poder Judicial, pel qual s'aprova el Reglament 2/2011 de la Carrera judicial. (BOE, núm. 110, 2/5/2011, pàg. 46297-46405).
- RITAP: Red de Intérpretes y Traductores para la Administración Pública. (2011). *Libro blanco de la traducción y la interpretación institucional*. Madrid: Ministeri d'Assumptes Exteriors i Cooperació. URL: electrònica: http://ec.europa.eu/spain/pdf/libro_blanco_traduccion_es.pdf
- Rizzi Andrea; Lang, Birgit i Pym, Anthony. (2019). *What is translation history? A trust-based approach*. Cham: Palgrave Macmillan.
- Rotter, Julian.B. (1967). «A new scale for the measurement of interpersonal trust». *Journal of personality* 35 (4): 651-665. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.1967.tb01454.x>
- Ruiz Manotas, Paola Margarita i Bermeo, Luis Fernando. (2018). «La recepción de la Teoría de los Sistemas de Luhmann en la jurisprudencia constitucional colombiana». *Revista de investigación en Derecho, Criminología y Consultoría Jurídica* 12 (23): 81-100.

- Sanz, Sílvia; Ruiz, Carla i Pérez, Isabel. (2009). «Concepto, dimensiones y antecedentes de la confianza en entornos virtuales». *Teoría y praxis* 6. 31-56.
- Scansani, Randy; Ferraresi, Adriano; Bernardini, Silvia i Bentivogli, Luisa. (2019). «Do translator trainees trust machine translation? An experiment on post-editing and revision». *Proceedings of MT Summit XVII 2*: 73-79. URL: <https://aclanthology.org/W19-6711.pdf>
- Simeoni, Daniel. (1995) «Translating and Studying Translation: The View from the Agent», *Meta* 40 (3): 445-60. <https://doi.org/10.7202/004146ar>
- Simeoni, Daniel. (1998). «The Pivotal Status of the Translator's Habitus». *Target* 10 (1): 1-39. <https://doi.org/10.1075/target.10.1.02sim>
- Snell-Hornby, Mary. (2006). *The Turns of Translation Studies*. Amsterdam i Filadèlfia: John Benjamins Publishing Company.
- Sztompka, Piotr. (1999). *Varieties of Trust*. In "Trust: a Sociological Theory". Cambridge: University Press, Cambridge.
- Takeda, Kayoko. (2007). *Sociopolitical Aspects of Interpreting at the International Military Tribunal For The Far East (1946-1948)*. Tesi doctoral, Universitat Rovira i Virgili.
- Takeda, Kayoko. (2014). «The Visibility of Collaborators: Snapshots of wartime and post-war interpreters». A: Fernández-Ocampo, Anxo i Wolf, Michaela (eds.). *Framing the Interpreter: Towards a visual perspective*. London: Routledge
- The Supreme Court of Ohio. (2008). *Interpreters in the Judicial System. A Handbook for Ohio Judges*. URL: https://www.supremecourt.ohio.gov/publications/interpreter_services/IShandbook.pdf
- Turner, Graham. H. (2007). «Professionalisation of Interpreting with the community». A: Wadensjö, Cecilia, Englund, Birgitta i Dimitrova, Anna-Lena. Nilsson (eds.). *The Critical Link 4: Professionalism of interpreting in the community*. Amsterdam/Filadèlfia: John Benjamins, 181-192.
- Tyulenev, Sergey. (2009). «Why (not) Luhmann? On the applicability of social systems theory to translation studies». *Translation Studies* 2 (2): 147-162. <https://doi.org/10.1080/14781700902937706>
- Tyulenev, Sergey. (2010) «Is translation an autopoietic system?». *MonTi: Monografías de*

Traducción e Interpretación 2: 345-371.

Tyulenev, Sergey. (2012a). *Applying Luhmann to Translation Studies: Translation in Society*. New York and London: Routledge.

Tyulenev, Sergey. (2012b). *Translation and the Westernisation of Eighteenth-Century Russia: A Social-Systematic Perspective*. Berlin: Frank & Timme.

Ugarte, Xus (2006). «La traducción y la interpretación de los servicios públicos en Cataluña y Baleares». *Revista Española de Lingüística Aplicada 1*: 111-128.

Valero-Garcés, Carmen; Gauthier Blasi, Laura. (2010) «Bourdieu and public service interpreting and translation: towards a social theory in PSIT». *MonTI. Monografías de Traducción e Interpretación 2*: 1889-4178.

Valero-Garcés, Carmen; Schnell, Bettina; Rodríguez, Nadia i Cuñado, Fernando. (2015). «Estudio preliminar sobre el ejercicio de la interpretación y traducción judicial en España». *Sendebarr* (26), 137-166. <https://doi.org/10.30827/sendebarr.v26i0.2803>

Valero-Garcés, Carmen. (2006): *Formas de mediación intercultural. Traducción e Interpretación en los Servicios Públicos. Conceptos, datos, situaciones y prácticas*. Granada: Comares.

Vargas-Urpí, Mireia. (2012). La interpretació als serveis públics i la mediació intercultural amb el col·lectiu xinès a Catalunya. Tesis doctoral. Universitat Autònoma de Barcelona. URL: <http://hdl.handle.net/10803/96486>.

Vargas-Urpí, Mireia. (2017). «Court interpreting as a shared responsibility: judges and lawyers in a corpus of interpreted criminal proceedings». *Revista Canaria de Estudios Ingleses*, 75: 139-154.

Vargas-Urpí, Mireia. (2019). «When non-renditions are not the exception. A corpus-based study of court interpreting». *Babel* 65 (4), 478-500. <https://doi.org/10.1075/babel.00103.var>

Vargas-Urpí, Mireia. (2020). «Juicios multilingües en Barcelona desde la perspectiva de la sociología del lenguaje: lenguas dominantes, lenguas minorizadas y lenguas invisibles». *Onomazéin*, 47, 206-224. DOI: 10.7764/onomazein.47.08

Vargas-Urpí, Mireia. (2020). «Mancances en la interpretació judicial a Barcelona: qüestions

- de precisió i imparcialitat». *UAB divulga*. URL: <https://ddd.uab.cat/record/221124>
- Vermeer, Hans J. (2006). *Luhmann's "Social Systems" Theory: Preliminary Fragments for a Theory of Translation*. Leipzig: Frankk & Timme.
- Vidal Claramonte, Carmen África. (2005) «Representing the 'Real', Pierre Bourdieu and Legal Translation». *The Translator* 11 (2): 259-275. <https://doi.org/10.1080/13556509.2005.10799201>
- Vorderobermeier, Gisella M. (2014). *Remapping Habitus in Translation Studies*. Amsterdam i Nova York: Rodopi.
- Wadensjö, Cecilia. (1992). *Interpreting as Interaction: On Dialogue Interpreting in Immigration Hearings and Medical Encounters*. Linköping: Linköping University, Department of Communication Studies.
- Wadensjö, Cecilia. (1998). *Interpreting as Interaction*. Londres i Nova York: Longman.
- Wadensjö, Cecilia. (2018). «Involvement, trust and topic control in interpreter-mediated healthcare encounters». *Communication and Medicine* 15 (2). 165-176. <https://doi.org/10.1558/cam.38681>
- Ward, Paul. (2006). «Trust, Reflexivity and Dependence: A 'Social Systems Theory' Analysis in/of Medicine». *The European Journal of Social Quality* 6 (2): 143-158.
- Ward, Paul. (2006). «Trust, reflexivity and dependence: A 'social systems theory' analysis in/of medicine». *European Journal of Social Quality* 6: 143-158.
- Wilson, Lauren i Walsh, Dave. (2021). «Striving for impartiality. Conflicts of role, trust and emotion in interpreter-assisted police interviews». A: Filipović, Luna (ed.) *Police Interviews: Communication challenges and solutions*. Amsterdam: John Benjamins. 121-149. <https://doi.org/10.1075/bct.118.07wil>
- Wolf, Maria. i Fukari, Alexandra. (eds.). (2007). *Constructing a Sociology of Translation*. Amsterdam/Filadèlfia: Benjamins.
- Wolf, Michaela. (2006). *Übersetzen–Translating–Traduire: Towards a «social turn»?* Münster: LIT.
- Wolf, Michaela. (2002) «Translation Activity between Culture, Society and the Individual: Towards a Sociology of Translation». *CTIS Occasional Papers* 2: 33-43.

Wolf, Michaela. (2007). «The location of the 'translation field'. Negotiating borderlines between Pierre Bourdieu and Homi Bhabha». A: Wolf, Michaela i Fukari, Alexandra (eds.) *Constructing a Sociology of Translation*. Amsterdam: John Benjamins, 109-119.

Zendedel, Rena; Schouten, Barbara; van Weert, Julia C.M.; i van den Putte, Bas. (2018). «Informal interpreting in general practice: Are interpreters' roles related to perceived control, trust, and satisfaction?». *Patient Education and Counseling*, 101 (6): 1058-1065. <https://doi.org/10.1016/j.pec.2018.01.012>

Annexos

Annex 1. Resum arxius per número de procediment, llengua i tipus de delictes

Número d'arxiu	Identificador de la vista ⁹⁰	Número de vista	Llengua estrangera	Tipus de delictes
1	EN1	1	Anglès	Furt
2	EN2	2	Anglès	Robatori
3	EN3	3	Anglès	Robatori
4	EN4	4	Anglès	Furt
5	EN5.1	5.1 ⁹¹	Anglès	Furt
6	EN5.2	5.2	Anglès	Furt
7	EN5.3	5.3	Anglès	Furt
8	EN6	6	Anglès	V. gènere
9	EN7.1	7.1 ⁹²	Anglès	V. gènere
10	EN7.2	7.2	Anglès	V. gènere
11	EN8	8	Anglès	Lesions
12	EN9	9	Anglès	Lesions
13	EN10	10	Anglès	Furt
14	EN11	11	Anglès	Salut pública
15	EN12	12	Anglès	V. gènere
16	EN13	13	Anglès	Salut pública
17	EN14	14	Anglès	Robatori
18	EN15	15	Anglès	Salut pública
19	EN16	16	Anglès	(no indicat)
20	EN17	17	Anglès	Seguretat vial
21	EN18	18	Anglès	Salut pública
22	EN19.1	19.1	Anglès	Salut pública
23	EN19.2	19.2	Anglès	Salut pública
24	FR20	20	Francès	Salut pública
25	FR21	21	Francès	V. gènere
26	FR22	22	Francès	Furt
27	FR23	23	Francès	(no indicat)
28	FR24	24	Francès	(no indicat)
29	FR25	25	Francès	(no indicat)
30	FR26	26	Francès	(no indicat)
31	FR27.1	27.1 ⁹³	Francès	V. gènere
32	FR27.2	27.2	Francès	V. gènere
33	FR27.3	27.3	Francès	V. gènere
34	FR28.1	28.1	Francès	(no indicat)

⁹⁰ Per a l'identificador es fa servir el codi de dues lletres de l'idioma estranger del procediment, és a dir, «EN» per a l'anglès, «FR» per al francès» i «RO» per al romanès, i s'afegeix el número de procediment (que no correspon al número real de procediment, ja que aquesta dada s'ha anonimitzat).

⁹¹ Per a aquest procediment hi ha tres arxius, perquè el primer dia que se celebra la vista la jutgessa manifesta la seva disconformitat amb la tasca de la intèrpret (aquest cas es comentarà de forma detallada en els resultats). Aquesta primera part de la vista inicial amb la presència de l'intèrpret correspon al primer arxiu. El segon arxiu correspon també al dia de la vista inicial, però quan l'intèrpret ja no és a la sala i es fixa un altre dia per continuar amb el procediment amb un altre intèrpret. El tercer arxiu correspon a la celebració de la segona vista amb la presència d'un altre intèrpret.

⁹² Per al judici 7 hi ha dos arxius diferents perquè el procediment està enregistrat en dues parts. El primer arxiu només inclou les preguntes del fiscal a un dels testimonis.

⁹³ El procediment abreujat número 27 i el número 6 són el mateix. En aquest procediment hi ha interpretació tant en anglès com en francès, i per aquest motiu s'ha tractat com a dues unitats d'anàlisi diferents.

Número d'arxiu	Identificador de la vista ⁹⁰	Número de vista	Llengua estrangera	Tipus de delictes
35	FR28.2	28.2	Francès	(no indicat)
36	RO29	29	Romanès	Furt
37	RO30	30	Romanès	Robatori
38	RO31.1	31.1	Romanès	(no indicat)
39	RO31.2	31.2	Romanès	(no indicat)
40	RO32	32	Romanès	Robatori
41	RO33	33	Romanès	Robatori
42	RO34.1	34.1	Romanès	Salut pública
43	RO34.2	34.2	Romanès	Salut pública
44	RO35	35	Romanès	(no indicat)
45	RO36	36	Romanès	(no indicat)
46	RO37	37	Romanès	Furt
47	RO38	38	Romanès	Robatori
48	RO39	39	Romanès	Furt
49	RO40	40	Romanès	(no indicat)
50	RO41	41	Romanès	(no indicat)
51	RO42.1	42.1	Romanès	Robatori
52	RO42.2	42.2	Romanès	Robatori
53	RO43.1	43.1	Romanès	Robatori
54	RO43.2	43.2	Romanès	Robatori
55	RO44	44	Romanès	Robatori
56	RO45	45	Romanès	Furt
57	RO46	46	Romanès	(no indicat)
58	RO47	47	Romanès	(no indicat)
59	RO48	48	Romanès	(no indicat)
60	RO49	49	Romanès	(no indicat)
61	RO50	50	Romanès	(no indicat)
62	RO51	51	Romanès	(no indicat)
63	RO52	52	Romanès	(no indicat)
64	RO53	53	Romanès	Furt
65	RO54	54	Romanès	(no indicat)
66	RO55	55	Romanès	Furt
66 arxius		55 vistes		

Annex 2. Relació entre vista, jutge i intèrpret

Identificador procediment⁹⁴	Jutge	Intèrpret
EN1	JU1	I1
EN2	JU9	I1
EN3	JU4	I9
EN4	JU4	I4
EN5.1	JU4	I7
EN5.2	J4	N/A ⁹⁵
EN5.3	JU4	I4
EN6	JU3	I8
EN7.1	JU3	I8
EN7.2	JU3	I8
EN8	JU4	I5
EN9	JU6	I2
EN10	JU6	I1
EN11	JU7	I1
EN12	JU7	I2
EN13	JU12	I3
EN14	JU12	I1
EN15	JU12	I2
EN16	JU8	I4
EN17	JU9	I1
EN18	JU11	I4
EN19.1	JU11	I5
EN19.2	JU11	I5
FR20	JU9	I11
FR21	JU6	I11
FR22	JU9	I10
FR23	JU10	I10
FR24	JU11	I11
FR25	JU11	I13
FR26	JU2	I11
FR27.1	JU3	I11
FR27.2	JU3	I11
FR27.3	JU3	I11
FR28.1	JU12	I12
FR28.2	JU12	I12
RO29	JU5	I14
RO30	JU1	I15
RO31.1	JU1	I14
RO31.2	JU1	I14
RO32	JU1	I14
RO33	JU1	I15
RO34.1	JU1	I16
RO34.2	JU1	I16
RO35	JU2	I15

⁹⁴ Per a l'identificador es fa servir el codi de dues lletres de l'idioma estranger del procediment, és a dir, «EN» per a l'anglès, «FR» per al francès i «RO» per al romanès, i s'afegeix el número de procediment (que no correspon al número real de procediment, ja que aquesta dada s'ha anonimitzat).

⁹⁵ En aquest cas no hi ha presència d'intèrpret (ja no és a la sala).

Identificador procediment⁹⁴	Jutge	Intèrpret
RO36	JU2	I16
RO37	JU4	I16
RO38	JU4	I16
RO39	JU4	I16
RO40	JU14	I16
RO41	JU14	I14
RO42.1	JU6	I16
RO42.2	JU6	I16
RO43.1	JU13	I16
RO43.2	JU13	I16
RO44	JU6	I16
RO45	JU13	I17
RO46	JU12	I16
RO47	JU12	I14
RO48	JU12	I14
RO49	JU8	I16
RO50	JU8	I18
RO51	JU11	I15
RO52	JU11	I15
RO53	JU11	I15
RO54	JU9	I16
RO55	JU11	I15
	Total jutges: 14	Total intèrprets: 18

Annex 3. Resultats intervencions de l'acusat o el testimoni sense interpretació prèvia

Llengua	Nombre de casos identificats	Casos identificats per procediment	Total de vistes analitzades	Presència de casos identificats
Anglès	5	4	19	21,05 %
Francès	1	1	9	11,11 %
Romanès	10	8	27	37,03 %
TOTAL	16	13	55	69,19 %

Annex 4. Resultats intervencions de l'acusat o el testimoni en la llengua oficial del procediment

Llengua	Nombre de casos identificats	Casos identificats per procediment	Total de vistes analitzades	Presència de casos identificats
Anglès	10	6	19	31,57 %
Francès	3	2	9	10,52 %
Romanès	6	5	27	18,51 %
TOTAL	19	13	55	60,6 %

Annex 5. Casos de desconfiança intervencions de l'acusat o el testimoni en la llengua oficial del procediment

Identificador	Procediment	Indicador	Reacció jutge/mostra de desconfiança	Conseqüència
DES1	FR28.1 [78-101]	Intervencions de l'acusat o el testimoni en la llengua oficial del procediment	Hi ha una intervenció explícita per part del jutge en què, després de constatar que el testimoni parla castellà, demana a l'intèrpret que deixi de traduir («... Esto lo dice usted en francés o en español poco a poco y lo entendemos direc-- , ahora no lo traduzca que lo diga él directamente porque lo entien-- , esto tiene que ser preciso»).	Es prescindeix parcialment de la tasca de l'intèrpret i es demana a l'usuari de la interpretació que parli castellà.
DES2	FR28.1 [183-187]	Intervencions de l'acusat o el testimoni en la llengua oficial del procediment	Hi ha una intervenció explícita per part del jutge en què modifica la tasca de l'intèrpret («como es una cosa delicada, como usted lo dice directamente, entonces lo entendemos mejor»).	Es prescindeix parcialment de la tasca de l'intèrpret i es demana a l'usuari de la interpretació que parli castellà.

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI

QUAN ELS JUTGES (NO) CONFIEU EN ELS INTÈRPRETS: ANÀLISI D'UN CORPUS DE PROCEDIMENTS PENALS

Judith Raigal Aran

UNIVERSITAT
ROVIRA i VIRGILI